

Міністерство освіти і науки України

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-
ДОРОЖНІЙ УНІВЕРСИТЕТ

Л.С. Абрамова, Г.Г. Птиця, В.В. Ширін

ДОВІДКОВИЙ СЛОВНИК ТЕРМІНІВ ТА ВИЗНАЧЕНЬ З
ОРГАНІЗАЦІЇ ТА БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

СПРАВОЧНЫЙ СЛОВАРЬ ТЕРМИНОВ И ОПРЕДЕЛЕНИЙ
ПО ОРГАНИЗАЦИИ И БЕЗОПАСНОСТИ ДОРОЖНОГО
ДВИЖЕНИЯ

Харків
ХНАДУ
2017

УДК 656.05:656.13

ББК 39.1

A16

Рекомендовано до видання Вченою радою Харківського національного автомобільно-дорожнього університету (протокол № 9/16 від 01.07.2016 р.)

Рецензенти:

В.А. Войтов, д.т.н., професор, проректор з наукової роботи Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. Петра Василенка.

Г.Ф. Бабушкін, д.т.н., професор, академік, завідувач кафедри «Транспортні технології» Запорізького національного технічного університету

О.В. Лаврухін, д.т.н., професор, академік міжнародної академії безпеки життєдіяльності, завідувач кафедри «Управління вантажною і комерційною роботою» Українського державного університету залізничного транспорту

A 16 **Абрамова Л.С.** Довідковий словник термінів та визначень з організації та безпеки дорожнього руху: словник /Л.С. Абрамова, Г.Г. Птиця, В.В. Ширін. – Х.: ХНАДУ, 2017. – 234 с.

ISBN –

Словник містить 800 термінів та визначень з організації та безпеки дорожнього руху на українській та російських мовах.

У словнику також вміщено і перекладено значну кількість професійних словосполучень, які мають місце у фаховій літературі.

Словник розрахований на науковців, студентів, аспірантів вищих навчальних закладів, перекладачів, службовців державних та комерційних структур у відповідній галузі, а також для усіх, хто має потребу відшукати в українській мові терміни із тлумаченням його смислу у галузі організації дорожнього руху та аудиту безпеки дорожнього руху.

УДК 656.05:656.13

ББК 39.1

ISBN -

© Абрамова Л.С., Птиця Г.Г.,
Ширін В.В. 2017
©ХНАДУ, 2017

ПЕРЕДМОВА

Дійсний «Довідковий словник термінів та визначень з організації та безпеки дорожнього руху» створено з метою упорядкування професійних термінів в галузі організації та безпеки дорожнього руху, які мають місце у відповідних документах державного рівня, Законі України про дорожній рух та Законі України про автомобільні дороги, а також у Віденській Конвенції про дорожній рух. Словник має допомогти широкому колу читачів при удосконаленні української мови у перекладі з російської мови фахової наукової літератури, а також при складанні професійних ділових текстів на державному рівні та коректному застосуванні термінів при усному та письмовому спілкуванні. Тому терміни надано водночас українською мовою та російською, або навпаки. Наприклад, **Аварійність** (рос. – **Аварийность**).

Словник може виконувати функцію довідника, тому що те чи інше слово наведено відповідно до його правопису та із тлумаченням його визначення за змістом. Наведені професійні терміни мають не тільки визначення, але й пояснення; терміни регулювання дорожнього руху, надані із необхідними типами дорожніх знаків та дорожньої розмітки відповідно діючих Правил дорожнього руху. Наприклад, **Пішохідний перехід** (рос. – **Пешеходный переход**) – ділянка проїжджої частини або інженерна споруда, призначені для руху пішоходів через дорогу. Пішохідні переходи позначаються дорожніми знаками 5.35.1 та 5.35.2 "Пішохідний перехід", 5.36.1 та 5.36.2 "Підземний пішохідний перехід", 5.37.1 та 5.37.2 "Надземний пішохідний перехід", дорожньою розміткою 1.14.1, 1.14.2, 1.14.3, пішохідними світлофорами.

Усі словникові статті розташовані в алфавітному порядку. Початкова форму терміну – іменний відмінок. Різні визначення будь-якого терміну відокремлюються цифрами з крапкою. Наприклад, **Залізничний переїзд** (рос. – **Железнодорожный переезд**) – 1) перехрещення дороги із залізничними коліями на одному рівні.; 2) будь-який перетин на одному рівні дороги із залізничними або трамвайними шляхами, що мають незалежне полотно.

Також в словнику надані перелік умовних скорочень із їх поясненнями та перелік використаних державних нормативних документів України з організації та безпеки дорожнього руху.

ПРЕДИСЛОВИЕ

«Справочный словарь терминов и определений по организации и безопасности дорожного движения» составлен с целью упорядочивания профессиональных терминов в области организации и безопасности дорожного движения, которые имеют место в соответствующих документах государственного уровня, Законе Украины о дорожном движении и Законе Украины об автомобильных дорогах, а также в Венской Конвенции о дорожном движении. Словарь может помочь широкому кругу читателей в совершенствовании украинского языка при переводе с русского языка профессиональной научной литературы, а также при составлении профессиональных деловых текстов на государственном уровне и корректном применении терминов при устном и письменном общении. Поэтому термины предоставлены одновременно на украинском языке и на русском, или наоборот. Например, **Аварийность** (укр. – **Аварійність**).

Словарь может выполнять функцию справочника, потому что то или иное слово приведено в соответствии с его правописанием и с толкованием его определения по смыслу. Приведенные профессиональные термины имеют не только определение, но и пояснение, а термины регулирования дорожного движения, представлены с необходимыми типами дорожных знаков и дорожной разметки в соответствии с действующими Правилами дорожного движения. Например, **Пешеходный переход** (укр. – **Пішохідний перехід**) – участок проезжей части или инженерное сооружение, предназначенные для движения пешеходов через дорогу. Пешеходные переходы обозначаются дорожными знаками 5.35.1 и 5.35.2 "Пешеходный переход", 5.36.1 и 5.36.2 "Подземный пешеходный переход", 5.37.1 и 5.37.2 "Надземный пешеходный переход", дорожной разметкой 1.14.1, 1.14 .2, 1.14.3, пешеходными светофорами.

Все словарные статьи расположены в алфавитном порядке. Начальная форма слова – именительный падеж. Различные определения какого-либо термина отделяются арабскими цифрами со скобкой. Каждое значение имеет объяснение на украинском или русском языке. Например, **Железнодорожный переезд** (укр. – **Залізничний переїзд**) – 1) пересечение дороги с железнодорожными

путями на одном уровне; 2) любое пересечение на одном уровне дороги с железнодорожными или трамвайными путями, имеющих независимое полотно.

Также в словаре предоставлены перечень условных сокращений с их пояснениями и перечень использованных государственных нормативных документов Украины по организации и безопасности дорожного движения.

Український алфавіт

Аа, Бб, Вв, Гг, Іг, Дд, Еє, Єє, Жж, Зз, Ии, Іі,
Її, Йй, Кк, Лл, Мм, Нн, Оо, Пп, Рр, Сс, Тт, Уу,
Фф, Хх, Цц, Чч, Шш, Щщ, Ъь, Юю, Яя

Русский алфавит

Аа, Бб, Вв, Гг, Дд, Еє, Ёё Жж, Зз, Ии, Йй, Кк,
Лл, Мм, Нн, Оо, Пп, Рр, Сс, Тт, Уу, Фф, Хх,
Цц, Чч, Шш, Щщ, Ыы, Ъь, Ьь, Ээ, Юю, Яя

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

ASI – індекс загального інерційного перевантаження легкового автомобіля у центрі його маси під час наїзду на огороження, виражений відносно прискорення вільного падіння

ITS – Intelligent transportation system – інтелектуальна транспортна система

MSR (Management Safety Road) – управління безпекою дорожнього руху

АД-ТП-НС – „Автомобільна дорога – транспортний потік – навколишнє середовище”

АСУ – автоматизована система управління

АСУДР – автоматизована система управління дорожнім рухом

ВРД – вставки розмічальні дорожні

ГДВ – гранично допустимий викид

ГДК – гранично допустима концентрація токсичної речовини

ДЗП – дорожні знаки індивідуального проектування

ДІТ – динамічне інформаційне табло

ДТЗ – дорожній транспортний засіб

ЄТС – Єдина транспортна система

ЗЗІ – знак змінної інформації

ІМ – імітаційна модель

КАПП – комплект апаратури пріоритетного пропуску

КДА – комплект контрольно–діагностичної апаратури

МТК – міжнародний транспортний коридор

ОБ – острівцець безпеки

ОББ – острівцець, обрамлений бордюрами

ОБЛ – острівцець, обрамлений блоками

ОДР – організація дорожнього руху

ОДС – об’єкт дорожнього сервісу

ОН – острівцець напрямний

ОНБ – острівцець напрямний, обрамлений на проїзній частині, узбіччі, розділювальній смузі бордюрами

ОНЛ – острівцець напрямний, обрамлений на проїзній частині, узбіччі, розділювальній смузі блоками

ОПР – особа що приймає рішення

ПДР – правила дорожнього руху

РТЗ – розрахунковий транспортний засіб

СН – стовпчик напрямний
СППР – система підтримки прийняття рішення
ТВП – табло виклику пішохідне
ТС – тумба сигнальна
ТСБ – тумба сигнальна без внутрішнього освітлення
ТСО – тумба сигнальна з внутрішнім освітленням
УОК – управляючий обчислювальний комплекс

ПЕРЕЧЕНЬ СОКРАЩЕНИЙ

ASI – индекс общей инерционной перегрузки легкового автомобиля в центре его массы при наезде на ограждение, выраженный относительно ускорения свободного падения.

ITS – Intelligent transportation system – интеллектуальная транспортная система

MSR (Management Safety Road) – управление безопасностью дорожного движения

АД-ТП-ОС – автомобильная дорога - транспортный поток - окружающая среда

АСУ – автоматизированная система управления

АСУДД – автоматизированная система управления дорожным движением

ВРД – вставки разметочные дорожные

ДЗИП – дорожные знаки индивидуального проектирования

ДИТ – динамическое информационное табло

ДТС – дорожное транспортное средство

ЕТС – единая транспортная система

ЗПИ – знак переменной информации

ИМ – имитационная модель

КАПП – комплект аппаратуры приоритетного пропуска

КДА – комплект контрольно-диагностической аппаратуры

ЛПР – лицо принимающее решение

МТК – международный транспортный коридор

ОБ – островок безопасности

ОББ – островок, обрамленный бордюрами

ОБЛ – островок, обрамленный блоками

ОДД – организация дорожного движения

ОДС – объект дорожного сервиса
ОН – островок направляющий
ОНБ – островок направляющий, обрамленный на проезжей части, обочине, разделительной полосе бордюрами
ОНЛ – островок направляющий, блокам
ПДВ – предельно допустимый выброс
ПДД – правила дорожного движения
ПДК – предельно допустимая концентрация токсичного вещества
РТС – расчетное транспортное средство
СН – столбик направляющий
СППР – система поддержки принятия решения
ТВП – табло вызова пешеходное
ТС – тумба сигнальная
ТСБ – тумба сигнальная без внутреннего освещения
ТСО – тумба сигнальная с внутренним освещением
УВК – управляющий вычислительный комплекс

А

Аварійна обстановка (ситуація) (рос. – **Аварийная обстановка (ситуация)**) – 1) це ситуація, при якій інші учасники дорожнього руху були змушені різко змінити швидкість, напрямок руху або вжити інших заходів для забезпечення особистої безпеки або безпеки інших громадян; 2) ситуація, яка виникла у наслідок порушення встановлених правил дорожнього руху чи в наслідок дії непереборних сил і примусила учасників дорожнього руху різко змінити швидкість, напрямок руху або вжити інших заходів щодо забезпечення особистої безпеки або безпеки інших громадян; 3) ситуація, за якої учасник дорожнього руху, що належно виконує вимоги Закону, не має можливості уникнути дорожньо-транспортної пригоди.

Аварійність (рос. – **Аварийность**) – 1) сукупність дорожньо-транспортних пригод (ДТП), здійснених учасниками дорожнього руху; 2) показник безпеки дорожнього руху у вигляді абсолютного числа дорожньо-транспортних пригод, кількості загиблих та поранених або у вигляді відношення кількості ДТП до числа транспортних засобів, чисельності населення, або пробігу автомобілів за певний проміжок часу.

Аварійно-небезпечна ділянка (рос. – **Аварийно-опасный участок**) – ділянка дороги на якій відносні показники аварійності відхиляються від обґрунтовано встановленої норми в бік погіршення. (Наприклад, підсумковий коефіцієнт аварійності більший ніж 10, коефіцієнт безпеки менший ніж 0,8 чи коефіцієнт подій перевищує 0,40).

Аварійно-небезпечна ділянка автомобільної дороги (рос. – **Аварийно-опасный участок автомобильной дороги**) – ділянка дороги, параметри, технічний стан або облаштування якої не відповідають вимогам національних і галузевих норм та стандартів і потребують здійснення заходів із поліпшення безпеки дорожнього руху.

Аварійно-небезпечне місце, ділянка (рос. – **Аварийно-опасное место, участок**) – визначена у відповідності до чинних

нормативних документів, ділянка на автомобільній дорозі, яка не відповідає вимогам ДСТУ 3587 і потребує здійснення заходів для поліпшення безпеки дорожнього руху.

Аварійний комісар (у сфері дорожнього руху та його безпеки) (рос. – **Аварийный комиссар (в сфере дорожного движения и его безопасности)**) – фізична особа, яка згідно із затвердженим Національним бюро Порядком допуску аварійних комісарів до роботи отримала кваліфікаційний сертифікат, діє у відповідності до затвердженого Кабінетом Міністрів України Положення про діяльність аварійних комісарів у сфері дорожнього руху та його безпеки, здійснюючи дослідження обставин і причин виникнення дорожньо-транспортної пригоди, включно із оцінкою розмірів збитків. Аварійний комісар є незалежним у виконанні своїх функцій і може здійснювати свої повноваження самостійно або на підставі відповідної угоди із страховиком.

Аварія (рос. – **Авария**) – небезпечна подія, яка трапилась на об'єкті і створила на ньому, а також на певній території, загрозу життю або здоров'ю людей, привела до руйнування будівель, споруд, устаткування і транспортних засобів, порушення виробничого і транспортного процесу, а також до істотного впливу на навколишнє середовище.

Автобус (рос. – **Автобус**) – автомобіль з кількістю місць для сидіння більш ніж дев'ять з місцем водія включно, який за своєю конструкцією та обладнанням призначений для перевезення пасажирів та їхнього багажу із забезпеченням необхідного комфорту та безпеки.

Автобус далекого прямування (рос. – **Автобус дальнего следования**) – автобус загального призначення, який за своєю конструкцією та обладнанням пристосований для перевезення тільки сидячих пасажирів на далекі відстані з необхідним рівнем комфортабельності.

Автобус загального призначення (рос. – **Автобус общего назначения**) – автобус, призначений для перевезення пасажирів як громадським транспортом (за маршрутами).

Автобусний маршрут (рос. – **Автобусный маршрут**) – відповідно обладнані для регулярних перевезень пасажирів ділянки

доріг, по яких передбачений за розкладом рух міжміських автобусів, автобусів далекого прямування, маршрутних таксі.

Автобусні зупинки (рос. – **Автобусные остановки**) – дорожні інженерні споруди призначені для обслуговування населення прилеглих територій або пасажирів інших видів транспорту.

Автомагістраль (рос. – **Автомагистраль**) – 1) дорога для автомобілів з розділювальною смугою без перехрещень в одному рівні з іншими дорогами, залізничними і трамвайними коліями, пішохідними чи велосипедними доріжками, позначена відповідним дорожнім знаком згідно з ДСТУ 4100; 2) автомобільна дорога, що: спеціально побудована і призначена для руху транспортних засобів, не призначена для в'їзду на прилеглу територію або виїзду з неї; має для кожного напрямку руху окремі проїжджі частини відокремлені одна від одної розділювальною смугою; не перетинає в одному рівні інші дороги, залізничні і трамвайні колії, пішохідні і велосипедні доріжки, шляхи перегону худоби, має огороження узбіч і розділову смугу, обгороджену сіткою; позначена дорожнім знаком 5.1.

Автоматизована система управління (АСУ) (рос. – **Автоматизированная система управления**) – сукупність економіко-математичних методів, технічних засобів (ЕОМ, засобів зв'язку, пристроїв відображення інформації і т. д.) і організаційних комплексів, що забезпечують раціональне управління складним об'єктом (процесом) з визначенням оптимальних варіантів вирішення задач оперативного управління.

Автомобіль (рос. – **Автомобиль**) – 1) дорожній транспортний засіб, який приводиться в рух джерелом енергії, має не менш ніж 4 колеса, призначений для руху по безрейкових дорогах і використовується для: перевезення людей та (чи) вантажів; буксирування транспортних засобів, призначених для перевезення людей та (чи) вантажів; виконання спеціальних робіт; 2) механічний транспортний засіб, що використовується зазвичай для перевезення дорогами людей або вантажів або для буксирування дорогами транспортних засобів, що використовуються для перевезення людей або вантажів. Термін охоплює тролейбуси, тобто нерейкові транспортні засоби, з'єднані з електричним дротом; він не охоплює такі транспортні засоби, як сільськогосподарські трактори, використання яких для перевезення людей або вантажів дорогами

або для буксирування дорогами транспортних засобів, що використовуються для перевезення людей або вантажів, є лише допоміжною функцією.

Автомобіль-тягач (рос. – **Автомобиль-тягач**) – автомобіль, який за своєю конструкцією та обладнанням призначений виключно для буксирування транспортних засобів, за винятком напівпричепа.

Автомобільна дорога (рос. – **Автомобильная дорога**) – лінійний комплекс інженерних споруд, призначений для безперервного, безпечного та зручного руху транспортних засобів. Основними елементами є: земляне полотно, дорожній одяг, проїжджа частина, узбіччя, штучні та лінійні споруди і всі види обстановки.

Автомобільна дорога багатосмугова (рос. – **Автомобильная дорога многополосная**) – дорога, що забезпечує рух автомобілів по чотирьох і більше смугах.

Автомобільна дорога, вулиця (дорога) (рос. – **Автомобильная дорога, улица (дорога)**) – частина території, в тому числі в населеному пункті, призначена для руху транспортних засобів і пішоходів, з усіма розташованими на ній спорудами (мостами, шляхопроводами, естакадами, надземними і підземними пішохідними переходами) та засобами організації дорожнього руху, і обмежена по ширині зовнішнім краєм тротуарів чи краєм смуги відводу. Цей термін включає також спеціально побудовані тимчасові дороги, крім довільно накатаних доріг (колій).

Автомобільна дорога (ділянка автомобільної дороги) як об'єкт державної власності (рос. – **Автомобильная дорога (участок автомобильной дороги) как объект государственной собственности**) – об'єкт державної власності, що є на балансі у дорожньої організації складається з наступних елементів:

а) земельної ділянки, в межах смуги відведення;

б) земляного полотна, в тому числі під: перехідно-швидкісними смугами, комплексами автобусних зупинок, стоянок та майданчиків для зупинок і відпочинку, з'їздів та в'їздів на неї, що не належать до транспортних розв'язок;

в) проїзної частини, в тому числі: під перехідно-швидкісними смугами, комплексів автобусних зупинок, стоянок та майданчиків для зупинок і відпочинку, з'їздів та в'їздів на неї, що не належать до транспортних розв'язок в різних рівнях;

г) великих штучних споруд (мости, шляхопроводи, естакади, тунелі, галереї, біопереходи, підземні та надземні пішохідні переходи, протилавинні, протиобвальні, та протиселеві споруди, водопропускні труби) та малих штучних споруд (підпірні стінки, лотки, швидкотоки, перепади, нагорні канали, дренажні споруди, поля з паль), що знаходяться в межах смуги відведення, а також штучних споруд, що знаходяться за межами смуги відведення але забезпечують життєдіяльність дороги;

д) транспортних розв'язок в одному рівні з з'їздами, в'їздами та їх перехідно-швидкісними смугами, які віднесені до даної дороги;

е) транспортних розв'язок в різних рівнях з з'їздами, в'їздами та їх перехідно-швидкісними смугами, які віднесені до даної дороги;

ж) елементів інженерно-транспортного облаштування: дорожні огороження, напрямні пристрої, дорожні знаки, дорожня розмітка, протишумові, проти вібраційні та протизасліплюючі екрани, снігозахисне, протиерозійне та декоративне озеленення що знаходяться в межах смуги відведення;

з) споруд сервісу: об'єкти дорожньої служби, автопавільйони та малі архітектурні споруди;

и) дорожніх комунікацій: власні лінії електропередачі та освітлення, лінії зв'язку та їх складові, які є власністю дорожнього господарства та віднесені до даної дороги;

к) дорожніх датчиків: лічильники транспорту, погоднокліматичні установки, відеокамери;

л) систем управління дорожнім рухом.

Автомобільна дорога відомча (рос. – **Автомобильная дорога ведомственная**) – дорога, яка перебуває на балансі державних підприємств та організацій і призначена для обслуговування їх виробничих, технологічних перевезень, під'їздів до виробничих об'єктів і доріг загальної мережі. Автомобільні відомчі дороги поділяються на під'їзні, технологічні, внутрішньогосподарські, службові, патрульні та ін., які розташовані на території промислового чи іншого підприємства (організації), знаходяться на його балансі, обслуговуючи його виробничі, технологічні перевезення та під'їзди до нього. Проектуються на основі технічних вимог даного підприємства (організації).

Автомобільна дорога гірська (рос. – **Автомобильная дорога горная**) – дорога, що розташована в гірській місцевості, зі значними ухилами в поздовжньому профілі, кривими малих радіусів, серпантинами і інженерними спорудами, що оберігають її від лавин, зсувів, осипів і т. п.

Автомобільна дорога головна (рос. – **Автомобильная дорога главная**) – дорога, яка за своїм значенням, потоками руху, обсягами перевезень або технічними рішеннями вище іншої дороги, що перетинає її або примикає до неї.

Автомобільна дорога другорядна (рос. – **Автомобильная дорога второстепенная**) – дорога, яка за своїм значенням, обсягами перевезень та технічним рішенням поступається іншій дорозі, що перетинає її або примикає до неї.

Автомобільна дорога загального користування (рос. – **Автомобильная дорога общего пользования**) – дорога, яка забезпечує рух автомобілів, що відповідають вимогам державного стандарту (по навантаженням та розмірам). Знаходиться на балансі органів управління дорожнім господарством.

Автомобільні дороги загального користування (рос. – **Автомобильные дороги общего пользования**) – це дороги державного та місцевого значення, що забезпечують внутрішньодержавні та міжнародні перевезення пасажирів і вантажів з урахуванням адміністративно-територіального поділу держави, з'єднують населені пункти і є складовою частиною єдиної транспортної системи держави.

Автомобільна дорога зимова (автозимник) (рос. – **Автомобильная дорога зимняя (автозимник)**) – дорога з проїзною частиною, побудованою з льоду, наморожена пошарово, або з ущільненого снігу та льоду, а також прокладена по замерзлому льоду річок і озер.

Автомобільна дорога кільцева (рос. – **Автомобильная дорога кольцевая**) – дорога, що огинає планувальну територію міста або іншу територію по замкнутій кривій, що з'єднує дороги, які входять в місто, і призначена для розвантаження приміських доріг та міської вуличної мережі від транзитного руху автомобілів.

Автомобільна дорога об'їзна (рос. – **Автомобильная дорога объездная**) – дорога, розташована із зовнішнього боку території

міста або іншого населеного пункту на деякому віддаленні від нього, призначена для забезпечення безперешкодного пропуску транзитного руху автомобілів з мінімальними витратами часу і розвантаження від нього міської вуличної мережі.

Автомобільна дорога під'їзна (рос. – **Автомобильная дорога подъездная**) – дорога, яка забезпечує зв'язок районів, міст, промислових і сільськогосподарських підприємств із залізничними вузлами, річковими і морськими портами, місцями масового відпочинку населення і з'єднує ці об'єкти з дорогою більш високої категорії.

Автомобільна дорога платна (рос. – **Автомобильная дорога платная**) – дорога, що забезпечує рух автомобілів з оплатою за проїзд.

Автомобільна дорога приватна (рос. – **Автомобильная дорога частная**) – дорога, що розташована на території приватних підприємств, господарств, угідь, або забезпечує під'їзд до них. Належить приватним компаніям або окремим особам і ними керується. Проектується за індивідуальними нормами.

Автомобільна дорога територіальна (рос. – **Автомобильная дорога территориальная**) – дорога, що сполучає: столиці республік; адміністративні центри областей, міста республіканського і обласного підпорядкування з адміністративними центрами районів; адміністративні центри районів між собою, з залізничними станціями, аеропортами, річковими портами, курортами, базами відпочинку, спортивними комплексами і з дорогами державного значення. Знаходиться під управлінням територіальних управлінь дорожнього господарства.

Автомобільна дорога тимчасова (рос. – **Автомобильная дорога временная**) – дорога, що споруджується на термін служби менше 5 років і забезпечує рух автомобілів або будівельних транспортних засобів з обслуговування вантажних і пасажирських перевезень в період спорудження нових об'єктів, реконструкції чи ремонту.

Автомобільна дорога як об'єкт геотехнічної системи „Автомобільна дорога - транспортний потік – навколишнє середовище” (в подальшому АД-ТП-НС) (рос. **Автомобильная дорога как объект геотехнической системы "автомобильная**

дорога - транспортный поток - окружающая среда") – штучна споруда, призначена для безпечного, економічного та комфортного руху сукупності автомобільного транспорту (транспортного потоку) в конкретних умовах (навколишнє середовище).

Автомобільний транспорт (рос. – **Автомобильный транспорт**) – один з найважливіших видів транспорту єдиної транспортної системи країни, що є сукупністю найбільш мобільних і універсальних транспортних засобів та мережі автомобільних доріг. Забезпечує відносно дешеві і швидкі перевезення вантажів і пасажирів.

Автомобільні дороги державного значення (рос. – **Автомобильные дороги государственного значения**) – автомобільні дороги загального користування, до яких належать міжнародні, національні та регіональні автомобільні дороги, позначені відповідними дорожніми знаками.

Автопоїзд (рос. – **Автопоезд**) – з'єднання автомобіля з одним або кількома причепами за допомогою зчіпного пристрою.

Автопоїзд (транспортний состав) (рос. – **Автопоезд (транспортный состав)**) – механічний транспортний засіб, поєднаний з одним або кількома причепами за допомогою зчіпного пристрою.

Автостоянка (рос. **Автостоянка**) – спеціально обладнана відкрита площадка для постійного або тимчасового зберігання легкових автомобілів та інших мототransпортних засобів.

Автотуристи (рос. **Автотуристы**) – туристи, які самостійно подорожують на легкових автомобілях або автобусах по відповідним дорогам туристичних маршрутів.

Агресивне керування (рос. – **Агрессивное управление**) – поведінка водія під час руху транспортного засобу, яка створює небезпеку для інших учасників дорожнього руху чи провокує їх на нестандартну поведінку з порушенням вимог Закону, а саме: різкі та безпідставні рушання з місця, гальмування, маневрування, неодноразова і часта зміна смуги руху (ряду), здійснення повороту (розвороту) не з відповідного положення (смуги чи ряду) на проїзній частині, в тому числі без подання відповідних попереджувальних сигналів чи без виконання вимоги "дати дорогу"; умисне недотримання безпечної дистанції або інтервалу; перешкоджання обгону, випередженню чи об'їзду, випередження по узбіччю або

тротуару (пішохідній чи велосипедній доріжці), обгін транспортного засобу, що в свою чергу здійснює обгін чи об'їзд; ігнорування ввімкнення зовнішніх світлових приладів на транспортному засобі при його русі в темну пору доби, невиконання прохання (вимоги) перемкнути дальнє світло фар на ближнє; безпідставне використання звукового сигналу; використання образливих жестів, вигуків чи погроз по відношенню до інших учасників дорожнього руху або посадових осіб органів державної влади, що забезпечують контроль за дорожнім рухом.

Адаптивне (гнучке) управління АСУДР на локальному перехресті (рос. – **Адаптивное (гибкое) управление АСУДД на локальном перекрестке**) – управління, що здійснюється дорожнім контролером, до якого підключені детектори транспорту, які вимірюють параметри транспортних потоків на підходах до перехрестя. Тривалість основних тактів світлофорного циклу є змінною і залежить від параметрів транспортних потоків.

Аквапланування (рос. – **Аквапланирование**) – повна втрата зчеплення, викликана присутністю безперервного водяного шару, що відокремлює шини рухомого транспортного засобу від дорожньої поверхні.

Акведук (рос. – **Акведук**) – мостова споруда на переході водоводу через яр, ущелину, річку, суходіл, дорогу і т. п.

Активна безпека (рос. – **Активная безопасность**) – сукупність конструктивних якостей транспортного засобу та дороги, що дає змогу шляхом активних дій учасників дорожнього руху запобігти дорожньо-транспортній пригоді чи знизити тяжкість її можливих наслідків.

Аналіз аварійності (рос. – **Анализ аварийности**) – виявлення повторів чи закономірностей виникнення ДТП та обставин, що сприяли їхньому виникненню.

Аналіз місць концентрації дорожньо-транспортних пригод (рос. – **Анализ мест концентрации дорожно-транспортных происшествий**) – виявлення та аналіз ділянок автомобільних доріг протяжністю до 300 метрів, на яких протягом останніх трьох років було зафіксовано не менше чотирьох дорожньо-транспортних пригод із загиблими, або будь-якого відрізка дороги довжиною не більше 1000 метрів, де протягом останніх трьох років було зафіксовано не

менше шести дорожньо-транспортних пригод із загиблими.

Архітектурне облаштування (рос. – **Архитектурное обустройство**) – архітектурні споруди та декоративні насадження, що призначені для забезпечення естетичного вигляду автомобільних доріг.

Асфальтобетон (рос. – **Асфальтобетон**) – бітумомінеральний матеріал, отриманий в результаті ущільнення асфальтобетонної суміші, що відповідає вимогам нормативних документів.

Аудит безпеки дорожнього руху (рос. – **Аудит безопасности дорожного движения**) – незалежна, детальна, систематична перевірка проектних рішень автомобільної дороги на відповідність вимогам технічних показників безпеки дорожнього руху на етапах проектування, підготовки до введення в експлуатацію та подальшої експлуатації.

Аудит безпеки дорожнього руху на стадії експлуатації (рос. – **Аудит безопасности дорожного движения на стадии эксплуатации**) – періодична перевірка існуючої мережі доріг з метою виявлення потенційних ризиків виникнення ДТП і надання пропозицій щодо попередження виникнення аварійно-небезпечних ситуацій та покращення умов руху для транспортних потоків.

Аудитор з безпеки дорожнього руху (рос. – **Аудитор по безопасности дорожного движения**) – 1) фахівець, який має вищу або середню технічну освіту автодорожнього або автотранспортного профілю і стаж роботи в галузі забезпечення безпеки дорожнього руху не менше 3 років; 2) фізична особа, що отримала кваліфікаційний сертифікат відповідно до Порядку (Методики), затвердженого Кабінетом Міністрів України, на підставі якого може здійснювати аудит або обстеження безпеки дорожнього руху, оцінку впливу на безпеку дорожнього руху і є незалежною у виконанні своїх функцій.

Аудиторська організація (рос. – **Аудиторская организация**) – організація, що спеціалізується на проведенні аудиту безпеки дорожнього руху, що має в своєму штаті не менше 3 аудиторів.

Аудіруєма дорога (рос. – **Аудируемая дорога**) – автомобільна дорога, що обстежується в результаті аудиту (проект дороги).

Аудіруєма особа (рос. – **Аудируемое лицо**) – проектна, будівельна або дорожня організація, чії результати діяльності перевіряється аудитом.

Б

Багатопрограмне жорстке управління АСУДР (рос. – **Многопрограмное жесткое управление АСУДД**) – управління, що здійснюється дорожнім контролером, в який закладено дві або три програми жорсткого управління, розрахованих на різні періоди доби. Зміна програм може здійснюватися в ручному режимі особою, яка є відповідальною за роботу системи, або автоматично у заданий час.

Багаторівнева (складноорганізована) інтелектуальна транспортна система (рос. – **Многоуровневая (сложноорганизованная) интеллектуальная транспортная система**) – являє собою гібридну систему, що складається з безлічі різнорідних систем, складним чином взаємодіють один з одним (керуючих, класифікуючих, прогнозуючих, експертних, які приймають рішення або підтримують ці процеси), об'єднаних для досягнення єдиної мети.

База даних (рос. – **База данных**) – сукупність взаємопов'язаних даних, що зберігаються разом.

Балка дорожнього огороження (рос. – **Балка дорожного ограждения**) – елемент огорожі, головною функцією якої є сприйняття, розподіл і передача ударного навантаження на інші елементи огорожі.

Безпека (рос. – **Безопасность**) – 1) стан, при якому ризик заподіяння шкоди людині чи майну менше допустимого ризику і підтримується на допустимому рівні або нижче його, завдяки постійному процесу визначення небезпеки і управління ризиками; 2) відсутність неприпустимого ризику, пов'язаного з травмуванням, загибеллю людей, заподіянням збитків навколишньому середовищу.

Безпека дорожнього руху (рос. – **Безопасность дорожного движения**) – 1) характеристика дорожнього руху, що визначається аварійністю; 2) характеристика якості дорожнього руху, що відображає ступінь захищеності його учасників від ДТП та їх наслідків; 3) стан процесу (системи) дорожнього руху, що визначає ступінь (рівень) захищеності учасників дорожнього руху від дорожньо-транспортних пригод та їх наслідків.

Безпека пасивна (рос. – **Безопасность пассивная**) – сукупність конструктивних якостей транспортних засобів та дорожніх споруд, що забезпечує виключення або зниження тяжкості наслідків дорожньо-транспортних пригод без активних дій учасників дорожнього руху.

Безперервний транспорт (рос. – **Непрерывный транспорт**) – транспорт, де предмети перевезення переміщуються у вигляді безперервного потоку за допомогою різного роду гнучких стрічок, шнеків, шкребків, ескалатор та ін., а також в трубопроводах.

Безпечна дистанція (рос. – **Безопасная дистанция**) – відстань до транспортного засобу, що рухається попереду по тій же смузі, яка у разі його раптового гальмування або зупинки дозволить водієві транспортного засобу, що рухається позаду, уникнути зіткнення без виконання будь-яких маневрів.

Безпечна швидкість (рос. – **Безопасная скорость**) – швидкість, при якій водій має змогу безпечно керувати транспортним засобом та контролювати його рух у конкретних дорожніх умовах.

Безпечний інтервал (рос. – **Безопасный интервал**) – відстань між боковими частинами рухомих транспортних засобів або між ними та іншими об'єктами, при якому забезпечена безпека дорожнього руху.

Безпечний рівень (рос. – **Безопасный уровень**) – рівень безпеки дорожнього руху визначений для конкретного періоду часу і простору, який в даній ситуації максимально захищає людину від ризиків потрапити в ДТП

Бічна видимість (рос. **Боковая видимость**) – максимальна відстань до елемента дорожньої обстановки, який знаходиться за межами проїзної частини у зоні освітлення дальнім світлом фар дорожнього транспортного засобу. Кут бічного освітлення фари – 7°.

Бордюр (рос. – **Бордюр**) – бортові камені, які відокремлюють проїзну частину вулиці (дороги) від тротуару, а також тротуар від газонів, клумб та ін.

Буксирування (рос. – **Буксировка**) – переміщення одним транспортним засобом іншого транспортного засобу, яке не належить до експлуатації автопоїздів (транспортних составів), на жорсткому або гнучкому зчепленні або способом часткового навантаження на платформу або спеціальне опорне пристосування.

В

Вантажний автомобіль (*рос. – Грузовой автомобиль*) – автомобіль, який за своєю конструкцією та обладнанням призначений для перевезення вантажів.

Вантажний автомобіль загального призначення (*рос. – Грузовой автомобиль общего назначения*) – вантажний автомобіль з бортовою платформою відкритого або закритого типу, який не обладнаний засобами самонавантаження-саморозвантаження чи іншим спеціальним устаткуванням.

Вантажний автомобіль спеціалізований (*рос. – Грузовой автомобиль специализированный*) – вантажний автомобіль, обладнаний засобами самонавантаження-саморозвантаження або іншим спеціальним устаткуванням і призначений для перевезення вантажів певних категорій.

Вантажний напівпричіп (*рос. – Грузовой полуприцеп*) – напівпричіп, який за своєю конструкцією та обладнанням призначений для перевезення вантажів.

Вантажний напівпричіп загального призначення (*рос. – Грузовой полуприцеп общего назначения*) – напівпричіп з бортовою платформою закритого або відкритого типу, не обладнаний засобами самонавантаження-саморозвантаження чи іншим спеціальним устаткуванням.

Вантажний причіп (*рос. – Грузовой прицеп*) – причіп, який за своєю конструкцією та обладнанням призначений для перевезення вантажів.

Вантажний причіп загального призначення (*рос. – Грузовой прицеп общего назначения*) – причіп з бортовою платформою відкритого або закритого типу, не обладнаний засобами самонавантаження-саморозвантаження чи іншим спеціальним устаткуванням.

Вантажонапруженість дороги (брутто) Q, т/рік т/добу (*рос. – Грузонапряженность дороги (брутто)*) – сумарна маса вантажів і транспортних засобів, що проходять по даній ділянці дороги в обох напрямках в одиницю часу.

Вантажонапруженість дороги (нетто) (рос. – **Грузонапряженность дороги (нетто)**) – загальна маса вантажів, що перевозяться по даній ділянці дороги в обох напрямках в одиницю часу і на одиницю шляху. Показник вантажонапруженості дороги найчастіше застосовують для оцінки працездатності дорожнього одягу.

Вантажопасажирський автомобіль (рос. – **Грузопассажирский автомобиль**) – автомобіль, який за своєю конструкцією та обладнанням призначений для перевезення як пасажирів, так і вантажів.

Вартість середньостатистичного життя (рос. – **Стоимость среднестатистического жизни**) – виражена в грошовій формі вартість життя фізичної особи, яка вимірюється шляхом визначення чистої обґрунтованої вартості вигод, які інші фізичні особи (чоловік, дружина, утриманці, партнери, роботодавці) та держава могли б очікувати від майбутніх зусиль цієї особи, вартість життя якої підлягає оцінці.

Велосипед (рос. – **Велосипед**) – 1) транспортний засіб, крім інвалідних колясок, що приводиться в рух силою м'язів людини, що знаходиться на ньому; 2) будь-який транспортний засіб, який має принаймні два колеса і приводиться в рух виключно м'язовою енергією осіб, які перебувають на цьому транспортному засобі, зокрема за допомогою педалей або рукояток.

Велосипед з підвісним двигуном (рос. – **Велосипед с подвесным двигателем**) – будь-який дво- або триколісний транспортний засіб, що забезпечений двигуном внутрішнього згоряння з об'ємом циліндра, що не перевищує 50 куб. см, і максимальна конструктивна швидкість якого не перевищує 50 км/год (30 миль/год).

Велосипедист (рос. – **Велосипедист**) – особа, яка керує велосипедом.

Велосипедна доріжка (рос. – **Велосипедная дорожка**) – виконана в межах дороги чи поза нею доріжка з покриттям, що призначена для руху на велосипедах та позначена дорожнім знаком 4.12 «Доріжка для велосипедистів».

Велосипедні доріжки (рос. – **Велосипедные дорожки**) – проїзд на велосипедах по вільних від інших видів транспортного руху

трасах до місць відпочинку, громадських центрів, а у найзначніших і значних містах зв'язок у межах планувальних районів.

Велосипедна смуга руху (рос. – **Велосипедная полоса движения**) – смуга проїзної частини, призначена для руху велосипедистів, що відокремлена від іншої проїзної частини за допомогою дорожньої розмітки 1.1 і позначена дорожнім знаком 4.12 "Доріжка для велосипедистів" та/або дорожньою розміткою 1.29.

Вертикальна розмітка (рос. – **Вертикальная разметка**) – лінії (смуги) і позначення, які наносять на торцеві поверхні штучних споруд та інженерне обладнання автомобільних доріг, а також світлоповертальні елементи, які закріплюють на цих поверхнях.

Вибоїна (рос. – **Выбоина**) – місцеве руйнування покриття, що має вигляд поглиблення з різко окресленими краями.

Вигода (рос. – **Выгода**) – показник, що характеризує збереження народного господарства від скорочення кількості ДТП та їх жертв, що вдалось запобігти.

Видимість зустрічного автомобіля (рос. – **Видимость встречного автомобиля**) – мінімальна відстань, що забезпечується геометричними елементами доріг, необхідна для виконання безпечного маневру обгону.

Видимість перешкоди (рос. – **Видимость препятствия**) – максимальна відстань, на якій з місця водія чітко розпізнається об'єкт (суб'єкт), що створює перешкоду (небезпеку) для руху.

Видимість розрахункова (рос. – **Видимость расчетная**) – мінімальна відстань видимості зустрічного автомобіля або поверхні проїзної частини автомобільної дороги, що забезпечується для заданої розрахункової швидкості її геометричними елементами.

Видимість у напрямку руху (рос. – **Видимость в направлении движения**) – 1) максимальна відстань до елемента дорожньої обстановки у напрямку руху, з якої водій має змогу об'єктивно їх сприймати і розпізнати зі свого робочого місця; 2) максимальна відстань, на якій з місця водія можна чітко розпізнати межі елементів дороги та розташування учасників руху, що дозволяє водієві орієнтуватися під час керування транспортним засобом, зокрема для вибору безпечної швидкості та здійснення безпечного маневру.

Виконавець робіт на дорозі (рос. – **Исполнитель работ на дороге**) – особа, яка виконує на дорозі будь які дорожні роботи.

Виконання світлофора – (рос. – **Выполнение светофора**) певна конструктивна побудова світлофора.

Виміряні дані (рос. – **Измеренные данные**) – безпосередньо виміряні дані в натурі або по цифровій моделі місцевості, копії оригіналів документів, авторському тесту, кресленню, фотографії, відео зйомці. Безпосередньо виміряні дані зберігаються в базі даних.

Вимоги безпеки (рос. – **Требования безопасности**) – вимоги, встановлені законодавчими актами, правилами, настановами, інструкціями, нормативно-технічною документацією тощо, виконання яких забезпечує безпеку.

Вимушена зупинка (рос. – **Вынужденная остановка**) – припинення руху транспортного засобу через його технічну несправність або небезпеку, що створюється вантажем, який перевозиться, станом учасника дорожнього руху або появою перешкоди для руху.

Виносний пульт керування (рос. – **Выносной пульт управления**) – пристрій, призначений для ручного перемикування сигналів світлофора на перехресті через дорожній контролер.

Випередження – (рос. – **Опережение**) рух транспортного засобу з більшою швидкістю відносно транспортних засобів чи учасників дорожнього руху, що рухається у попутному напрямку по суміжній смузі.

Вирахувані дані (рос. – **Вычисленные данные**) – дані, що отримані на основі безпосередньо виміряних даних та є результатом математичних розрахунків, що виконуються службовими програмами за потребою.

Висота бордюру (рос. – **Высота бордюра**) – відстань від покриття проїзної частини вулиці (дороги) до верхньої площини бордюру.

Висота моста (рос. – **Высота моста**) – відстань від рівня проїзної частини по осі моста до рівня граничних вод.

Висота огородження (рос. – **Высота ограждения**) – відстань по вертикалі між верхньою поверхнею огородження і рівнем поверхні узбіччя, розділювальної смуги, дорожнього покриття біля основи огородження з боку проїзної частини.

Висота проїзду (*рос.* – **Высота проезда**) – найменша відстань від рівня проїзду до низу розташованих над проїздом елементів конструкцій, електричних мереж, мереж зв'язку, трубопроводів тощо, що визначає можливість або обмеження проїзду транспортних засобів.

Віадук (*рос.* – **Виадук**) – мостова споруда на переході через глибокий яр, ущелину, суходіл, лощину з високим розташуванням рівня проїзду над дном перешкоди.

Відомче розслідування ДТП (*рос.* – **Ведомственное расследование ДТП**) – дія, яка проводиться згідно з діючим законодавством особами, яким це право надане відповідними розпорядженнями, з метою встановлення відповідності дорожніх умов нормативним вимогам та їх впливу на скоєння ДТП.

Відстань видимості предмета (*рос.* – **Расстояние видимости предмета**) – відстань, що забезпечує видимість з місця водія на висоті 1,2 м будь-якого предмета заввишки 0,20 м, який знаходиться на середині смуги руху.

Відстань видимості розмітки (*рос.* – **Расстояние видимости разметки**) – максимальна відстань, на якій з висоти 1,1 м від поверхні дорожнього покриття видно елементи розмітки на дорозі. За об'єкт спостереження беруть початок штриха лінії, стрілки, букви, цифри та інших елементів розмітки.

Вісь автомобільної дороги (*рос.* – **Ось автомобильной дороги**) – умовна лінія, що проходить по середині проїжджої частини або розділювальної смуги.

Вираж (*рос.* – **Выраж**) – односхилий поперечний профіль проїзної частини, що влаштовується в межах кривої в плані з похилом до її центра.

Власник транспортного засобу (*рос.* – **Владелец транспортного средства**) – фізична або юридична особа, що володіє майновими правами на транспортний засіб, що підтверджується відповідними документами.

Внутрішній аудит (*рос.* – **Внутренний аудит**) – аудит, що проводиться фахівцями організації замовника для внутрішніх потреб.

Водій (*рос.* – **Водитель**) – особа, яка керує транспортним засобом і має посвідчення водія (посвідчення тракториста-машиніста, тимчасовий дозвіл на право керування транспортних

засобів) відповідної категорії. Водієм також є особа, яка навчає керуванню, знаходячись безпосередньо у транспортному засобі.

Водій (погонич) (рос. – Водитель (погонщик)) – всяка особа, яка керує транспортним засобом, автомобілем і т.д. (включаючи велосипеди) або погонич по дорогам худоби, стада, запряжних, в'ючних або верхових тварин.

Вставки розмічальні дорожні (ВРД) (рос. – Вставки разметочные дорожные) – вироби, які призначені для поліпшення зорового орієнтування водія на проїзній частині і можуть застосовуватись самостійно або в поєднанні з іншими засобами організації дорожнього руху.

Втома (рос. – Утомление) – це сукупність психофізіологічних змін стану людини, що розвиваються в результаті діяльності та приводять до тимчасового зниження її ефективності. Суб'єктивно стомлення відчувається як почуття втоми, фізіологічна сутність якого полягає в сигналізації організму про необхідність припинити або знизити інтенсивність роботи. Втома – складне і різноманітне явище.

Втрати від дорожньо-транспортних пригод (рос. – Потери от дорожно-транспортных происшествий) – показник, що характеризує економічні втрати країни від загибелі і поранення людей, псування вантажів та автомобілів.

Вузли вулиць і доріг (рос. – Узлы улиц и дорог) – пересікання (перетин) вулиць і доріг, на яких можливий переїзд транспортних засобів з одного напрямку вулиці чи дороги на інший. Вузли вулиць і доріг не слід змішувати з "транспортними вузлами", які являють у містах систему різних видів міжміських і внутрішньоміських шляхів сполучення. Залежно від взаєморозташування вулиць (доріг) та їх значення вузли поділяються на перехрещення, примикання і розгалуження з організацією транспортного руху на них в одному ("вузол у одному рівні", "перехрестя", "пересікання (перетин) в одному рівні") та різних рівнях ("вузол у різних рівнях", "перехрещення", "транспортна або дорожня розв'язка в різних рівнях").

Вузол автомобільних доріг (рос. – Узел автомобильных дорог) – зона взаємодії транспортних потоків двох або декількох збіжних доріг. Залежно від характеру цієї взаємодії вузли утворюють перехрещення або примикання доріг.

Вулиці і дороги місцевого значення (рос. – **Улицы и дороги местного значения**) – це вулиці і дороги, до яких належать житлові, промислово-складські, пішохідні вулиці і дороги, проїзди, велосипедні доріжки.

Вулиці населених пунктів (рос. – **Улицы населенных пунктов**) – смуга міської або сільської території, обмежена геодезично фіксованими границями – червоними лініями, яка призначена для руху транспортних засобів і пішоходів, з усіма розташованими на ній спорудами – складовими елементами вулиці.

Вулиця (рос. – **Улица**) – 1) автомобільна міська дорога в межах населеного пункту; 2) автомобільна дорога, призначена для руху транспорту і пішоходів, прокладання наземних і підземних інженерних мереж у межах населених пунктів.

Вулиця з одностороннім рухом (рос. – **Улица с односторонним движением**) – автомобільна міська дорога, на якій дозволено рух транспортних засобів тільки в одному зазначеному напрямку.

Вулиця радіальна (рос. – **Улица радиальная**) – автомобільна міська дорога, що зв'язує околицю міста з його центральною частиною.

Вулиця тангенціальна (хордова) (рос. – **Улица тангенциальная**) – автомобільна міська дорога, яка проходить по дотичній до певної території району міста і виконує функції підведення і відведення руху, а також служить для обходу району.

Вулично-дорожня мережа (рос. – **Улично-дорожная сеть**) – це призначена для руху транспортних засобів і пішоходів мережа вулиць, доріг загального користування, внутрішньоквартальних та інших проїздів, тротуарів, пішохідних і велосипедних доріжок, а також набережні, майдани, площі, вуличні автомобільні стоянки з інженерними та допоміжними спорудами, технічними засобами організації дорожнього руху.

Габарит підмостовий (рос. – **Габарит подмостовой**) – граничний, перпендикулярний до напрямку течії обрис кордонів

простору в прольоті моста, всередину якого не повинні заходити елементи конструкцій мосту або розташованих під ним пристроїв.

Габарити транспортного засобу (рос. – **Габариты транспортного средства**) – найбільші зовнішні розміри транспортного засобу за шириною, висотою і довжиною.

Габаритно-ваговий контроль (рос. – **Габаритно-весовой контроль**) – перевірка габаритних і вагових параметрів транспортного засобу (в тому числі механічного транспортного засобу), причепу і вантажу на предмет відповідності встановленим нормам габаритів (ширина, висота від поверхні дороги, довжина транспортного засобу) і навантаження (фактична маса, осьове навантаження), яка проводиться відповідно до встановленого порядку на стаціонарних або пересувних пунктах габаритно-вагового контролю.

Газон (рос. – **Газон**) – ділянка однорідної території з дерновим покриттям, що створений штучно шляхом посіву і вирощування дернообразуючих трав (в основному багаторічних злаків) або одерніння.

Гальмівний шлях (рос. – **Тормозной путь**) – відстань, що проходить транспортний засіб під час екстреного гальмування з початку здійснення впливу на механізм керування гальмівної системи (педаль, рукоятку) до місця його зупинки.

Гараж (рос. **Гараж**) – будинок (споруда), частина будинку (споруди) або комплекс будинків (споруд) з приміщеннями для постійного або тимчасового зберігання, а також елементами технічного обслуговування легкових автомобілів та інших мототransпортних засобів.

Гаражі боксового типу (рос. **Гаражи боксового типа**) – будинки, споруди, у яких автомобілі зберігаються в окремих боксах, виїзд з яких здійснюється безпосередньо назовні або на внутрішній проїзд.

Гаражі в цокольних і підвальних поверхах (рос. **Гаражи в цокольных и подвальных этажах**) – вбудовані у будинки іншого призначення споруди, позначки підлоги основних приміщень яких нижче рівня спланованої поверхні землі на висоту відповідно не більше і більше половини висоти приміщень.

Гаражі манежно-боксового типу (рос. **Гаражи манежно-боксового типа**) – будинки, споруди, у яких окремі місця для

зберігання автомобілів ізольовані від загального проїзду огорожувальними перегородками або сітками.

Гаражі манежного типу (рос. **Гаражи манежного типа**) – будинки, споруди, у яких автомобілі розміщуються в загальному залі з виїздом на загальний внутрішній проїзд.

Гаражі наземні (рос. **Гаражи наземные**) – будинки, споруди, позначки підлоги основних приміщень яких не нижче рівня спланованої поверхні землі.

Гаражі підземні (рос. **Гаражи подземные**) – споруди, позначка стелі основних приміщень яких нижче рівня спланованої поверхні землі.

Геометричні та інші елементи дороги (рос. – **Геометрические и другие элементы дороги**) – проїзна частина, розділювальна смуга, узбіччя, укоси насипу, тротуари, пішохідні доріжки, бордюри, примикання і перехрестя доріг, перехідно-швидкісні смуги, криві в плані, поздовжні ухили, автобусні зупинки, штучні споруди.

Головна дорога (рос. – **Главная дорога**) – дорога з кращім покриттям відносно ґрунтової або позначена знаками 1.22 "Перехрещення з другорядною дорогою", 1.23.1 «Прилягання другорядної дороги» (прилягання з правого боку), 1.23.2 «Прилягання другорядної дороги» (прилягання з лівого боку), 1.23.3 «Прилягання другорядної дороги» (прилягання з правого і лівого боку), 1.23.4 «Прилягання другорядної дороги» (прилягання з лівого і правого боку), і 2.3 "Головна дорога". Наявність на другорядній дорозі покриття безпосередньо перед перехрестям не прирівнює її за значенням до перехрещуваної.

Горизонтальна розмітка (рос. – **Горизонтальная разметка**) – лінії, написи, стрілки та інші позначення, які наносять на поверхню проїжджої частини дороги з удосконаленням покриттям.

Граничний інтервал (рос. – **Граничный интервал**) – це такий інтервал, який з однаковою ймовірністю може бути прийнятий або відкинутий водієм і залежить від виду маневру: при перетині 2-х смугової дороги $t_{гр} = 6..8с.$; при лівому повороті $t_{гр} = 10..13с.$; при правому повороті $t_{гр} = 4..7с.$

Гранично допустима величина токсичної речовини (рос. – **Предельно допустимая величина токсического вещества**) – концентрація токсичної речовини, при якій за визначений час не

виникає ні прямого, ні непрямого шкідливого впливу на організм людини, у тому числі віддалених наслідків для майбутніх поколінь; не знижується працездатність людини і не погіршується його самопочуття.

Гранично допустима концентрація токсичної речовини (ГДК) (рос. – Предельно допустимая концентрация токсичного вещества (ПДК)) – вважається максимальна концентрація домішок, віднесена до певного часу усереднення, що при періодичному впливі чи на протязі всього життя людини не чинить шкідливої дії на організм людини і на навколишнє середовище в цілому.

Гранично допустимий викид (ГДВ) (рос. – Предельно допустимый выброс (ПДВ)) – це кількість токсичних речовин, що викидаються в одиницю часу разом з відпрацьованими газами автомобілів, що в сумі з викидами від інших джерел міста (промислових підприємств, котельних і т.д.) не створює концентрації токсичних речовин в атмосферному повітрі, що перевищують її гранично допустимий викид.

Грубі порушення правил дорожнього руху (рос. – Грубые нарушения правил дорожного движения) – порушення вимог Закону про дорожній рух та його безпеку, за які законодавством передбачено як можливе адміністративне стягнення у вигляді позбавлення права керування транспортними засобами.

Гребінка (рос. – Гребенка) – рівномірно розташовані поперечні хвилясті нерівності (правильні чітко виражені поперечні виступи, що чергуються з заглибленнями). Утворюються на щебених, гравійних і ґрунтових покриттях під дією руху транспортних засобів.

Ґрунт укріплений (рос. – Ґрунт укрепленный) – ґрунт, оброблений різними в'язучими речовинами або покращений добавками з метою підвищення його міцності і стійкості.

Д

Дані, сукупність даних (рос. – Данные, совокупность данных) – одна з кількісних (в числовому значенні) або якісних (у вигляді авторського тексту або креслення) характеристик об'єкту

дороги, транспортного потоку та навколишнього середовища. Сукупність даних про об'єкт дороги описує призначення об'єкту, його положення, конструкцію, розміри, стан тощо. Одні і ті ж дані можуть використовуватись для опису кількох об'єктів.

Дати дорогу (рос. – **Уступить дорогу**) – 1) вимога до учасника дорожнього руху діяти таким чином, щоб не примушувати інших учасників дорожнього руху, які мають перевагу, змінити напрямок руху чи швидкість; 2) вимога до учасника дорожнього руху не продовжувати або не відновлювати рух, не здійснювати будь-яких маневрів (за винятком вимоги звільнити займану смугу руху), якщо це може змусити інших учасників дорожнього руху, які мають перевагу, змінити напрямок руху або швидкість.

Денні ходові вогні (рос. – **Дневные ходовые огни**) – зовнішні світлові прилади білого кольору, передбачені конструкцією транспортного засобу, встановлені попереду транспортного засобу і призначені для покращення видимості транспортного засобу під час його руху у світлий час доби.

Детектор транспорту (датчик) (рос. – **Детектор транспорта (датчик)**) – 1) технічний засіб, що реєструє кількість транспортних засобів, що проходить через перетин дороги, а також визначає параметри транспортних потоків; 2) пристрій, призначений для виявлення транспортних засобів та визначення характеристики їх руху у контрольованій зоні вулично-дорожньої мережі.

Динамічне інформаційне табло (ДІТ) (рос. – **Динамическое информационное табло (ДИТ)**) – інформаційний пристрій призначений для візуального відображення інформації обов'язкової для виконання водіями або рекомендаційної інформації (обмеження руху, зміни в організації руху та ін.)

Динамічне навантаження (рос. – **Динамическая нагрузка**) – навантаження на проїзну частину дороги від транспортного засобу, який рухається.

Динамічний габарит (рос. – **Динамический габарит**) – 1) ширина смуги, яку займає транспортний засіб, що рухається у загальмованому стані на відстані зупиночного шляху; 2) простір, що займає рухомий транспортний засіб. Поперечний габарит – ширина смуги руху, займана рухомим транспортним засобом, поздовжній – сума довжини транспортного засобу і інтервалу між задньою точкою

переднього і передньою точкою заднього транспортного засобу, що слідує один за одним.

Динамічний габарит поперечний (рос. – **Динамический габарит поперечный**) – максимальний поперечний розмір між проєкціями на дорожню поверхню крайніх (виступаючих) точок траєкторії переміщення транспортного засобу на перехресті.

Динамічний прогин дорожнього огороження (прогин) (рос. – **Динамический прогиб дорожнего ограждения (прогиб)**) – найбільше горизонтальне зміщення поздовжньої осі балки металевого дорожнього огороження першої групи (троса) в поперечному напрямку щодо осі недеформованої огорожі при наїзді на нього автомобіля.

Дискретний транспорт (рос. – **Дискретный транспорт**) – будь-який транспорт, де предмети перевезень (вантажі та пасажирів) переміщуються по лініях окремими партіями або групами за допомогою незалежно рухомих транспортних одиниць (автомобілів, поїздів, суден, літаків і т.п.).

Диспетчерське управління АСУДР (рос. – **Диспетчерское управление АСУДД**) – управління, що здійснюється оператором управляючого пункту АСУДР в окремих випадках (заторова ситуація, дорожньо-транспортна пригода, технічна несправність окремих пристроїв системи та ін.)

Дистанція (рос. – **Дистанция**) – відстань від передньої габаритної точки транспортного засобу до задньої габаритної точки транспортного засобу, що рухається попереду.

Ділянка дороги зі сталим транспортним потоком (рос. – **Участок дороги с постоянным транспортным потоком**) – ділянка, на протязі довжини якої середньодобова річна інтенсивність руху змінюється не більше ніж на 10%.

Ділянка, місце проведення робіт (рос. – **Участок, место проведения работ**) – площа, обмежена зонами дії технологічного транспорту, машин і механізмів, розміщенням технологічного обладнання і складуванням матеріалів для проведення дорожніх, аварійних та інших робіт в межах смуги відведення дороги.

Ділянка огороження перехідна (рос. – **Участок ограждения переходной**) – ділянка утримуючої огорожі, наявна на перехідній плиті мостової споруди і призначена для сполучення мостових та

дорожніх огорожень, а також ділянка огорожі, яка поєднує односторонні і двосторонні огороження на розділювальній смузі.

Ділянка огороження робоча (рос. – **Участок ограждения рабочий**) – ділянка огороження, що призначена для перекриття небезпечної зони і утримання дорожніх транспортних засобів (згідно з ДСТУ 2984) з вагомими параметрами, що не перевищують нормативні, які рухались з дозволеною швидкістю в межах проїзної частини штучних споруд та земляного полотна автомобільних доріг.

Ділянка огороження початкова (кінцева) (рос. – **Участок ограждения начальный (конечный)**) – ділянка утримуючої огорожі, що забезпечена насадкою округленої форми або влаштована з відгоном балки (парапету) до бровки земляного полотна і з пониженням балки або верхньої межі парапету до рівня землі з метою запобігання удару автомобіля о жорстку торцеву ділянку огорожі.

Довгострокові дані (рос. – **Долгосрочные данные**) – дані, які не змінюються на протязі значного періоду часу (по визначенню – більше одного року).

Довжина моста (рос. – **Длина моста**) – відстань між початком і кінцем моста, виміряна по його осі. При цьому початок моста – перша по ходу відліку кілометражу точка перетину лінії, що з'єднує кінці, відкритки устою або інших видимих конструктивних елементів устою або прогону з віссю мосту, без урахування перехідних плит, а кінець моста – остання по ходу відліку кілометражу точка перетину лінії, що з'єднує кінці відкритки устою або інших видимих конструктивних елементів устою або прогону з віссю мосту.

Довжина пролітної будови (рос. – **Длина пролетного строения**) – відстань між крайніми конструктивними елементами прогонової будови, виміряне по його осі.

Довжина споруди (рос. – **Длина сооружения**) – якщо споруда знаходиться на прямій ділянці дороги, то довжина споруди розраховується як відстань між точками початку та кінця споруди. Якщо споруда знаходиться на горизонтальній кривій, то довжина споруди розраховується як сума відстаней між поперечними перерізами, що описують контур споруди по її осі.

Додаткові шари основи – (рос. – **Дополнительные слои основания**) шари між основою та робочим шаром ґрунту на ділянках

з несприятливими погодно-кліматичними і ґрунтово-гідрологічними умовами.

Дозволена максимальна маса (рос. – **Разрешенная максимальная масса**) – 1) максимальна маса навантаженого транспортного засобу, оголошена допустимою компетентними органами держави, в якому зареєстровано транспортний засіб; 2) маса спорядженого транспортного засобу з вантажем, водієм і пасажирами, що встановлена технічною характеристикою транспортного засобу як максимально допустима.

Дозволена максимальна маса автопоїзда (рос. – **Разрешенная максимальная масса автопоезда**) – це сума дозволеної максимально допустимої маси кожного транспортного засобу, що входить до складу автопоїзда.

Дозволена швидкість руху (рос. – **Разрешенная скорость движения**) – максимальна швидкість руху транспортних засобів, на визначеній ділянці дороги, що встановлена «Правилами дорожнього руху України» та технічними засобами організації дорожнього руху.

Допустимий ризик (рос. – **Допустимый риск**) – ризик, рівень якого обґрунтований, виходячи із соціально-економічних умов, і не перевищує гранично допустимого значення.

Дорога (рос. – **Дорога**) – вся смуга відводу дороги чи вулиці, відкрита для руху.

Дорога ґрунтова (рос. – **Дорога грунтовая**) – найжджена автомобільна або тракторна дорога, яка не має покриття.

Дорога ґрунтова поліпшена (рос. – **Дорога грунтовая улучшенная**) – профільована ґрунтова автомобільна дорога, проїжджа частина якої поліпшена шляхом введення скелетних добавок (гравію, шлаку та ін.) Або місцевих в'язучих (золошлакових сумішей та інших відходів виробництва). При відтаванні після замерзання, а також після рясних дощів проїзд скрутний або повністю неможливий.

Дорога ґрунтова профільована (рос. – **Дорога грунтовая профилированная**) – автомобільна дорога, яка не має покриття, але побудована за допомогою профіліровочних дорожніх машин з доданням земляному полотну певного поздовжнього і поперечного профілю. Вимагає регулярного профілювання (відновлення профілю). При перезволоженні проїзд припиняється.

Дорога для автомобілів (рос. – **Дорога для автомобилей**) – автомобільна дорога, призначена, виключно для руху автомобілів, автобусів і мотоциклів, позначена відповідним дорожнім знаком згідно з ДСТУ 4100.

Дорога зимова (автозимник) (рос. – **Дорога зимняя (автозимник)**) – дорога, проїжджа частина якої (суцільна або колійна) побудована з льоду, наморожена пошарово, або прокладена з ущільненого снігу та льоду, а також прокладена безпосередньо по замерзлій поверхні річок і озер. Діє до відтавання крижаного покриття.

Дорога лежнева (рос. – **Дорога лежневая**) – дорога, проїжджа частина якої побудована з лісоматеріалів у вигляді смуг, покладених на відстані, рівній ширині ходу автомобіля або трактора, і скріплена поперечками.

Дороги, ділянки дороги з підвищеним рівнем аварійності (рос. – **Дороги, участки дороги с повышенным уровнем аварийности**) – дорога, ділянка дороги на яких коефіцієнти нерівномірності розподілу рівнів аварійності та/чи тяжкості наслідків від ДТП перевищують фактичні середні показники, що прийняті за умовну одиницю. Для ділянки дороги за умовну одиницю слід приймати фактичні середні показники по конкретній дорозі, а для окремих доріг – фактичні середні показники у відповідній групі доріг, наприклад, державного чи місцевого значення.

Дороги населених пунктів (рос. – **Дороги населенных пунктов**) – ділянки вуличної мережі з рухом переважно транзитного або вантажного автомобільного транспорту, які проходять у межах перспективної забудови населених пунктів або промислових і комунально-складських зон.

Дорожнє підприємство (рос. **Дорожное предприятие**) – суб'єкт підприємницької діяльності, уповноважений в установленому порядку здійснювати роботи з ремонту та утриманню визначеної ділянки діючої дороги.

Дорожнє підприємство (власник автомобільних доріг) (рос. – **Дорожное предприятие (владелец автомобильных дорог)**) – балансоутримувач автомобільних доріг загального користування, який уповноважений в установленому порядку здійснювати оперативне управління та повне господарське відання ними у межах,

визначених законодавством про територіальний устрій чи іншими нормативними актами.

Дорожнє покриття (рос. – **Дорожное покрытие**) – укріплені верхні шари дороги, що сприймають навантаження від транспортних засобів.

Дорожні знаки індивідуального проектування (ДЗІП) (рос. – **Дорожные знаки индивидуального проектирования (ДЗИП)**) – інформаційно-вказівні знаки 5.24.1, 5.24.2, 5.45 – 5.48, 5.50 – 5.56, 5.58.1 – 5.59, 5.61.1 – 5.61.3 згідно з ДСТУ 4100.

Дорожні знаки із зовнішнім освітленням (рос. – **Дорожные знаки с внешним освещением**) – знаки з індивідуальними зовнішніми джерелами світла.

Дорожні знаки з внутрішнім освітленням (рос. – **Дорожные знаки с внутренним освещением**) – знаки, які мають автономне джерело світла, який розташовується усередині корпусу знака.

Дорожні знаки зі світлоповертанням (рос. – **Дорожные знаки со световозвращением**) – знаки, які не мають свого джерела світла і в темний час доби висвітлюються фарами автомобіля.

Дорожні підприємства (рос. – **Дорожные предприятия**) – організації та підприємства, уповноважені у встановленому порядку здійснювати роботи з будівництва, реконструкції, ремонту та утримання автомобільних доріг загального користування.

Дорожні роботи (рос. – **Дорожные работы**) – роботи, пов'язані з будівництвом, реконструкцією, ремонтом чи утриманням автомобільної дороги (вулиці), штучних споруд, споруд дорожнього водовідводу, інженерного облаштування, встановленням (ремонтом, заміною) технічних засобів організації дорожнього руху.

Дорожні умови (рос. – **Дорожные условия**) – 1) це сукупність геометричних параметрів, транспортно-експлуатаційних якостей дороги, дорожнього покриття, елементів облаштування та обстановки, що безпосередньо впливають на умови дорожнього руху; 2) сукупність факторів, що характеризують (з урахуванням пори року, періоду доби, атмосферних явищ, освітленості дороги) видимість у напрямку руху, стан поверхні проїзної частини (чистота, рівність, шорсткість, зчеплення), а також її ширину, величину похилів на спусках і підйомах, віражів і заокруглень, наявність тротуарів або узбіч, засобів організації дорожнього руху та їх стан.

Дорожній знак (рос. – **Дорожный знак**) – технічний засіб регулювання, що містить символи чи написи, призначені для інформування учасників дорожнього руху та встановлення порядку їхніх дій.

Дорожній знак змінної інформації (рос. – **Дорожный знак переменной информации**) – дорожній знак, що має можливість змінювати умовне позначення або напис в залежності від умов руху.

Дорожній знак тимчасовий (рос. – **Дорожный знак временный**) – дорожній знак, застосування якого викликано причинами тимчасового характеру і не передбачено проектом організації дорожнього руху або дислокацією дорожніх знаків.

Дорожній керувальний знак (рос. – **Дорожный управляемый знак**) – пристрій, за допомогою якого оперативно змінюють організацію дорожнього руху.

Дорожній контролер (рос. – **Дорожный контроллер**) – пристрій, призначений для перемикання сигналів світлофора та символів на керованих дорожніх знаках та покажчиках швидкості.

Дорожній одяг (рос. – **Дорожная одежда**) – 1) одно- або багат шарова конструкція проїзної частини автомобільної дороги, яка сприймає навантаження від транспортних засобів і передає його на ґрунт земляного полотна; 2) багат шарова конструкція в межах проїзної частини автомобільної дороги, яка сприймає навантаження від автотранспортного засобу і передає її на ґрунт. Дорожній одяг класифікують за типами виходячи з їх капітальності.

Дорожній рух (рос. – **Дорожное движение**) – процес руху по дорогах транспортних засобів та учасників дорожнього руху.

Дорожній транспортний засіб (ДТЗ) (рос. – **Дорожное транспортное средство (ДТС)**) – транспортний засіб, призначений для експлуатації переважно на автомобільних дорогах загального користування усіх категорій і сконструйований згідно з їхніми нормами.

Дорожньо-транспортна пригода (рос. – **Дорожно-транспортное происшествие**) – подія, що сталася під час руху транспортного засобу та призвела до загибелі чи поранення людей або матеріально збитку.

Дорожньо-транспортні споруди (рос. – **Дорожно-транспортные сооружения**) – вулиці (дороги), їх перехрестя разом з

розміщеними на них штучними спорудами, автозаправними станціями (комплексами), автостоянками, павільйонами на зупинках громадського пасажирського транспорту та ін.

Дорожньо-транспортна система (рос. – **Дорожно-транспортная система**) – система органів та підрозділів, що забезпечують безпеку та організацію дорожнього руху, здійснюють транспортно-експлуатаційні та інженерні заходи, забезпечують технічну експлуатацію транспортних засобів та організацію перевезень, надають екстрену медичну допомогу, а також вулично-дорожня мережа, оточуюче природне середовище та учасники дорожнього руху.

Дорожньо-транспортний травматизм (рос. – **Дорожно-транспортный травматизм**) – сукупність травм, що призвели до заподіяння шкоди здоров'ю або смерті учасника дорожнього руху внаслідок дорожньо-транспортної пригоди.

Дорожня інфраструктура (рос. – **Дорожная инфраструктура**) – це сукупність інженерних споруд, призначених для руху транспортних засобів (автодороги і штучні споруди), об'єктів дорожнього сервісу та облаштування доріг, а також дорожніх служб, які здійснюють їх обслуговування.

Дорожня обстановка (рос. – **Дорожная обстановка**) – сукупність факторів, що характеризуються дорожніми умовами, наявністю перешкод на певній ділянці дороги, інтенсивністю і рівнем організації дорожнього руху (наявність та стан дорожньої розмітки, дорожніх знаків, дорожнього обладнання, світлофорів), які повинен урахувати водій під час вибору швидкості, смуги руху і прийомів керування транспортним засобом.

Дорожня організація (рос. – **Дорожная организация**) – орган управління дорожнього господарства, який управляє дорогою (мережею або ділянкою дороги).

Дорожня поведінка (рос. – **Дорожное поведение**) – поведінка людей в дорожньо-транспортній обстановці.

Дорожня розмітка (рос. – **Дорожная разметка**) – лінії, написи та інші позначення на проїжджій частині доріг, бордюрах, елементах дорожніх споруд, які призначені для інформування учасників дорожнього руху та встановлення порядку їхніх дій.

Дорожня ситуація (рос. – **Дорожная ситуация**) – це дорожня обстановка в певний момент часу і у відповідному місці.

Дорожня складова собівартості перевезень (рос. – **Дорожная составляющая себестоимости перевозок**) – умовний показник, що характеризує частку витрат на ремонт і утримання доріг у загальній собівартості.

ДТП державного рівня з дуже тяжкими наслідками (рос. – **ДТП государственного уровня с очень тяжелыми последствиями**) – подія, в якій 10 і більше осіб загинуло та (або) 25 і більше осіб отримали травми.

ДТП державного рівня з тяжкими наслідкам (рос. – **ДТП государственного уровня с тяжелыми последствиям**) – подія, в якій 5 і більше осіб загинуло та (або) 15 і більше отримали травми.

ДТП регіонального рівня (рос. – **ДТП регионального уровня**) – подія, в якій 3 і більше осіб загинуло та (або) 10 осіб отримали травми.

ДТП місцевого рівня (рос. – **ДТП местного уровня**) – подія, в якій 1 і більше осіб загинули та (або) 3 особи отримали травми.

Дуже небезпечні ділянки (місця) концентрації ДТП (рос. – **Очень опасные участки (места) концентрации ДТП**) – ділянки автомобільної дороги, для яких значення коефіцієнта пригод перевищує значення 1,20 при умові врахування ДТП тільки з потерпілими, або перевищує значення 1,96 при умові врахування всіх дорожньо-транспортних подій.

E

Експертиза дорожньо-транспортної події (ДТП) (рос. – **Экспертиза ДТП**) – дослідження на основі спеціальних знань з метою визначення обставин дорожньо-транспортної пригоди та умов, що сприяли її виникненню.

Елементи вулиці чи дороги (рос. – **Элементы улицы или дороги**) – одна чи декілька проїзних частин, крайові, запобіжні та перехідно-швидкісні смуги, тротуари, узбіччя (у разі відкритої системи водовідведення), пішохідні та велосипедні доріжки,

трамвайні лінії, смуги зелених насаджень, центральні розділювальні смуги між проїзними частинами зустрічних напрямків руху, розділювальні смуги між основною проїзною частиною і місцевими (бічними) проїздами, між проїзними частинами і тротуарами, укоси насипів і виїмок, підпірні стінки, шумозахисні пристрої, технічні та резервні смуги, зупинки громадського транспорту, розміщені в межах червоних ліній автостоянки, торгівельно-побутові об'єкти, штучні споруди та підземно-наземні інженерні комунікації, технічні засоби регулювання дорожнього руху тощо.

Епюра вантажонапруженості дороги (рос. – **Эпюра грузонапряженности дороги**) – графічне зображення перевезеної маси вантажу в тоннах на даному перегоні дороги в одиницю часу.

Епюра інтенсивності руху (рос. – **Эпюра интенсивности движения**) – графічне зображення середньорічної, середньодобової інтенсивності руху автомобілів на даному перегоні.

Естакада (рос. – **Эстакада**) – мостова споруда для пропуску транспортної магістралі на деякій висоті над поверхнею землі, щоб простір під нею міг бути використаний для різних цілей, або облаштований замість насипу на підходах до мостів.

Елементи санітарного облаштування (рос. – **Элементы санитарного обустройства**) – туалети, урни, контейнери для сміття та інше обладнання, призначене для санітарних потреб, розміщення якого здійснюється без отримання дозволів.

Експлуатація транспортного складу (рос. – **Эксплуатация транспортного состава**) – транспортування тягачем причепа згідно з інструкцією щодо його використання (відповідність причепа тягачу, наявність страхового з'єднання, єдиної системи сигналізації, освітлення тощо).

Екран протизасліплюючий (рос. – **Экран противоослепляющий**) – пристрій, що запобігає осліпленню водіїв світлом фар зустрічних автомобілів, що застосовується разом з утримуючим огороженнями та складається з сіток, пластин, щитів або інших вертикальних елементів, що обмежують поширення світлового потоку.

Ефективність системи (рос. – **Эффективность системы**) – ступінь фактичного досягнення передбачуваного результату, тобто

ступінь відповідності дійсного результату тому, який повинен мати місце при всій повноті виконання системою своїх функцій і при ідеалізації процесів, що відбуваються в системі.

Ефект (рос. – **Эффект**) – певний результат, що досягається у процесі функціонування системи управління.

Експлуатаційна швидкість (рос. – **Эксплуатационная скорость**) – швидкість транспортного засобу, яка визначається відношенням пройденої відстані до всього часу перебування транспортного засобу на маршруті, включаючи час, пов'язаний з технологією перевезень (навантаження, розвантаження і т. п.).

Є

Єдина транспортна система – (ЄТС) (рос. – **Единая транспортная система (ЕТС)**) – 1) це система, яка за допомогою різних видів транспорту забезпечує задоволення транспортних потреб у перевезенні пасажирів і вантажів з мінімальними витратами; 2) технічно, технологічно, економічно взаємозв'язаний комплекс різних видів транспорту, покликаний здійснювати узгоджену (скоординовану) транспортну діяльність по забезпеченню потреб економіки у перевезеннях.

Ж

Житлова зона (рос. – **Жилая зона**) – дворові території, а також частини населених пунктів, позначені дорожнім знаком 5.31 "Житлова зона".

Житлові вулиці (рос. – **Жилые улицы**) – транспортний (без пропуску вантажного і громадського транспорту) і пішохідний зв'язок на території житлових районів, мікрорайонів, виходи на магістральні вулиці і дороги регульованого руху.

Жорсткий дорожній одяг (рос. – **Жесткая дорожная одежда**) – дорожньо-будівельна конструкція, що містить шари, спроможні

працювати на розтягування, жорсткість і міцність яких практично не залежать від температури, вологості, тривалості дії навантаження і які зберігають суцільність протягом нормативного терміну служби.

3

Забезпечення аварійного (екстреного) коридору (*рос. – Обеспечение аварийного (экстренного) коридора*) – вимога до учасників дорожнього руху забезпечити вільну смугу або ряд (коридор) для безперешкодного проїзду оперативних автомобілів (автомобілів екстреної служби чи допомоги), що рухаються з увімкненими проблісковими маячками синього кольору та спеціальним звуковим сигналом. При русі такого автомобіля у крайній правій смузі (ряді), необхідно звільнити займану смугу (ряд) шляхом перестроювання ліворуч, при русі у крайній лівій смузі (ряді) – праворуч, а у разі його руху в середній смузі на ділянках доріг, які мають три і більше смуги для руху в одному напрямку, – праворуч або ліворуч.

Забезпечення безпеки дорожнього руху (*рос. – Обеспечение безопасности дорожного движения*) – 1) діяльність, спрямована на попередження причин виникнення дорожньо-транспортних пригод, зниження тяжкості їх наслідків; 2) діяльність, спрямована на систематичне виявлення, оцінку, попередження та усунення факторів ризику, що призводять до дорожньо-транспортних пригод, а також усунення їх причин та умов виникнення, зниження тяжкості їх наслідків.

Завдання управління (*рос. – Задача управления*) – вимоги, які витікають з головної мети і підлягають вирішенню для її досягнення.

Загиблій під час ДТП (*рос. – Погибший в ДТП*) – особа, яка загинула на місці ДТП чи померла через певний проміжок часу внаслідок травм, отриманих під час ДТП.

Зазор безпеки (*рос. – Зазор безопасности*) – безпечний інтервал між транспортними засобами при зустрічному роз'їзді.

Залишення місця дорожньо-транспортної пригоди (рос. – **Оставление места дорожно-транспортного происшествия**) – дії учасника дорожньо-транспортної пригоди, спрямовані на приховання факту такої пригоди або обставин її скоєння, які спричинили необхідність проведення працівниками міліції заходів щодо встановлення (розшуку) цього учасника та (або) розшуку транспортного засобу.

Залізничний переїзд (рос. – **Железнодорожный переезд**) – 1) перехрещення дороги із залізничними коліями на одному рівні; 2) будь-який перетин на одному рівні дороги із залізничними або трамвайними шляхами, що мають незалежне полотно.

Залізничні переїзди регульовані (рос. – **Железнодорожные переезды регулируемые**) – переїзди, які обладнані автоматичною світлофорною сигналізацією, або на ньому є черговий працівник, який управляє сигналізацією і шлагбаумом.

Залізничний транспорт (рос. – **Железнодорожный транспорт**) – універсальний вид транспорту, який знаходиться в експлуатації круглий рік, має велику провізну і пропускну спроможність, значну вантажопідйомність та пасажиромісткість транспортних засобів, швидкість їх пересування, з високим ступенем надійності і регулярністю перевезень.

Залізобетон (рос. – **Железобетон**) – армований цементобетон, в якому сталева арматура сприймає напруження розтягу.

Замовник аудиту (рос. – **Заказчик аудита**) – організація або особа, яка замовила аудит.

Занос бічний (рос. – **Занос боковой**) – бічне ковзання задніх коліс транспортного засобу.

Занос сніжний (рос. – **Занос снежный**) – снігові відкладення великої товщини і щільності, утворені заметіллю в зоні зниженої швидкості вітру і перешкоджають руху автомобілів на дорозі.

Засліплення (рос. – **Ослепление**) – 1) зниження здатності ока розрізняти об'єкти в результаті чергування адаптації ока до світла і темряви; 2) фізіологічний стан водія внаслідок дії світла на його зір, коли водій об'єктивно не має можливості виявити перешкоди чи розпізнати межі елементів дороги на мінімальній відстані.

Затор (рос. – **Затор**) – зупинка руху транспортного потоку при максимальному рівні завантаження дороги або в результаті стислості руху.

Затримка руху (рос. – **Задержка движения**) – вимушена зупинка або зниження швидкості руху транспортного засобу порівняно з нормальною швидкістю руху на даній дорозі.

Збірні об'єкти (рос. – **Сборные объекты**) – об'єкти, що є сукупністю простих об'єктів і є спорудою для пропуску або обслуговування автомобільного транспорту в певному місці або на протязі певної відстані. Збірні об'єкти також можуть бути сукупністю інших збірних об'єктів або сукупністю і простих, і збірних об'єктів. Балансова вартість збірних об'єктів є сумою вартостей простих об'єктів, які є складовими цього збірного об'єкту.

Здатність стримувальна (рос. – **Способность сдерживающая**) – показник енергоємності конструкції стримувальної системи. Визначається максимальною кінетичною енергією транспортного засобу, яку під час наїзду здатне сприймати огороження із забезпеченням вимог призначення.

Здвоєний автопоїзд (рос. – **Сдвоенный автопоезд**) – з'єднання сидельного тягача, напівпричепа і причепа.

Земляне полотно (рос. – **Земляное полотно**) – 1) ґрунтова конструкція автомобільної дороги; 2) комплексна інженерна споруда, що включає ґрунтові (земляні) конструкції у вигляді насипів і виїмок, а також різні пристрої для їх захисту від підземних і поверхневих вод та від небезпечних геодинамічних процесів; призначена для належного розташування у просторі проїзної частини дороги, для якої вона є основою.

Зіткнення (рос. – **Столкновение**) – дорожньо-транспортна пригода, при якій рухомі транспортні засоби зіткнулися між собою або з рухомим складом залізниць; зіткнення поділяють на фронтальні, попутні і бічні.

З'їзд (в'їзд) з'єднувальний (рос. – **Съезд (въезд) соединительный**) – елемент перехрещення або примикання доріг в різних рівнях, призначений для сполучення проїжджих частин доріг між собою і перекладу руху з однієї дороги на іншу. Існують ліво- і правоповоротні з'їзди.

З'їзд лівоповоротний (рос. – **Съезд левоповоротный**) – елемент перехрещення, який з'єднує проїжджі частини пересічних доріг і призначений для подальшого руху ліворуч по дорозі, що перетинається. Лівоповоротний з'їзд може бути: прямим, при якому по ходу руху початок з'їзду розташовується до місця перетину доріг в плані, а кінець – після нього (перехід руху здійснюється поворотом ліворуч); напівпрямим, при якому початок і кінець з'їзду розташовані за місцем перетину доріг (перехід руху здійснюється послідовним поворотом спочатку ліворуч, а потім поєднується з правоповоротним з'їздом); петльовим, при якому початок з'їзду розташовується після місця перетину доріг, а кінець – перед ним (переклад руху здійснюється поворотом праворуч).

З'їзд правоповоротний (рос. – **Съезд правоповоротный**) – елемент перехрещення, який з'єднує проїжджі частини пересічних автомобільних доріг і призначений для подальшого руху праворуч по дорозі, що перетинається.

З'їзд протиаварійний (рос. – **Съезд противоаварийный**) – тупикова ділянка, що примикає до дороги, яка розташовується в межах або в кінці спуску, призначена для примусової зупинки транспортного засобу в разі відмови його гальмівних пристроїв шляхом збільшення опору руху (підйом) в поєднанні з засипанням поверхні з'їзду пухким матеріалом (пісок, гравій).

Злиття потоків руху (рос. – **Слияние потоков движения**) – об'єднання двох або декількох потоків руху в один.

Зміна напрямку руху (рос. – **Изменение направления движения**) – напрямок руху по альтернативних маршрутах на ділянках з заторами за допомогою дистанційно керованих світлофорів і багатопозиційних дорожніх знаків.

Змішаний автопоїзд (рос. – **Смешанный автопоезд**) – з'єднання пасажирського автомобіля з вантажним причепом.

Змішаний потік учасників дорожнього руху (рос. – **Смешанный поток участников дорожного движения**) – потік, що складається із механічних транспортних засобів, велосипедистів та пішоходів які використовують одну і ту ж проїзну частину.

Знак додаткової інформації (табличка) (рос. – **Знак дополнительной информации (табличка)**) – знак, що обмежує або уточнює дію інших знаків, разом з якими він застосований.

Знак дублюючий (рос. – **Знак дублирующий**) – знак, встановлений в тому ж поперечному перерізі дороги, що й основний знак, необхідний для підвищення надійності сприйняття інформації учасниками руху.

Знак змінної інформації (ЗЗІ) (рос. – Знак переменной информации (ЗПИ)) – інформаційний пристрій призначений для видачі водіям обов'язкової чи рекомендованої інформації про організацію руху (показчик швидкості, проведення робіт на проїжджій частині, зміни в організації руху та ін.)

Знак основний (рос. – **Знак основной**) – знак, необхідність установки якого визначається дорожніми умовами відповідно до вимог стандарту.

Знак повторний (рос. – **Знак повторный**) – знак, встановлений за основним знаком і підтверджує його інформацію.

Знак попередній (рос. – **Знак предварительный**) – знак, встановлений до основного знака і застерігає водіїв про майбутню зміну режиму руху або об'єкти, інформація про які міститься на основному знакові.

Знаки дорожні автономні автоматичні (рос. – **Знаки дорожные автономные автоматические**) – знаки з інформацією про режими руху на складних ділянках дороги або складних погодних умовах, які діють відповідно до сигналів датчиків метеорологічних умов (туман, опади, ожеледь, вітер).

Знаки забороняючі (рос. – **Знаки запрещающие**) – знаки, що вводять або змінюють певні обмеження руху.

Знаки інформаційно-вказівні (рос. – **Знаки информационно-указательные**) – знаки, що вводять або скасовують певні режими руху, а також інформують про розташування різних об'єктів.

Знаки наказові (рос. – **Знаки указательные**) – знаки, що вказують дозволені напрямки руху, мінімально допустиму швидкість, наявність велосипедної доріжки або шляху, призначеного для руху пішоходів.

Знаки попереджуючі (рос. – **Знаки предупреждающие**) – знаки, що інформують водіїв про наближення до небезпечної ділянки дороги, рух по якій вимагає підвищеної уваги.

Знаки пріоритету (рос. – **Знаки пріоритета**) – знаки, що встановлюють черговість проїзду перехресть, перехрещень проїзних частин або інших вузьких ділянок дороги.

Знаки сервісу (рос. – **Знаки сервіса**) – знаки, що інформують учасників дорожнього руху про об'єкти дорожнього сервісу.

Зносостійкі матеріали для виготовлення розмітки (рос. – **Износостойкие материалы для изготовления разметки**) – матеріали, які забезпечують основні технічні показники нанесеної розмітки (відстань видимості, світлоповертальний ефект, коефіцієнт зчеплення).

Зносостійкість дорожнього покриття, мм/рік, (рос. – **Износостойкость дорожнего покрытия**) – показник, що характеризує опірність дорожнього покриття впливу автомобільного руху.

Зовнішній аудит (рос. – **Внешний аудит**) – аудит, проведений незалежними організаціями.

Зовнішня реклама (рос. – **Наружная реклама**) – реклама, що розміщується на спеціальних тимчасових і стаціонарних конструкціях, розташованих на відкритій місцевості, а також на зовнішніх поверхнях будинків, споруд, на елементах вуличного обладнання, над проїжджою частиною вулиць і доріг

Зона небезпечна (рос. – **Зона опасная**) – ділянка місцевості вздовж дороги, штучної споруди за межами смуги руху, проїзної частини, узбіччя, у разі з'їзду до якої транспортного засобу існує пряма загроза здоров'ю та життю людей.

Зона транспортної розв'язки в різних рівнях (рос. – **Зона транспортной развязки в разных уровнях**) – територія в межах смуги відводу доріг, які перетинаються, та з'їздів розв'язки, що обмежується початком і кінцем перехідно-швидкісних смуг на основній та другорядній дорозі.

Зональне управління дорожнім рухом (рос. – **Зональное управление дорожным движением**) – вид управління, що включає в себе формування керуючих впливів для зони, що складається з декількох взаємопов'язаних перехресть. Це може бути магістраль або невелика мережа вулиць (мікрорайон) з перегонами відносно невеликої протяжності. На цьому рівні здійснюється корекція базового плану координованого управління, який надходить з

верхнього рівня управління, з мінімізацією показника ефективності управління.

Зорова плавність траси (рос. – **Зрительная плавность трассы**) – відсутність спотворень виду дороги в перспективі, створюють у водіїв помилкове враження про необхідність надалі різкої зміни режиму руху

Зупинка (рос. – **Остановка**) – припинення руху транспортного засобу на час до 5 хвилин або більше, якщо це необхідно для посадки (висадки) пасажирів або навантаження (розвантаження) вантажу, виконання вимог ПДР (надання переваги в русі, виконання вимог регулювальника, сигналів світлофора і т.п.).

Зупинкова смуга (рос. – **Остановочная полоса**) – укріплена частина узбіччя, що призначена для тимчасової зупинки транспортних засобів.

Зупинковий майданчик (рос. – **Остановочная площадка**) – спеціально улаштований за межами проїзної частини дороги, на узбіччі, майданчик (шириною не менше ніж 3,75 м) з твердим покриттям та відповідними геометричними параметрами для зупинки автобусів маршруту та позначений дорожнім знаком згідно з ДСТУ 4100.

Зупинковий напівмайданчик (рос. – **Остановочная полуплощадка**) – спеціально улаштована за межами проїзної частини дороги, на узбіччі, площадка (шириною не менше ніж 3,0 м) з твердим покриттям та відповідними геометричними параметрами для зупинки маршрутних таксі та позначена дорожнім знаком згідно з ДСТУ 4100.

Зупиночний шлях (рос. – **Остановочный путь**) – відстань, пройдена транспортним засобом від моменту виявлення водієм небезпеки для руху до моменту зупинки транспортного засобу внаслідок гальмування.

Зчленований автобус (рос. – **Сочлененный автобус**) – автобус, який складається з двох і більше жорстких, шарнірно з'єднаних між собою секцій так, що забезпечується переміщення пасажирів з однієї секції в іншу.

Їздовий цикл (*рос.* – **Ездовой цикл**) – послідовний циклічний перехід режиму холостого ходу на режим розгону, усталеної роботи та гальмування.

Імітаційна модель (ІМ) (*рос.* – **Имитационная модель (ИМ)**) – це формальний опис логіки функціонування досліджуваної системи і взаємодії окремих її елементів в часі, що враховує найбільш істотні причинно-наслідкові зв'язки, які притаманні системі для забезпечення проведення статистичних експериментів.

Імітаційне моделювання (*рос.* – **Имитационное моделирование**) – послідовне наближення до натурального експерименту, за допомогою якого проходить пошук оптимального рішення.

Індекс та номер дороги, маршруту (*рос.* **Индекс и номер дороги, маршрута**) – прийняте у встановленому порядку позначення автомобільних доріг загального користування державного значення та Європейського маршруту, до якого вона входить на території України.

Індуктивна рамка (*рос.* – **Индуктивная рамка**) – чутливий елемент детектора транспорту, призначений для перетворення впливу транспорту, що проїжджає в електричний сигнал.

Інженерне обладнання (*рос.* – **Инженерное оборудование**) – комплекс дорожніх споруд та технічних засобів організації руху, що відносяться до елементів облаштування та обстановки дороги.

Інженерне облаштування (*рос.* – **Инженерное обустройство**) – спеціальні споруди та засоби, призначені для забезпечення безпечних та зручних умов руху (освітлення, технологічного зв'язку, вимірювання вагових і габаритних параметрів транспортних засобів, примусового зниження швидкості руху тощо).

Інспекційний контроль (*рос.* **Инспекционный контроль.**) – нагляд за роботою служб якості підрядчика і замовника на об'єктах, вибірковий контроль якості, а також участь у планових і позачергових перевірках та інших роботах, на які є повноваження.

Інтелектуальна транспортна система (ITS, англ Intelligent transportation system) (рос. – Интеллектуальная транспортная система) – комплекс інтегрованих засобів управління транспортною інфраструктурою (вулично-дорожньою мережею, технічними засобами організації дорожнього руху, транспортними потоками), призначений для вирішення завдань організації дорожнього руху на основі сучасних інформаційних технологій, що забезпечують обробку різних видів інформації про функціонування транспортної інфраструктури в реальному масштабі часу.

Інтенсивність руху (рос. – Интенсивность движения) – кількість автомобілів, що проходять через певний перетин дороги в одиницю часу (за добу або за годину).

Інтенсивність руху приведена (рос. – Интенсивность движения приведена) – інтенсивність руху автомобілів, приведена до розрахункового автомобілю.

Інтенсивність руху розрахункова (рос. – Интенсивность движения расчетная) – середньорічна добова інтенсивність руху автомобілів, встановлювана на певний період і яка приймається за основу для призначення категорії дороги та її параметрів при проектуванні.

Інтервал (рос. – Интервал) – відстань між бічним габаритом транспортного засобу та об'єктом (суб'єктом), що знаходиться на дорозі.

Інформативність дорожнього знака (рос. – Информативность дорожнего знака) – комплекс показників фотометричних характеристик лицьової поверхні дорожніх знаків, які забезпечують передачу повної інформації учасникам руху про умови і режим руху на ділянках доріг та вулиць.

Інформація маршрутна (рос. – Информация маршрутная) – серія дорожніх знаків, які дають можливість слідувати по маршруту на відкритій місцевості або в місті.

Інформація про автомобільну дорогу (рос. – Информация об автомобильной дороге) – сукупність даних, які характеризують об'єкти автомобільної дороги, транспортні потоки та навколишнє середовище.

Інші пригоди (рос. – Другие происшествия) – події, що не пов'язані з основними видами ДТП. До цих подій можуть бути

віднесені сходи трамваїв з рейок, що не викликали зіткнення або перекидання, падіння вантажу, що перевозиться на людей та ін.

Існуючий стан дороги (рос. – **Существующее состояние дороги**) – 1) фактичні параметри геометричних та інших елементів дороги (вулиці) в період їх обстеження; 2) стан конструктивних та інших елементів діючої дороги в період їх обстеження для розробки проекту (схеми) організації дорожнього руху

Історичні дані про споруду (рос. – **Исторические данные о постройке**) – історичні дані містять: рік будівництва споруди; короткий опис аварій, руйнувань, із зазначенням встановлених причин; короткий опис відновлення, капітального ремонту та інших ремонтних робіт.

К

Кадри ортофотоплану (рос. – **Кадры ортофотоплана**) – приведені до одного масштабу та трансформовані послідовні фотознімки плану дороги у вигляді прямокутних растрових об'єктів, які при максимальному збільшенні (з чіткими контурами зображених об'єктів) мають роздільну здатність не більше 10 см натурального розміру в одному пікселі екранного зображення. Кожен з кадрів має координатну планову прив'язку (X, Y) двох кутів, розташованих по діагоналі кадру.

Каналізований рух (рос. – **Канализированное движение**) – поділ або регулювання пересічних потоків руху по кількох смугах руху за допомогою напрямних острівців або розмітки проїзної частини.

Кандидат у водії (рос. – **Кандидат в водители**) – особа, що склала теоретичний тест і допущена до навчання (навчається) водінню транспортного засобу згідно вимог Закону.

Каркас (рос. – **Каркас**) – несуча система, базовий конструктивний елемент огороження, призначений (разом з заповненням) перешкоджати пішоходу рух (переміщення) у небезпечну зону.

Картосхема (рос. – **Картосхема**) – призначена для швидкої орієнтації в межах автомобільної дороги (ділянки дороги в межах області) та вибору необхідної ділянки для більш детального перегляду.

Картосхема – є растровий об'єкт на якому зображені:

- а) дорога у вигляді плану траси вісі правого проїзду;
- б) умовні позначки кілометрових відміток (або 5-ти, 10-ти кілометрових відміток, в залежності від протяжності дороги);
- в) інші автомобільні дороги та залізниці;
- г) основні населені пункти;
- д) основні водотоки.

Картосхема має планову координатну прив'язку у вигляді координат початку та кінця автомобільної дороги (ділянки дороги в межах області).

Катастрофа (рос. – **Катастрофа**) – велика за масштабами аварія чи інша подія, що призводить до тяжких (або неповоротних) наслідків.

Категорія дороги (рос. – **Категория дороги**) – критерій, що характеризує народногосподарське значення автомобільної дороги в загальній транспортній мережі країни і який визначається інтенсивністю руху на ній. Відповідно до категорії призначаються всі технічні параметри дороги.

Квадроцикл (рос. – **Квадроцикл**) – чотириколісний механічний транспортний засіб, в тому числі підвищеної прохідності (мотовсюдихід), переважно з верховою посадкою водія та/або мотоциклетним кермом. Квадроцикл в залежності від своїх технічних характеристик може належати до категорії АМ, В1 або В.

Керований дорожній знак (рос. – **Управляемый дорожный знак**) – інформаційний пристрій, призначений для оперативної зміни швидкості, напрямку або маршруту руху транспорту шляхом зміни дорожніх знаків (показчиків).

Керування безпекою дорожнього руху (рос. – **Управление безопасностью дорожного движения**) – 1) процес впливу на учасників дорожнього руху, транспортні засоби, стан дороги і дорожній рух шляхом застосування науково-методичного, технологічного, організаційного забезпечення з метою попередження виникнення ДТП і зниження тяжкості їх наслідків; 2) підготовка,

прийняття, реалізація управлінських рішень із здійснення організаційних, технічних та інших заходів на автомобільному транспорті, спрямованих на забезпечення безпеки, збереження здоров'я людини та навколишнього природного середовища.

Кількісний аналіз ДТП (рос. – **Количественный анализ ДТП**) – оцінка стану аварійності на певній адміністративній території або в транспортній організації за допомогою кількісних показників і виявлення тенденцій її зміни у зв'язку з проведеними профілактичними заходами.

Кільцеве перехрещення доріг на одному рівні (рос. – **Кольцевое пересечение дорог на одном уровне**) – перехрещення доріг на одному рівні, на якому рух транспортних засобів здійснюється в одному напрямку проти годинникової стрілки навколо розташованого в центрі острівця.

Класифікація автомобільних доріг (рос. – **Классификация автомобильных дорог**) – поділ існуючих і проєктованих автомобільних доріг чи окремих їх ділянок на категорії.

Кнопка розміточна (рос. – **Кнопка разметочная**) – кнопка, яка виступає над дорожньою поверхнею, зазвичай містить світлоповертаючий елемент.

Коефіцієнт аварійності (рос. – **Коэффициент аварийности**) – показник, що застосовується для виявлення небезпечних ділянок з урахуванням різних умов дорожнього руху та являє собою відношення кількості ДТП на один мільйон кілометрів сумарного пробігу транспортних засобів на ділянці дороги до кількості ДТП на горизонтальній ділянці дороги з рівним шорстким покриттям шириною 7,5 метра та укріпленими узбіччями.

Коефіцієнт безпеки руху (рос. – **Коэффициент безопасности движения**) – характеризується зміною швидкості руху на сусідніх ділянках дороги в залежності від зміни дорожніх умов.

Коефіцієнт відносної аварійності (рос. – **Коэффициент относительной аварийности**) – показник відносної аварійності, який характеризується кількістю ДТП, що трапилися при проїзді одного мільйона транспортних засобів через певну ділянку автомобільної дороги.

Коефіцієнт відображення (рос. – **Коэффициент отражения**) – відношення відображеного світлового потоку до падаючого на

поверхню світлового потоку, що використовується для оцінки світлотехнічних характеристик і умов видимості об'єктів, що рівномірно розсіюють світловий потік по різних напрямках.

Коефіцієнт готовності K_T (рос. – **Коэффициент готовности K_T**) – це імовірність того, що об'єкт знаходиться у працездатному стані у будь-який момент часу.

Коефіцієнт завантаження дороги рухом (рос. – **Коэффициент загрузки дороги движением**) – відношення фактичної інтенсивності руху до пропускної здатності даної ділянки (чи елемента) дороги.

Коефіцієнт зчеплення (рос. – **Коэффициент сцепления**) – відношення максимальної можливої повздовжньої реакції колеса до його нормальної реакції.

Коефіцієнт інтенсивності руху (рос. – **Коэффициент интенсивности движения**) – характеризує відношення фактичної інтенсивності руху до розрахункової для даної категорії дороги.

Коефіцієнт насичення рухом (рос. – **Коэффициент насыщения движением**) – відношення фактичної щільності до максимальної щільності.

Коефіцієнт небезпеки перевезень (рос. – **Коэффициент опасности перевозок**) – комплексний показник аварійності на визначеній ділянці дороги, який характеризується сумарними збитками від ДТП за певний період відносно одного мільйона автомобіле-кілометрів, грн/млн. автомобіле-кілометрів.

Коефіцієнт нерівномірності розподілу рівнів аварійності та/або тяжкості наслідків ДТП (рос. – **Коэффициент неравномерности распределения уровней аварийности и/или тяжести последствий ДТП**) – див. Коефіцієнт рівнів аварійності та/або тяжкості наслідків ДТП.

Коефіцієнт пригод (рос. – **Коэффициент происшествий**) – див. Коефіцієнт відносної аварійності.

Коефіцієнт приведення автомобілів (рос. – **Коэффициент приведения автомобилей**) – коефіцієнт для переходу від інтенсивності руху з довільним навантаженням на вісь до інтенсивності руху автомобілів з розрахунковим навантаженням на вісь (розрахункових автомобілів).

Коефіцієнт приведення інтенсивності руху (рос. – **Коэффициент приведения интенсивности движения**) – коефіцієнт

приведення автомобілів різної вантажопідйомності до легкового автомобілю. Служить для визначення кількості смуг руху на автомобільній дорозі та рівня завантаження дороги рухом.

Коефіцієнт рівнів аварійності та/або тяжкості наслідків ДТП (рос. – **Коэффициент уровней аварийности и/или тяжести последствий ДТП**) – коефіцієнт, що визначається як відношення рівня безпеки руху на конкретній дорозі до середнього показника рівня безпеки руху у відповідній групі доріг, наприклад державного чи місцевого значення, прийнятого за умовну одиницю.

Коефіцієнт рівності (рос. – **Коэффициент ровности**) – відношення гранично допустимої рівності покриття для дороги даної категорії, типу покриття і інтенсивності руху до фактичної рівності покриття.

Коефіцієнт слизькості (рос. – **Коэффициент скользкости**) – відношення значення фактичного коефіцієнта поздовжнього зчеплення до його допустимого значення.

Коефіцієнт швидкості руху (рос. – **Коэффициент скорости движения**) – відношення фактичної швидкості руху до бажаної швидкості у вільних умовах руху, при якій забезпечується комфортність поїздки.

Коефіцієнт яскравості (рос. – **Коэффициент яркости**) – відношення яскравості освітленої поверхні до яскравості ідеального розсіювача (поверхні, покритої білим шаром окису барію або окису магнію), що використовується при оцінці світлотехнічних характеристик дорожніх покриттів, дорожньої розмітки та інших об'єктів спостереження.

Колісний транспортний засіб (рос. – **Колесное транспортное средство**) – транспортний засіб, призначений для руху безрейковими дорогами, який використовується для перевезення людей і (або) вантажів, а також перевезення і приводу під час руху чи на місці встановленого на ньому обладнання чи механізмів для виконання спеціальних робочих функцій, допущений до участі в дорожньому русі.

Колія (рос. – **Колея**) – вид деформації поперечного профілю проїзної частини з утворенням заглиблень по смугах накату з гребенями або без гребенів випора.

Колона пішоходів (рос. – **Колонна пешеходов**) – організована група людей, що рухаються по проїзній частині в одному напрямку.

Колона транспортних засобів (рос. – **Колонна транспортных средств**) – організована група з трьох і більше транспортних засобів, що спільно рухаються в одному напрямку безпосередньо один за одним з постійно увімкненим ближнім світлом фар.

Комплекс підготовки даних (рос. – **Комплекс подготовки данных**) – програмний комплекс, призначений для імпорту даних до бази даних.

Комплект апаратури пріоритетного пропуску (КАПП) (рос. – **Комплект аппаратуры приоритетного пропуска (КАПП)**) – комплекс технічних засобів регулювання дорожнього руху, призначений для організації оперативного пропуску через перехрестя вулиць спеціальних транспортних засобів.

Комплект контрольно-діагностичної апаратури (КДА) (рос. – **Комплект контрольно-диагностической аппаратуры (КДА)**) – комплекс технічних засобів регулювання дорожнього руху, призначений для налагодження та експлуатації технічних засобів АСУДР. Комплект КДА використовується для контролю працездатності периферійного обладнання, а при виникненні відмов – для пошуку несправних блоків в технічних засобах.

Конструктивні та інші елементи дороги (рос. **Конструктивные и другие элементы дороги**) – проїзна частина, розділювальна смуга, узбіччя, тротуари, бордюри, перехрестя доріг, криві у плані тощо.

Контраст яркостей (рос. – **Контраст яркостей**) – різниця яркостей об'єкта спостереження та фону, віднесена до яскравості фону, використовується для оцінки умов видимості об'єктів.

Контролер (рос. – **Контроллер**) – автоматичний пристрій, що регулює роботу світлофорів.

Контроль (рос. – **Контроль**) – функція управління, яка полягає у перевірці виконання завдань об'єктами управління, з метою отримання інформації про стан виконання завдань та вжиття своєчасних заходів щодо досягнення результату.

Контур управління (рос. – **Контур управления**) – об'єкт управління, комплекс технічних засобів і колективи людей, що залучені в технологічний процес управління рухом.

Конфліктна ситуація (рос. – **Конфликтная ситуация**) – дорожньо-транспортна ситуація, що виникає між учасниками дорожнього руху або рухомим автомобілем і обстановкою дороги, при якій існує небезпека ДТП, але в діях учасників руху не відбувається змін і вони можуть продовжувати рух.

Конфліктна точка відхилення (рос. – **Конфликтная точка отклонения**) – потенційно небезпечна зона і конфліктна точка, що встановилася, яка виникає між траєкторіями руху автомобіля, що відхиляється від потоку, в якому він рухався, і автомобіля наступного за ним, що має намір продовжити рух по прямій. При виконанні маневру водієві автомобіля необхідно знизити швидкість, щоб уникнути попутного зіткнення.

Конфліктна точка злиття (рос. – **Конфликтная точка слияния**) – потенційно небезпечна зона, яка виникає між траєкторією руху автомобіля, який мав намір виїхати на траєкторію руху іншого транспортного потоку. Злиття не може бути виконано в будь-який момент часу. Для цього необхідно, щоб в потоці, з яким відбувається злиття, утворився достатній розрив між транспортними засобами. При злитті в транспортний потік водієві необхідно знизити швидкість або зупинитися, в результаті цього виникає затримка автомобіля. При цьому утворюється зона перешкод і можливого зіткнення. Вона починається на відстані зупинкового шляху автомобіля, і закінчується, де швидкість автомобіля досягає швидкості потоку.

Конфліктна точка перетину (рос. – **Конфликтная точка пересечения**) – потенційно небезпечна зона і конфліктна точка, що встановилася, що виникає при русі автомобілів, які рухаються в різних напрямках. При цьому виникає зона перешкод і можливість зіткнення. Затримки утворюються внаслідок зниження швидкості і зупинки автомобіля на перехресті.

Конфліктні точки (рос. – **Конфликтные точки**) – це місця, де в одному рівні перетинаються траєкторії руху транспортних засобів або транспортних засобів та пішоходів, а також місця відхилення або злиття (розгалуження) транспортних потоків.

Координатор (рос. – **Координатор**) – пристрій, який виконує функції координації роботи дорожніх контролерів на визначеній ділянці вулично-дорожньої мережі.

Координоване управління (рос. – **Координированное управление**) – узгоджена робота ряду світлофорних об'єктів з метою скорочення затримки транспортних засобів.

Координоване управління АСУДР (рос. – **Координированное управление АСУДД**) – метод управління, який здійснюється групою системних дорожніх контролерів, об'єднаних в АСУДР магістрального або загальноміського рівнів. В залежності від технічної складності системи можливе «жорстке» та адаптивне координовані управління.

Короткострокові дані (рос. – **Краткосрочные данные**) – дані, які можуть змінюватись кілька разів на рік, з визначеним або прогнозованим періодом.

Край перехрещуваної проїзної частини (рос. – **Край пересекаемой проезжей части**) – ближня умовна лінія перетину проїзних частин, перед якою для надання переваги в русі транспортним засобам водій у разі необхідності повинен зупинити транспортний засіб.

Край проїзної частини (для нерейкових транспортних засобів) (рос. – **Край проезжей части (для нерельсовых транспортных средств)**) – видима умовна чи позначена дорожньою розміткою лінія на проїзній частині в місці її прилягання до узбіччя, тротуару, газону, розділювальної смуги, смуги для руху трамваїв, велосипедної або пішохідної доріжки.

Крайне положення на проїжджій частині (рос. – **Крайнее положение на проезжей части**) – положення транспортного засобу на відстані від краю проїзної частини (середини проїзної частини або розділювальної смуги), яке не дає можливості рухатися попутному транспортному засобу (у тому числі двоколісному) ще ближче до краю проїзної частини (середини проїзної частини або розділювальної смуги).

Крайова смуга (рос. – **Краевая полоса**) – частина узбіччя або розділювальної смуги (на дорогах I категорії), яка безпосередньо примикає до проїжджої частини і що має конструкцію більш міцну, ніж на решті частини узбіччя. Заїзд автомобільного транспорту на крайову смугу обмежений. З цією метою крайову смугу відокремлюють суцільною розмічальною лінією. Можливо пристрій крайової смуги іншого кольору, ніж на основній проїзній частині.

Крива в плані (рос. – **Кривая в плане**) – криволінійна ділянка дороги в плані, споруджувана при зміні напрямку траси. Може складатися з однієї кругової кривої більшого радіусу або декількох кривих – кругової кривої і кривих з перемінними радіусами (перехідні криві), які, як правило, влаштовуються при круговій кривій малого радіусу для поліпшення умов руху.

Крива в поздовжньому профілі (вертикальна) (рос. – **Кривая в продольном профиле (вертикальная)**) – крива, що сполучає, перелом поздовжнього профілю при зміні ухилу. Розрізняють криві: увігнуті, застосовувані при переході від спуску до підйому, а також при зменшенні ухилу на спуску або збільшенні на підйомі; опуклі, застосовувані при переході від підйому до спуску, а також при зменшенні ухилу на підйомі або збільшенні на узвозі.

Крива перехідна (рос. – **Кривая переходная**) – крива, що розташовується між прямолінійними ділянками дороги і кривою в плані. Призначена для плавної зміни кривизни осі дороги від 0 на прямолінійній ділянці до $1/R$ в початковій точці кругової кривої з радіусом R .

Криві зворотні (рос. – **Кривые обратные**) – зв'язані криві з різною за напрямом кривизною.

Кромка проїзної частини (рос. – **Кромка проезжей части**) – лінія, яка відокремлює проїзну частину від узбіччя.

Кут світлорозсіяння (рос. – **Угол светорассеяния**) – найбільший кут, в межах якого сила світла зменшується вдвічі порівняно з її осьовим значенням.

Кутовий розмір знаків (рос. – **Угловой размер знаков**) – кут між прямими, проведеними від очей спостерігача до крайніх по висоті точок знаку.

Л

Легкий причіп (рос. – **Легкий прицеп**) – всякий причіп, дозволена максимальна маса якого не перевищує 750 кг.

Легковий автомобіль (рос. – **Легковой автомобиль**) – автомобіль з кількістю місць для сидіння не більше дев'яти, з місцем

водія включно, який за своєю конструкцією та обладнанням призначений для перевезення пасажирів та їхнього багажу із забезпеченням необхідного комфорту та безпеки.

Легковий автомобіль загального призначення (рос. – **Легковой автомобиль общего назначения**) – легковий автомобіль, який не має спеціального обладнання.

Легковий автомобіль спеціалізований (рос. – **Легковой автомобиль специализированный**) – легковий автомобіль, який має спеціальне обладнання (лічильник, пульт зв'язку, броню тощо).

Листи аудиторського контролю (рос. – **Листы аудиторского контроля**) – інструмент структурування та ідентифікації питань, які необхідно з'ясувати при проведенні аудиту. Листи контролю є первинними документами аудиту і прикладаються до звіту.

Лінійний аналіз аварійності (рос. – **Линейный анализ аварийности**) – аналіз обставин виникнення кожної ДТП з урахуванням дорожніх умов та обстановки місця де вона була скоєна, визначення показників аварійності на дорозі або її ділянці.

Лінійний розподіл ДТП (рос. – **Линейное распределение ДТП**) – інформація про розподіл ДТП по довжині дороги за певний період часу, подана в графічній, або табличній формі.

Локальне управління дорожнім рухом (рос. – **Локальное управление дорожным движением**) – вид управління, що передбачає мінімізацію показників ефективності функціонування транспорту на одному перехресті із урахуванням обмежень, які надходять з верхніх рівнів управління. На цьому рівні визначається затримка кожного автомобіля та загальна затримка по кожному напрямку руху. Окрім цього, на даному рівні можливе прийняття рішення по керуванню кожним окремим транспортним засобом, що наближується до перехрестя.

М

Магістральні вулиці загальноміського значення безперервного руху (рос. – **Магистральные улицы общегородского значения непрерывного движения**) –

транспортний зв'язок між житловими, промисловими районами і громадськими центрами у найзначніших і значних містах, а також з іншими магістральними вулицями, міськими і зовнішніми автомобільними дорогами. Забезпечення руху транспорту по основних напрямках у різних рівнях.

Магістральні вулиці загальноміського значення регульованого руху (рос. – **Магистральные улицы общегородского значения регулируемого движения**) – транспортний зв'язок між житловими, промисловими районами і центрами міста, центрами планувальних районів; виходи на магістральні вулиці і дороги та зовнішні автомобільні дороги. Пересікання з магістральними вулицями і дорогами, як правило, в одному рівні.

Магістральні вулиці районного значення (транспортно-пішохідні) (рос. – **Магистральные улицы районного значения (транспортно-пешеходные)**) – транспортний зв'язок між житловими районами, а також житловими і промисловими районами, громадськими центрами, виходи на інші магістральні вулиці.

Магістральні дороги безперервного руху (рос. – **Магистральные дороги непрерывного движения**) – швидкісний транспортний зв'язок поза житловою забудовою між віддаленими промисловими і сільбищними районами у найзначніших і значних містах; виходи на зовнішні автомобільні дороги, до аеропортів, великих зон масового відпочинку і поселень у системі розселення. Пересікання з магістральними вулицями і дорогами у різних рівнях.

Магістральні дороги регульованого руху (рос. – **Магистральные дороги регулируемого движения**) транспортний зв'язок між районами міста на окремих напрямках і ділянках переважно вантажного руху, що здійснюється поза житловою забудовою, виходи на зовнішні автомобільні дороги, пересікання з вулицями і дорогами, як правило, на одному рівні.

Майданчики для паркування (рос. – **Площадки для парковки**) – майданчики для стоянки транспортних засобів, розміщені в межах вулиці, дороги або прилеглої території (в тому числі підземні і багаторівневі) та обладнані відповідно до вимог законодавства. Позначаються дорожніми знаками 5.38.1-5.38.3 «Місце для стоянки», 5.39 «Зона стоянки» та/або відповідною

дорожньою розміткою. Межі майданчиків, облаштованих біля краю проїзної частини або на прилеглому до неї тротуарі, обов'язково повинні позначатися дорожньою розміткою 1.1 синього кольору.

Малонебезпечні ділянки (місця) концентрації ДТП (рос. – **Малоопасные участки (места) концентрации ДТП**) – ділянки автомобільної дороги, для яких значення коефіцієнта пригод знаходиться в межах від 0,41 до 0,80 при умові врахування ДТП тільки з потерпілими, або в межах від 1,45 до 1,70 при умові врахування всіх ДТП.

Маневрування (маневр) (рос. – **Маневрирование (маневр)**) – початок руху, перестроювання транспортного засобу в русі з однієї смуги на іншу, поворот праворуч або ліворуч, розворот, з'їзд з проїжджої частини, рух заднім ходом.

Маршрутні транспортні засоби (маршрутний транспорт) (рос. – **Маршрутные транспортные средства (маршрутный транспорт)**) – автобуси, тролейбуси, трамвай і таксі, які рухаються за встановленим маршрутом і мають позначені зупинки.

Маршрутний транспорт (рос. – **Маршрутный транспорт**) – див. Маршрутні транспортні засоби.

Маса без навантаження (рос. – **Масса без нагрузки**) – маса транспортного засобу без екіпажу, пасажирів і вантажу, але з повним запасом палива і необхідним комплектом інструменту.

Маса з навантаженням (рос. – **Масса с нагрузкой**) – фактична маса навантаженого транспортного засобу, екіпажу і пасажирів.

Машино-місце (на автостоянці або в гаражі) (рос. **Машино-место (на автостоянке или в гараже)**) – площа, необхідна для встановлення одного автомобіля, що складається із площі горизонтальної проекції нерухомого екіпажа з додаванням розривів наближення (захисних зон) до сусідніх екіпажів або будь-яких перешкод.

Межа динамічного габариту (рос. **Граница динамического габарита**) – метод побудови плану перехрестя за динамічним габаритом розрахункового транспортного засобу, який утворився під час зміни напрямку руху.

Межа перехрестя (межа перехрещення, примикання автомобільних доріг в одному рівні) (рос. – **Граница перекрестка**) – 1) уявна лінія між початком заокруглень країв проїзної частини

кожної з доріг; 2) уявна лінія між початком (кінцем) дуги колової (складної) кривої закруглень країв проїзної частини кожної з доріг. Частини перехідно-швидкісної смуги поза зазначеної межі не входять до складу перехрестя.

Мережа автомобільних доріг (рос. – **Сеть автомобильных дорог**) – сукупність всіх доріг на території країни, країв, областей чи районів, які обслуговують усі галузі їх комплексного господарства.

Механізовані гаражі (рос. **Механизированные гаражи**) – будинки, споруди з транспортуванням автомобілів на місця зберігання без запуску двигуна з використанням спеціальних підйомників і механізмів різних систем (без участі водіїв).

Механічний транспортний засіб (рос. – **Механическое транспортное средство**) – будь-який самохідний дорожній транспортний засіб, за винятком велосипедів з підвісним двигуном.

Міжміський автобус (рос. – **Междугородный автобус**) – автобус загального призначення, який за своєю конструкцією та обладнанням пристосований для міжміських перевезень, поза проходом немає місць для стояння, в автобусі можна перевозити пасажирів, які стоять у проході, на короткі відстані.

Міжнародний транспортний коридор (МТК) (рос. – **Международный транспортный коридор**) – це комплекс наземних та водних транспортних магістралей з відповідною інфраструктурою на визначеному напрямку, включаючи допоміжні споруди, під'їзні шляхи, прикордонні переходи, сервісні пункти, вантажні та пасажирські термінали, устаткування для управління рухом, організаційно-технічних заходів, законодавчих та нормативних актів, які забезпечують перевезення вантажів та пасажирів на рівні, що відповідає вимогам Європейського Співтовариства.

Мікроавтобус (рос. – **Микроавтобус**) – одноповерховий автобус, з числом місць для сидіння не більше сімнадцяти, з місцем водія включно.

Мінімальний радіус повороту РТЗ (рос. – **Минимальный радиус поворота РТС**) – мінімальне значення радіусу дуги внутрішньої кривої динамічного габариту даного розрахункового транспортного засобу.

Міст (*рос.* – **Мост**) – споруда, призначена для руху через річку, яр та інші перешкоди, межами якої є початок і кінець пролітних споруд.

Міст двокрилий, що розкривається (*рос.* – **Мост двукрылый раскрывающийся**) – міст, у якого прольотна будова складається з двох частин (крил), що повертаються навколо горизонтальних осей.

Міст відкатний (*рос.* – **Мост откаточный**) – міст, у якого прольотна будова виводиться з судноплавного прольоту шляхом переміщення в горизонтальному напрямку вздовж його осі.

Міст розвідний (*рос.* – **Мост разводной**) – міст, прольотна будова якого або частина його може переміщатися, звільняючи простір для пропуску суден.

Міст підйомний (*рос.* – **Мост подъемный**) – міст, у якого прольотна будова підіймається у вертикальній площині.

Міст поворотний (*рос.* – **Мост поворотный**) – міст, у якого прольотна будова повертається в горизонтальній площині.

Міст, що розкривається (*рос.* – **Мост раскрывающийся**) – міст, у якого прольотна будова повертається навколо горизонтальної осі.

Місце стоянки (*рос.* – **Место стоянки**) – місце для тимчасової стоянки транспортних засобів, межі якої визначено розміткою або конфігурацією проїзної частини.

Міський автобус (*рос.* – **Городской автобус**) – автобус загального призначення, який за своєю конструкцією та обладнанням пристосований для міських перевезень, має місця для сидіння та спеціальні місця поза проходом для стояння і забезпечує можливість переміщення пасажирів всередині автобуса.

Міцність дорожнього одягу і земляного полотна (*рос.* – **Прочность дорожной одежды и земляного полотна**) – характеристика несучої здатності дорожнього одягу розглянутої конструкції; оцінюється модулем пружності Е, МПа.

Момент виникнення небезпеки (*рос.* – **Момент возникновения опасности**) – це момент, починаючи з якого водій повинен був вживати заходів для запобігання ДТП, або зниження тяжкості її наслідків.

Моніторинг (*рос.* – **Мониторинг**) – система збору, обробки та зберігання певного виду інформації з метою використання її для

прийняття управлінських рішень. У дорожньо-транспортному комплексі моніторинг застосовують для оцінки транспортно-експлуатаційного стану доріг, екологічної оцінки впливу транспорту на навколишнє середовище, оцінки транспортних потоків та ін. Достовірна і репрезентативна інформація досліджуваних процесів і явищ може бути отримана при використанні спеціальних вимірювальних засобів, статистично обґрунтованих методів вимірювань і автоматичній обробці даних.

Мопед (рос. – **Мопед**) – двоколісний транспортний засіб, що має двигун з робочим об'ємом до 50 см³ або електродвигун потужністю до 4 кВт.

Мостова брущата (рос. – **Мостовая брущатая**) – дорожнє покриття капітального типу з штучних матеріалів – бруківки, що наближається за формою до паралелепіпеда, що звужується донизу. Влаштувають з перев'язкою і заповненням швів.

Мостова брукова (рос. – **Мостовая булыжная**) – дорожня основа або покриття перехідного типу із штучних матеріалів – брукового каменю або грубоколотої кам'яної шашки.

Мостова клінкерна (рос. – **Мостовая клинкерная**) – дорожнє покриття, яка влаштовується з клінкерної цегли, що укладаються на ребро.

Мостова мозаїкова (рос. – **Мостовая мозаиковая**) – дорожнє покриття капітального типу з штучних матеріалів – кам'яної або штучної шашки, що має однорозмірні грані. Влаштувають з перев'язкою і заповненням швів.

Мостова торцева (рос. – **Мостовая торцовая**) – дорожнє покриття, що влаштовується переважно на твердій основі з шестигранних або прямокутних дерев'яних шашок з просоченням їх антисептиками і заливкою швів (в даний час практично не будують).

Мостові споруди (рос. – **Мостовые сооружения**) – мости, шляхопроводи, віадуки, естакади, акведуки.

Мотоцикл (рос. – **Мотоцикл**) – двоколісний механічний транспортний засіб з боковим причепом або без нього, що має двигун робочим об'ємом 50 см³ і більше. До мотоциклів прирівнюються моторолери, мотоколяски, триколісні та інші механічні транспортні засоби, дозволена максимальна маса яких не перевищує 400 кг.

Н

Навколишнє природне середовище (рос. – **Окружающая природная среда**) – середовище, в якому функціонує автомобільна дорога, включаючи повітря, воду, ґрунт, природні ресурси, флору, фауну, людей, а також взаємозв'язки між ними.

Нагляд (рос. – **Надзор**) – спостереження за дотриманням об'єктами управління нормативних актів по питанням безпеки у процесі їх діяльності.

Надійність (рос. – **Надежность**) – це властивість об'єкта виконувати задані функції, без зміни у часі значення показників в заданих межах.

Надійність автомобільної дороги (рос. – **Надежность автомобильной дороги**) – властивість, одним з показників якого є ймовірність безвідмовної роботи автомобільної дороги. При цьому безвідмовність може характеризуватися з погляду міцності дорожнього одягу, пропускної здатності дороги, розрахункової швидкості руху і т. п.

Надзвичайно небезпечні умови руху (рос. – **Чрезвычайно опасные условия движения**) – виявлені при лінійному аналізі аварійності, при дослідженні обставин виникнення ДТП та при обстеженні ділянки дороги небезпечні умови руху, які вимагають виправлення розташування, застосовування відповідних технічних засобів надзвичайного впливу на напрямок, режим та умови руху її користувачів. До таких умов руху не відносять недоліки в експлуатаційному утриманні дороги.

Наземний пішохідний перехід (рос. – **Наземный пешеходный переход**) – поза вуличний пішохідний перехід, виконаний у формі пішохідного моста і розташований над проїзною частиною або залізничними коліями.

Наземний гараж відкритого типу (рос. **Наземный гараж открытого типа**) – гараж в якому не менше ніж 50% площі зовнішніх огорожень на кожному ярусі (поверсі) складають отвори, решта – парапети.

Наземний пішохідний перехід (*рос.* – **Наземный пешеходный переход**) – зона, яка використовується пішоходами для переходу на іншу сторону проїжджої частини або залізничного полотна. Позначається розміткою «зебра», а також іншими способами в залежності від типу і положення.

Наїзд на перешкоду (*рос.* – **Наезд на препятствие**) – подія, при якій механічний транспортний засіб наїхав або вдарився об нерухомий предмет: опору моста, стовп, дерево, огорожу і т. п.

Наїзд на пішохода (*рос.* – **Наезд на пешехода**) – подія, при якій механічний транспортний засіб наїхав на людину або вона сама натрапила на рухомий механічний засіб, отримавши травму.

Наїзд на велосипедиста (*рос.* – **Наезд на велосипедиста**) – подія, при якій механічний транспортний засіб наїхав на людину, що пересувається на велосипеді (без підвісного двигуна), або він сам натрапив на рухомий механічний транспортний засіб, отримавши травму.

Наїзд на нерухомий транспортний засіб (*рос.* – **Наезд на неподвижное транспортное средство**) – подія, при якій механічний транспортний засіб наїхав або вдарився об механічний транспортний засіб, що стоїть.

Наїзд на гужовий транспорт (*рос.* – **Наезд на гужевой транспорт**) – подія, при якій механічний транспортний засіб наїхав на упряжених в'ючних або верхових тварин, а також на вози, що транспортуються цими тваринами.

Наїзд на тварину (*рос.* – **Наезд на животных**) – пригода, при якій механічний транспортний засіб наїхав на диких чи домашніх тварин, за винятком в'ючних або верхових тварин або возів, що транспортуються цими тваринами.

Напівпричіп (*рос.* – **Полуприцеп**) – будь-який причіп, призначений для з'єднання з автомобілем таким чином, що частина його спирається на автомобіль, який несе на собі значну частину маси напівпричепа і його вантажу.

Напівпричіп спеціалізований (*рос.* – **Полуприцеп специализированный**) – напівпричіп, який за своєю конструкцією та обладнанням призначений для перевезення пасажирів або вантажів певних категорій.

Направляючий пристрій (рос. – **Направляющее устройство**) – елемент системи технічних засобів організації дорожнього руху (сигнальний стовпчик, тумба, направляючий острівець, острівець безпеки), призначений для зорового орієнтування учасників дорожнього руху.

Напрацювання на відмову (рос. – **Наработка на отказ**) – це відношення часу напрацювання відновлюваного об'єкту до математичного очікування кількості його відмов протягом часу напрацювання.

Населений пункт (рос. – **Населенный пункт**) – забудована територія, в'їзди на яку і виїзди з якої позначаються дорожніми знаками 5.45 та 5.47 "Початок населеного пункту", 5.46 та 5.48 "Кінець населеного пункту" згідно з ДСТУ 4100.

Натурні випробування видимості (рос. – **Натурные испытания видимости**) – визначення безпосередньо на місці розташування в темну пору доби відстані від водія до освітленого фарами ДТЗ елемента дорожньої обстановки, який повністю йому видимий.

Національна система безпеки дорожнього руху (рос. – **Национальная система безопасности дорожного движения**) – сукупність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, підприємств, установ та організацій, незалежно від форми власності, громадських об'єднань та громадян, які взаємодіють відповідно до нормативно-правових актів та стандартів, що регулюють сферу забезпечення безпеки дорожнього руху в Україні.

Національне бюро безпеки дорожнього руху (рос. – **Национальное бюро безопасности дорожного движения**) – є центральним органом виконавчої влади із спеціальним статусом, що реалізує державну політику у сфері дорожнього руху та його безпеки шляхом координації діяльності міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та громадських організацій у цьому питанні, та напрацювання відповідних законодавчих змін, спрямованих на удосконалення дорожнього руху та підвищення його безпеки.

Небезпека для руху (рос. – **Опасность для движения**) – 1) дорожня ситуація, в якій водій повинен негайно вжити ефективних

заходів, щоб уникнути дорожньо-транспортної пригоди; 2) зміна дорожньої обстановки (у тому числі поява рухомого об'єкта, який наближається до смуги руху транспортного засобу або перетинає її) або технічного стану транспортного засобу, яка загрожує безпеці дорожнього руху і змушує водія негайно зменшити швидкість або зупинитися. Окремим випадком небезпеки для руху є рух у межах смуги іншого транспортного засобу назустріч загальному потоку.

Небезпечна зона (рос. – **Опасная зона**) – будь-яка ділянка дороги, позначена попереджувачим знаком, де передбачається зміна швидкісного режиму руху.

Небезпечна зона для пішоходів (рос. – **Опасная зона для пешеходов**) – простір або ділянка місцевості вздовж автомобільної дороги, штучної споруди, у разі виходу до якої існує пряма загроза здоров'ю та життю людей

Небезпечний вантаж (рос. – **Опасный груз**) – речовини, матеріали, вироби, відходи виробничої та іншої діяльності, які внаслідок притаманних їм властивостей за наявності певних факторів можуть під час перевезення спричинити вибух, пожежу, пошкодження технічних засобів, пристроїв, споруд та інших об'єктів, заподіяти матеріальні збитки та шкоду довкіллю, а також призвести до загибелі, травмування, отруєння людей, тварин і які за законодавством віднесено до одного з класів небезпечних речовин.

Небезпечний маневр (рос. – **Опасный маневр**) – маневр який привів до скоєння ДТП, або до виникнення аварійної ситуації.

Небезпечний поворот (рос. – **Опасный поворот**) – траєкторія дороги в плані з радіусом меншим ніж 450 м поза населеними пунктами, і меншим ніж 150 м – у населених пунктах, позначений дорожніми знаками 1.1 "Небезпечний поворот праворуч" або 1.2 "Небезпечний поворот ліворуч".

Небезпечні ділянки (місця) концентрації ДТП (рос. – **Опасные участки (места) концентрации ДТП**) – ділянки автомобільної дороги, для яких значення коефіцієнта пригод знаходиться в межах від 0,81 до 1,20 при умові врахування ДТП тільки з потерпілими, або в межах від 1,71 до 1,96 при умові врахування всіх ДТП.

Недолік в експлуатаційному утриманні доріг (рос. – **Недостаток в эксплуатационном содержании дорог**) – прояв

невідповідності експлуатаційного стану елементів ділянки дороги вимогам ДСТУ 3587, виражений в перевищенні гранично допустимих значень показників і нормативних строків його ліквідації.

Недолік в технічному стані автомобільних доріг (рос. – **Недостаток в техническом состоянии автомобильных дорог**) – невідповідність технічного стану дороги вимогам нормативних документів.

Недостатня видимість (рос. – **Недостаточная видимость**) – видимість дороги в напрямку руху менше 300 м у сутінках, в умовах туману, дощу, снігопаду і т.п.

Нежорсткий дорожній одяг (рос. – **Нежесткая дорожная одежда**) – дорожньо-будівельна конструкція, що містить шари, міцність яких залежить від температури, вологості та терміну дії навантаження.

Незахищені (уразливі) учасники дорожнього руху (рос. – **Незащищенные (уязвимые) участники дорожного движения**) – учасники дорожнього руху, які при зіткненні з іншими учасниками дорожнього руху не захищені спеціальними конструкціями транспортного засобу (загальне визначення для пішоходів та велосипедистів).

Неповна керованість транспортного потоку (рос. – **Неполная управляемость транспортного потока**) – полягає в тому, що навіть за наявності у системи управління повної інформації про транспортні потоки і можливість доведення управляючих дій до кожного водія, ці дії у ряді випадків можуть носити тільки рекомендаційний характер.

Неприйнятний ризик (рос. – **Неприемлемый риск**) – ризик, значення якого більше гранично допустимого.

Несприятливі погодні умови (рос. – **Неблагоприятные погодные условия**) – температура, вологість повітря, рівень ґрунтових вод, при яких виникає перезволоження ґрунтів, пониження несучої здатності земляного полотна, дорожнього одягу, мостових споруд і труб, яке може призвести до їх руйнувань.

Нестационарність транспортного потоку (рос. – **Нестационарность транспортного потока**) – коливання його характеристик, принаймні, в трьох циклах: добовому, тижневому і сезонному.

О

Обгін (рос. – **Обгон**) – випередження одного або кількох транспортних засобів, пов'язане з виїздом на смугу зустрічного руху.

Об'єкт аудиту (рос. – **Объект аудита**) – проектна документація на лінійні об'єкти капітального будівництва; характеристики дорожніх умов автомобільних доріг; параметри і стан технічних засобів організації дорожнього руху; схеми і методи організації дорожнього руху; ділянки концентрації ДТП; інші спеціальні об'єкти.

Об'єкт дорожнього сервісу (ОДС) (рос. – **Объект дорожного сервиса**) – підприємство, організація, діяльність яких направлена на обслуговування користувачів автомобільної дороги.

Об'єкти дорожнього сервісу (рос. – **Объекты дорожного сервиса**) – спеціально облаштовані місця для зупинки маршрутних транспортних засобів, майданчики для стоянки транспортних засобів, майданчики відпочинку, оглядові майданчики, автозаправні станції, пункти технічного обслуговування, мотелі, готелі, кемпінги, торговельні пункти (у тому числі малі архітектурні форми), автозаправні комплекси, складські комплекси, пункти медичної та технічно-евакуаційної допомоги, пункти миття транспортних засобів, пункти приймання їжі та питної води, автопавільйони, а також інші об'єкти, на яких здійснюється обслуговування учасників дорожнього руху та які розміщуються на землях дорожнього господарства або потребують їх використання для заїзду та виїзду на автомобільну дорогу.

Об'єкти управління (рос. – **Объекты управления**) – елементи структури системи управління та виробничі процеси, на які спрямовано вплив функцій управління.

Об'їзд (рос. – **Объезд**) – тимчасова автомобільна дорога для пропуску руху навколо споруджуваного або реконструйованого об'єкта (міст, труба, укладання бетону, розлив в'язучого та ін.). Влаштовують зі збірних плит, щебенивих і гравійних сумішей і т. п.

Облаштування доріг (рос. – **Обустройство дорог**) – комплекс дорожніх споруд, до яких відносяться: автобусні зупинки, перехідно-швидкісні смуги, майданчики для зупинки, стоянки і відпочинку,

освітлювальні установки, дорожній зв'язок, доріжки для пішоходів, велосипедистів тощо.

Облікова картка споруди (рос. – **Учетная карточка сооружения**) – документ, що містить всі необхідні довгострокові дані конструкції споруди, які дають можливість розрахувати балансову та остаточну балансову вартість споруди, а також виміряні дані по виявленим недолікам, які дають можливість оцінки її технічного стану та прогнозування процесу руйнування (на основі відповідного програмно-аналітичного комплексу або фахової експертної оцінки). Облікова картка складається в табличній формі за результатами натурального обстеження споруди під час повномасштабного технічного обліку. Склад облікової картки штучної споруди залежить від типу споруди.

Обмежена оглядовість (рос. – **Ограниченная обзорность**) – видимість дороги в напрямку руху, обмежена геометричними параметрами дороги, придорожніми інженерними спорудами, насадженнями та іншими об'єктами, а також транспортними засобами.

Обмеження в русі його учасників (рос. – **Ограничение в движении его участников**) – заходи на визначеній дорозі (ділянці дороги) щодо заборони руху, зупинки, стоянки або продовження руху у даному напрямку, обмеження дозволеної швидкості руху.

Обмеження швидкості (рос. – **Ограничение скорости**) – діяльність, мета якої полягає в зниженні швидкостей руху на всій дорожній мережі (загальне обмеження) або в одному районі міста, на окремій дорозі або ділянці дороги (міське обмеження).

Обмеження швидкості руху примусове (рос. – **Ограничение скорости движения принудительное**) – діяльність, мета якої полягає у створенні фізичних перешкод на шляху руху транспортних засобів (штучні нерівності, острівці безпеки, викривлення вулиці в плані, місцеві звуження проїзної частини вулиці і т. п.), що змушують водіїв знижувати швидкість руху.

Обов'язки (рос. – **Обязанности**) – нормативно закріплене коло дій, покладених на органи управління або працівників та безумовних для виконання.

Обстановка дороги (рос. – **Обстановка дороги**) – сукупність засобів організації дорожнього руху: дорожні знаки, розмітка, напрямні пристрої, огороження, світлофори і т. п.

Обстеження ділянки ДТП (рос. – **Обследование участка ДТП**) – дія, спрямована на обстеження ділянки дороги, де сталося ДТП, з метою визначення фактичних геометричних та техніко-експлуатаційних показників автомобільних доріг, стану організації дорожнього руху, яка проводиться згідно з вимогами законодавства.

Обстеження (інспекція) безпеки дорожнього руху (рос. – **Обследование (инспекция) безопасности дорожного движения**) – періодична перевірка транспортно-експлуатаційного стану автомобільних доріг та вулиць з метою подальшого аналізу та визначення можливості забезпечення вимог з безпеки дорожнього руху або розробки відповідних заходів для забезпечення таких вимог.

Обсяг руху (рос. – **Объем движения**) – сумарне число автомобілів, що проходять через дану ділянку дороги за певний період часу, що вимірюється шляхом безперервних спостережень.

Обчислені дані (рос. – **Вычисленные данные**) – дані, отримані на основі безпосередньо вимірюваних даних і є результатом математичних розрахунків, які виконуються спеціальними програмами при необхідності.

Оглядовість (рос. – **Обзорность**) – об'єктивна можливість бачити дорожню обстановку з місця водія.

Огородження дорожнє перильного типу (рос. – **Ограждение дорожное перильного типа**) – технічний засіб облаштування дороги, вулиці, штучної споруди для запобігання виходу пішохода у небезпечну зону. Складається з стояків, каркаса заповненням, перил та поручнів. Огородження відноситься до дорожньої стримувальної системи для пішоходів.

Огорожа від диких тварин (рос. – **Ограждение от диких животных**) – огорожа, що запобігає виходу диких тварин на дорогу.

Огорожа мостова утримуюча бічна (рос. – **Ограждение мостовое удерживающее боковое**) – огорожа, яка встановлюється на розділювальній смузі або на кордоні смуги безпеки мостової споруди і призначена для утримання транспортних засобів, що втратили управління.

Огорожа переносна (рос. – **Ограждение переносное**) – тимчасовий вертикальний огорожуючий пристрій для безпеки виробництва робіт на дорозі.

Огорожа пішохідна (рос. – **Ограждение пешеходное**) – огороження, що запобігає виходу пішоходів на проїжджу частину дороги.

Огорожа утримуюча бар'єрна (рос. – **Ограждение удерживающее барьерное**) – пристрій, що складається із стійок, кронштейнів та профільної сталеві балки.

Огорожа утримуюча парапетна (рос. – **Ограждение удерживающее парапетное**) – невисока стінка, що має спеціальний профіль лицьової поверхні.

Огорожа утримуюча фронтальна (енергопоглинаюча) (рос. – **Ограждение удерживающее фронтальное (энергопоглощающее)**) – пристрій, що складається з енергопоглинаючих елементів (бочки, стільникові конструкції тощо), яке встановлюється перед жорсткими масивними перешкодами для гасіння енергії наїждання транспортного засобу.

Огородження дорожнє (рос. – **Ограждение дорожное**) – пристрій, призначений для запобігання з'їзду транспортного засобу з узбіччя і мостової споруди (моста, шляхопроводу, естакади тощо), переїзду через розділову смугу, зіткнення із зустрічним транспортним засобом, наїзду на масивні перешкоди і споруди, розташовані на узбіччі і в смузі відводу дороги, на розділовій смузі (утримує огорожу для автомобілів), падіння пішоходів із мостової споруди або насипу (утримуючі огорожі для пішоходів), а також для впорядкування руху пішоходів та запобігання виходу тварин на проїжджу частину (обмежуюче огороження).

Огородження дорожнє утримуюче бічне (рос. – **Ограждение дорожное удерживающее боковое**) – огорожа, яка встановлюється вздовж дороги на узбіччі або розділювальній смузі та призначена для утримування транспортних засобів, що втратили управління.

Однопрограмне жорстке управління АСУДР (рос. – **Однопрограмное жесткое управление АСУДД**) – здійснюється дорожнім контролером, що працює в автоматичному режимі та виконує безперервне повторення світлофорного циклу з незмінною структурою.

Ожеледь (ожеледиця – метеорологічний термін) (рос. – Гололед (гололедица – метеорологический термин)) – обмерзання покриття проїзної частини при пониженні температури після відлиги і осадженні атмосферної вологи на охолоджену поверхню покриття. Характеризується високою слизькістю і зниженням коефіцієнта зчеплення, боротьба з цим здійснюється системою заходів, що включають використання хімічних речовин, фрикційних матеріалів і механічне видалення крижаних шарів в поєднанні між собою або роздільно.

Оперативне реагування на дорожньо-транспортну пригоду (рос. – Оперативное реагирование на дорожно-транспортное происшествие) – комплекс заходів, що здійснюються на різних рівнях управління, від Міністерства до підприємства, після отримання інформації про її виникнення, з метою оперативної ліквідації та мінімізації наслідків, об'єктивного розслідування обставин та причин, розробки та вжиття заходів щодо її попередження в подальшому та контроль за виконанням.

Оперативні дані (рос. – Оперативные данные) – дані, період змін яких не визначено, поява яких може бути прогнозована, але факт появи яких не може бути проігнорований.

Операційний контроль – (рос. – Операционный контроль) – контроль виконання окремих технологічних операцій в процесі виконання робіт або безпосередньо після їх закінчення

Опора дорожнього знака (рос. – Опора дорожного знака) – пристрій для установки дорожнього знака в певному положенні по відношенню до проїжджої частини дороги. До опор дорожніх знаків відносяться: стійки, розтяжки, консолі і т. п. Застосовують опори: безконсольні для установки дорожніх знаків збоку від проїзної частини дороги; консольні з однією або двома консолями для установки дорожніх знаків над проїзною частиною дороги або узбіччям; рамні, що складаються з стійок і з'єднання і призначені для установки дорожніх знаків над смугами руху проїжджої частини дороги.

Опора світильників (рос. – Опора светильников) – опора, призначена для установки одного або більше світильників і складається крім стовпа з однієї і більше частин: фундаменту, кронштейна, цоколя, підйомного пристрою світильників.

Опора ударобезпечна (рос. – **Опора ударобезопасная**) – опора дорожнього знака або освітлювального пристрою, що певним чином руйнується при наїзді на неї транспортного засобу без заповодіяння серйозного пошкодження йому і людям, що знаходяться в ньому.

Оптимізація швидкісного режиму (рос. – **Оптимизация скоростного режима**) – вплив на швидкості транспортних засобів в потоці для підвищення безпеки руху або пропускної здатності.

Орган управління (рос. – **Орган управления**) – 1) орган, призначений для управління автомобільними дорогами (вулицями), забезпечення їх функціонування, розвитку та фінансування; 2) установи, організації підприємства та їх структурні підрозділи, що мають право приймати управлінські рішення в межах своєї компетенції та контролювати виконання прийнятих рішень.

Організаційні заходи (рос. – **Организационные мероприятия**) – заходи, які сприяють впорядкуванню руху на вже існуючій вулично-дорожній мережі. До числа таких заходів відносять введення одностороннього руху та кругового руху на перехрестях і т.д.

Організація дорожнього руху (рос. – **Организация дорожного движения**) – це комплекс заходів, спрямованих на забезпечення безпеки і комфортності умов дорожнього руху.

Ортофотоплан (рос. – **Ортофотоплан**) – трансформоване фотозображення плану дороги, яке складається з окремих кадрів.

Освітленість (рос. – **Освещенность**) – світловий потік, падаючий на одиницю освітлюваної поверхні. Одиниця освітленості – люкс (лк).

Освітлення дорожнє (вуличне) (рос. – **Освещение дорожное (уличное)**) – стаціонарне освітлення, що забезпечує в темний час доби хороші умови видимості на дорозі в цілях запобігання дорожньо-транспортних пригод та забезпечення повного використання дорожніх споруд.

Основа (рос. – **Основа**) – частина дорожнього одягу, що спільно з покриттям перерозподіляє і знижує тиск на додаткові шари та ґрунт земляного полотна.

Основна діаграма транспортного потоку (рос. – **Основная диаграмма транспортного потока**) – залежність, що описує

співвідношення між інтенсивністю, швидкістю і щільністю транспортного потоку.

Основний такт (рос. – **Основной такт**) – період часу, протягом якого дозволений рух певної групи транспортних і пішохідних потоків.

Особлива ділянка дороги (рос. **Особый участок дороги**) – ділянка дороги, на якій виявлена невідповідність параметра (параметрів), характеристик, показників її елементів нормам будівництва (реконструкції).

Особливі умови дорожнього руху (рос. – **Особые условия движения**) – умови руху, при яких у учасників руху виникають труднощі в сприйнятті дорожньої обстановки, що може привести до ДТП.

Острівець безпеки (ОБ) (рос. – **Островок безопасности**) – 1) острівець, обрамлений блоками (ОБЛ) або бордюрами (ОББ), призначений для позначення місць перебування пішоходів на проїзній частині, розділювальній смузі; 2) технічний засіб регулювання дорожнього руху на наземних пішохідних переходах, який конструктивно виділено над проїзною частиною дороги та призначений, як захисний елемент, для зупинки пішоходів при переході проїзної частини дороги. До острівця безпеки належить частина розділювальної смуги, через яку пролягає пішохідний перехід.

Острівець напрямний (ОН) (рос. – **Островок направляющий**) – 1) елемент перетину і примикання доріг в одному рівні, що дозволяє розмежовувати рух транспортних потоків. Острівець позначають лініями розмітки або влаштовують піднесенням над проїзною частиною дороги; 2) острівець, обрамлений на проїзній частині, узбіччі, розділювальній смузі блоками (ОНЛ) або бордюрами (ОНБ), призначений для позначення меж смуг руху.

Острівець розділювальний (рос. – **Островок разделительный**) – елемент пункту збору плати за проїзд, що підноситься над проїзною частиною дороги та призначений для розміщення кабіни касира-контролера, огорож, опор навісу та необхідного обладнання.

Оцінка впливу на безпеку дорожнього руху (рос. – **Оценка влияния на безопасность дорожного движения**) – порівняльний

аналіз впливу організації дорожнього руху на існуючій дорожній мережі на безпеку дорожнього руху.

Оцінка рівня безпеки руху (рос. – **Оценка уровня безопасности движения**) – порівняння фактичного рівня безпеки руху за одним чи декількома показниками по відношенню до їх середнього значення чи заздалегідь визначеного безпечного рівня.

Оцінка умов безпеки руху (рос. – **Оценка условий безопасности движения**) – визначення показників аварійності та тяжкості наслідків від ДТП на окремій ділянці дороги, на дорозі, маршруті, мережі доріг, а також відповідності їх експлуатаційного стану вимогам безпеки дорожнього руху.

П

Падіння пасажирів (рос. – **Падение пассажиров**) – подія, при якій пасажир впав з рухомого механічного транспортного засобу. Пасажиром називається будь-яка особа, крім водія, що знаходиться в транспортному засобі або на ньому. До цього виду подій не відносяться падіння, що сталися при зіткненні, перекиданні механічних засобів або їх наїзді на нерухомі предмети.

Пандус (рампа) (рос. **Пандус (рампа)**) – похила конструкція, призначена для в'їзду (виїзду) автомобілів на різні рівні гаража.

Параметр потоку відмов – (рос. – **Параметр потока отказов**) – це щільність імовірності виникнення відмов відновлюваного об'єкту у заданий проміжок часу.

Паркінг (англ. **parking** < **park**) (рос. **Паркинг**) – ставити автомобіль на стоянку (паркувати). У зарубіжній літературі та практиці паркінги – автостоянки, наземні (переважно відкритого типу) та підземні гаражі для тимчасового зберігання легкових автомобілів.

Парковка (також **Паркінг** від англ. **Parking**) (рос. – **Парковка** (також **Паркинг** от англ. **Parking**)) – технічний термін, що означає штатний переклад механізму, пристрою, транспортного засобу в неробоче, нерухоме положення в передбаченому для цього, безпечному місці.

Пасажир (*рос.* – **Пассажи́р**) – особа, яка користується транспортним засобом і знаходиться в ньому, але не причетна до керування ним.

Пасажирський автомобіль (*рос.* – **Пассажи́рский автомоби́ль**) – автомобіль, який за своєю конструкцією та обладнанням призначений для перевезення пасажирів та їхнього багажу з забезпеченням необхідного комфорту та безпеки.

Пасажирський автопоїзд (*рос.* – **Пассажи́рский автопоезд**) – з'єднання автобуса з одним або кількома пасажирськими причепами за допомогою зчіпного пристрою.

Пасажирський напівпричіп (*рос.* – **Пассажи́рский полуприцеп**) – напівпричіп, який за своєю конструкцією та обладнанням призначений для перевезення людей та їхнього багажу.

Пасажирський причіп (*рос.* – **Пассажи́рский прицеп**) – причіп, який за своєю конструкцією та обладнанням призначений для перевезення пасажирів та їхнього багажу.

Паспорт автомобільної дороги (*рос.* – **Паспорт автомоби́льной доро́ги**) – електронний документ, що містить інформацію про автомобільну дорогу (ділянку автомобільної дороги), яка є на балансі у дорожньої організації, як об'єкт державної власності. Додатково, паспорт містить інформацію про транспортний потік та навколишнє середовище, що стосується даної дороги.

Паспорт дороги (*рос.* – **Паспорт доро́ги**) – основний документ технічного обліку, узагальнюючий технічні та експлуатаційні характеристики автомобільної дороги і дорожніх споруд на ній і який відбиває поточні зміни, що сталися з ними, грошові витрати і основні обсяги виконаних робіт.

Паспорт ОДС – (*рос.* – **Паспорт ОДС**) – документ, що містить основні відомості про розташування, оснащення, види послуг ОДС.

Паспортизація автомобільних доріг (*рос.* – **Паспортизация автомоби́льных доро́г**) – технічний облік автомобільних доріг і дорожніх споруд із складанням паспорта дороги.

Паспортизація дороги (*рос.* – **Паспортизация доро́ги**) – роботи по збору інформації про дорогу, транспортний потік, навколишнє середовище та занесення інформації до бази даних.

Перевага (пріоритет) (рос. – **Преимущество (приоритет)**) – право на першочерговий рух стосовно інших учасників дорожнього руху.

Перевізні засоби (рос. – **Перевозочные средства**) – рухомий склад, трубопроводи, контейнери, піддони, одноразова або багатооборотна тара.

Перекидання (рос. – **Опрокидывание**) – дорожньо-транспортна подія, при якій транспортний засіб втратив стійкість і перекинувся. До цього виду ДТП не відносяться перекидання, викликані зіткненням транспортних засобів або їх наїздом на нерухомі предмети.

Перевезення організованих груп дітей (рос. – **Перевозка организованных групп детей**) – одночасне перевезення десяти і більше дітей з керівником, відповідальним за їх супроводження під час поїздки (на групу з тридцяти і більше дітей призначається додатково медичний працівник).

Перевізний процес (рос. – **Перевозочный процесс**) – це сукупність дій та операцій, що виконуються транспортними підприємствами при підготовці, здійсненні і завершенні перевезень пасажирів і вантажів.

Переїзд залізничний (рос. – **Переезд железнодорожный**) – перетин автомобільної дороги із залізницею в одному рівні, що влаштовується, як правило, поза межами залізничних станцій і маневрових колій. Переїзди бувають регульовані і нерегульовані.

Пересічена місцевість (рос. – **Пересеченная местность**) – слабо пересічена (природний рельєф з крутизною до 5 ‰), пересічена (крутизна до 10 ‰), сильно пересічена місцевість (крутизна більше 20 ‰). Місцевість з крутизною більше 80 ‰ вважається складною. До важких умов гірської місцевості відносяться ділянки перевалів через гірські хребти та ділянки гірських ущелин із складними, сильно порізаними або нестійкими схилами.

Пересувний знак-сигналізатор небезпеки (рос. – **Передвижной знак сигнализатор опасности**) – тимчасовий технічний засіб організації безпечного дорожнього руху, призначений для позначення місця безпосереднього виконання

дорожніх і аварійних робіт, а також місця проведення робіт у темну пору доби на діючих дорогах, вулицях, залізничних переїздах.

Перетин доріг (рос. – **Пересечение дорог**) – вузол автомобільних доріг, в якому сходяться дороги, не перериваються і з можливим наскрізним рухом по кожній з них. Перетин доріг залежно від їх значення та інтенсивності руху влаштовують в одному чи в різних рівнях.

Перетин доріг в одному рівні (рос. – **Пересечение дорог в одном уровне**) – вид перетину доріг, в якому зустрічаються дороги і всі спеціальні пристрої для перекладу руху з однієї дороги на іншу розташовані в одному рівні. Залежно від інтенсивності руху перетини доріг в одному рівні виконують у вигляді простого перетину доріг або складного (каналізованого) із застосуванням комплексу спеціальних пристроїв (острівців, перехідно-швидкісних смуг) для підвищення безпеки руху при розгалуженні, злитті і перетині транспортних потоків.

Перила (рос. – **Перила**) – деталь огороження, яка дозволяє людині опиратися на верхню частину огороження долонею без обхвату пальцями

Периферійне устаткування (рос. – **Периферийное оборудование**) – обладнання, розташоване поза керуючого пункту (світлофори, контролери, детектори транспорту).

Перестроювання (рос. – **Перестроение**) – маневр, при якому відбувається поперечне переміщення транспортного засобу відносно поздовжньої осі дороги з однієї смуги (ряду) руху до іншої (іншого), але зберігається початковий напрямок руху. Не вважається перестроюванням зміщення транспортного засобу ліворуч або праворуч під час його руху в межах займаної смуги на проїзній частині, якщо учасники дорожнього руху розміщуються на цій смузі в один ряд.

Перехід пішохідний (рос. – **Переход пешеходный**) – 1) облаштування дороги, призначене для безпечного переходу доріг (вулиць) пішоходами: спеціально виділена поперечна смуга на проїжджій частині, позначена дорожніми знаками і розміткою, підземний перехід (тунель) під автомобільною дорогою, надземний пішохідний шляхопровід; 2) ділянка проїжджої частини або інженерна споруда, призначені для руху пішоходів через дорогу.

Пішохідні переходи позначаються дорожніми знаками 5.35.1 та 5.35.2 "Пішохідний перехід", 5.36.1 та 5.36.2 "Підземний пішохідний перехід", 5.37.1 та 5.37.2 "Надземний пішохідний перехід", дорожньою розміткою 1.14.1, 1.14.2, 1.14.3, пішохідними світлофорами. За відсутності дорожньої розмітки межі пішохідного переходу визначаються відстанню між дорожніми знаками або пішохідними світлофорами, а на перехресті за відсутності пішохідних світлофорів, дорожніх знаків та розмітки – шириною тротуарів або узбіч.

Перехрестя (*рос. – Перекресток*) – 1) будь-який перетин на одному рівні, з'єднання або розгалуження доріг, включаючи територію, утворену такими перетинами, сполуками або розгалуженнями; 2) місце перетину, примикання або розгалуження доріг в одному рівні, межею якого є уявні лінії між початком заокруглень країв проїзної частини кожної з доріг. Не вважається перехрестям місце прилягання до дороги виїзду з прилеглої території.

Перехрестя з обмеженою оглядовістю (*рос. – Перекресток с ограниченной обзорностью*) – перехрестя, де видимість перехрещуваної дороги (проїзної частини) в сторону, з якої можлива поява транспортних засобів, складає менше 100 м через особливості геометричних параметрів перехрещення доріг (проїзних частин), придорожні інженерні споруди, насадження та інші об'єкти, а також транспортні засоби.

Перешкода безпідставна (*рос. – Препятствие безосновательное*) – перешкода, створена у випадках, не пов'язаних з виконанням вимог Закону та/або забезпеченням безпеки дорожнього руху, або створення (вплив на дорожній рух) якої при реалізації своїх повноважень, прав та обов'язків можна було уникнути (мінімізувати) без шкоди для безпеки дорожнього руху.

Перешкода для руху (*рос. – Препятствие для движения*) – об'єкт (суб'єкт) чи дорожні умови на смузі руху транспортного засобу, учасника дорожнього руху, що змушують його знижувати швидкість руху чи маневрувати.

Період (сезон) зимовий (*рос. – Период (сезон) зимний*) – період року з моменту, коли середньодобова температура повітря

склала нижче $+5^{\circ}\text{C}$ і протрималася принаймні сім діб, але не пізніше ніж з 30 листопада, до настання літнього періоду.

Період (сезон) літній (рос. – **Период (сезон) летний**) – період року з моменту, коли середньодобова температура повітря склала $+5^{\circ}\text{C}$ і вище та протрималася принаймні сім діб, але не пізніше ніж з 31 березня, до настання зимового періоду.

Підземний пішохідний перехід (рос. – **Подземный пешеходный переход**) – тунель для безпечного переходу пішоходів під проїзною частиною чи залізничними коліями

Підйом (рос. – **Подъем**) – відхилення проектної лінії від горизонталі вгору.

Підсумковий коефіцієнт аварійності (рос. – **Итоговый коэффициент аварийности**) – показник, який являє собою добуток коефіцієнтів аварійності, які враховують вплив окремих елементів автомобільної дороги на безпеку дорожнього руху.

Підтвердження відповідності (рос. – **Подтверждение соответствия**) – діяльність, наслідком якої є гарантування того, що продукція, системи якості, системи управління якістю, системи управління довкіллям, персонал відповідають встановленим законодавством вимогам.

Підходи до залізничного переїзду (рос. **Подходы к железнодорожному переезду**) – ділянки автомобільної дороги загального користування протяжністю до 100 м в населеному пункті та 300 м за його межами, які примикають до межі смуги відведення залізниці.

Пішохід (рос. – **Пешеход**) – особа, яка бере участь у дорожньому русі поза транспортними засобами і не виконує на дорозі будь-яку роботу. До пішоходів прирівнюються також особи, які рухаються в інвалідних колясках без двигуна, ведуть велосипед, мопед, мотоцикл, везуть санки, візок, дитячу чи інвалідну коляску.

Пішохідна доріжка (рос. – **Пешеходная дорожка**) – доріжка з покриттям, призначена для руху пішоходів, виконана в межах дороги чи поза нею і позначена знаком 4.13 "Доріжка для пішоходів".

Пішохідна зона (рос. – **Пешеходная зона**) – частина мережі доріг міста або іншого населеного пункту, на якій заборонено рух транспортних засобів.

Пішохідний перехід нерегульований (рос. – **Пешеходный переход нерегулируемый**) – пішохідний перехід, на якому немає регулювальника, світлофори відсутні або вимкнені чи працюють у режимі миготіння жовтого сигналу.

Пішохідний перехід регульований (рос. – **Пешеходный переход регулируемый**) – пішохідний перехід, рух по якому регулюється світлофором чи регулювальником.

Пішохідний перехід типу «Pelican» (Pedestrian Light Controlled Crossing) (рос. – **Пешеходный переход типа «Pelican»**) – перетин транспортного і пішохідного руху, де пішоходи самі включають зелену фазу світлофора для переходу проїзної частини.

Пішохідний перехід типу «Puffin» (Pedestrian User-Friendly INtelligent) (рос. – **Пешеходный переход типа «Puffin»**) – пішохідний перехід з викличним пристроєм; відрізняється від «Пелікана» відсутністю миготливого пішохідного зеленого сигналу, або миготливого жовтого сигналу для автомобілів. Закінчення зеленого сигналу для пішоходів контролюється детектором пішоходів, що фіксує закінчення переходу проїзної частини.

Пішохідний перехід типу «Tucan» (рос. – **Пешеходный переход типа «Tucan»**) – перехід призначений для пішоходів і велосипедистів; в якому використовуються суміжні доріжки через проїзну частину (велосипедистам заборонено перетинати проїзну частину, використовуючи «Зебру» або «Пелікан»). «Тукан» має те ж саме регулювання, що і «Пелікан», але перетинання проїзної частини дозволяється зеленим сигналом «велосипед-людина».

Пішохідні вулиці і дороги (рос. – **Пешеходные улицы и дороги**) – пішохідний зв'язок з місцями прикладення праці, установами і підприємствами обслуговування, у тому числі у межах громадських центрів, місцями відпочинку й пунктами зупинки громадського транспорту.

План дороги (рос. – **План дороги**) – горизонтальна проекція дороги з усіма спорудами, розташованими на дорозі.

Планувальні заходи (рос. – **Планировочные мероприятия**) – заходи поліпшення умов руху на дорогах, що забезпечують безпеку руху за допомогою вдосконалення геометричних параметрів плану, поздовжнього та поперечного профілю дороги і її елементів. До числа таких заходів відносять будівництво нових та реконструкції

існуючих вулиць, проїздів, магістралей, будівництво транспортних перетинань у різних рівнях, об'їзних доріг навколо міст для відводу транзитних транспортних потоків.

Планувальні рішення (рос. – **Планировочные решения**) – технічні розробки в проектах плану, поздовжнього та поперечного профілів дороги, спрямовані на підвищення її транспортно-експлуатаційних якостей, в тому числі, на підвищення безпеки руху (наприклад, поліпшення планування перетину за допомогою облаштування перехідно-швидкісних смуг, збільшення радіусів з'їздів і т.п.).

Повздовжній профіль землі по вісі правого проїзду дороги (рос. – **Продольный профиль земли по оси правого проезда дороги**) – висотні координати точок поверхні землі під віссю правого проїзду дороги, вираховуються по даним цифрової моделі дороги та навколишньої місцевості.

Поверхнева обробка (рос. – **Поверхностная обработка**) – 1) захисний шар, який влаштовується на поверхні проїзної частини для підвищення шорсткості та зносостійкості покриття; 2) тонкий шар зносу або захисний шар, який влаштовується на поверхні покриття, що підвищує шорсткість та зносостійкість покриття, та влаштовується шляхом одно- або дворазового розливу органічного в'язучого та відповідно розсипу щебеню.

Повідомлення про ДТП (рос. – **Сообщение о ДТП**) – інформація про ДТП, що уточнює обставини ДТП та надається з метою своєчасного формування комісії з розслідування ДТП.

Погонич тварин (рос. – **Погонщик животных**) – особа, яка користується дорогою для перегону тварин.

Пожежа під час руху транспортного засобу (рос. – **Пожар во время движения транспортного средства**) – подія, при якій виникла пожежа в механічному транспортному засобі під час руху.

Позначення смуг руху (рос. – **Обозначение полос движения**) – нанесені на поверхню покриття проїзної частини дороги лінії розмітки, що визначають межі (ширину) смуг руху в попутному або протилежному напрямку.

Показник «вигод – витрат» (рос. – **Показатель «выгод - затрат»**) – показник, який відображає ефективність вкладення інвестицій і визначається як відношення збереження народного

господарства від скорочення кількості ДТП та їх наслідків до витрат на виконання заходів.

Покидання місця ДТП (*рос.* – **Покидание места ДТП**) – дії учасника дорожньо-транспортної пригоди, спрямовані на приховання факту такої події або обставин її вчинення, що спричинили необхідність проведення працівниками міліції заходів щодо встановлення (розшуку) цього учасника та (або) розшуку транспортного засобу.

Покриття (*рос.* – **Покрытие**) – верхня частина дорожнього одягу, що безпосередньо сприймає на себе дію коліс транспортних засобів та атмосферних факторів.

Покриття асфальтобетоне (*рос.* **Покрытие асфальтобетонное**) – одно- або багат шарове удосконалене покриття капітального типу, побудоване з асфальтобетонних сумішей і ущільнене.

Покриття дьогтебетонне (*рос.* **Покрытие дегтебетонное**) – одно- або багат шарове удосконалене покриття капітального типу, побудоване з дьогтебетонних сумішей і ущільнене.

Покриття цементобетонне (*рос.* **Покрытие цементобетонное**) – капітальне покриття з цементобетону, монолітне або збірне.

Польові інспекції (*рос.* – **Полевые инспекции**) – вид аудиторської роботи, необхідний на всіх стадіях розвитку дорожнього проекту, який надає можливість команді аудиторів оцінити реальну ситуацію на об'єкті проведення аудиту безпеки дорожнього руху. При польових інспекціях аудитори повинні оцінити ситуацію, поставивши себе на місце велосипедиста, літнього водія і пішохода, водія вантажного автомобіля і автобуса, дитини, людини з обмеженими можливостями, водія позашляховика і т.п.

Поранений під час ДТП (*рос.* – **Раненый во время ДТП**) – особа, яка була травмована у ДТП.

Поріг виявлення знака (*рос.* – **Порог обнаружения знака**) – це відстань, на якій водій виявляє пляму, схожу на знак.

Поріг розпізнавання контуру (*рос.* – **Порог распознавания контура**) – це відстань, на якій водій нечітко розрізняє контур знака.

Поріг розпізнавання контуру знака (рос. – **Порог распознавания контура знака**) – це відстань, на якій водій точно визначає форму знака.

Поручень (рос. – **Поручень**) – деталь огородження, що дає можливість людині під час руху триматися за огородження рукою з обхватом її пальцями.

Порядок здійснення заходів з безпеки дорожнього руху (рос. – **Порядок осуществления мероприятий по безопасности дорожного движения**) – документ, затверджений Кабінетом Міністрів України, що містить перелік та послідовність здійснення заходів, спрямованих на забезпечення безпеки дорожньої інфраструктури.

Постійне зберігання легкових автомобілів та інших мототранспортних (мотоциклів, моторолерів, мотоколясок, мопедів, причепів і т.п.) засобів (рос.– **Постоянное хранение легковых автомобилей и других мототранспортных (мотоциклов, мотороллеров, мотоколясок, мопедов, прицепов и т.п.) средств**) – тривале цілодобове зберігання автотранспортних засобів на автостоянках і в гаражах на постійно закріплених за конкретними автовласниками машиномісцях.

Постійні параметри автомобільної дороги (рос. – **Постоянные параметры автомобильной дороги**) – характеристики автомобільної дороги, які не змінюються в процесі експлуатації, а змінюються лише при виконанні реконструкції чи капітального ремонту ділянки дороги.

Потенційно-небезпечна ділянка (рос. – **Потенциально опасный участок**) – ділянка дороги на якій дорожні умови не відповідають діючим нормам.

Потерпілий у ДТП (рос. – **Пострадавший в ДТП**) – юридична або фізична особа, життю, здоров'ю та/або майну якої внаслідок дорожньо-транспортної пригоди заподіяна шкода, кримінальну або цивільно-правову відповідальність за яку несе винна у скоєнні ДТП особа.

Потік насичення (рос. – **Поток насыщения**) – це гранична кількість транспортних засобів, що може проїхати у певному напрямку руху через перехрестя вулиць при роз'їзді на дозволяючий

сигнал світлофора нескінченно довгої черги транспортних засобів. Так як нескінченно довгих черг не існує, то величина потоку насичення може бути визначена лише орієнтовно шляхом експериментальних спостережень або розрахована аналітично.

Пофазний роз'їзд (рос. – **Пофазный разъезд**) – організація дорожнього руху, при якій групи транспортних потоків і пішоходів на перетині автомобільних доріг пропускаються по чергово (по фазах).

Правила дорожнього руху (ПДР) (рос. – **Правила дорожного движения (ПДД)**) – збір правил, що регулюють обов'язки учасників дорожнього руху (водіїв транспортних засобів, пасажирів, пішоходів тощо), а також технічні вимоги, пропоновані до транспортних засобів для забезпечення безпеки дорожнього руху.

Працездатність дорожнього одягу (рос. – **Работоспособность дорожной одежды**) – експлуатаційний показник дороги, показує сумарну масу бруто тоннах пропущених по дорозі транспортних засобів між капітальними ремонтами.

Прийнятний ризик (рос. – **Приемлемый риск**) – соціально, економічно, технічно і політично обґрунтований ризик, значення якого нижче, або дорівнює мінімальному.

Прилегла територія (рос. – **Прилегающая территория**) – територія, прилегла до краю проїзної частини та не призначена для наскрізного проїзду, а лише для в'їзду у двори, на стоянки, автозаправні станції, будівельні майданчики тощо або виїзду з них.

Примикання доріг (рос. – **Примыкание дорог**) – вузол автомобільних доріг, де до одної дороги примикає в одному або різних рівнях інша дорога, яка не має прямого продовження і переривається в цьому вузлі. Залежно від категорії доріг, що сходяться та перспективи перекладу примикання в перетин застосовують різні типи примикань доріг.

Принципи управління (рос. – **Принципы управления**) – правила, якими керуються суб'єкти управління. Принципи управління визначають вимоги до системи, процесу та механізму управління.

Пристрій амортизаційний (рос. – **Устройство амортизационное**) – встановлений перед торцем огороження пристрій, який у разі наїзду забезпечує пом'якшення удару та зменшення пошкоджень транспортного засобу.

Пристрої (елементи) примусового зниження швидкості руху ДТЗ (рос. – **Устройства (элементы) принудительного снижения скорости движения ДТС**) – штучно створена нерівність дорожнього покриття (настил, пагорб) з визначеними геометричними параметрами, призначена для додаткового впливу на органи чуття водія ДТЗ для попередження його про наступні надзвичайно небезпечні умови руху.

Пристрої направляючі (рос. – **Устройства направляющие**) – елементи обстановки дороги (сигнальні стовпчики, тумби із штучним освітленням, віхи, підняті напрямні островці і островці безпеки), призначені для поліпшення зорового орієнтування водіїв і пішоходів особливо в темний час доби і при несприятливих погодних умовах.

Причини ДТП (рос. – **Причины ДТП**) – будь-які дії, бездіяльність, обставини, умови або їх сукупність, що призвели до ДТП.

Причіп (рос. – **Прицеп**) – 1) транспортний засіб, призначений для руху тільки в з'єднанні з іншим транспортним засобом. До цього виду транспортних засобів належать також напівпричепи і причепи-розпуски; 2) транспортний засіб без власного джерела енергії, який повністю опирається на дорогу колесами, призначений для перевезення пасажирів чи вантажів і пристосований для буксирування автомобілем.

Провізна спроможність дороги (рос. – **Провозная способность дороги**) – максимальна маса вантажів або кількість пасажирів, які можуть бути перевезені через дану ділянку автомобільної дороги в одиницю часу.

Прогин огороження динамічний (рос. – **Прогиб ограждения динамический**) – найбільше горизонтальне зміщення поздовжньої осі балки огорожі в поперечному напрямку щодо осі балки недеформованої огорожі при наїзді автомобіля на неї.

Прогнозований рівень безпеки руху (ризик ДТП) (рос. – **Прогнозируемый уровень безопасности движения (риск ДТП)**) – рівень безпеки руху визначений на подальший період за даними фактичного рівня безпеки руху з урахуванням вивчених тенденцій до зміни за часом та фізичного впливу різних чинників, які впливають на безпеку руху.

Прогнозування інтенсивності руху (*рос. – Прогнозирование интенсивности движения*) – встановлення перспективної інтенсивності руху на підставі вивчення звітних даних автотранспортних підприємств і безпосереднього обліку руху в районі проходження проєктованої дороги з введенням коефіцієнта приросту на перспективу.

Програма аудиту (*рос. – Программа аудита*) – оформлена документально за встановленою формою сукупність методів і прийомів аудиту. Включає в себе перелік аудиторських процедур, які застосовуються в конкретній аудиторській перевірці, а також їх характер, терміни, обсяг і конкретних виконавців.

Проєкт організації дорожнього руху (ОДР) (*рос. – Проект организации дорожного движения (ОДД)*) – документ, в якому відображені, в умовах існуючого стану дороги (вулиці), максимально-безпечні, економічні, комфортні умови руху із забезпеченням охорони навколишнього природного середовища за рахунок удосконалення ОДР.

Проїзд внутрішньоквартальний (*рос. – Проезд внутриквартальный*) – різновид міської автомобільної дороги, що забезпечує місцевий транспортний зв'язок всередині кварталів, мікрорайонів і з вулицями місцевого значення, а також з магістральними вулицями районного значення. Служить іноді під'їздом до окремих промислових або будівельних об'єктів.

Проїзд дороги (*рос. – Проезд дороги*) – можливість руху по дорозі з заданою швидкістю в різні періоди року.

Проїзди (*рос. – Проезды*) – проїзд транспортних засобів до житлових і громадських будинків, установ, підприємств та інших об'єктів міської забудови в середині районів, житлових кварталів.

Проїзна (проїжджа) частина (*рос. – Проезжая часть*) – основний елемент дороги, призначений для безпосереднього руху транспортних засобів. В залежності від інтенсивності руху транспортних засобів проїзна частина може бути одно-, дво-, три- або багатосмуговою. Дорога може мати декілька проїзних частин, межами яких є розділювальні смуги.

Промислово-складські вулиці (*рос. – Промышленно-складские улицы*) – транспортний зв'язок легкового і вантажного

транспорту у межах зони (районів), виходи на магістральні міські дороги.

Проміжний такт (рос. – **Промежуточный такт**) – період часу, протягом якого йде підготовка до передачі права на рух наступній групі транспортних і пішохідних потоків.

Проміле (рос. – **Промилле**) – одна тисячна частина числа, десята частина відсотка, що позначається знаком ‰.

Пропускна спроможність дороги (рос. – **Пропускная способность дороги**) – максимальна кількість автомобілів, яку може пропустити дана ділянка дороги або дорога в цілому в одиницю часу. Зазвичай вимірюється в легкових автомобілях на годину (авт./год).

Пропускна спроможність посту збору плати (рос. – **Пропускная способность поста сбора платы**) – максимальна кількість транспортних засобів, яка може пройти через пост збору плати, зазвичай вимірюваний в автомобілях на годину (авт./год).

Прості об'єкти (рос. – **Простые объекты**) – об'єкти, що описуються певною сукупністю даних, які разом дають можливість встановити призначення, конструкцію та стан простого об'єкту. Простий об'єкт має балансову вартість, але не є самостійною спорудою для пропуску транспорту.

Протисонячний козирок (рос. – **Противосолнечный козырек**) – найпоширеніший анти фантомний пристрій.

Протяжність дороги (рос. – **Протяженность дороги**) – фактична довжина дороги між об'єктами або населеними пунктами.

Профіль дороги повздожній (рос. – **Профиль дороги продольный**) – розгорнута в площині креслення проекція осі дороги на вертикальну площину. Елементи повздожнього профілю: криві опуклі і увігнуті, прямі горизонтальні та похилі (підйоми і спуски).

Профіль дороги поперечний (рос. – **Профиль дороги поперечный**) – зображення в зменшеному масштабі перерізу дороги вертикальною площиною, перпендикулярною до її осі. Елементи поперечного профілю: проїжджа частина, узбіччя, розділова смуга, водовідвідні канали, відкоси та ін.

Процес аудиторської перевірки (рос. – **Процесс аудиторской проверки**) – сукупність організаційних, методичних і технічних прийомів, що здійснюються за допомогою певних процедур.

Психологічна ясність траси (рос. – **Психологическая ясность трассы**) – створення продовженням дороги, придорожною обстановкою і озелененням у водіїв впевненості в подальшому напрямку дороги за межами фактичної видимості, що дозволяє прогнозувати режими руху.

Пункт (станція) збору плати за проїзд (рос. – **Пункт (станция) сбора платы за проезд**) – майновий комплекс, що включає будівлі, споруди, майданчики, спеціальне обладнання і призначений для контролю в'їзду та/або виїзду з платної автомобільної дороги (дорожнього об'єкта), збору плати за проїзд або видачі в'їзного талона (квитка), а також для збору, обліку, обробки, передачі інформації про транспортні потоки і грошові кошти, що надходять.

P

Радіус кривої в плані найменший (рос. – **Радиус кривой в плане наименьший**) – радіус, при якому забезпечується безпечний рух автомобілів з розрахунковою швидкістю при чистому зволоженому покритті, з облаштуванням віражів і розширенням проїжджої частини.

Районне управління дорожнім рухом (рос. – **Районное управление дорожным движением**) – вид управління, що передбачає єдине координоване управління в декількох сусідніх зонах. Об'єднання зон у район може бути непостійним. В період стабільних параметрів дорожнього руху в районі діє єдиний план координації, сформований за критерієм мінімізації сукупних затримок і кількості зупинок транспортних засобів.

Реакція водія (рос. – **Реакция водителя**) – це відповідна дія організму на який-небудь подразник.

Реверсивне регулювання (рос. – **Реверсивное регулирование**) – метод регулювання дорожнього руху: коли за допомогою світлофорів або знаків по одній або декількох смугах руху дороги рух може бути організовано в ту чи іншу сторону. Цей метод регулювання дозволяє ефективно використовувати ширину проїжджої частини.

Регулювальник (*рос.* – **Регулировщик**) – працівник поліції, що виконує регулювання дорожнього руху у форменому одязі підвищеної видимості з елементами із світлоповертального матеріалу за допомогою жезла, свистка. До регулювальника прирівнюються працівники військової інспекції безпеки дорожнього руху, дорожньо-експлуатаційної служби, черговий на залізничному переїзді, поромній переправі, які мають відповідне посвідчення, нарукавну пов'язку, жезл, диск з червоним сигналом чи світлоповертачем, червоний ліхтар або прапорець та виконують регулювання у форменому одязі.

Регулювання дорожнім рухом (*рос.* – **Регулирование дорожнего движения**) – цілеспрямований вплив на учасників дорожнього руху з метою забезпечення безпеки дорожнього руху.

Режим руху (*рос.* – **Режим движения**) – комплексна характеристика руху транспортного потоку, що включає швидкості руху, інтервали між рухомими транспортними засобами, кількість маневрів (обгонів і т.п.).

Режим дорожнього руху (*рос.* – **Режим дорожнего движения**) – див. Режим руху.

Режим світлофорного регулювання (*рос.* – **Режим светофорного регулирования**) – кількість, послідовність й тривалість окремих тактів і фаз, а також тривалість циклу регулювання.

Рейковий транспортний засіб (*рос.* – **Рельсовое транспортное средство**) – трамвай та платформи із спеціальним обладнанням, що рухаються по трамвайних коліях. Інші транспортні засоби, що беруть участь у дорожньому русі, вважаються нерейковими.

Рекогносцирувальне обстеження доріг (*рос.* – **Рекогносцировочное обследования дорог**) – періодичні візуальні перевірки стану дорожніх умов з метою виявлення чинників негативного впливу на безпеку руху.

Ремонт автомобільної дороги (*рос.* – **Ремонт автомобильной дороги**) – комплекс робіт по відтворенню її первісних транспортно-експлуатаційних характеристик, при якому проводиться відновлення зносу покриття, відновлення і поліпшення його рівності і зчіпних якостей, усунення всіх деформацій і пошкоджень дорожнього покриття, земляного полотна, дорожніх споруд, елементів обстановки та облаштування дороги, організації та забезпечення безпеки руху.

Ризик (*рос.* – **Риск**) – 1) вплив невизначеності на досягнення мети (цілі); 2) поява обставин, що обумовлюють виникнення надзвичайних (транспортних) подій.

Рівень безпеки дорожнього руху (*рос.* – **Уровень безопасности дорожного движения**) – 1) це кількісна або якісна характеристика БДР. Найчастіше рівень безпеки руху визначається рівнем аварійності вираженим в абсолютних чи відносних показниках, що характеризують кількість ДТП та їх наслідки (загиблих та поранених) за одиницю часу на одиницю виміру. Рівень безпеки дорожнього руху є фактичний і прогнозований; 2) рівень безпеки дорожнього руху характеризуються абсолютними чи відносними показниками аварійності та/чи тяжкості наслідків ДТП на одиницю виміру за одиницю часу.

Рівень завантаження дороги рухом (*рос.* – **Уровень загрузки дороги движением**) – показник, що характеризує умови та безпеку руху автомобілів і який визначається відношенням інтенсивності руху автомобілів до пропускної здатності цієї ділянки.

Рівень зручності для руху транспортних потоків (*рос.* – **Уровень удобства для движения транспортных потоков**) – якісний стан транспортного потоку та умов руху, які забезпечують умови комфортності та економічності транспортних та пасажирських перевезень, а також забезпечують безпечні умови руху.

Рівень небезпеки дороги, маршруту, мережі доріг (*рос.* – **Уровень опасности дороги, маршрута, сети дорог**) – відносний показник аварійності, визначається кількістю ДТП за рік (або за певний період) на 100 км протяжності дороги.

Рівність дорожнього покриття (*рос.* – **Ровность дорожного покрытия**) – якісний стан поверхні проїзної частини, що забезпечує високі транспортно-експлуатаційні властивості дороги (комфортність, безпека). Оцінюється порівняно з встановленою нормою коливань по висоті в поперечному і поздовжньому профілі, що вимірюється за розміром просвіту між поверхнею дорожнього покриття і рейкою у поздовжньому і шаблоном в поперечному напрямках або з допомогою спеціальних приладів.

Розділення руху в просторі (*рос.* – **Разделение движения в пространстве**) – процес управління дорожнім рухом, що передбачає поділ транспортних і пішохідних потоків в просторі, щоб ліквідувати

конфліктні точки. Це забезпечується: маршрутизація перевезень, каналізування руху на перехрестях і перегонах, розв'язка руху в різних рівнях, введення одностороннього руху.

Розділення руху в часі (рос. – **Разделение движения во времени**) – це напрямок організації дорожнього руху, який охоплює методи, що забезпечують, в основному за допомогою ПДР, дорожніх знаків і світлових сигналів світлофорів, поділ транспортних і пішохідних потоків у часі. Це забезпечується: поділ перевезень у часі, встановлення пріоритету на перехрестях, світлофорне регулювання на перетинах, регулювання руху на перехрестях, світлофорне регулювання на перетинах, регулювання руху на залізничних переїздах.

Розділення транспортного потоку (рос. – **Разделение транспортного потока**) – зміна напрямку руху частини транспортного потоку.

Розділювальна смуга (рос. – **Разделительная полоса**) – виділений конструктивно або за допомогою суцільних ліній дорожньої розмітки 1.1 та 1.2 елемент автомобільної дороги, який розділяє суміжні проїзні частини. Розділова смуга не призначена для руху або стоянки транспортних засобів. За наявності на розділювальній смузі тротуару по ньому дозволяється рух пішоходів.

Розрахункова швидкість руху (рос. – **Расчетная скорость движения**) – гранична безпечна швидкість руху легкового одиночного автомобіля, що допускається для дороги певної категорії, за умов забезпечення його стійкості на сухому або зволоженому чистому покритті та достатньої відстані видимості.

Розрахунковий транспортний засіб (РТЗ) (рос. **Расчетное транспортное средство**) – транспортний засіб, який у поворотному транспортному потоці створює найбільший динамічний габарит.

Розсіювач сигналу світлофора (рос. – **Рассеиватель сигнала светофора**) – оптична система, утворена окремими пластинами скла, кожна з яких є опуклою лінзою, що пом'якшує світло яскравих джерел випромінювання та рівномірно розподіляє (розсіює) світло.

Розслідування (рос. – **Расследование**) – процес, який проводиться з метою попередження надзвичайних (транспортних) подій і включає збір та аналіз інформації, підготовку висновків,

установлення обставин і причин та розроблення рекомендацій щодо забезпечення безпеки транспорту.

Розмітка вертикальна (рос. – **Разметка вертикальная**) – позначення у вигляді поєднань чорних і білих смуг, що наносяться на дорожні споруди та елементи обладнання доріг, що показують їх габарити і є засобом зорового орієнтування.

Розмітка горизонтальна (рос. – **Разметка горизонтальная**) – позначення, що наносяться на проїжджу частину дороги (лінії, стріли, написи та інші позначення), що встановлюють певний порядок та режими руху.

Розмітка дорожня (рос. – **Разметка дорожная**) – лінії, написи та інші позначення на проїзній частині дороги, бортових каменях, елементах дорожніх споруд та обстановки доріг, які призначені для інформування учасників дорожнього руху та встановлення порядку їхніх дій.

Рухомий склад (рос. – **Подвижной состав**) – автомобілі, причеи, напівпричеи, вагони, локомотиви, судна, літаки, вертольоти, дирижаблі.

Ручне управління АСУДР (рос. – **Ручное управление АСУДД**) – управління, що здійснюється працівником поліції чи іншою відповідальною особою в окремих випадках на локальному перехресті (затор, дорожньо-транспортна пригода та ін.)

С

Світлоповертальний елемент (рос. – **Световозвращающий элемент**) – пристрій, що призначений для поліпшення розпізнавання об'єкта темної пори доби та за умови недостатньої видимості шляхом відбиття світлових променів, що випромінюються зовнішнім джерелом світла.

Світлоповертальний ефект (рос. – **Световозвращающий эффект**) – відносна кількість світла, яка відбивається від об'єкта під кутом, близьким до кута його падіння на зазначений об'єкт.

Світлоповертач (катофот) (рос. – **Световозвращатель (катофот)**) – відбивач світлових променів, особливість якого полягає

у відображенні падаючих на нього променів світла в зворотному напрямку; встановлюють на огорожах, розмічальних кнопках, підпирних стінах, сигнальних стовпчиках.

Світлофільтр сигналу світлофора (рос. – Светофильтр сигнала светофора) – кольорове скло, яке має певний спектральний пропуск та великий коефіцієнт загального пропуску світла.

Світлофільтри-лінзи (рос. – Светофильтры-линзы) – спеціальний пристрій світлофора, який сприяє концентрації світлового потоку. Їх використання дозволяє відмовитися від використання відбивача і зменшити розмір сигналу (транспортні світлофори 3 типів).

Світлофільтри-розсіювачі (рос. – Светофильтры-рассеиватели) – спеціальний пристрій світлофора, що забезпечує необхідний перерозподіл світлового потоку в просторі. Для цих цілей на їх внутрішній стороні формується візерунчастий, призматичний, ромбічний або капле видний малюнок. Важливою характеристикою є кут світлорозсіювання.

Світлофор (рос. – Светофор) – пристрій оптичної сигналізації, який призначений для регулювання руху людей, велосипедів, автомобілів та інших учасників дорожнього руху, поїздів залізниці та метрополітену, річкових і морських судів.

Світлофор дорожній (світлофор) (рос. – Светофор дорожный (светофор)) – світлосигнальне пристрій для регулювання руху.

Світлофорна установка (рос. – Светофорная установка) – один або декілька світлофорів, з'єднаних конструктивно та місцем встановлення.

Світлофорний об'єкт (рос. – Светофорный объект) – група світлофорів, встановлених на ділянці вулично-дорожньої мережі, черговість руху по якому конфліктує транспортних потоків або транспортних і пішохідних потоків регулюється світлофорною сигналізацією.

Серпантин (рос. – Серпантин) – вид кривої в плані, яка описується із зовнішньої сторони гострого кута, між двома напрямками дороги.

Система маршрутного орієнтування на дорогах (рос. – Система маршрутного ориентирования на дорогах) – 1) комплекс технічних засобів організації дорожнього руху, що забезпечують

учасникам дорожнього руху (водіям транспортних засобів, пішоходам, пасажиром) можливість швидко і достовірно визначати своє місце розташування на дорозі і напрямок подальшого руху по вибраному маршруту; 2) система обладнання дорожніх розв'язок знаками індивідуального проектування згідно з ДСТУ 4100 та розміткою 1.22 за ДСТУ 2587, яка забезпечує кожному водієві безпомилкове досягнення кінцевого пункту поїздки за вибраним маршрутом.

Система підтримки прийняття рішення (СППР) (рос. – Система поддержки принятия решения (СППР)) – це інтерактивна автоматизована система, яка допомагає користувачеві (ОПР – особа що приймає рішення) використовувати дані і моделі для ідентифікації та вирішення завдань і прийняття рішень.

Система стримувальна для пішоходів (рос. – Система сдерживающая для пешеходов) – комплекс технічних засобів пасивної безпеки дорожнього руху на автомобільних дорогах, вулицях, штучних спорудах призначений для запобігання виходу людей до небезпечної зони.

Система стримувальна транспортна (рос. – Система сдерживающая транспортная) – система обладнання автомобільної дороги (штучної споруди), яка призначена для відвернення з'їзду транспортного засобу в небезпечну зону. Складається з робочої ділянки, а також початкової та кінцевої ділянок огороження або амортизаційних пристроїв. Система може мати перехідну ділянку для з'єднання ділянок огороження різних конструкцій, груп та типів.

Система управління безпекою (рос. – Система управления безопасностью) – структурована і документована система, що дозволяє органам управління проводити політику у сфері безпеки дорожнього руху.

Сідельний автопоїзд (рос. – Седельный автопоїзд) – з'єднання сідельного тягача і напівпричепа.

Сідельний тягач (рос. – Седельный тягач) – автомобіль, який за своєю конструкцією і обладнанням призначений для буксирування напівпричепа.

Склад транспортних засобів (рос. – Состав транспортных средств) – зчеплені транспортні засоби, які беруть участь у дорожньому русі як одне ціле.

Склад транспортного потоку (рос. – Состав транспортного потока) – якісне або процентне співвідношення різних типів транспортних засобів у складі транспортного потоку, що відрізняються вантажопідйомністю, функціональним призначенням і типом двигуна (дизельний, карбюраторний і т. п.).

Склософери (рос. – Стеклосферы) – прозорі сферичні скляні кульки, що використовують для забезпечення видимості в світлі фар дорожніх знаків і розмітки.

Слизька дорога (рос. – Скользящая дорога) – дорога, покриття якої відрізняється від сухого, чистого стану і має коефіцієнт зчеплення нижчий за нормативний.

Смуга відведення (рос. – Полоса отвода) – земельні ділянки, що надаються в установленому порядку для розміщення автомобільної дороги.

Смуга відведення залізниці (рос. Полоса отвода железной дороги) – територія, що зайнята залізничним полотном, інженерними та штучними спорудами, обладнанням, лінійно-колійними та іншими технологічними будівлями, пристроями залізничної сигналізації, енергетики та зв'язку, лініями електропостачання, захисними лісонасадженнями, спорудами, яка належить залізничному транспорту.

Смуга гальмування (рос. – Полоса торможения) – перехідно-швидкісна смуга, що влаштовується на окремих ділянках дороги, необхідна для виїзду автомобілів із загального потоку з наступним зниженням швидкості без впливу на основний потік.

Смуга перехідно-швидкісна (рос. – Полоса переходно-скоростная) – смуга руху, що влаштовується для забезпечення розгону або гальмування автомобілів при виїзді з транспортного потоку або в'їзді в загальний потік, що рухається по основним смугам, переважно на перетинах і примиканнях, а також в місцях розвороту автомобілів, у автобусних зупинок тощо. Влаштовують двох типів: постійної ширини паралельно основній проїзній частині і з поступовою зміною ширини на довжині відгону смуги.

Смуга розгону (рос. – **Полоса разгона**) – перехідно-швидкісна смуга руху, що влаштовується на окремих ділянках дороги (в районі перетинань і примикань, автобусних зупинок, бензоправних колонок та ін.) і необхідна для збільшення швидкості автомобілів до швидкості загального потоку на сусідній смузі руху для входу в нього.

Смуга руху (рос. – **Полоса движения**) – повздовжня смуга проїжджої частини, завширшки не менше 2,75 м, що позначена або не позначена дорожньою розміткою і призначена для руху нерейкових транспортних засобів в один ряд. Ширину смуги руху розраховують по ширині розрахункового автомобіля з урахуванням зазорів безпеки. Нормується в залежності від категорії дороги.

Смуга руху додаткова (рос. – **Полоса движения дополнительная**) – смуга руху, що влаштовується шляхом уширення проїжджої частини і використовується як смуга відводу руху на затяжних ділянках підйомів при змішаному складі транспортного потоку, а також як смуга розгону і гальмування автомобілів, смуга злиття потоків і смуга розділення потоків на перетинах і примиканнях.

Смуга стоянки (рос. – **Полоса стоянки**) – смуга узбіччя з твердим покриттям, що влаштовується на дорогах вищих категорій для зупинки автомобілів.

Смуга укріплення (рос. – **Полоса укрепления**) – смуга з твердим покриттям, що обмежує проїжджу частину і, як правило, відрізняється від неї кольором. Влаштовується на узбіччі і розділювальній смузі з метою підвищення безпеки руху та запобігання руйнування кромek проїжджої частини.

Смуги тремтячі (рос. – **Полосы дрожащие**) – поперечні смуги на поверхні дорожнього покриття, виконані за допомогою крупношорсткої поверхневої обробки або фрезерування асфальтобетону, при русі по яким виникають вібрація транспортного засобу і шум, що змушують водіїв підвищити увагу.

Собівартість перевезень (рос. – **Себестоимость перевозок**) – показник ефективності роботи автомобільного транспорту в даних дорожніх умовах; вимірюється у вартісних одиницях, віднесених до 1 т·км, 1 авт.·год, 1 авт.·км (коп./т·км, коп./авт.·год, коп./авт.·км).

Собівартість перевезень (робіт, послуг) (рос. – **Себестоимость перевозок (работ, услуг)**) – це виражені в грошовій формі поточні витрати транспортних підприємств, безпосередньо пов'язані з підготовкою та здійсненням процесу перевезень вантажів і пасажирів, а також виконанням робіт і послуг, що забезпечують перевезення.

Спеціалізований автобус (рос. – **Специализированный автобус**) – автобус, який за своїми характеристиками не відповідає жодному з типів, має спеціальне обладнання і призначений, в основному, для перевезення пасажирів певних категорій або певних професій.

Спеціалізований автомобіль (рос. – **Специализированный автомобиль**) – автомобіль, який за своєю конструкцією та обладнанням призначений для перевезення пасажирів або вантажів певних категорій.

Спеціалізований причіп (рос. – **Специализированный прицеп**) – причіп, який за своєю конструкцією та обладнанням призначений для перевезення людей або вантажів певних категорій.

Спеціальний автомобіль (рос. – **Специальный автомобиль**) – автомобіль, який за своєю конструкцією та обладнанням призначений для виконання спеціальних робочих функцій.

Спеціальний причіп (рос. – **Специальный прицеп**) – причіп, який за своєю конструкцією та обладнанням призначений для виконання спеціальних робочих функцій.

Спеціальний напівпричіп (рос. – **Специальный полуприцеп**) – напівпричіп, який за своєю конструкцією та обладнанням призначений для виконання спеціальних робочих функцій.

Споруди дорожнього водовідводу (рос. – **Сооружения дорожного водоотвода**) – споруди, призначені для відводу поверхневих та ґрунтових вод від земляного полотна та проїзної частині (бокові канами, водовідвідні канами, нагірні канами, водопропускні труби, відкриті та закриті дренажні системи, зливові каналізація тощо).

Спуск (негативний ухил) (рос. – **Спуск (отрицательный уклон)**) – відхилення проектної лінії від горизонталі вниз.

Статичне навантаження (рос. – **Статическая нагрузка**) – навантаження від нерухомого транспортного засобу.

Стійка огорожі (рос. – **Стойка ограждения**) – вертикальний елемент огорожі, закріплений в земляному полотні, на плиті проїзної частини мостової споруди або на перехідній плиті і служить опорою для монтажу на ньому кронштейна і балки бар'єрної утримуючої огорожі.

Стовпчик напрямний (СН) (рос. – **Столбик направляющий**) – визначеної форми і габаритів стовпчик, призначений для забезпечення видимості зовнішнього краю узбіччя.

Стовпчик сигнальний (рос. – **Столбик сигнальный**) – направляючий пристрій у вигляді стовпчика, виготовленого з пластичних матеріалів, гуми або металу; використовують для зорового орієнтування водіїв в темний час доби і при несприятливих погодних умовах; встановлюють на узбіччях автомобільних доріг за відсутності опор світильників зовнішнього освітлення і утримуючих огорожень.

Стохастичність транспортного потоку (рос. – **Стохастичность транспортного потока**) – передбачає, що параметри транспортного потоку допускають визначення прогнозу тільки з певною мірою вірогідності.

Стояк (опора) (рос. – **Стояк (опора)**) – конструктивний елемент огороження, який утримує каркас і огороження в цілому у вертикальному положенні.

Стоянка (рос. – **Стоянка**) – припинення руху транспортного засобу на час більше 5 хвилин з причин, не пов'язаних з необхідністю виконання вимог ПДР, посадкою (висадкою) пасажирів, завантаженням (розвантаженням) вантажу.

Стоянка автомобільна (автостоянка) (рос. – **Стоянка автомобильная (автостоянка)**) – обладнана площадка або розширення проїзної частини для зупинок і короткочасних стоянок автомобілів поза населених пунктів або спеціально обладнані майданчики в населених пунктах.

Стратегія управління автомобілем (рос. – **Стратегія управления автомобилем**) – це планування й організація транспортного процесу. Стратегія включає в себе період від моменту прийняття рішення про поїздку до її початку. Залежно від мети,

тривалості поїздки, досвіду і т.д. стратегія може змінюватися. Наявність великої кількості факторів створює невизначеність у формуванні стратегії.

«Стрічка часу» (рос. – «Лента времени») – це період часу, протягом якого групі автотранспортних засобів забезпечується без зупинний проїзд із розрахунковою швидкістю на ділянці координації магістралі.

Ступінь насичення напрямку руху (рос. – **Степень насыщения направления движения**) – це відношення кількості транспортних засобів, що прибувають до перехрестя в даному напрямку за час циклу до максимально можливої кількості, що може пропустити перехрестя в цьому напрямку руху.

Суб'єкти управління (рос. – **Субъекты управления**) – персонал, функціональні служби, структурні підрозділи, спеціально створені органи, які впливають на систему управління з метою забезпечення її функціонування.

Схема організації дорожнього руху (рос. – **Схема организации дорожного движения**) – документ, виконаний у відповідності до вимог стандарту, в якому у вигляді умовних позначень відображена організація дорожнього руху на ділянках дороги (вулиці) або місцях розташування об'єктів дорожнього сервісу. Є складовою частиною проекту ОДР або розділу проектно-кошторисної документації.

Схема пофазного роз'їзду (рос. – **Схема пофазного разъезда**) – графічне представлення розподілу конфліктуючих транспортних і пішохідних потоків у часі.

T

Табло виклику пішохідне (рос. – **Табло вызова пешеходное**) – пристрій, призначений для виклику через дорожній контролер сигналу світлофора, що дозволяє рух пішоходів через проїзну частину на їхній запит.

Табло виклику пішохода (ТВП) (рос. – **Табло вызова пешехода (ТВП)**) – технічний засіб регулювання дорожнього руху,

призначений для реалізації способу управління, який полягає в тому, що переключення сигналів світлофорів на локальному перехресті або регульованому пішохідному переході відбувається за запитами пішоходів. Даний спосіб регулювання застосовується при інтенсивному русі транспортних потоків та малих за інтенсивністю пішохідних потоках.

Такт регулювання (*рос.* – **Такт регулирования**) – період дії певної комбінації світлофорних сигналів. Такти діляться на основні та проміжні.

Тактика управління автомобілем (*рос.* – **Тактика управления автомобилем**) – реалізація виробленої стратегії, що виражається в оперативній зміні режиму руху в процесі поїздки.

Темна пора доби (*рос.* – **Темное время суток**) – частина доби від заходу до сходу сонця.

Термін служби автомобільної дороги (*рос.* – **Срок службы автомобильной дороги**) – період часу від здачі побудованої дороги в експлуатацію до її реконструкції або між капітальними ремонтами.

Технічне забезпечення аудиту (*рос.* – **Техническое обеспечение аудита**) – це комплекс технічних засобів і методів, що забезпечують функціонування аудиту. Елементами технічного забезпечення аудиту є технічні засоби, методичні і керівні матеріали, технічна документація.

Технічне розслідування (*рос.* – **Техническое расследование**) – встановлення технічних, психофізіологічних і організаційних причин виникнення дорожньо-транспортних пригод та розробка заходів щодо запобігання таким ДТП.

Технічний засіб регулювання (*рос.* – **Техническое средство регулирования**) – пристрій, призначений для організації та регулювання дорожнього руху (дорожні знаки, інформаційні табло, дорожня розмітка, сигнальні стовпчики, транспортні та пішохідні огороження різних типів, світлофорне обладнання тощо).

Технічний рівень дороги (*рос.* – **Технический уровень дороги**) – ступінь відповідності нормативним вимогам постійних, не змінних в процесі експлуатації геометричних параметрів і характеристик дороги і її інженерних споруд.

Технічний стан споруди (*рос.* – **Техническое состояние сооружения**) – характеристикою технічного стану споруди є

висновок програмно-аналітичного комплексу або фахової експертної оцінки.

Технологічний об'єкт управління в автоматизованій системі управління дорожнім рухом (рос. – **Технологический объект управления в АСУДД**) – вулично-дорожня мережа та транспортні і пішохідні потоки на ній, а також інструкції, за якими здійснюються організація та управління дорожнім рухом.

Тимчасова стримувальна система для транспорту (рос. – **Временная сдерживающая система для транспорта**) – система обладнання ділянки дороги (штучної споруди), призначена для відвернення з'їзду транспортних засобів на ділянку, місце проведення робіт. Складається зі з'єднаних між собою блоків згідно з ДСТУ.

Тимчасове зберігання легкових автомобілів та інших мототранспортних засобів (рос.– **Временное хранение легковых автомобилей и других мототранспортных средств**) – зберігання автотранспортних засобів біля різного призначення об'єктів періодичного або епізодичного відвідування на автостоянках і в гаражах на незакріплених за конкретними автовласниками машиномісцях.

Тип світлофора (рос. – **Тип светофора**) – світлофор певного функціонального призначення.

Трамвайний шлях (рос. – **Трамвайный путь**) – елемент дороги, призначений для руху рейкових транспортних засобів, який обмежується по ширині спеціально виділеним вимощенням трамвайної лінії або дорожньою розміткою. По трамвайній колії допускається рух нерейкових транспортних засобів відповідно до правил дорожнього руху.

Транспорт (рос. – **Транспорт**) – сукупність перевізних засобів, шляхів сполучення, засобів управління і зв'язку, а також різних технічних пристроїв, механізмів і споруд, що забезпечують їх роботу.

Транспортна інфраструктура (рос. – **Транспортная инфраструктура**) – це сукупність об'єктів (підприємств, закладів), які займаються ремонтом, будівлею та реконструкцією, а також експлуатаційним утриманням доріг, мостів та інших дорожніх шляхів. Транспортна інфраструктура забезпечує наявність рівних та

якісних доріг, а також зберігання їх у гарному стані. До складу транспортної інфраструктури належать залізниці, залізничні вузли й станції, автомобільні дороги, автомагістралі, вулиці, авіалінії та аеропорти, річкові шляхи й порти, морські порти, канатні дороги, монорейкові шляхи, складські та ремонтні заклади, вантажні термінали. Більшість дослідників відносять до складу транспортної інфраструктури також рухомий склад транспорту.

Транспортна система (рос. – **Транспортная система**) – це система об'єднання транспортної інфраструктури, транспортних підприємств, транспортних засобів та управління в сукупності.

Транспортна система в найбільш загальному випадку (рос. – **Транспортная система в наиболее общем случае**) – це система, що пов'язує сукупність працівників, транспортних засобів та обладнання, елементів транспортної інфраструктури та інфраструктури суб'єктів перевезення, включаючи систему управління, що спрямована на ефективне переміщення вантажів і пасажирів.

Транспортна складова собівартості перевезень (рос. – **Транспортная составляющая себестоимости перевозок**) – умовний показник, що характеризує витрати автомобільного транспорту по забезпеченню перевезень пасажирів і вантажів.

Транспортна розв'язка (рос. – **Транспортная развязка**) – споруда (або комплекс споруд) на перетині доріг, що забезпечує безперервний рух транспортних потоків в різних напрямках. Влаштовується в двох або декількох рівнях. Якщо схема транспортної розв'язки забезпечує безперервний рух без перетинань траєкторій автомобілів, то такі розв'язки називаються повними, а якщо на окремих ділянках їх планування мають точки перетину траєкторій руху в одному рівні – неповними.

Транспортний вузол (рос. – **Транспортный узел**) – пункт стикування і взаємодії двох або більше видів транспорту, що володіє комплексом технічних засобів, пристроїв і технологій, призначених для обслуговування вантажо- і пасажиропотоків.

Транспортний засіб (рос. – **Транспортное средство**) – пристрій, що приводиться в рух двигуном або силою мускулів і призначений для перевезення людей і (або) вантажу, а також встановленого на ньому спеціального обладнання чи механізмів.

Транспортний засіб триколісний (трицикл) (рос. – **Транспортное средство трехколесное (трицикл)**) – механічний транспортний засіб з трьома симетрично розташованими колесами і, переважно, верховою посадкою водія та/або мотоциклетним кермом, який в залежності від своїх технічних характеристик може належати до категорії АМ, А1 або А.

Транспортний засіб поодинокий (рос. – **Транспортное средство единичное**) – одиночний транспортний засіб, автопоїзд, а також буксируючий транспортний засіб у зчепленні з буксированим.

Транспортний засіб потенційно небезпечний (рос. – **Транспортное средство потенциально опасное**) – транспортний засіб, власник якого своїми діями або бездіяльністю по відношенню до зобов'язань, передбачених Законом, порушує права учасників дорожнього руху на безпечні, комфортні та безперешкодні умови дорожнього руху, передбачені Законом.

Транспортний засіб тихохідний (рос. – **Транспортное средство тихоходное**) – механічний транспортний засіб з вантажем або без вантажу, що за своїми технічними характеристиками може рухатися зі швидкістю не більше як 40 км/год.

Транспортний потік (рос. – **Транспортный поток**) – сукупність транспортних засобів, що рухаються по дорозі.

Транспортний процес (рос. – **Транспортный процесс**) – це сукупність операцій з вантажами (пасажирями) і транспортними засобами, в результаті виконання яких вантажі (пасажирі) змінюють своє місце розташування в просторі.

Транспортний район (рос. – **Транспортный район**) – це саморегульована територія міста, що утворюється навколо транспортної мережі, жителі якої здійснюють внутрішньорайонні пересування пішки не перетинаючи меж району, а міжрайонні – здійснюють по міській мережі між центрами транспортних районів.

Транспортні зв'язки (рос. – **Транспортные связи**) – графічне зображення напрямку перевезень і кількості вантажів і пасажирів, які будуть перевезені в перспективному або в розрахунковому році в районі тяжіння проектованої мережі доріг. Розрізняють: внутрішньорайонні, міжрайонні, міжобласні, міжреспубліканські, міжнародні.

Транспортно-експлуатаційні показники дороги (рос. – **Транспортно-эксплуатационные показатели дороги**) – ряд параметрів, що визначають технічний рівень дороги і її експлуатаційні можливості. Залежно від значень показників дорогу відносять до тієї чи іншої категорії. Основними показниками є: швидкість, інтенсивність і склад руху, пропускна і провізна спроможність, рівень аварійності, якість дорожнього покриття, час повідомлення, собівартість перевезень автомобільним транспортом та ін.

Траса дороги (рос. – **Трасса дороги**) – положення геометричної осі автомобільної дороги в просторі, що відповідає її проектному положенню на місцевості і визначається двома проєкціями: горизонтальної (планом) і вертикальної (поздовжнім профілем).

Тролейбус (рос. – **Троллейбус**) – дорожній транспортний засіб, призначений для перевезення пасажирів і їх багажу, що приводиться в рух електродвигуном, до якого електричний струм від зовнішнього джерела подається через підвісну контактну мережу.

Тротуар (рос. – **Тротуар**) – елемент автомобільної дороги, призначений для руху пішоходів, що примикає до проїжджої частини або відокремлений від неї газоном.

Топографічний аналіз ДТП (рос. – **Топографический анализ ДТП**) – виділення місць і ділянок доріг в населених пунктах і містах і на позаміських дорогах з найбільшою концентрацією ДТП ("вогнищ аварійності").

Тумба з штучним освітленням (рос. – **Тумба с искусственным освещением**) – направляючий пристрій, що складається з напівпрозорого скляного або пластмасового пустотілого корпусу і вбудованого всередині нього світильника з джерелом світла, що під'єднане до джерела енергопостачання; використовується для поліпшення видимості на острівці безпеки, напрямних острівцях, початкових ділянках розділової смуги, підпірних стінах транспортних тунелів у темний час доби.

Тумба сигнальна (ТС) (рос. – **Тумба сигнальная**) — тумба циліндричної форми з внутрішнім освітленням (ТСО) або без внутрішнього освітлення (ТСБ), призначена для позначення небезпечних перешкод, розташованих на розділювальній смузі, проїзній частині, острівці безпеки, напрямному острівці, узбіччі.

Тунель автодорожній (рос. – **Тоннель автодорожный**) – підземна або підводна споруда, призначена для влаштування автомобільної дороги через товщу землі, гірський масив або під водною перешкодою.

Туристичні маршрути (рос. **Туристические маршруты**) – визначені в установленому порядку автомобільні дороги, ділянки доріг, на яких передбачено комплекс обслуговування вітчизняних та іноземних автотуристів.

У

Удосконалене покриття (рос. – **Усовершенствованное покрытие**) – покриття дороги з асфальтобетонних або цементобетонних сумішей, з щебених, гравійних, шлакових або інших мінеральних матеріалів, оброблених органічними або мінеральними в'язучими матеріалами, а також з штучних матеріалів: бруківки, кругляка, клінкеру, мозаїки і т. п.

Узбіччя (рос. – **Обочина**) – смуга земляного полотна, розташована між краєм проїзної частини та брівкою земляного полотна з кожного боку дороги, яка може використовуватись для вимушеної зупинки транспортних засобів та проїзду спеціального транспорту при виникненні надзвичайних ситуацій на автомобільній дорозі.

Умови дорожніх обставин (рос. – **Условия дорожных обстоятельств**) – це сукупність параметрів, що характеризують наявність і стан предметів розташованих вздовж дороги на узбіччі, елементів облаштування доріг і наявність інших учасників руху, здатних вплинути на управління і режими роботи АТЗ.

Умови руху (рос. – **Условия движения**) – це реальна обстановка на дорозі, в якій знаходиться транспортний засіб в даний момент часу (дорожні умови, транспортний потік, стан навколишнього середовища).

Уповільнення транспортного засобу (рос. – **Замедление транспортного средства**) – зниження швидкості транспортного засобу при гальмуванні.

Управління безпекою дорожнього руху (рос. – Управление безопасностью дорожного движения) – див. Керування безпекою дорожнього руху.

Управління дорожнім рухом (рос. – Управление дорожным движением) – комплекс заходів, спрямованих на формування оптимальних режимів дорожнього руху.

Управління ризиками (рос. – Управление рисками) – це процес, пов'язаний з ідентифікацією, аналізом ризиків і прийняття управлінських рішень та здійснення заходів, спрямованих на забезпечення мінімально-можливого прийнятого ризику.

Управлінське рішення (рос. – Управленческое решение) – директивний акт цілеспрямованого впливу на об'єкт управління, що характеризує конкретну управлінську ситуацію, і який містить заходи, програму досягнення мети.

Управляючий обчислювальний комплекс (УОК) (рос. – Управляющий вычислительный комплекс (УВК)) – елемент системи АСУДР, який забезпечує прийом інформації, яка надходить до центрального управляючого пункту від периферійного обладнання, обробляє її та розраховує плани координації, що реалізуються АСУДР нижчого рівня. Використання УОК дає можливість перейти до адаптивного координованого управління транспортними потоками у реальному масштабі часу.

Утримуюча здатність огородження (рос. – Удерживающая способность ограждения) – показник, що характеризує здатність огородження розсіювати енергію автомобіля, що наїхав на нього, з допустимим впливом інерційних перевантажень на водіїв і пасажирів, запобігати перекиданню автомобіля. У конкретних дорожніх умовах утримуючу здатність кожного типу дорожнього огородження визначають з урахуванням допустимого динамічного прогину огородження та максимальної робочої ширини зони взаємодії автомобіля і огорожі. Встановлено десять рівнів утримуючої здатності огорожень.

Учасник дорожнього руху (рос. – Участник дорожного движения) – 1) особа, яка приймає безпосередню участь у процесі руху на дорозі як пішохід, водій, пасажир, погонич тварин; 2) особа, яка використовує дороги, вулиці, залізничні переїзди або інші місця, призначені для пересування людей та транспортних засобів шляхом

безпосередньої участі у дорожньому русі. До учасників дорожнього руху належать водії (в тому числі велосипедисти, особи, що керують гужовим транспортом, погоничі тварин і вершники), пасажери транспортних засобів та пішоходи.

Фаза регулювання (рос. – **Фаза регулирования**) – сукупність основного та наступного за ним проміжного такту регулювання.

Фазовий коефіцієнт (рос. – **Фазовый коэффициент**) – відношення фактичної інтенсивності руху в дозволений фазі регулювання по певній смузі руху до потоку насичення цієї смуги руху.

Фактор (рос. – **Фактор**) – суттєва обставина, яка сприяє виникненню небезпечної ситуації (ризик).

Фактори ризику (рос. – **Факторы риска**) – умови та обставини, що збільшують ймовірність отримання травм або загибелі людей внаслідок ДТП. До таких факторів ризику належать, зокрема, об'єктивні (незадовільний стан дорожнього покриття, складні погодні умови, рівень безпеки на дорогах тощо) та суб'єктивні (стан алкогольного, токсичного або наркотичного сп'яніння, хворобливий стан або стомлення, відволікання від управління транспортним засобом, порушення правил дорожнього руху, низька культура учасників дорожнього руху тощо) фактори.

Фактори (чинники) ризику ДТП (рос. – **Факторы риска ДТП**) – обставини, що вплинули чи можуть вплинути на виникнення аварійних ситуацій та виникнення ДТП.

Фактичний рівень безпеки дорожнього руху (рос. – **Фактический уровень безопасности дорожного движения**) – рівень безпеки руху визначений за фактичними даними аварійності та її наслідків у абсолютних чи відносних показниках.

Фантомний ефект (рос. – **Фантомный эффект**) – головний недолік лампових світлофорів, коли промінь світла «засвічує» розсіювач лампового світлофора так, що створюється ефект горіння відразу всіх кольорів світлофора. Фантомний ефект виникає через

використання в конструкції лампових світлофорів кольорових світлофільтрів.

Функції управління (рос. – **Функции управления**) – конкретні дії або сукупність дій, які забезпечують досягнення поставленої мети (завдань).

Функціональна довговічність розмітки (рос. – **Функциональная долговечность разметки**) – термін, протягом якого розмітка зберігає свої основні технічні показники.

Ц

Центральне обладнання (рос. – **Центральное оборудование**) – обладнання на керуючому пункті (засоби обчислювальної техніки, диспетчерського управління, пристрої телемеханіки і т.д.).

Цикл світлофорного регулювання (рос. – **Цикл светофорного регулирования**) – сукупність всіх фаз світлофорного регулювання, що періодично повторюються.

Циклограма світлофорного регулювання (рос. – **Циклограмма светофорного регулирования**) – графічне представлення послідовності й тривалості горіння сигналів світлофорів на всіх дозволених напрямках руху транспорту й пішоходів на перехресті або регульованому пішохідному переході, розташованому на перегоні вулиці.

Цифрова модель дороги та навколишньої місцевості (рос. – **Цифровая модель дороги и окружающей местности**) – це цифрове представлення рельєфу земної поверхні, створене на основі даних про рельєф та топологію місцевості.

Ч

Час повідомлення (рос. – **Время сообщения**) – тривалість руху по маршруту (дорозі) без урахування зупинок у дорозі. Враховуються тільки затримки, викликані наявністю інших

автомобілів і очікуванням на перетинах. Вимірюється в годинах або хвилинах.

Час реакції водія (рос. – **Время реакции водителя**) – період з моменту, коли водій виявив (побачив чи почув) небезпеку, до початку спрацьовування гальмівної системи транспортного засобу.

Частковий коефіцієнт аварійності (рос. – **Частный коэффициент аварийности**) – коефіцієнт, що враховує вплив окремого елемента плану і профілю дороги на кількість дорожньо-транспортних пригод по відношенню до числа ДТП на еталонній горизонтальній прямій ділянці дороги з проїзною частиною шириною 7,5 м, шорстким покриттям і укріпленими узбіччями шириною 3,5 м.

Червоні лінії (рос. – **Красные линии**) – визначені в містобудівній документації, відносно пунктів геодезичної мережі, межі існуючих та запроектованих вулиць, доріг, майданів, які відмежовують території мікрорайонів, кварталів та території іншого призначення.

Швидкість дозволена (рос. – **Скорость допустимая**) – максимальна швидкість транспортних засобів, встановлена Правилами дорожнього руху та проектом (схемою) організації дорожнього руху для даної ділянки автомобільної дороги, вулиці.

Швидкість сполучення (рос. – **Скорость сообщения**) – швидкість транспортного засобу, яка визначається як відношення відстані між пунктами повідомлення до часу знаходження транспортного засобу на маршруті.

Швидкість руху розрахункова (рос. – **Скорость движения расчетная**) – гранична безпечна швидкість руху легкового автомобіля на сухому покритті при достатній відстані видимості, що допускається на дорозі певної категорії. На основі розрахункової швидкості нормують геометричні елементи дороги.

Швидкість транспортного потоку (рос. – **Скорость транспортного потока**) – це середня швидкість руху транспортних засобів на визначеному відрізку шляху за певний відрізок часу.

Ширина земляного полотна (рос. – **Ширина земляного полотна**) – відстань між бровками – нормується в залежності від категорії дороги.

Ширина моста (рос. – **Ширина моста**) – відстань між перилами.

Ширина проїжджої частини (рос. – **Ширина проезжей части**) – відстань між внутрішніми кордонами крайових смуг, а при їх відсутності (на дорогах IV, V категорій) – відстань між внутрішніми кордонами узбіч.

Шлагбаум (рос. – **Шлагбаум**) – пристрій для повного або часткового закриття руху на дорозі.

Шляхи сполучення (рос. – **Пути сообщения**) – автомобільні дороги, залізничні дороги та водні шляхи, повітряні лінії, монорейкові і канатні дороги, трубопроводи і т.д.

Шляхопровід (рос. – **Путепровод**) – мостова споруда для пропуску однієї транспортної магістралі над іншою в різних рівнях.

Шолом мотоциклетний (мотошолом) (рос. – **Шлем мотоциклетный (мотошлем)**) – засіб пасивної безпеки для захисту голови водія (пасажира) при їзді на мотоциклі, трициклі, квадроциклі та мопеді, який конструктивно виконаний із зовнішньої твердої оболонки (метал, пластик, термопластик, композитні матеріали тощо) і еластичної внутрішньої, та має захисний ремінець (застібку) для його фіксації на голові.

Шолом велосипедний (VELOшолом) (рос. – **Шлем велосипедный (VELOшлем)**) – засіб пасивної безпеки для захисту голови велосипедиста (пасажира) при їзді на велосипедах та прирівняних до них транспортних засобах, який конструктивно виконаний, як правило, із пінополістиролу і зовнішньої пластикової оболонки, та має захисний ремінець (застібку) для його фіксації на голові.

Шорсткість дорожнього покриття (рос. – **Шероховатость дорожнього покрытия**) – наявність на поверхні дорожнього покриття малих нерівностей, які не відбиваються на деформації шини та забезпечують підвищення коефіцієнта зчеплення з шиною;

визначається розміром мікровиступів і гостротою вершини кута мікровиступа.

Штучна нерівність (рос. – **Искусственная неровность**) – місцеве штучне узвиштя на проїжджій частині, створюване у вигляді смуги, гребінь якої розташований в плані перпендикулярно осі дороги. Штучні нерівності влаштовують з асфальтобетону або збірних елементів.

Штучні споруди (рос. – **Искусственные сооружения**) – інженерні споруди, призначені для руху транспортних засобів і пішоходів через природні та інші перешкоди, а також сталого функціонування автомобільної дороги (мости, шляхопроводи, естакади, віадуки, тунелі, наземні та підземні пішохідні переходи, наплавні мости та поромні переправи, розв'язки доріг, підпірні стінки, галереї, уловлювальні з'їзди, снігозахисні споруди, протилавинні і протисельові споруди тощо).

Шум (рос. – **Шум**) – звук, що викликає хворобливе сприйняття, роздратування або заважає сприйняттю корисних звуків.

Шум прискорення (рос. – **Шум ускорения**) – об'єктивно характеризує ступінь нерівномірності руху. Зі збільшенням затримки при русі по регульованій вулично-дорожній мережі відбувається зниження шуму прискорення. Із збільшенням часу проїзду ділянки дороги при одних і тих же коливаннях швидкості відбувається зменшення шуму прискорення пропорційно кореню квадратному з часу проїзду ділянки дороги.

Шум транспортний (рос. – **Шум транспортный**) – непостійний в часі шум, що формується рухом автомобілів в транспортному потоці.

Шумова смуга (рос. – **Шумовая полоса**) – смуга, додатковий шар матеріалу з крупно шорсткою поверхнею на дорожньому покритті, під час проїзду по якій колеса (коліс) ДТЗ виникають звуки (шум), рівень яких вищий за той, що утворюється на сусідніх ділянках.

Шумозахисна споруда (рос. – **Шумозащитные сооружение**) – споруда, призначена для зниження транспортного шуму на дорогах в житловій забудові або прилеглої до неї території (грунтовий вал, шумозахисні екрани, перекриття проїжджої частини і т. д.). Роль шумозахисної споруди може виконувати будь-яка перешкода між

дорогою і забудовою, що протидіє прямому поширенню звуку і володіє достатньою висотою, протяжністю і звукоізоляцією.

Щ

Щільність дорожньої мережі (рос. – **Плотность дорожной сети**) – відношення загальної протяжності всіх автомобільних доріг певної галузі (району) до площі цієї області (району).

Щільність транспортного потоку (рос. – **Плотность транспортного потока**) – кількість автомобілів, що припадають на одиницю довжини однорідного по транспортно-експлуатаційним якостям ділянки дороги, зазвичай протяжністю 1 км. Вимірюється щільність потоку в авт./км. Максимальна щільність потоку досягається в тому випадку, якщо нерухомі автомобілі знаходяться впритул один до одного.

Я

Якісний аналіз ДТП (рос. – **Качественный анализ ДТП**) – виявлення причин і факторів, що обумовлюють виникнення ДТП, та розробка заходів для їх усунення.

А

Аварийная обстановка (ситуация) (*укр. – Аварійна обстановка (ситуація)*) – 1) это ситуация, при которой другие участники дорожного движения были вынуждены резко изменить скорость, направление движения или принять другие меры для обеспечения личной безопасности или безопасности других граждан; 2) ситуация, которая возникла в результате нарушения установленных правил дорожного движения или вследствие действия непреодолимых сил и заставила участников дорожного движения резко изменить скорость, направление движения или принять иные меры по обеспечению личной безопасности или безопасности других граждан; 3) ситуация, при которой участник дорожного движения, надлежащим образом исполняющий требования Закона, не имеет возможности избежать ДТП.

Аварийно-опасное место, участок (*укр. – Аварійно-небезпечне місце, ділянка*) – определенный в соответствии с действующими нормативными документами, участок на автомобильной дороге, который не соответствует требованиям ДСТУ 3587 и требует осуществления мероприятий по улучшению безопасности дорожного движения.

Аварийно-опасный участок (*укр. – Аварійно-небезпечна ділянка*) – участок дороги на котором относительные показатели аварийности отклоняются от обоснованно установленной нормы в сторону ухудшения. (Например, итоговый коэффициент аварийности больше 10, коэффициент безопасности меньше 0,8 или коэффициент происшествий превышает 0,40).

Аварийно-опасный участок автомобильной дороги (*укр. – Аварійно-небезпечна ділянка автомобільної дороги*) – участок дороги, параметры, техническое состояние или обустройство которой не соответствуют требованиям национальных и отраслевых норм и стандартов и требуют проведения мероприятий по улучшению безопасности дорожного движения.

Аварийность (*укр. – Аварійність*) – 1) совокупность ДТП, совершенных участниками дорожного движения; 2) показатель

безопасности дорожного движения в виде абсолютного числа дорожно-транспортных происшествий, числа погибших и раненых или в виде отношения количества ДТП к количеству транспортных средств, численности населения, или пробега автомобилей за определенный промежуток времени.

Аварийный комиссар (в сфере дорожного движения и его безопасности) (*укр. – Аварійний комісар (у сфері дорожнього руху та його безпеки)*) – физическое лицо, которое согласно утвержденным Национальным бюро Порядком допуска аварийных комиссаров к работе получила квалификационный сертификат, действующий в соответствии с утвержденным Кабинетом Министров Украины Положение о деятельности аварийных комиссаров в сфере дорожного движения и его безопасности, осуществляя исследования обстоятельств и причин возникновения дорожно-транспортного происшествия, включая оценку размеров убытков. Аварийный комиссар является независимым в выполнении своих функций и может осуществлять свои полномочия самостоятельно или на основании соответствующего соглашения со страховщиком.

Авария (*укр. – Аварія*) – опасное событие, которое произошло на объекте и создало на нем, а также на определенной территории, угрозу жизни или здоровью людей, привело к разрушению зданий, сооружений, оборудования и транспортных средств, нарушению производственного и транспортного процесса, а также существенному влиянию на окружающую среду.

Автобус (*укр. – Автобус*) – автомобиль с количеством мест для сидения более девяти с местом водителя включительно, который по своей конструкции и оборудованию предназначен для перевозки пассажиров и их багажа с обеспечением необходимого комфорта и безопасности.

Автобус дальнего следования (*укр. – Автобус далекого прямування*) – автобус общего назначения, который по своей конструкции и оборудованию приспособлен для перевозки только сидящих пассажиров на большие расстояния с необходимым уровнем комфортабельности.

Автобус общего назначения (*укр. – Автобус загального призначення*) – автобус, предназначенный для перевозки пассажиров как общественным транспортом (по маршрутам).

Автобусные остановки (*укр.* – **Автобусні зупинки**) – дорожные инженерные сооружения, предназначенные для обслуживания населения прилегающих территорий или пассажиров других видов транспорта.

Автобусный маршрут (*укр.* – **Автобусний маршрут**) – специально оборудованные для регулярных перевозок пассажиров участки дорог, по которым предусмотрено по расписанию движение междугородных автобусов, автобусов дальнего следования, маршрутных такси.

Автомагистраль (*укр.* – **Автомагістраль**) – 1) дорога для автомобилей с разделительной полосой без пересечений в одном уровне с другими дорогами, железнодорожными и трамвайными путями, пешеходными или велосипедными дорожками, обозначенная соответствующим дорожным знаком по ГОСТ 4100; 2) автомобильная дорога, которая: специально построена и предназначена для движения транспортных средств, не предназначена для въезда на прилегающую территорию или выезда из нее; имеет для каждого направления движения отдельные проезжие части, которые отделены друг от друга разделительной полосой; не пересекает в одном уровне другие дороги, железнодорожные и трамвайные пути, пешеходные и велосипедные дорожки, пути перегона скота, имеет ограждение обочин и разделительную полосу, огороженную сеткой; обозначена дорожным знаком 5.1.

Автоматизированная система управления (АСУ) (*укр.* – **Автоматизована система управління**) – совокупность экономико-математических методов, технических средств (ЭВМ, средств связи, устройств отображения информации и т. д.) и организационных комплексов, обеспечивающих рациональное управление сложным объектом (процессом) с определением оптимальных вариантов решения задач оперативного управления.

Автомобиль (*укр.* – **Автомобіль**) – 1) дорожное транспортное средство, которое приводится в движение источником энергии, имеет не менее 4 колес, предназначено для движения по безрельсовым дорогам и используется для: перевозки людей и (или) грузов; буксировки транспортных средств, предназначенных для перевозки людей и (или) грузов; выполнения специальных работ;

2) механическое транспортное средство, используемое обычно для перевозки по дорогам людей или грузов или для буксировки по дорогам транспортных средств, используемых для перевозки людей или грузов. Этот термин охватывает троллейбусы, т.е. нерельсовые транспортные средства, соединенные с электрическим проводом; он не охватывает такие транспортные средства, как сельскохозяйственные тракторы, использование которых для перевозки людей или грузов по дорогам или для буксировки по дорогам транспортных средств, используемых для перевозки людей или грузов, является лишь вспомогательной функцией.

Автомобиль-тягач (*укр.* – **Автомобіль-тягач**) – Автомобиль, который по своей конструкции и оборудованию предназначен исключительно для буксирования транспортных средств, за исключением полуприцепа.

Автомобильная дорога (*укр.* – **Автомобільна дорога**) – линейный комплекс инженерных сооружений, предназначенный для непрерывного, безопасного и удобного движения транспортных средств. Основными элементами являются: земляное полотно, дорожная одежда, проезжая часть, обочины, искусственные и линейные сооружения и все виды обстановки.

Автомобильная дорога ведомственная (*укр.* – **Автомобільна дорога відмча**) – дорога, которая находится на балансе государственных предприятий и организаций и предназначена для обслуживания их производственных, технологических перевозок, подъездов к производственным объектам и дорогам общей сети. Автомобильные ведомственные дороги подразделяются на подъездные, технологические, внутрихозяйственные, служебные, патрульные и др., расположенные на территории промышленного или другого предприятия (организации), находящегося на его балансе, обслуживая его производственные, технологические перевозки и подъезды к нему. Проектируются на основе технических требований данного предприятия (организации).

Автомобильная дорога временная (*укр.* – **Автомобільна дорога тимчасова**) – дорога, которая строится на срок службы менее 5 лет и обеспечивает движение автомобилей или строительных транспортных средств по обслуживанию грузовых и пассажирских

перевозок в период сооружения новых объектов, реконструкции или ремонта.

Автомобильная дорога второстепенная (*укр.* – **Автомобільна дорога другорядна**) – дорога, которая по своему значению, объемам перевозок и технического решения уступает другой дороге, пересекающей ее или примыкающей к ней.

Автомобильная дорога главная (*укр.* – **Автомобільна дорога головна**) – дорога, которая по своему значению, потоками движения, объемам перевозок или техническим решениям выше другой дороги, пересекающей ее или примыкающей к ней.

Автомобильная дорога горная (*укр.* – **Автомобільна дорога гірська**) – дорога, расположенная в горной местности, со значительными уклонами в продольном профиле, кривыми малых радиусов, серпантинами и инженерными сооружениями, предохраняющими ее от лавин, оползней, осыпей и т. п.

Автомобильная дорога зимняя (автозимник) (*укр.* – **Автомобільна дорога зимова (автозимник)**) – дорога с проезжей частью, построенной из льда, намороженной послойно, или из уплотненного снега и льда, а также проложена по замерзшему льду рек и озер.

Автомобильная дорога кольцевая (*укр.* – **Автомобільна дорога кільцева**) – дорога, огибающая планировочную территорию города или другую территорию по замкнутой кривой, соединяющей дороги, входящие в город, и предназначена для разгрузки пригородных дорог и городской уличной сети от транзитного движения автомобилей.

Автомобильная дорога многополосная (*укр.* – **Автомобільна дорога багатосмугова**) – дорога, обеспечивающая движение автомобилей по четырем и более полосам.

Автомобильная дорога общего пользования (*укр.* – **Автомобільна дорога загального користування**) – дорога, обеспечивающая движение автомобилей, соответствующих требованиям государственного стандарта (по нагрузкам и габаритам). Находится на балансе органов управления дорожным хозяйством.

Автомобильные дороги общего пользования (*укр.* – **Автомобільні дороги загального користування**) – это дороги государственного и местного значения, которые обеспечивают

внутригосударственные и международные перевозки пассажиров и грузов с учетом административно-территориального деления государства, соединяют населенные пункты и является составной частью единой транспортной системы государства.

Автомобильная дорога объездная (*укр.* – **Автомобільна дорога об'їзна**) – дорога, расположенная с внешней стороны территории города или другого населенного пункта на некотором удалении от него, предназначенная для обеспечения беспрепятственного пропуска транзитного движения автомобилей с минимальными затратами времени и разгрузки от него городской уличной сети.

Автомобильная дорога платная (*укр.* – **Автомобільна дорога платна**) – дорога, обеспечивающая движение автомобилей с оплатой за проезд.

Автомобильная дорога подъездная (*укр.* – **Автомобільна дорога під'їзна**) – дорога, обеспечивающая связь районов, городов, промышленных и сельскохозяйственных предприятий с железнодорожными узлами, речными и морскими портами, местами массового отдыха населения и соединяет эти объекты с дорогой более высокой категории.

Автомобильная дорога территориальная (*укр.* – **Автомобільна дорога територіальна**) – дорога, соединяющая: столицы республик; административные центры областей, города республиканского и областного подчинения с административными центрами районов; административные центры районов между собой, с железнодорожными станциями, аэропортами, речными портами, курортами, базами отдыха, спортивными комплексами и с дорогами государственного значения. Находится под управлением территориальных управлений дорожного хозяйства.

Автомобильная дорога, улица (дорога) (*укр.* – **Автомобільна дорога, вулиця (дорога)**) – часть территории, в том числе в населенном пункте, предназначенная для движения транспортных средств и пешеходов, со всеми расположенными на ней сооружениями (мостами, путепроводами, эстакадами, надземными и подземными пешеходными переходами) и средствами организации дорожного движения, и ограниченная по ширине внешним краем тротуаров или краем полосы отвода. Этот термин включает также

специально построенные временные дороги, кроме произвольно накатанных дорог (путей).

Автомобильная дорога (участок автомобильной дороги) как объект государственной собственности (укр. – Автомобільна дорога (ділянка автомобільної дороги) як об'єкт державної власності) – это объект государственной собственности, находящийся на балансе дорожной организации, который состоит из следующих элементов:

- а) земельного участка, в пределах полосы отвода;
- б) земляного полотна, в том числе под: переходно-скоростными полосами, комплексами автобусных остановок, стоянок и площадок для остановок и отдыха, съездов и въездов на нее, не относящихся к транспортным развязкам;
- в) проезжей части, в том числе под: переходно-скоростными полосами, комплексами автобусных остановок, стоянок и площадок для остановок и отдыха, съездов и въездов на нее, не относящихся к транспортным развязкам в разных уровнях;
- г) крупных искусственных сооружений (мосты, путепроводы, эстакады, тоннели, галереи, биопереходы, подземные и надземные пешеходные переходы, противоловинные, противообвальные и противоселевые сооружения, водопропускные трубы) и малых искусственных сооружений (подпорные стенки, лотки, быстротоки, перепады, нагорные канавы, дренажные сооружения, поля из свай), находящихся в пределах полосы отвода, а также искусственных сооружений, находящихся за пределами полосы отвода, но обеспечивающих жизнедеятельность дороги;
- д) транспортных развязок в одном уровне со съездами, въездами и их переходно-скоростными полосами, которые отнесены к данной дороге;
- е) транспортных развязок в разных уровнях со съездами, въездами и их переходно-скоростными полосами, которые отнесены к данной дороге;
- ж) элементов инженерно-транспортного обустройства: дорожные ограждения, направляющие устройства, дорожные знаки, дорожная разметка, противозумные, против вибрационные и противоослепляющие экраны, снегозащитные, противозерозионное и

декоративное озеленение, которое находится в пределах полосы отвода;

з) сооружений сервиса: объекты дорожной службы, автопавильоны и малые архитектурные сооружения;

и) дорожных коммуникаций: собственные линии электропередачи и освещения, линии связи и их составляющие, которые являются собственностью дорожного хозяйства и отнесены к данной дороге;

к) дорожных датчиков: счетчики транспорта, погодноклиматические установки, видеокамеры;

л) систем управления дорожным движением.

Автомобильная дорога частная (*укр.* – **Автомобільна дорога приватна**) – дорога, расположенная на территории частных предприятий, хозяйств, угодий, или обеспечивает подъезд к ним. Принадлежит частным компаниям или отдельным лицам и ими управляется. Проектируется по индивидуальным нормам.

Автомобильная дорога как объект геотехнической системы "автомобильная дорога - транспортный поток - окружающая среда" (в дальнейшем АД-ТП-ОС) (*укр.* – **Автомобільна дорога як об'єкт геотехнічної системи „Автомобільна дорога - транспортний потік - навколишнє середовище”**) – искусственное сооружение, предназначенное для безопасного, экономичного и комфортного движения совокупности автомобильного транспорта (транспортного потока) в конкретных условиях (окружающая среда).

Автомобильные дороги государственного значения (*укр.* – **Автомобільні дороги державного значення**) – автомобильные дороги общего пользования, к которым относятся международные, национальные и региональные автомобильные дороги, обозначенные соответствующими дорожными знаками.

Автомобильный транспорт (*укр.* – **Автомобільний транспорт**) – один из важнейших видов транспорта единой транспортной системы страны является совокупностью наиболее мобильных и универсальных транспортных средств и сети автомобильных дорог. Обеспечивает относительно дешевые и быстрые перевозки грузов и пассажиров.

Автопоезд (*укр.* – **Автопоїзд**) – соединение автомобиля с одним или несколькими прицепами с помощью сцепного устройства.

Автопоезд (транспортный состав) (*укр.* – **Автопоїзд (транспортний состав)**) – механическое транспортное средство, соединенное с одним или несколькими прицепами с помощью сцепного устройства.

Автостоянка (*укр.* **Автостоянка**) – специально оборудованная открытая площадка для постоянного или временного хранения легковых автомобилей и других мототранспортных средств.

Автотуристы (*укр.* **Автотуристи**) – туристы, которые самостоятельно путешествуют на легковых автомобилях или автобусах по соответствующим дорогам туристических маршрутов.

Агрессивное управление (*укр.* – **Агресивне керування**) – поведение водителя во время движения транспортного средства, которое создает опасность для других участников дорожного движения или провоцирует их на нестандартное поведение с нарушением требований Закона, а именно: резкие и необоснованные трогание с места, торможение, маневрирование, неоднократная и частая смена полосы движения (ряда), осуществление поворота (разворота) не по соответствующего положения (полосы или ряда) на проезжей части, в том числе без подачи соответствующих предупредительных сигналов или без выполнения требования "уступить дорогу"; умышленное несоблюдение безопасной дистанции или интервала; препятствование обгону, опережению или объезду, опережение по обочине или тротуару (пешеходной или велосипедной дорожке), обгон транспортного средства, в свою очередь осуществляет обгон или объезд; игнорирование включения внешних световых приборов на автомобиле при его движении в темное время суток, невыполнение просьбы (требования) переключить дальний свет фар на ближний; безосновательное использование звукового сигнала; использование оскорбительных жестов, возгласов или угроз по отношению к другим участникам дорожного движения или должностным лицам органов государственной власти, обеспечивающих контроль за дорожным движением.

Адаптивное (гибкое) управление АСУДД на локальном перекрестке (*укр.* – **Адаптивне (гнучке) управління АСУДР на локальному перехресті**) – осуществляется дорожным контроллером, к которому подключены детекторы транспорта, измеряющие

параметры транспортных потоков на подходах к перекрестку. Продолжительность основных тактов светофорного цикла при этом способе является переменной и зависит от параметров транспортных потоков.

Аквапланирование (*укр.* – **Аквапланування**) – полная потеря сцепления, вызванная присутствием непрерывного водяного слоя, отделяющего шины движущегося транспортного средства от дорожной поверхности.

Акведук (*укр.* – **Акведук**) – мостовое сооружение на переходе водовода через овраг, ущелье, реку, сушу, дорогу и т. п.

Активная безопасность (*укр.* – **Активна безпека**) – совокупность конструктивных качеств транспортного средства и дороги, что позволяет путем активных действий участников дорожного движения предотвратить дорожно-транспортное происшествие или снизить тяжесть его возможных последствий.

Анализ аварийности (*укр.* – **Аналіз аварійності**) – выявление повторов или закономерностей возникновения ДТП и обстоятельств, способствовавших их возникновению.

Анализ мест концентрации дорожно-транспортных происшествий (*укр.* – **Аналіз місць концентрації дорожньо-транспортних пригод**) – выявление и анализ участков автомобильных дорог протяженностью до 300 метров, на которых в течение последних трех лет было зафиксировано не менее четырех дорожно-транспортных происшествий с погибшими или на любом отрезке дороги длиной не более 1000 метров, где в течение последних трех лет было зафиксировано не менее шести дорожно-транспортных происшествий с погибшими.

Архитектурное обустройство (*укр.* – **Архітектурне облаштування**) – архитектурные сооружения и декоративные насаждения, предназначенные для обеспечения эстетического вида автомобильных дорог.

Асфальтобетон (*укр.* – **Асфальтобетон**) – битумоминеральный материал, полученный в результате уплотнения асфальтобетонной смеси, соответствующей требованиям нормативных документов.

Аудит безопасности дорожного движения (*укр.* – **Аудит безпеки дорожнього руху**) – независимая, подробная, систематическая проверка проектных решений автомобильной

дороги на соответствие требованиям технических показателей безопасности дорожного движения на этапах проектирования, подготовки к вводу в эксплуатацию и последующей эксплуатации.

Аудит безопасности дорожного движения на стадии эксплуатации (*укр. – Аудит безпеки дорожнього руху на стадії експлуатації*) – периодическая проверка существующей сети дорог с целью выявления потенциальных рисков возникновения ДТП и предоставления предложений по предупреждению возникновения аварийно опасных ситуаций и улучшения условий движения для транспортных потоков.

Аудитор по безопасности дорожного движения (*укр. – Аудитор з безпеки дорожнього руху*) – 1) специалист, имеющий высшее или среднее техническое образование автодорожного или автотранспортного профиля и стаж работы в области обеспечения безопасности дорожного движения не менее 3 лет; 2) физическое лицо, получившее квалификационный сертификат в соответствии с Порядком (Методикой), утвержденного Кабинетом Министров Украины, на основании которого может осуществлять аудит или обследование безопасности дорожного движения, оценку влияния на безопасность дорожного движения и является независимым в выполнении своих функций.

Аудиторская организация (*укр. – Аудиторська організація*) – организация, специализирующаяся на проведении аудита безопасности дорожного движения, имеющая в своем штате не менее 3 аудиторов.

Аудируемое лицо (*укр. – Аудіруєма особа*) – проектная, строительная или дорожная организация, чьи результаты деятельности проверяется аудитом.

Аудируемая дорога (*укр. – Аудіруєма дорога*) – обследуемая в результате аудита автомобильная дорога (проект дороги).

Б

База данных (*укр. – База даних*) – совокупность взаимосвязанных данных, хранящихся вместе.

Балка дорожного ограждения (*укр.* – **Балка дорожнього огороження**) – элемент ограждения, главной функцией которого является прием, распределение и передача ударной нагрузки на другие элементы ограждения.

Безопасная дистанция (*укр.* – **Безпечна дистанція**) – расстояние до транспортного средства, движущегося впереди по той же полосе, которое в случае его внезапного торможения или остановки позволит водителю транспортного средства, движущегося сзади, избежать столкновения без выполнения любых маневров.

Безопасная скорость (*укр.* – **Безпечна швидкість**) – скорость, при которой водитель имеет возможность безопасно управлять транспортным средством и контролировать его движение в конкретных дорожных условиях.

Безопасность (*укр.* – **Безпека**) – 1) состояние, при котором риск причинения вреда человеку или имуществу меньше допустимого риска и поддерживается на допустимом уровне или ниже его, благодаря постоянному процессу определения опасности и управления рисками; 2) отсутствие недопустимого риска, связанного с травмированием или гибелью людей, причинением ущерба окружающей среде.

Безопасность дорожного движения (*укр.* – **Безпека дорожнього руху**) – 1) характеристика дорожного движения, определяемая аварийностью; 2) характеристика качества дорожного движения, отражающая степень защищенности его участников от ДТП и их последствий; 3) состояние процесса (системы) дорожного движения, которая определяет степень (уровень) защищенности участников дорожного движения от дорожно-транспортных происшествий и их последствий.

Безопасность пассивная (*укр.* – **Безпека пасивна**) – совокупность конструктивных качеств транспортных средств и дорожных сооружений, обеспечивающий исключение или снижение тяжести последствий дорожно-транспортных происшествий без активных действий участников дорожного движения.

Безопасный интервал (*укр.* – **Безпечний інтервал**) – расстояние между боковыми частями движущихся транспортных средств либо между ними и другими объектами, при котором обеспечена безопасность дорожного движения.

Безопасный уровень (*укр. – Безпечний рівень*) – уровень безопасности дорожного движения определен для конкретного периода времени и пространства, который в данной ситуации максимально защищает человека от рисков попасть в ДТП.

Боковая видимость (*укр. Бічна видимість*) – максимальное расстояние до элемента дорожной обстановки, который находится за пределами проезжей части в зоне освещения дальним светом фар дорожного транспортного средства. Угол бокового освещения фары – 7°.

Бордю́р (*укр. – Бордю́р*) – бортовые камни, отделяющие проезжую часть улицы (дороги) от тротуара, а также тротуар от газонов, клумб и др.

Буксировка (*укр. – Буксирування*) – перемещение одним транспортным средством другого транспортного средства, которое не относится к эксплуатации автопоездов (транспортных составов), на жестком или гибком сцеплении или способом частичной погрузки на платформу или специальное опорное приспособление.

В

Ведомственное расследование ДТП (*укр. – Відомче розслідування ДТП*) – действие, которое проводится согласно действующему законодательству лицами, которым это право предоставлено соответствующими распоряжениями, с целью установления соответствия дорожных условий нормативным требованиям и их влияния на возникновение ДТП.

Велосипед (*укр. – Велосипед*) – 1) транспортное средство, кроме инвалидных колясок, которое приводится в движение мускульной силой человека, находящегося на нем; 2) любое транспортное средство, которое имеет, по крайней мере, два колеса и приводится в движение исключительно мускульной энергией лиц, находящихся на этом транспортном средстве, в частности с помощью педалей или рукояток.

Велосипед с подвесным двигателем (*укр. – Велосипед з підвісним двигуном*) – любое двух или трехколесное транспортное

средство, которое обеспечено двигателем внутреннего сгорания с объемом цилиндра, не превышающим 50 куб. см, и максимальная конструктивная скорость которого не превышает 50 км/ч (30 миль/ч).

Велосипедист (*укр.* – **Велосипедист**) – лицо, управляющее велосипедом.

Велосипедная дорожка (*укр.* – **Велосипедна доріжка**) – выполненная в границах дороги или вне ее дорожка с покрытием, предназначенная для движения на велосипедах и обозначенная дорожным знаком 4.12 «Дорожка для велосипедистов».

Велосипедные дорожки (*укр.* – **Велосипедні доріжки**) – проезд на велосипедах по свободным от других видов транспортного движения трассам к местам отдыха, общественным центрам, а в крупнейших и крупных городах связь в пределах планировочных районов.

Велосипедная полоса движения **Велосипедна смуга руху** (*укр.* – **Велосипедна смуга руху**) – полоса проезжей части, предназначенная для движения велосипедистов, которая отделена от другой проезжей части с помощью дорожной разметки 1.1 и обозначена дорожным знаком 4.12 "Дорожка для велосипедистов" и / или дорожной разметкой 1.29.

Вертикальная разметка (*укр.* – **Вертикальна розмітка**) – линии (полосы) и обозначения, которые наносят на торцевые поверхности искусственных сооружений и инженерное оборудование автомобильных дорог, а также световозвращающие элементы, которые закрепляют на этих поверхностях.

Виадук (*укр.* – **Віадук**) – мостовое сооружение на переходе через глубокий овраг, ущелье, сушу, лощину с высоким расположением уровня проезда над дном препятствия.

Видимость в направления движения (*укр.* – **Видимість у напрямку руху**) – 1) максимальное расстояние до элемента дорожной обстановки в направлении движения, с которого водитель имеет возможность объективно их воспринимать и распознать со своего рабочего места; 2) максимальное расстояние, на котором с места водителя можно четко распознать границы элементов дороги и расположение участников движения, позволяет водителю ориентироваться во время управления транспортным средством, в

частности для выбора безопасной скорости и осуществления безопасного маневра.

Видимость встречного автомобиля (*укр.* – **Видимість зустрічного автомобіля**) – минимальное расстояние, которое обеспечивается геометрическими элементами дорог, необходимое для выполнения безопасного обгона.

Видимость препятствия (*укр.* – **Видимість перешкоди**) – максимальное расстояние, на котором с места водителя четко распознается объект (субъект), который создает препятствие для движения (опасность).

Видимость расчетная (*укр.* – **Видимість розрахункова**) – минимальное расстояние видимости встречного автомобиля или поверхности проезжей части автомобильной дороги, которое обеспечивается для заданной расчетной скорости ее геометрическими элементами.

Вираз (*укр.* – **Віраж**) – односкатный поперечный профиль проезжей части, который обустроивается в пределах кривой в плане с уклоном к ее центру.

Владелец транспортного средства (*укр.* – **Власник транспортного засобу**) – физическое или юридическое лицо, обладающее имущественными правами на транспортное средство, что подтверждается соответствующими документами.

Внешний аудит (*укр.* – **Зовнішній аудит**) – аудит, проводимый независимыми организациями.

Внутренний аудит (*укр.* – **Внутрішній аудит**) – аудит проводимый специалистами организации заказчика для внутренних целей.

Водитель (*укр.* – **Водій**) – лицо, управляющее транспортным средством и имеет удостоверение водителя (удостоверение тракториста-машиниста, временное разрешение на право управления транспортными средствами) соответствующей категории. Водителем также является лицо, которое учит управлению, находясь непосредственно в транспортном средстве.

Водитель (погонщик) (*укр.* – **водій (погонич)**) – всякое лицо, управляющее транспортным средством, автомобилем и т.д. (включая велосипеды) или погонщик скота, стада, упряжных, вьючных или верховых животных по дорогам.

Временная сдерживающая система для транспорта (*укр.* – **Тимчасова стримувальна система для транспорту**) – система оборудования участка дороги (искусственного сооружения), предназначенная для предотвращения съезда транспортных средств на участок места проведения работ. Состоит из соединенных между собой блоков по ГОСТ.

Временное хранение легковых автомобилей и других мототранспортных средств (*укр.* – **Тимчасове зберігання легкових автомобілів та інших мототранспортних засобів**) – хранение автотранспортных средств у разного назначения объектов периодического или эпизодического появления на автостоянках и в гаражах на незакрепленных за конкретными автовладельцами машино-местах.

Время реакции водителя (*укр.* – **Час реакції водія**) – период с момента, когда водитель обнаружил (увидел или услышал) опасность, до начала срабатывания тормозной системы транспортного средства.

Время сообщения (*укр.* – **Час повідомлення**) – продолжительность движения по маршруту (дороге) без учета остановок в пути. Учитываются только задержки, вызванные наличием других автомобилей и ожиданием на пересечениях. Измеряется в часах или минутах.

Вставки разметочные дорожные (ВРД) (*укр.* – **Вставки розмічальні дорожні**) – изделия, предназначенные для улучшения зрительного ориентирования водителя на проезжей части и могут применяться самостоятельно или в сочетании с другими средствами организации дорожного движения.

Выбоина (*укр.* – **Вибійна**) – местное разрушение покрытия, имеет вид углубления с резко очерченными краями.

Выгода (*укр.* – **Вигода**) – показатель, характеризующий сохранение народного хозяйства от сокращения количества ДТП и их жертв, что удалось предотвратить.

Выносной пульт управления (*укр.* – **Виносний пульт керування**) – устройство, предназначенное для ручного переключения сигналов светофора на перекрестке через дорожный контроллер.

Вынужденная остановка (*укр.* – **Вимушена зупинка**) – прекращение движения транспортного средства из-за его технической неисправности или опасности, создаваемой перевозимым грузом, состоянием участника дорожного движения или появлением препятствия для движения.

Выполнение светофора (*укр.* – **Виконання світлофора**) – конкретное конструктивное построение светофора.

Высота бордюра (*укр.* – **Висота бордюру**) – расстояние от покрытия проезжей части улицы (дороги) к верхней плоскости бордюра.

Высота моста (*укр.* – **Висота моста**) – расстояние от уровня проезжей части по оси моста до уровня граничных вод.

Высота ограждения (*укр.* – **Висота огородження**) – расстояние по вертикали между верхней поверхностью ограждения и уровнем поверхности обочины, разделительной полосы, дорожного покрытия у основания ограждения со стороны проезжей части.

Высота проезда (*укр.* – **Висота проїзду**) – наименьшее расстояние от уровня проезда до низа расположенных над проездом элементов конструкций, электрических сетей, сетей связи, трубопроводов и т.п., определяет возможность или ограничение проезда транспортных средств.

Вычисленные данные (*укр.* – **Обчислені дані**) – данные, полученные на основе непосредственно измеренных данных, и являются результатом математических расчетов, выполняемых специальными программами при необходимости.

Габарит подмостовой (*укр.* – **Габарит підмостовий**) – предельное, перпендикулярное к направлению течения очертание границ пространства в пролете моста, внутрь которого не должны заходить элементы конструкций моста или расположенных под ним устройств.

Габаритно-весовой контроль (*укр.* – **Габаритно-ваговий контроль**) – проверка габаритных и весовых параметров

транспортного средства (в том числе механического транспортного средства), прицепа и груза на предмет соответствия установленным нормам габаритов (ширина, высота от поверхности дороги, длина транспортного средства) и нагрузки (фактическая масса, осевая нагрузка), которая проводится в соответствии с установленным порядком на стационарных или передвижных пунктах габаритно-весового контроля.

Габариты транспортного средства (*укр.* – **Габарити транспортного засобу**) – наибольшие внешние размеры транспортного средства по ширине, высоте и длине.

Газон (*укр.* – **Газон**) – участок однородной территории с дерновым покрытием, созданный искусственно путем посева и выращивания дернообразующих трав (в основном многолетних злаков) или одернения.

Гараж (*укр.* **Гараж**) – здание (сооружение), часть здания (сооружения) или комплекс зданий (сооружений) с помещениями для постоянного или временного хранения, а также элементами технического обслуживания легковых автомобилей и других мототранспортных средств.

Гаражи боксового типа (*укр.* **Гаражі боксового типу**) – здания, сооружения, в которых автомобили хранятся в отдельных боксах, выезд из которых осуществляется непосредственно наружу или на внутренний проезд.

Гаражи в цокольных и подвальных этажах (*укр.* **Гаражі в цокольних і підвальних поверхах**) – встроенные в здания другого назначения сооружения, отметка пола основных помещений которых ниже уровня спланированной поверхности земли на высоту соответственно не более и более половины высоты помещений.

Гаражи манежно-боксового типа (*укр.* **Гаражі манежно-боксового типу**) – здания, сооружения, в которых отдельные места для хранения автомобилей изолированы от общего проезда ограждающими перегородками или сетками.

Гаражи манежного типа (*укр.* **Гаражі манежного типу**) – здания, сооружения, в которых автомобили размещаются в общем зале с выездом на общий внутренний проезд.

Гаражи наземные (*укр. Гаражі наземні*) – здания, сооружения, отметка пола основных помещений которых не ниже уровня спланированной поверхности земли.

Гаражи подземные (*укр. Гаражі підземні*) – сооружения, отметка потолка основных помещений которых ниже уровня спланированной поверхности земли.

Геометрические и другие элементы дороги (*укр. – Геометричні та інші елементи дороги*) – проезжая часть, разделительная полоса, обочины, откосы насыпи, тротуары, пешеходные дорожки, бордюры, примыкания и перекрестки дорог, переходно-скоростные полосы, кривые в плане, продольные уклоны, автобусные остановки, искусственные сооружения.

Главная дорога (*укр. – Головна дорога*) – дорога с лучшим покрытием относительно грунтовой или обозначенная знаками 1.22. «Пересечение с второстепенной дорогой», 1.23.1 «Примыкание второстепенной дороги» (примыкание с правой стороны), 1.23.2. «Примыкание второстепенной дороги» (примыкание с левой стороны), 1.23.3. «Примыкание второстепенной дороги» (примыкание с правой и левой стороны), 1.23.4. «Примыкание второстепенной дороги» (примыкание с левой и правой сторон) и 2.3. «Главная дорога». Наличие на второстепенной дороге покрытия непосредственно перед перекрестком не приравнивает ее по значению к пересекаемой.

Гололед (**гололедица – метеорологический термин**) (*укр. – Ожеледь (ожеледиця – метеорологічний термін)*) – обледенение проезжей части покрытия при понижении температуры после оттепели и осадении атмосферной влаги на охлажденную поверхность покрытия. Характеризуется высокой скользкостью и снижением коэффициента сцепления, борьба с ним осуществляется системой мер, включающих использование химических веществ, фрикционных материалов и механическое удаление ледяных слоев в сочетании между собой или отдельно.

Горизонтальная разметка (*укр. – Горизонтальна розмітка*) – линии, надписи, стрелки и другие обозначения, которые наносят на поверхность проезжей части дороги с усовершенствованным покрытием.

Городской автобус (*укр.* – **Міський автобус**) – автобус общего назначения, который по своей конструкции и оборудованию приспособлен для городских перевозок, имеет место для сидения и специальные площадки вне прохода для стояния и обеспечивает возможность перемещения пассажиров внутри.

Граница динамического габарита (*укр.* **Межа динамічного габариту**) – метод построения плана перекрестка по динамическому габариту расчетного транспортного средства, который образовался во время изменения направления движения.

Граница перекрестка (граница пересечения, примыкания автомобильных дорог в одном уровне) (*укр.* – **Межа перехрестя (межа перехрещення, примикання автомобільних доріг в одному рівні)**) – 1) воображаемая линия между началом закруглений краев проезжей части любой из дорог; 2) воображаемая линия между началом (концом) дуги круговой (сложной) кривой закруглений краев проезжей части любой из дорог. Часть переходно-скоростной полосы вне указанного предела не входит в состав перекрестка.

Граничный интервал (*укр.* – **Граничний інтервал**) – это такой интервал, который с одинаковой вероятностью может быть принят или отвергнут водителем и зависит от вида маневра: при пересечении 2-х полосной дороги $t_{гр} = 6..8с.$; при левом повороте $t_{гр} = 10..13с.$; при правом повороте $t_{гр} = 4..7с.$

Гребенка (*укр.* – **Гребінка**) – равномерно расположенные поперечные волнистые неровности (правильные четко выраженные поперечные выступы, чередующиеся с углублениями). Образуются на щебеночных, гравийных и грунтовых покрытиях под действием движения транспортных средств.

Грубые нарушения правил дорожного движения (*укр.* – **Грубі порушення правил дорожнього руху**) – нарушения требований Закона о дорожном движении и его безопасности, за которые законодательством предусмотрено как возможное наказание в виде лишения права управления транспортными средствами.

Грузовой автомобиль (*укр.* – **Вантажний автомобіль**) – автомобиль, который по своей конструкции и оборудованию предназначен для перевозки грузов.

Грузовой автомобиль общего назначения (*укр.* – **Вантажний автомобіль загального призначення**) – грузовой автомобиль с

бортовой платформой открытого или закрытого типа, который не оборудован средствами самопогрузки-саморазгрузки или другим специальным оборудованием.

Грузовой автомобиль специализированный (укр. – **Вантажний автомобіль спеціалізований**) – грузовой автомобиль, оборудованный средствами самопогрузки-саморазгрузки или другим специальным оборудованием и предназначенный для перевозки грузов определенных категорий.

Грузовой полуприцеп (укр. – **Вантажний напівпричіп**) – полуприцеп, который по своей конструкции и оборудованию предназначен для перевозки грузов.

Грузовой полуприцеп общего назначения (укр. – **Вантажний напівпричіп загального призначення**) – полуприцеп с бортовой платформой закрытого или открытого типа, не оборудованный средствами самопогрузки-саморазгрузки или другим специальным оборудованием.

Грузовой прицеп (укр. – **Вантажний причіп**) – прицеп, который по своей конструкции и оборудованию предназначен для перевозки грузов.

Грузовой прицеп общего назначения (укр. – **Вантажний причіп загального призначення**) – прицеп с бортовой платформой открытого или закрытого типа, не оборудованный средствами самопогрузки-саморазгрузки или другим специальным оборудованием.

Грузонапряженность дороги (брутто) Q , т/год т/сутки (укр. – **Вантажонапруженість дороги (брутто)**) – суммарная масса грузов и транспортных средств, проходящих по данному участку дороги в обоих направлениях в единицу времени.

Грузонапряженность дороги (нетто) (укр. – **Грузонапруженість дороги (нетто)**) – общая масса грузов по данному участку дороги в обоих направлениях в единицу времени и на единицу пути. Показатель грузонапряженности дороги чаще всего применяют для оценки работоспособности дорожной одежды.

Грузопассажирский автомобиль (укр. – **Вантажопасажирський автомобіль**) – автомобиль, который по своей конструкции и оборудованию предназначен для перевозки как пассажиров, так и грузов.

Грунт укрепленный (*укр.* – **Грунт укріплений**) – грунт, обработанный различными вяжущими веществами или улучшенный добавками с целью повышения его прочности и устойчивости.

Д

Данные, совокупность данных (*укр.* – **Дані, сукупність даних**) – одна из количественных (в числовом значении) или качественных (в виде авторского текста или чертежа) характеристик объекта дороги, транспортного потока и окружающей среды. Совокупность данных об объекте дороги описывает назначение объекта, его положение, конструкцию, размеры, состояние, и тому подобное. Одни и те же данные могут использоваться для описания нескольких объектов.

Детектор транспорта (датчик) (*укр.* – **Детектор транспорту (датчик)**) – 1) техническое средство, которое регистрирует количество транспортных средств, проходящих через сечение дороги, а также определяет параметры транспортных потоков; 2) устройство, предназначенное для обнаружения транспортных средств и определения характеристики их движения в контролируемой зоне улично-дорожной сети.

Динамическая нагрузка (*укр.* – **Динамічне навантаження**) – нагрузка на проезжую часть дороги от движущегося транспортного средства.

Динамический габарит (*укр.* – **Динамічний габарит**) – 1) ширина полосы, занимаемой транспортным средством, движущимся в заторможенном состоянии на расстоянии остановочного пути; 2) пространство, занимаемое движущимся транспортным средством. Поперечный габарит – ширина полосы движения, занимаемая движущимся транспортным средством, продольный – сумма длины транспортного средства и интервала между задней точкой переднего и передней точкой заднего транспортного средства, следующих друг за другом.

Динамический габарит поперечный (*укр.* **Динамічний габарит поперечний**) – максимальный поперечный размер между

проекциями на дорожную поверхность крайних (выступающих) точек траектории перемещения транспортного средства на перекрестке.

Динамический прогиб дорожного ограждения (прогиб) (укр. – **Динамічний прогин дорожнього огороження (прогин)**) – наибольшее горизонтальное смещение продольной оси балки металлического дорожного ограждения первой группы (троса) в поперечном направлении относительно оси недеформированного ограждения при наезде на него автомобиля.

Динамическое информационное табло (ДИТ) (укр. – **Динамічне інформаційне табло (ДІТ)**) – информационное устройство предназначенное для визуального отображения информации обязательной для выполнения водителями или рекомендательной информации (ограничение движения, изменения в организации движения и др.)

Дискретный транспорт (укр. – **Дискретний транспорт**) – любой транспорт, где предметы перевозок (грузы и пассажиры) перемещаются по линиям отдельными партиями или группами с помощью независимо движущихся транспортных единиц (автомобилей, поездов, судов, самолетов и т.п.).

Диспетчерское управление АСУДД (укр. – **Диспетчерське управління АСУДР**) – осуществляется оператором управляющего пункта АСУДД в отдельных случаях (заторовая ситуация, дорожно-транспортное происшествие, техническая неисправность отдельных устройств системы и др.)

Дистанция (укр. – **Дистанція**) – расстояние от передней габаритной точки транспортного средства к задней габаритной точке транспортного средства, движущегося впереди.

Длина моста (укр. – **Довжина моста**) – расстояние между началом и концом моста, измеренное по его оси. При этом начало моста – первая по ходу отсчета километража точка пересечения линии, соединяющей концы, открылки устоя или других видимых конструктивных элементов устоя или пролетного строения с осью моста, без учета переходных плит, а конец моста – последняя по ходу отсчета километража точка пересечения линии, соединяющей концы открылки устоя или других видимых конструктивных элементов устоя или пролетного строения с осью моста.

Длина пролетного строения (*укр.* – **Довжина пролітної будови**) – расстояние между крайними конструктивными элементами пролетного строения, измеренное по его оси.

Длина сооружения (*укр.* – **Довжина споруди**) – если сооружение находится на прямом участке дороги, то длина сооружения рассчитывается как расстояние между точками начала и конца сооружения. Если сооружение находится на горизонтальной кривой, то длина сооружения рассчитывается как сумма расстояний между поперечным сечением, которые описывают контур сооружения по ее оси.

Дневные ходовые огни (*укр.* – **Денні ходові вогні**) – внешние световые приборы белого цвета, предусмотренные конструкцией транспортного средства, установленные спереди транспортного средства и предназначенные для улучшения видимости транспортного средства во время его движения в светлое время суток.

Долгосрочные данные (*укр.* – **Довгострокові дані**) – данные, которые не изменяются на протяжении значительного периода времени (по определению – более одного года).

Дополнительные слои основания (*укр.* – **Додаткові шари основи**) – слои между основой и рабочим слоем почвы на участках с неблагоприятными погодными-климатическими и почвенно-гидрологическими условиями.

Допустимый риск (*укр.* – **Допустимий ризик**) – риск, уровень которого обоснован, исходя из социально-экономических условий, и не превышает предельно допустимого значения.

Дорога (*укр.* – **Дорога**) – вся полоса отвода любой дороги или улицы, открытая для движения.

Дорога грунтовая (*укр.* – **Дорога ґрунтова**) – наезженная автомобильная или тракторная дорога, не имеющая покрытия.

Дорога грунтовая профилированная (*укр.* – **Дорога ґрунтова профільована**) – автомобильная дорога, которая не имеет покрытия, но построенная с помощью профилировочных дорожных машин с добавлением земляному полотну определенного продольного и поперечного профиля. Требуется регулярного профилирования (восстановление профиля). При переувлажнении проезд прекращается.

Дорога грунтовая улучшенная (*укр.* – **Дорога ґрунтова поліпшена**) – профилированная грунтовая автомобильная дорога, проезжая часть которой улучшена путем введения скелетных добавок (гравия, шлака и др.) Или местных вяжущих (золошлаковых смесей и других отходов производства). При оттаивании после замерзания, а также после обильных дождей проезд затруднителен или полностью невозможен.

Дорога для автомобилей (*укр.* – **Дорога для автомобілів**) – автомобильная дорога, предназначенная исключительно для движения автомобилей, автобусов и мотоциклов, обозначенная соответствующим дорожным знаком согласно ГОСТ 4100.

Дорога зимняя (автозимник) (*укр.* – **Дорога зимова (автозимник)**) – дорога, проезжая часть которой (сплошная или путевая) построена из льда, замороженного послойно, или проложена из уплотненного снега и льда, а также проложена непосредственно по замерзшей поверхности рек и озер. Действует до оттаивания ледяного покрытия.

Дорога лежневая (*укр.* – **Дорога лежнева**) – дорога, проезжая часть которой построена из лесоматериалов в виде полос, возложенных на расстоянии, равном ширине хода автомобиля или трактора, и скреплена поперечинами.

Дороги населенных пунктов (*укр.* – **Дороги населених пунктів**) – участки уличной сети с движением преимущественно транзитного или грузового автомобильного транспорта, которые проходят в рамках перспективной застройки населенных пунктов или промышленных и коммунально-складских зон.

Дороги, участки дороги с повышенным уровнем аварийности (*укр.* – **Дороги, ділянки дороги з підвищеним рівнем аварійності**) – дорога, участок дороги на которых коэффициенты неравномерности распределения уровней аварийности и/или тяжести последствий ДТП превышают фактические средние показатели, принятые за условную единицу. Для участка дороги за условную единицу следует принимать фактические средние показатели по конкретной дороге, а для отдельных дорог – фактические средние показатели в соответствующей группе дорог, например, государственного или местного значения.

Дорожная инфраструктура (*укр.* – **Дорожня інфраструктура**) – это совокупность инженерных сооружений, предназначенных для движения транспортных средств (автодороги и искусственные сооружения), объектов дорожного сервиса и обустройства дорог, а также дорожных служб, осуществляющих их обслуживание.

Дорожная обстановка (*укр.* – **Дорожня обстановка**) – совокупность факторов, которые характеризуются дорожными условиями, наличием препятствий на определенном участке дороги, интенсивностью и уровнем организации дорожного движения (наличие и состояние дорожной разметки, дорожных знаков, дорожного оборудования, светофоров), которые должен учитывать водитель во время выбора скорости, полосы движения и приемов управления транспортным средством.

Дорожная одежда (*укр.* – **Дорожній одяг**) – 1) одно или многослойная конструкция проезжей части автомобильной дороги, воспринимающая нагрузку от транспортных средств и передающая его на грунт земляного полотна; 2) многослойная конструкция в пределах проезжей части автомобильной дороги, воспринимающая нагрузку от автотранспортного средства и передающая ее на грунт. Дорожные одежды классифицируют по типам исходя из их капитальности.

Дорожная организация (*укр.* – **Дорожня організація**) – орган управления дорожного хозяйства который управляет аудируемой дорогой (сеть или участок дороги).

Дорожная разметка (*укр.* – **Дорожня розмітка**) – линии, надписи и другие обозначения на проезжей части дорог, бордюрах, элементах дорожных сооружений, предназначенные для информирования участников дорожного движения и установления порядка их действий.

Дорожная ситуация (*укр.* – **Дорожня ситуація**) – это дорожная обстановка в определенный момент времени и в нужном месте.

Дорожная составляющая себестоимости перевозок (*укр.* – **Дорожня складова собівартості перевезень**) – условный показатель, характеризующий долю расходов на ремонт и содержание дорог в общей себестоимости.

Дорожное движение (*укр.* – **Дорожній рух**) – процесс движения по дорогам транспортных средств и участников дорожного движения.

Дорожное поведение (*укр.* – **Дорожня поведінка**) – поведение людей в дорожно-транспортной обстановке.

Дорожное покрытие (*укр.* – **Дорожнє покриття**) – укрепленные верхние слои дороги, воспринимающие нагрузки от транспортных средств.

Дорожное предприятие (*укр.* **Дорожнє підприємство**) – субъект предпринимательской деятельности, уполномоченный в установленном порядке осуществлять работы по ремонту и содержанию определенного участка действующей дороги.

Дорожное предприятие (владелец автомобильных дорог) (*укр.* – **Дорожнє підприємство (власник автомобільних доріг)**) – балансодержатель автомобильных дорог общего пользования, уполномоченный в установленном порядке осуществлять оперативное управление и полное хозяйственное ведение ими в пределах, определенных законодательством о территориальном устройстве или другими нормативными актами.

Дорожное транспортное средство (ДТС) (*укр.* – **Дорожній транспортний засіб (ДТЗ)**) – транспортное средство, предназначенное для эксплуатации преимущественно на автомобильных дорогах общего пользования всех категорий и сконструированное в соответствии с их нормами.

Дорожно-транспортное происшествие (*укр.* – **Дорожньо-транспортна пригода**) – событие, которое произошло во время движения транспортного средства и привело к гибели или ранению людей или материальному ущербу.

Дорожно-транспортная система (*укр.* – **Дорожньо-транспортна система**) – система органов и подразделений, обеспечивающих безопасность и организацию дорожного движения, осуществляют транспортно-эксплуатационные и инженерные мероприятия, обеспечивающие техническую эксплуатацию транспортных средств и организацию перевозок, оказывают экстренную медицинскую помощь, а также улично-дорожная сеть, окружающая природная среда и участники дорожного движения.

Дорожно-транспортные сооружения (*укр.* – **Дорожньо-транспортні споруди**) – улицы (дороги), их перекресток вместе с размещенными на них искусственными сооружениями, автозаправочными станциями (комплексами), автостоянками, павильонами на остановках общественного пассажирского транспорта и др.

Дорожно-транспортный травматизм (*укр.* – **Дорожньо-транспортний травматизм**) – совокупность травм, приведших к причинению вреда здоровью или смерти участника дорожного движения в результате дорожно-транспортного происшествия.

Дорожные знаки индивидуального проектирования (ДЗИП) (*укр.* – **Дорожні знаки індивідуального проектування (ДЗИП)**) – информационно-указательные знаки 5.24.1, 5.24.2, 5.45 - 5.48, 5.50 - 5.56, 5.58.1 - 5.59, 5.61.1 - 5.61.3 согласно ГОСТ 4100.

Дорожные знаки с внешним освещением (*укр.* – **Дорожні знаки із зовнішнім освітленням**) – знаки с индивидуальными внешними источниками света.

Дорожные знаки с внутренним освещением (*укр.* – **Дорожні знаки з внутрішнім освітленням**) – знаки, которые имеют автономный источник света, который располагается внутри корпуса знака.

Дорожные знаки со световозвращением (*укр.* – **Дорожні знаки зі світлоповертанням**) – знаки, которые не имеют своего источника света и в темное время суток освещаются фарами автомобиля.

Дорожные предприятия (*укр.* – **Дорожні підприємства**) – организации и предприятия, уполномоченные в установленном порядке осуществлять работы по строительству, реконструкции, ремонту и содержанию автомобильных дорог общего пользования.

Дорожные работы (*укр.* – **Дорожні роботи**) – работы, связанные со строительством, реконструкцией, ремонтом и содержанием автомобильной дороги (улицы), искусственных сооружений, сооружений дорожного водоотвода, инженерного обустройства, установкой (ремонтом, заменой) технических средств организации дорожного движения.

Дорожные условия (*укр.* – **Дорожні умови**) – 1) это совокупность геометрических параметров, транспортно-

эксплуатационных качеств дороги, дорожных покрытий, элементов обустройства и обстановки, непосредственно влияющих на условия дорожного движения; 2) совокупность факторов, которые характеризуют (с учетом времени года, времени суток, атмосферных явлений, освещенности дороги) видимость в направлении движения, состояние поверхности проезжей части (чистота, ровность, шероховатость, сцепление), а также его ширину, величину уклонов на спусках и подъемах, виражей и закруглений, наличие тротуаров или обочин, средств организации дорожного движения и их состояние.

Дорожный знак (*укр. – Дорожній знак*) – техническое средство регулирования, содержащее символы или надписи, предназначенные для информирования участников дорожного движения и установление порядка их действий.

Дорожный знак временный (*укр. – Дорожній знак тимчасовий*) – дорожный знак, применение которого вызвано причинами временного характера и не предусмотрено проектом организации дорожного движения или дислокацией дорожных знаков.

Дорожный знак переменной информации (*укр. – Дорожній знак змінної інформації*) – дорожный знак, имеющий возможность менять условное обозначение или надпись в зависимости от условий движения.

Дорожный контроллер (*укр. – Дорожній контролер*) – устройство, предназначенное для переключения сигналов светофора и символов на управляемых дорожных знаках и указателях скорости.

Дорожный управляемый знак (*укр. – Дорожній керувальний знак*) – устройство, с помощью которого оперативно меняют организацию дорожного движения.

Другие происшествия (*укр. – Інші пригоди*) – происшествия, которые не связаны с остальными видами происшествий. К этим событиям могут быть отнесены сходы трамваев с рельсов, не вызвавшие столкновения или опрокидывания, падения груза на людей и др.

ДТП государственного уровня с очень тяжелыми последствиями (*укр. – ДТП державного рівня з дуже тяжкими*

наслідками) – событие, в котором 10 и более человек погибло и (или) 25 и более получили травмы.

ДТП государственного уровня с тяжелыми последствиям (*укр. – ДТП державного рівня з тяжкими наслідкам*) – событие, в котором 5 и более человек погибло и (или) 15 и более получили травмы.

ДТП местного уровня (*укр. – ДТП місцевого рівня*) – событие, в котором 1 и более человек погибли и (или) 3 человека получили травмы.

ДТП регионального уровня (*укр. – ДТП регіонального рівня*) – событие, в котором 3 и более человек погибло и (или) 10 человек получили травмы.

Е (Є)

Единая транспортная система (ЕТС) (*укр. – Єдина транспортна система – (ЄТС)*) – 1) это система, которая с помощью различных видов транспорта обеспечивает удовлетворение транспортных потребностей в перевозке пассажиров и грузов с минимальными затратами; 2) технически, технологически, экономически взаимосвязанный комплекс различных видов транспорта, призван осуществлять согласованную (скоординированную) транспортную деятельность по обеспечению потребностей экономики в перевозках.

Ездовой цикл (*укр. – Їздовий цикл*) – последовательный циклический переход режима холостого хода на режим разгона, устойчивой работы и торможения.

Ж

Железнодорожные переезды регулируемые (*укр. – Залізничні переїзди регульовані*) – переезды, оборудованные автоматической светофорной сигнализацией, или с наличием

дежурного работника, который управляет сигнализацией и шлагбаумом.

Железнодорожный переезд (укр. – **Залізничний переїзд**) –

1) пересечение дороги с железнодорожными путями в одном уровне;
2) любое сечение в одном уровне дороги с железнодорожными или трамвайными путями, имеющими независимое полотно.

Железнодорожный транспорт (укр. – **Залізничний транспорт**) – универсальный вид транспорта, который находится в эксплуатации круглый год, обладает большой провозной и пропускной способностью, значительной грузоподъемностью и пассажироместимостью ТС, скоростью их передвижения, высокой степенью надежности и регулярностью перевозок.

Железобетон (укр. – **Залізобетон**) – армированный цементобетон, в котором стальная арматура воспринимает растягивающие напряжения.

Жесткая дорожная одежда (укр. – **Жорсткий дорожній одяг**) – дорожно-строительная конструкция, содержащая слои, способные работать на растяжение, жесткость и прочность которых практически не зависят от температуры, влажности, длительности действия нагрузки и которые сохраняют целостность в течение нормативного срока службы.

Жилая зона (укр. – **Житлова зона**) – дворовые территории, а также части населенных пунктов, обозначенные дорожным знаком 5.31 "Жилая зона".

Жилые улицы (укр. – **Житлові вулиці**) – транспортная (без пропуска грузового и общественного транспорта) и пешеходная связи на территории жилых районов, микрорайонов, выходы на магистральные улицы и дороги регулируемого движения.

3

Задача управления (укр. – **Завдання управління**) – требования, вытекающие из главной цели и подлежащие решению для ее достижения.

Задержка движения (*укр.* – **Затримка руху**) – вынужденная остановка или снижение скорости движения транспортного средства по сравнению с нормальной скоростью движения на данной дороге.

Зазор безопасности (*укр.* – **Зазор безпеки**) – безопасный интервал между транспортными средствами при встречном разъезде.

Замедление транспортного средства (*укр.* – **Уповільнення транспортного засобу**) – снижение скорости транспортного средства при торможении.

Занос боковой (*укр.* – **Занос бічний**) – боковое скольжение задних колес транспортного средства.

Занос снежный (*укр.* – **Занос сніжний**) – снежные отложения большой толщины и плотности, образуемые метелью в зоне пониженной скорости ветра и препятствующие движению автомобилей по дороге.

Затор (*укр.* – **Затор**) – остановка движения транспортного потока при максимальном уровне загрузки дороги или в результате стесненности движения.

Земляное полотно (*укр.* – **Земляне полотно**) – 1) грунтовая конструкция автомобильной дороги; 2) комплексное инженерное сооружение, включающее грунтовые (земляные) конструкции в виде насыпей или выемок, а также различные приспособления для их защиты от подземных и поверхностных вод и от опасных геодинамических процессов; предназначено для соответствующего расположения в пространстве проезжей части дороги, для которой оно является основанием.

Знак дополнительной информации (табличка) (*укр.* – **Знак додаткової інформації (табличка)**) – знак, ограничивающий или уточняющий действие других знаков, вместе с которыми он применен.

Знак дублирующий (*укр.* – **Знак дублюючий**) – знак, установленный в том же поперечном сечении дороги, что и основной знак, необходимый для повышения надежности восприятия информации участниками движения.

Знак основной (*укр.* – **Знак основний**) – знак, необходимость установки которого определяется дорожными условиями в соответствии с требованиями стандарта.

Знак переменной информации (ЗПИ) (*укр.* – **Знак змінної інформації (ЗЗІ)**) – информационное устройство предназначенное для выдачи водителям обязательной или рекомендуемой информации об организации движения (указатель скорости, проведение работ на проезжей части, изменения в организации движения и др.)

Знак повторный (*укр.* – **Знак повторний**) – знак, установленный за основным знаком и подтверждающий его информацию.

Знак предварительный (*укр.* – **Знак попередній**) – знак, установленный до основного знака и предупреждающий водителей о предстоящем изменении режима движения или объекты, информация о которых содержится на основном знаке.

Знаки дорожные автономные автоматические (*укр.* – **Знаки дорожні автономні автоматичні**) – знаки с информацией о режимах движения на сложных участках дороги или сложных погодных условиях, которые действуют в соответствии с сигналами датчиков метеорологических условий (туман, осадки, гололед, ветер).

Знаки запрещающие (*укр.* – **Знаки забороняючі**) – знаки, вводящие или изменяющие определенные ограничения движения.

Знаки информационно-указательные (*укр.* – **Знаки інформаційно-вказівні**) – знаки, вводящие или отменяющие определенные режимы движения, а также информирующие о расположении различных объектов.

Знаки предупреждающие (*укр.* – **Знаки попереджуючі**) – знаки, информирующие водителей о приближении к опасному участку дороги, движение по которому требует повышенного внимания.

Знаки приоритета (*укр.* – **Знаки пріоритету**) – знаки, устанавливающие очередность проезда перекрестков, пересечений проезжих частей или других узких участков дороги.

Знаки сервиса (*укр.* – **Знаки сервісу**) – знаки, информирующие участников дорожного движения об объектах дорожного сервиса.

Знаки указательные (*укр.* – **Знаки наказові**) – знаки, указывающие разрешенные направления движения, минимально допустимую скорость, наличие велосипедной дорожки или пути, предназначенного для движения пешеходов.

Зона опасная (*укр.* – **Зона небезпечна**) – участок местности вдоль дороги, искусственного сооружения за пределами полосы

движения, проезжей части, обочины, в случае съезда с которой транспортного средства существует прямая угроза здоровью и жизни людей.

Зона транспортной развязки в разных уровнях (*укр. – Зона транспортної розв'язки в різних рівнях*) – территория в пределах полосы отвода дорог, которые пересекаются, и съездов развязки, ограничивается началом и концом переходно-скоростных полос на основной и второстепенной дороге.

Зональное управление дорожным движением (*укр. – Зональне управління дорожнім рухом*) – вид управления, включающий в себя формирование управляющих воздействий для зоны, состоящей из нескольких взаимосвязанных перекрестков. Это может быть магистраль или небольшая сеть улиц (микрорайон) с перегонами относительно небольшой протяженности. На этом уровне осуществляется коррекция базового плана координированного управления, поступающего с верхнего уровня управления, с минимизацией показателя эффективности управления.

Зрительная плавность трассы (*укр. – Зорова плавність траси*) – отсутствие искажений вида дороги в перспективе, создают у водителей ложное впечатление о необходимости в дальнейшем резкого изменения режима движения.

И

Изменение направления движения (*укр. – Зміна напрямку руху*) – направление движения по альтернативным маршрутам на участках с заторами с помощью дистанционно управляемых светофоров и многопозиционных дорожных знаков.

Измеренные данные (*укр. – Виміряні дані*) – непосредственно измеренные данные в натуре или по цифровой модели местности, копии оригиналов документов, авторскому тесту, чертежам, фотографии, видео съемке. Непосредственно измеренные данные сохраняются в базе данных.

Износостойкие материалы для изготовления разметки (*укр. – Зносостійкі матеріали для виготовлення розмітки*) – материалы,

которые обеспечивают основные технические показатели нанесенной разметки (расстояние видимости, световозвращающий эффект, коэффициент сцепления).

Износостойкость дорожного покрытия, мм/год (*укр. – Зносостійкість дорожнього покриття*) – показатель, характеризующий сопротивляемость дорожных покрытий влияния автомобильного движения.

Имитационная модель (ИМ) (*укр. – Імітаційна модель (ІМ)*) – это формальное описание логики функционирования исследуемой системы и взаимодействия отдельных ее элементов во времени, учитывающий наиболее существенные причинно-следственные связи, которые присущи системе для обеспечения проведения статистических экспериментов.

Имитационное моделирование (*укр. – Імітаційне моделювання*) – последовательное приближение к натурному эксперименту, с помощью которого проходит поиск оптимального решения.

Индекс и номер дороги, маршрута (*укр. Індекс та номер дороги, маршруту*) – принятое в установленном порядке обозначение автомобильных дорог общего пользования государственного значения и Европейского маршрута, в который она входит на территории Украины.

Индуктивная рамка (*укр. – Індуктивна рамка*) – чувствительный элемент детектора транспорта, предназначенный для преобразования воздействия проезжающего транспорта, в электрический сигнал.

Инженерное обустройство (*укр. – Інженерне облаштування*) – специальные сооружения и средства, предназначенные для обеспечения безопасных и удобных условий движения (освещения, технологической связи, измерения весовых и габаритных параметров транспортных средств, принудительного снижения скорости движения и т.п.).

Инженерное оборудование (*укр. – Інженерне обладнання*) – комплекс дорожных сооружений и технических средств организации движения, относящихся к элементам обустройства и обстановки дороги.

Инспекционный контроль (*укр. Інспекційний контроль*) – контроль за работой служб качества подрядчика и заказчика на объектах, выборочный контроль качества, а также участие в плановых и внеочередных проверках и других работах, на которые имеются полномочия.

Интеллектуальная транспортная система (ITS, англ Intelligent transportation system) (*укр. – Інтелектуальна транспортна система*) – комплекс интегрированных средств управления транспортной инфраструктурой (улично-дорожной сетью, техническими средствами организации дорожного движения, транспортными потоками), предназначенный для решения задач организации дорожного движения на основе современных информационных технологий, обеспечивающих обработку различных видов информации о функционировании транспортной инфраструктуры в реальном масштабе времени.

Интенсивность движения (*укр. – Інтенсивність руху*) – количество автомобилей, проходящих через определенное сечение дороги в единицу времени (за сутки или за час).

Интенсивность движения приведенная (*укр. – Інтенсивність руху приведена*) – интенсивность движения автомобилей, приведенная к расчетному автомобилю.

Интенсивность движения расчетная (*укр. – Інтенсивність руху розрахункова*) – среднегодовая суточная интенсивность движения автомобилей, устанавливаемая на определенный период и принимаемая за основу для назначения категории дороги и ее параметров при проектировании.

Интервал (*укр. – Інтервал*) – расстояние между боковым габаритом транспортного средства и объектом (субъектом), что находится на дороге.

Информативность дорожного знака (*укр. – Інформативність дорожнього знака*) – комплекс показателей фотометрических характеристик лицевой поверхности дорожных знаков, которые обеспечивают передачу полной информации участникам движения об условиях и режимах движения на участках дорог, улиц.

Информация маршрутная (*укр. – Інформація маршрутна*) – серия дорожных знаков, которые дают возможность следовать по маршруту на открытой местности или в городе.

Информация об автомобильной дороге (*укр. – Інформація про автомобільну дорогу*) – совокупность данных, характеризующих объекты автомобильной дороги, транспортные потоки и окружающую среду.

Исполнитель работ на дороге (*укр. – Виконавець робіт на дорозі*) – лицо, выполняющее на дороге любые дорожные работы.

Искусственная неровность (*укр. – Штучна нерівність*) – местное искусственное возвышение на проезжей части, создаваемое в виде полосы, гребень которой расположен в плане перпендикулярно оси дороги. Искусственные неровности устраивают из асфальтобетона или сборных элементов.

Искусственные сооружения (*укр. – Штучні споруди*) – инженерные сооружения, предназначенные для движения транспортных средств и пешеходов через естественные и другие препятствия, а также устойчивого функционирования автомобильной дороги (мосты, путепроводы, эстакады, виадукы, тоннели, наземные и подземные пешеходные переходы, наплавные мосты и паромные переправы, подпорные стенки, галереи, улавливающие съезды, снегозащитные сооружения, противолавинные и противоселевые сооружения и т.п.).

Исторические данные о постройке (*укр. – Історичні дані про споруду*) – исторические данные содержат: год строительства сооружения; краткое описание аварий, разрушений, с указанием установленных причин; краткое описание восстановления, капитального ремонта и других ремонтных работ.

Итоговый коэффициент аварийности (*укр. – Підсумковий коефіцієнт аварійності*) – показатель, который представляет собой произведение коэффициентов аварийности, учитывающих влияние отдельных элементов автомобильной дороги.

К

Кадры ортофотоплана (*укр. – Кадри ортофотоплану*) – приведенные к одному масштабу и трансформированные последовательные фотоснимки плана дороги в виде прямоугольных

растровых объектов, которые при максимальном увеличении (с четкими контурами изображенных объектов) имеют разрешение не более 10 см в натуральную величину в одном пикселе экранного изображения. Каждый из кадров имеет координатную плановую привязку (X, Y) двух углов, расположенных по диагонали кадра.

Канализированное движение (укр. – **Каналізований рух**) – разделение или регулирование пересекающихся потоков движения по нескольким полосам движения с помощью направляющих островков или разметки проезжей части.

Кандидат в водители (укр. – **Кандидат у водії**) – особа, которая сдала теоретический тест и допущена к обучению (учебе) вождению транспортного средства в соответствии с требованиями Закона.

Катастрофа (укр. – **Катастрофа**) – большая по масштабам авария или другое событие, которое приводит к тяжелым (или невозвратным) последствиям.

Каркас (укр. – **Каркас**) – несущая система, базовый конструктивный элемент ограждения, предназначенный (вместе с заполнением) препятствовать пешеходу движение (перемещение) в опасную зону.

Картосхема (укр. – **Картосхема**) – предназначена для быстрой ориентации в пределах автомобильной дороги (участка дороги в пределах области) и выбора необходимого участка для более детального просмотра.

Картосхема – есть растровый объект на котором изображены:

- а) дорога в виде плана трассы оси правого проезда;
- б) условные обозначения километровых отметок (или 5-ти, 10-ти километровых отметок, в зависимости от протяженности дороги);
- в) автомобильные и железные дороги;
- г) основные населенные пункты;
- д) основные водотоки.

Картосхема имеет плановую координатную привязку в виде координат начала и конца автомобильной дороги (участка дороги в пределах области).

Категория дороги (укр. – **Категорія дороги**) – критерий, характеризующий народно-хозяйственное значение автомобильной дороги в общей транспортной сети страны и определяемый

интенсивностью движения на ней. Согласно категории назначаются все технические параметры дороги.

Качественный анализ ДТП (*укр.* – **Якісний аналіз ДТП**) – выявление причин и факторов, обуславливающих возникновение ДТП, и разработка мероприятий для их устранения.

Квадроцикл (*укр.* – **Квадроцикл**) – четырехколесное механическое транспортное средство, в том числе повышенной проходимости (мотовездеход), преимущественно с верховой посадкой водителя и / или мотоциклетным рулем. Квадроцикл в зависимости от своих технических характеристик может относиться к категории АМ, В1 или В.

Классификация автомобильных дорог (*укр.* – **Класифікація автомобільних доріг**) – разделение существующих и проектируемых автомобильных дорог или отдельных их участков на категории.

Кнопка разметочная (*укр.* – **Кнопка розміточна**) – кнопка, которая выступает над дорожной поверхностью, обычно содержит световозвращающий элемент.

Колесное транспортное средство (*укр.* – **Колісний транспортний засіб**) – транспортное средство, предназначенное для движения по безрельсовым дорогам, который используется для перевозки людей и (или) грузов, а также перевозки и привода во время движения или на месте установленного на нем оборудования или механизмов для выполнения специальных рабочих функций, допущен к участию в дорожном движении.

Колея (*укр.* – **Колія**) – вид деформации поперечного профиля проезжей части с образованием углублений по полосам наката с гребнями или без гребней выпора.

Количественный анализ ДТП (*укр.* – **Кількісний аналіз ДТП**) – оценка состояния аварийности на определенной административной территории или в транспортной организации с помощью количественных показателей и выявление тенденций ее изменения в связи с проводимыми профилактическими мероприятиями.

Колонна пешеходов (*укр.* – **Колона пішоходів**) – организованная группа людей, которые двигаются по проезжей части в одном направлении.

Колонна транспортных средств (*укр.* – **Колона транспортних засобів**) – организованная группа из трех и более транспортных

средств, которые совместно движутся в одном направлении непосредственно один за другим с постоянно включенным ближним светом фар.

Кольцевое пересечение дорог на одном уровне (*укр. – Кільцеве перехрещення доріг на одному рівні*) – пересечение дорог в одном уровне, в котором движение транспортных средств осуществляется в одном направлении против часовой стрелки вокруг расположенного в центре островка.

Комплекс подготовки данных (*укр. – Комплекс підготовки даних*) – программный комплекс, предназначенный для импорта данных в базу данных.

Комплект аппаратуры приоритетного пропуска (КАПП) (*укр. – Комплект апаратури пріоритетного пропуску (КАПП)*) – комплекс технических средств регулирования дорожного движения, предназначенный для организации оперативного пропуска через перекресток улиц специальных транспортных средств.

Комплект контрольно-диагностической аппаратуры (КДА) (*укр. – Комплект контрольно-діагностичної апаратури (КДА)*) – комплекс технических средств регулирования дорожного движения, предназначенный для отладки и эксплуатации технических средств АСУДД. Комплект КДА используется для контроля работоспособности периферийного оборудования, а при возникновении отказов – поиск неисправных блоков в технических средствах.

Конструктивные и другие элементы дороги (*укр. Конструктивні та інші елементи дороги*) – проезжая часть, разделительная полоса, обочины, тротуары, бордюры, пересечение дорог, кривые в плане и тому подобное.

Контраст яркостей (*укр. – Контраст яркостей*) – разность яркостей объекта наблюдения и фона, отнесенная к яркости фона, используемая для оценки условий видимости объектов.

Контроллер (*укр. – Контролер*) – автоматическое устройство, регулирующее работу светофоров.

Контроль (*укр. – Контроль*) – функция управления, которая заключается в проверке выполнения задач объектами управления, с целью получения информации о состоянии выполнения заданий и принятия своевременных мер по достижению результата.

Контур управления (*укр.* – **Контур управління**) – объект управления, комплекс технических средств и коллективы людей, вовлеченные в технологический процесс управления движением.

Конфликтная ситуация (*укр.* – **Конфліктна ситуація**) – дорожно-транспортная ситуация, возникающая между участниками дорожного движения или движущимся автомобилем и обстановкой дороги, при которой существует опасность ДТП, но в действиях участников движения не происходит изменений и они могут продолжать движение.

Конфликтная точка отклонения (*укр.* – **Конфліктна точка відхилення**) – потенциально опасная зона и установившаяся конфликтная точка, возникающая между траекториями движения автомобиля, отклоняющегося от потока, в котором он двигался, и автомобиля следующего за ним и намеривающегося продолжить движение по прямой. При выполнении маневра водителю автомобиля необходимо снизить скорость, чтобы избежать попутного столкновения.

Конфликтная точка пересечения (*укр.* – **Конфліктна точка перетину**) – опасная зона и установившаяся конфликтная точка, возникающая при движении автомобилей, движущихся в разных направлениях. При этом возникает зона помех и возможность столкновения. Задержки образуются вследствие снижения скорости и остановки автомобиля на перекрестке.

Конфликтная точка слияния (*укр.* – **Конфліктна точка злиття**) – потенциально опасная зона, возникающая между траекторией движения автомобиля, намеревающегося выехать на траекторию движения другого транспортного потока. Слияние не может быть выполнено в любой момент времени. Для этого необходимо, чтобы в потоке, с которым происходит слияние, образовался достаточный разрыв между транспортными средствами. При слиянии в транспортный поток водителю необходимо снизить скорость или остановиться, в результате этого возникает задержка автомобиля. При этом образуется зона помех и возможного столкновения. Она начинается на расстоянии остановочного пути автомобиля, и заканчивается, где скорость автомобиля достигает скорости потока.

Конфликтные точки (укр. – **Конфліктні точки**) – это места, где в одном уровне пересекаются траектории движения транспортных средств или транспортных средств и пешеходов, а также места отклонения или слияния (разделения) транспортных потоков.

Координатор (укр. – **Координатор**) – устройство, которое выполняет функции координации работы дорожных контроллеров на определенном участке улично-дорожной сети.

Координированное управление (укр. – **Координоване управління**) – согласованная работа ряда светофорных объектов с целью сокращения задержки транспортных средств.

Координированное управление АСУДД (укр. – **Координоване управління АСУДР**) – метод управления, который осуществляется группой системных дорожных контроллеров, объединенных в АСУДД магистрального или общегородского уровней. В зависимости от технической сложности системы возможно «жесткое» и адаптивное координированные управления.

Коэффициент аварийности (укр. – **Коефіцієнт аварійності**) – показатель, применяемый для выявления опасных участков с учетом различных условий дорожного движения и представляет собой отношение количества ДТП на один миллион километров суммарного пробега транспортных средств на участке дороги с количеством ДТП на горизонтальном участке дороги с ровным шершавым покрытием шириной 7,5 метра и укрепленными обочинами.

Коэффициент безопасности движения (укр. – **Коефіцієнт безпеки руху**) – характеризуется изменением скорости движения на соседних участках дороги в зависимости от изменения дорожных условий.

Коэффициент готовности K_r (укр. – **Коефіцієнт готовності K_r**) – это вероятность того, что объект находится в работоспособном состоянии в любой момент времени.

Коэффициент загрузки дороги движением (укр. – **Коефіцієнт завантаження дороги рухом**) – отношение фактической интенсивности движения к пропускной способности данного участка (или элемента) дороги.

Коэффициент интенсивности движения (*укр.* – **Коефіцієнт інтенсивності руху**) – характеризует отношение фактической интенсивности движения к расчетной для данной категории дороги.

Коэффициент насыщения движением (*укр.* – **Коефіцієнт насичення рухом**) – отношение фактической плотности к максимальной плотности.

Коэффициент неравномерности распределения уровней аварийности и/или тяжести последствий ДТП (*укр.* – **Коефіцієнт нерівномірності розподілу рівнів аварійності та/або тяжкості наслідків ДТП**) – см. Коэффициент уровней аварийности и/или тяжести последствий ДТП

Коэффициент опасности перевозок (*укр.* – **Коефіцієнт небезпеки перевезень**) – комплексный показатель аварийности на определенном участке дороги, который характеризуется суммарными убытками от ДТП за определенный период относительно одного миллиона автомобиле-километров, грн/млн. автомобиле-километров.

Коэффициент относительной аварийности (*укр.* – **Коефіцієнт відносної аварійності**) – показатель относительной аварийности, который характеризуется количеством ДТП, происшедших при проезде одного миллиона транспортных средств через определенный участок автомобильной дороги.

Коэффициент отражения (*укр.* – **Коефіцієнт відображення**) – отношение отраженного светового потока к падающему на поверхность световому потоку, который используется для оценки светотехнических характеристик и условий видимости объектов, равномерно рассеивающих световой поток по различным направлениям.

Коэффициент приведения автомобилей (*укр.* – **Коефіцієнт приведення автомобілів**) – коэффициент для перехода от интенсивности движения с произвольной нагрузкой на ось до интенсивности движения автомобилей с расчетной нагрузкой на ось (расчетных автомобилей).

Коэффициент приведения интенсивности движения (*укр.* – **Коефіцієнт приведення інтенсивності руху**) – коэффициент приведения автомобилей различной грузоподъемности к легковому

автомобилю. Служит для определения количества полос движения на автомобильной дороге и уровня загрузки дороги движением.

Коэффициент происшествий (*укр.* – **Коефіцієнт пригод**) – см. Коэффициент относительной аварийности.

Коэффициент ровности (*укр.* – **Коефіцієнт рівності**) – отношение предельно допустимой ровности покрытия для дороги данной категории, типа покрытия и интенсивности движения к фактической ровности покрытия.

Коэффициент скользкости (*укр.* – **Коефіцієнт слизькості**) – отношение значения фактического коэффициента продольного сцепления к его допустимому значению.

Коэффициент скорости движения (*укр.* – **Коефіцієнт швидкості руху**) – отношение фактической скорости движения к желаемой скорости в свободных условиях движения, при которой обеспечивается комфортность поездки.

Коэффициент сцепления (*укр.* – **Коефіцієнт зчеплення**) – отношение максимальной возможной продольной реакции колеса к его нормальной реакции.

Коэффициент уровней аварийности и/или тяжести последствий ДТП (*укр.* – **Коефіцієнт рівнів аварійності та/або тяжкості наслідків ДТП**) – коэффициент, определяемый как отношение уровня безопасности движения на конкретной дороге к среднему показателю уровня безопасности движения в соответствующей группе дорог, например государственного или местного значения, принятого за условную единицу.

Коэффициент яркости (*укр.* – **Коефіцієнт яскравості**) – отношение яркости освещенной поверхности к яркости идеального рассеивателя (поверхности, покрытой белым слоем окиси бария или окиси магния), используемой при оценке светотехнических характеристик дорожных покрытий, дорожной разметки и других объектов наблюдения.

Краевая полоса (*укр.* – **Крайова смуга**) – часть обочины или разделительной полосы (на дорогах I категории), которая непосредственно примыкает к проезжей части и имеет конструкцию более прочную, чем на остальной части обочины. Заезд автомобильного транспорта на краевую полосу ограничен. С этой целью краевую полосу отделяют сплошной разметочной линией.

Возможно устройство краевой полосы другого цвета, чем на основной проезжей части.

Край пересекаемой проезжей части (*укр.* – **Край перехрещуваної проїзної частини**) – ближняя условная линия пересечения проезжих частей, перед которым для предоставления преимущества в движении транспортным средствам водитель в случае необходимости должен остановить транспортное средство.

Край проезжей части (для нерельсовых транспортных средств) (*укр.* – **Край проїзної частини (для нерейкових транспортних засобів)**) – видимая условная или обозначенная дорожной разметкой линия на проезжей части в месте ее прилегания к обочине, тротуара, газона, разделительной полосы, полосы для движения трамваев, велосипедной или пешеходной дорожке.

Крайнее положение на проезжей части (*укр.* – **Крайнє положення на проїжджій частині**) – положение транспортного средства на расстоянии от края проезжей части (середины проезжей части или разделительной полосы), которое не дает возможности двигаться попутному транспортному средству (в том числе двухколесному) еще ближе к краю проезжей части (середины проезжей части или разделительной полосы).

Красные линии (*укр.* – **Червоні лінії**) – определенные в градостроительной документации, относительно пунктов геодезической сети, границы существующих и запроектированных улиц, дорог, площадей, отделяющих территории микрорайонов, кварталов и территории иного назначения.

Краткосрочные данные (*укр.* – **Короткострокові дані**) – данные, которые могут меняться несколько раз в год, расчетным или прогнозируемым периодом.

Кривая в плане (*укр.* – **Крива в плані**) – криволинейный участок дороги в плане, сооружаемый при изменении направления трассы. Может состоять из одной круговой кривой большего радиуса или нескольких кривых – круговой кривой и кривых с переменными радиусами (переходные кривые), которые, как правило, устраиваются при круговой кривой малого радиуса для улучшения условий движения.

Кривая в продольном профиле (вертикальная) (*укр.* – **Крива в поздовжньому профілі (вертикальна)**) – кривая, соединяющая,

перелом продольного профиля при изменении уклона. Различают кривые: вогнутые, применяемые при переходе от спуска к подъему, а также при уменьшении уклона на спуске или увеличении на подъеме; выпуклые, применяемые при переходе от подъема к спуску, а также при уменьшении уклона на подъеме или увеличении на спуске.

Кривая переходная (*укр.* – **Крива перехідна**) – кривая, располагающаяся между прямолинейными участками дороги и кривой в плане. Предназначена для плавного изменения кривизны оси дороги от 0 на прямолинейном участке до $1/R$ в начальной точке круговой кривой с радиусом R .

Кривые обратные (*укр.* – **Криві зворотні**) – связанные кривые с разной по направлению кривизной.

Кромка проезжей части (*укр.* – **Кромка проїзної частини**) – линия, отделяющая проезжую часть от обочины.

Л

Легкий прицеп (*укр.* – **Легкий причіп**) – всякий прицеп, разрешенная максимальная масса которого не превышает 750 кг.

Легковой автомобиль (*укр.* – **Легковий автомобіль**) – автомобиль с количеством мест для сидения не более девяти, с местом водителя включительно, который по своей конструкции и оборудованию предназначен для перевозки пассажиров и их багажа с обеспечением необходимого комфорта и безопасности.

Легковой автомобиль общего назначения (*укр.* – **Легковий автомобіль загального призначення**) – легковой автомобиль, который не имеет специального оборудования.

Легковой автомобиль специализированный (*укр.* – **Легковий автомобіль спеціалізований**) – легковой автомобиль, который имеет специальное оборудование (счетчик, пульт связи, броню и т.д.).

«Лента времени» (*укр.* – **«Стрічка часу»**) – это период времени, в течение которого группе автотранспортных средств обеспечивается безостановочный проезд с расчетной скоростью на участке координации магистрали.

Линейное распределение ДТП (*укр.* – **Лінійний розподіл ДТП**) – информация о распределении ДТП по длине дороги за определенный период времени, представленная в графической или табличной форме.

Линейный анализ аварийности (*укр.* – **Лінійний аналіз аварійності**) – анализ обстоятельств возникновения каждого ДТП с учетом дорожных условий и обстановки места его свершения, определение показателей аварийности на дороге или ее участке.

Листы аудиторского контроля (*укр.* – **Листи аудиторського контролю**) – инструмент структурирования и идентификации вопросов, которые необходимо изучить при проведении аудита. Листы контроля являются первичными документами аудита и прикладываются к отчету.

Локальное управление дорожным движением (*укр.* – **Локальне управління дорожнім рухом**) – вид управления, предусматривающий минимизацию показателей эффективности функционирования транспорта на одном перекрестке с учетом ограничений, которые поступают из верхних уровней управления. На этом уровне определяется задержка каждого автомобиля и общая задержка по направлению движения. Кроме этого, на данном уровне возможно принятие решения по управлению каждым отдельным транспортным средством, которое приближается к перекрестку.

M

Магистральные дороги непрерывного движения (*укр.* – **Магістральні дороги безперервного руху**) – скоростная транспортная связь вне жилой застройки между удаленными промышленными и селитебными районами в крупнейших и крупных городах; выходы на внешние автомобильные дороги, к аэропортам, крупным зонам массового отдыха и поселениям в системе расселения. Пересечения с магистральными улицами и дорогами в разных уровнях.

Магистральные дороги регулируемого движения (*укр.* – **Магістральні дороги регульованого руху**) – транспортная связь

между районами города на отдельных направлениях и участках преимущественно грузового движения, осуществляемого вне жилой застройки, выходы на внешние автомобильные дороги, пересечения с улицами и дорогами, как правило, в одном уровне.

Магистральные улицы общегородского значения непрерывного движения (*укр.* – **Магістральні вулиці загальноміського значення безперервного руху**) – транспортная связь между жилыми, промышленными районами и общественными центрами в крупнейших и крупных городах, а также с другими магистральными улицами, городскими и внешними автомобильными дорогами. Обеспечение движения транспорта по основным направлениям в разных уровнях.

Магистральные улицы общегородского значения регулируемого движения (*укр.* – **Магістральні вулиці загальноміського значення регульованого руху**) – транспортная связь между жилыми, промышленными районами и центрами города, центрами планировочных районов; выходы на магистральные улицы и дороги и внешние автомобильные дороги. Пересечения с магистральными улицами и дорогами, как правило, в одном уровне.

Магистральные улицы районного значения (транспортно-пешеходные) (*укр.* – **Магістральні вулиці районного значення (транспортно-пішохідні)**) – транспортная связь между жилыми районами, а также жилыми и промышленными районами, общественными центрами, выходы на другие магистральные улицы.

Малоопасные участки (места) концентрации ДТП (*укр.* – **Малонебезпечні ділянки (місця) концентрації ДТП**) – участки автомобильной дороги, для которых значение коэффициента происшествий находится в пределах от 0,41 до 0,80 при условии учета ДТП только с пострадавшими, или в пределах от 1,45 до 1,70 при условии учета всех ДТП.

Маневрирование (маневр) (*укр.* – **Маневрування (маневр)**) – начало движения, перестроение транспортного средства в движении из одной полосы на другую, поворот направо или налево, разворот, съезд с проезжей части, движение задним ходом.

Маршрутные транспортные средства (*укр.* – **Маршрутні транспортні засоби**) – автобусы, троллейбусы, трамвай и такси,

которые двигаются по установленным маршрутам и имеющие обозначенные остановки.

Маршрутный транспорт (*укр.* – **Маршрутний транспорт**) – см. **Маршрутные транспортные средства**

Масса без нагрузки (*укр.* – **Маса без навантаження**) – масса транспортного средства без экипажа, пассажиров и груза, но с полным запасом топлива и необходимым комплектом инструмента.

Масса с нагрузкой (*укр.* – **Маса з навантаженням**) – фактическая масса груженого транспортного средства, экипажа и пассажиров.

Машино-место (на автостоянке или в гараже) (*укр.* **Машиномісце (на автостоянці або в гаражі)**) – площадь, необходимая для установки одного автомобиля, состоящий из площади горизонтальной проекции неподвижного экипажа с добавлением разрывов приближения (зон) до соседних экипажей или каких-либо препятствий.

Междугородный автобус (*укр.* – **Міжміський автобус**) – автобус общего назначения, который по своей конструкции и оборудованию приспособлен для междугородных перевозок, вне прохода нет площадок для стояния, в автобусе можно перевозить стоящих пассажиров в проходе, на короткие расстояния.

Международный транспортный коридор (МТК) (*укр.* – **Міжнародний транспортний коридор**) – это комплекс наземных и водных транспортных магистралей с соответствующей инфраструктурой на определенном направлении, включая вспомогательные сооружения, подъездные дороги, пограничные переходы, сервисные пункты, грузовые и пассажирские терминалы, оборудование для управления движением, организационно-технических мероприятий, законодательных и нормативных актов, которые обеспечивают перевозку грузов и пассажиров на уровне, отвечающем требованиям Европейского Сообщества.

Место стоянки (*укр.* – **Місце стоянки**) – место для временной стоянки транспортных средств, границы которой определены разметкой или конфигурацией проезжей части.

Механизированные гаражи (*укр.* **Механізовані гаражі**) – здания, сооружения с транспортировкой автомобилей на места

хранения без запуска двигателя с использованием специальных подъемников и механизмов разных систем (без участия водителей).

Механическое транспортное средство (*укр. – Механічний транспортний засіб*) – любое самоходное дорожное транспортное средство, за исключением велосипедов с подвесным двигателем.

Микроавтобус (*укр. – Мікроавтобус*) – одноэтажный автобус с количеством мест для сидения не более семнадцати, включая место водителя.

Минимальный радиус поворота РТС (*укр. Мінімальний радіус повороту РТЗ*) – минимальное значение радиуса дуги внутренней кривой динамического габарита данного расчетного транспортного средства.

Многопрограммное жесткое управление АСУДД (*укр. – Багатопрограмне жорстке управління АСУДР*) – осуществляется дорожным контроллером, в который заложены две или три программы жесткого управления, рассчитанных на разные периоды суток. Изменение программ может осуществляться в ручном режиме лицом, ответственным за работу системы, или автоматически в установленное время.

Многоуровневая (сложноорганизованная) интеллектуальная транспортная система (*укр. – Багаторівнева (складноорганізована) інтелектуальна транспортна система*) – представляет собой гибридную систему, состоящую из множества разнородных систем, сложным образом взаимодействующих друг с другом (управляющих, классифицирующих, прогнозирующих, экспертных, принимающих решения или поддерживающих эти процессы), объединенных для достижения единой цели.

Момент возникновения опасности (*укр. – Момент виникнення небезпеки*) – это момент, начиная с которого водитель должен был принимать меры для предотвращения ДТП, либо снижения тяжести его последствий.

Мониторинг (*укр. – Моніторинг*) – система сбора, обработки и хранения определенного вида информации с целью использования ее для принятия управленческих решений. В дорожно-транспортном комплексе мониторинг применяют для оценки транспортно-эксплуатационного состояния дорог, экологической оценки воздействия транспорта на окружающую среду, оценки

транспортных потоков и др. Достоверная и репрезентативная информация исследуемых процессов и явлений может быть получена при использовании специальных измерительных средств, статистически обоснованных методов измерений и автоматической обработки данных.

Мопед (*укр.* – **Мопед**) – двухколесное транспортное средство, которое имеет двигатель с рабочим объемом до 50 см³ или электродвигатель мощностью до 4 кВт.

Мост (*укр.* – **Міст**) – сооружение, предназначенное для движения через речку, овраг и прочие препятствия, границами которого являются начало и конец пролетных сооружений.

Мост двукрылый раскрывающийся (*укр.* – **Міст двокрилий, що розкривається**) – мост, у которого пролетное строение состоит из двух частей (крыльев), которые поворачиваются вокруг горизонтальных осей.

Мост откаточный (*укр.* – **Міст відкатний**) – мост, у которого пролетное строение выводится из судоходного пролета путем перемещения в горизонтальном направлении вдоль его оси.

Мост поворотный (*укр.* – **Міст поворотний**) – мост, у которого пролетное строение поворачивается в горизонтальной плоскости.

Мост подъемный (*укр.* – **Міст підйомний**) – мост, у которого пролетное строение поднимается в вертикальной плоскости.

Мост разводной (*укр.* – **Міст розвідний**) – мост, пролетное строение которого или часть его может перемещаться, освобождая пространство для пропуска судов.

Мост раскрывающийся (*укр.* – **Міст, що розкривається**) – мост, у которого пролетное строение поворачивается вокруг горизонтальной оси.

Мостовая брусчатая (*укр.* – **Мостова брущата**) – дорожное покрытие капитального типа из штучных материалов – брусчатки, приближающейся по форме к параллелепипеду, сужается книзу. Устраивают с перевязкой и заполнением швов.

Мостовая булыжная (*укр.* – **Мостова брукова**) – дорожная основа или покрытие переходного типа из искусственных материалов – булыжного камня или грубоколотой каменной шашки.

Мостовая клинкерная (*укр.* – **Мостова клінкерна**) – дорожное покрытие, устраивается из клинкерного кирпича, укладываемого на ребро.

Мостовая мозаиковая (*укр.* – **Мостова мозаїкова**) – дорожное покрытие капитального типа из искусственных материалов – каменной или искусственной шашки, имеющей одноразмерные грани. Устраивают с перевязкой и заполнением швов.

Мостовая торцовая (*укр.* – **Мостова торцова**) – дорожное покрытие, устраиваемое преимущественно на твердом основании из шестигранных или прямоугольных деревянных шашек с пропиткой их антисептиками и заливкой швов (в настоящее время практически не строят).

Мостовые сооружения (*укр.* – **Мостові споруди**) – мосты, теплотрассы, виадуки, эстакады, акведуки.

Мотоцикл (*укр.* – **Мотоцикл**) – двухколесное механическое транспортное средство с боковым прицепом или без него, которое имеет двигатель рабочим объемом 50 куб. см и больше. К мотоциклам приравниваются мотороллеры, мотоколяски, трехколесные и другие механические транспортные средства, разрешенная максимальная масса которых не превышает 400 кг.

Н

Надежность (*укр.* – **Надійність**) – это свойство объекта выполнять заданные функции, без изменения во времени значения показателей в заданных пределах.

Надежность автомобильной дороги (*укр.* – **Надійність автомобільної дороги**) – свойство, одним из показателей которого является вероятность безотказной работы автомобильной дороги. При этом безотказность может характеризоваться с точки зрения прочности дорожной одежды, пропускной способности дороги, расчетной скорости движения и т. п.

Надзор (*укр.* – **Нагляд**) – наблюдение за соблюдением объектами управления нормативных актов по вопросам безопасности в процессе их деятельности.

Наезд на велосипедиста (*укр.* – **Наїзд на велосипедиста**) – происшествие, при котором механическое транспортное средство наехало на человека, передвигающегося на велосипеде (без подвесного двигателя), или он сам натолкнулся на движущееся механическое транспортное средство, получив травму.

Наезд на гужевой транспорт (*укр.* – **Наїзд на гужовий транспорт**) – происшествие, при котором механическое транспортное средство наехало на запряженных вьючных или верховых животных, а также на повозки, транспортируемые этими животными.

Наезд на животных (*укр.* – **Наїзд на тварин**) – происшествие, при котором механическое транспортное средство наехало на диких или домашних животных, за исключением вьючных или верховых животных или повозок, транспортируемых этими животными.

Наезд на неподвижное транспортное средство (*укр.* – **Наїзд на нерухомий транспортний засіб**) – происшествие, при котором механическое транспортное средство наехало или ударились о стоящее механическое транспортное средство.

Наезд на пешехода (*укр.* – **Наїзд на пішохода**) – происшествие, при котором механическое транспортное средство наехало на человека или он сам наткнулся на движущееся механическое средство, получив травму.

Наезд на препятствие (*укр.* – **Наїзд на перешкоду**) – происшествие, при котором механическое транспортное средство наехало или ударились о неподвижный предмет: опору моста, столб, дерево, ограждение и т. п.

Надземный пешеходный переход (*укр.* – **Надземний пішохідний перехід**) – внеуличный пешеходный переход, выполненный в форме пешеходного моста и расположенный над проезжей частью или железнодорожными путями.

Наземный гараж открытого типа (*укр.* **Наземний гараж відкритого типу**) – гараж в котором не менее 50% площади наружных ограждений на каждом ярусе (этаже) составляют проемы, остальное – парапеты.

Наземный пешеходный переход (*укр.* – **Наземний пішохідний перехід**) – зона, которая используется пешеходами для перехода на другую сторону проезжей части или железнодорожного

полотна. Обозначается разметкой «зебра», а также другими способами в зависимости от типа и положения.

Направляющее устройство (*укр.* – **Направляючий пристрій**) – элемент системы технических средств организации дорожного движения (сигнальный столбик, тумба, направляющий островок, островок безопасности), предназначенный для зрительного ориентирования участников дорожного движения.

Наработка на отказ (*укр.* – **Напрацювання на відмову**) – это отношение времени наработки восстанавливаемого объекта к математическому ожиданию числа его отказов в течение времени наработки.

Наружная реклама (*укр.* – **Зовнішня реклама**) – реклама, которая размещается на специальных временных и стационарных конструкциях, расположенных на открытой местности, а также на внешних поверхностях домов, сооружений, на элементах уличного оборудования, над проезжей частью улиц и дорог.

Населенный пункт (*укр.* – **Населений пункт**) – застроенная территория, въезды на которую и выезды из которой отмечаются дорожными знаками 5.45 та 5.47 "Начало населенного пункта", 5.46 та 5.48 "Конец населенного пункта" согласно ГОСТ 4100.

Натурные испытания видимости (*укр.* **Натурні випробування видимості**) – определение непосредственно на месте расположения в темное время суток расстояния от водителя до освещенного фарами ДТС элемента дорожной обстановки, полностью ему видимого.

Национальная система безопасности дорожного движения (*укр.* – **Національна система безпеки дорожнього руху**) – совокупность органов государственной власти, органов местного самоуправления, их должностных лиц, предприятий, учреждений и организаций независимо от формы собственности, общественных объединений и граждан, взаимодействующих в соответствии с нормативно-правовыми актами и стандартами, регулирующими сферу обеспечения безопасности дорожного движения в Украине.

Национальное бюро безопасности дорожного движения (*укр.* – **Національне бюро безпеки дорожнього руху**) – является центральным органом исполнительной власти со специальным статусом, реализующим государственную политику в сфере

дорожного движения и его безопасности путем координации деятельности министерств, других центральных органов исполнительной власти, органов местного самоуправления, предприятий, учреждений и общественных организаций в этом вопросе, и наработки соответствующих законодательных изменений, направленных на совершенствование дорожного движения и повышения его безопасности.

Неблагоприятные погодные условия (*укр.* – **Несприятливі погодні умови**) – температура, влажность воздуха, уровень грунтовых вод, при которых возникает переувлажнение почв, снижение несущей способности земляного полотна, дорожной одежды, мостовых сооружений и труб, которое может привести к их разрушениям.

Недостаток в техническом состоянии автомобильных дорог (*укр.* – **Недолік в технічному стані автомобільних доріг**) – несоответствие технического состояния дороги требованиям нормативных документов.

Недостаток в эксплуатационном содержании дорог (*укр.* – **Недолік в експлуатаційному утриманні доріг**) – проявление несоответствия эксплуатационного состояния элементов участка дороги требованиям ГОСТ 3587, выраженное в превышении предельно допустимых значений показателей и нормативных сроков его ликвидации.

Недостаточная видимость (*укр.* – **Недостатня видимість**) – видимость дороги в направлении движения менее 300 м в сумерках, в условиях тумана, дождя, снегопада и т.п.

Нежесткая дорожная одежда (*укр.* – **Нежорсткий дорожній одяг**) – дорожно-строительная конструкция, содержащая слои, прочность которых зависит от температуры, влажности и срока действия нагрузки.

Незащищенные (уязвимые) участники дорожного движения (*укр.* – **Незахищені (уразливі) учасники дорожнього руху**) – участники дорожного движения, которые при столкновении с другими участниками дорожного движения не защищены специальными конструкциями транспортного средства (общее определение для пешеходов и велосипедистов).

Неполная управляемость транспортного потока (*укр.* – **Неповна керованість транспортного потоку**) – заключается в том, что даже при наличии в системе управления полной информации о транспортных потоках и возможности доведения управляющих воздействий к каждому водителю, эти действия в ряде случаев могут носить только рекомендательный характер.

Непрерывный транспорт (*укр.* – **Безперервний транспорт**) – транспорт, где предметы перевозки перемещаются в виде непрерывного потока с помощью различного рода гибких лент, шнеков, скребков, эскалаторов и др., а также в трубопроводах.

Неприемлемый риск (*укр.* – **Неприйнятний ризик**) – Риск, значение которого больше предельно допустимого.

Нестационарность транспортного потока (*укр.* – **Нестационарність транспортного потоку**) – колебания его характеристик, по крайней мере, в трех циклах: суточном, недельном и сезонном.

Обгон (*укр.* – **Обгін**) – опережение одного или нескольких транспортных средств, связанное с выездом на полосу встречного движения.

Обеспечение аварийного (экстренного) коридора (*укр.* – **Забезпечення аварійного (екстреного) коридору**) – требование к участникам дорожного движения обеспечить свободную полосу или ряд (коридор) для беспрепятственного проезда оперативных автомобилей (автомобилей экстренной службы или помощи), которые двигаются с включенными проблесковыми маячками синего цвета и специальным звуковым сигналом. При движении такого автомобиля в крайней правой полосе (ряда), необходимо освободить занимаемую полосу (ряд) путем перестроения влево, при движении в крайней левой полосе (ряда) – справа, а в случае его движения в средней полосе на участках дорог, имеющих три и более полосы для движения в одном направлении, – справа или слева.

Обеспечение безопасности дорожного движения (укр. – **Забезпечення безпеки дорожнього руху**) – 1) деятельность, направленная на предупреждение причин возникновения дорожно-транспортных происшествий, снижение тяжести их последствий; 2) деятельность, направленная на систематическое выявление, оценку, предупреждение и устранение факторов риска, приводящих к дорожно-транспортным происшествиям, а также устранение их причин и условий возникновения, снижение тяжести их последствий.

Обзорность (укр. – **Оглядовість**) – объективная возможность видеть дорожную обстановку с места водителя.

Обозначение полос движения (укр. – **Позначення смуг руху**) – нанесение на поверхность покрытия проезжей части дороги линии разметки, определяющие границы (ширину) полос движения в попутном или противоположном направлении.

Обочина (укр. – **Узбіччя**) – полоса земляного полотна, расположенная между краем проезжей части и бровкой земляного полотна с каждой стороны дороги, которая может использоваться для вынужденной остановки транспортных средств и проезда специального транспорта при возникновении чрезвычайных ситуаций на автомобильной дороге.

Обследование участка ДТП (укр. – **Обстеження ділянки ДТП**) – действие, направленное на обследование участка дороги, где произошло ДТП, с целью определения фактических геометрических и технико-эксплуатационных показателей автомобильных дорог, состояния организации дорожного движения, которое проводится в соответствии с требованиями законодательства.

Обследование (инспекция) безопасности дорожного движения (укр. – **Обстеження (інспекція) безпеки дорожнього руху**) – периодическая проверка транспортно-эксплуатационного состояния автомобильных дорог и улиц с целью дальнейшего анализа и определения возможности обеспечения требований по безопасности дорожного движения или разработки соответствующих мер для обеспечения таких требований.

Обстановка дороги (укр. – **Обстановка дороги**) – совокупность средств организации дорожного движения: дорожные знаки, разметка, направляющие устройства, ограждения, светофоры и т. п.

Обустройство дорог (*укр.* – **Облаштування доріг**) – комплекс дорожных сооружений, к которым относятся: автобусные остановки, переходно-скоростные полосы, площадки для остановки, стоянки для отдыха, осветительные установки, дорожная связь, дорожки для пешеходов, велосипедистов и т.д..

Объезд (*укр.* – **Об'їзд**) – временная автомобильная дорога для пропуска движения вокруг строящегося или реконструированного объекта (мост, труба, укладка бетона, розлив вяжущего и др.). Обустраивают из сборных плит, щебеночных и гравийных смесей и т.п.

Объект аудита (*укр.* – **Об'єкт аудиту**) – проектная документация на линейные объекты капитального строительства; характеристики дорожных условий автомобильных дорог; параметры и состояние технических средств организации дорожного движения; схемы и методы организации дорожного движения; участки концентрации ДТП; другие специальные объекты.

Объект дорожного сервиса (ОДС) (*укр.* – **Об'єкт дорожнього сервісу**) – предприятие, организация, деятельность которых направлена на обслуживание пользователей автомобильной дороги.

Объекты дорожного сервиса (*укр.* – **Об'єкти дорожнього сервісу**) – специально оборудованные места для остановки маршрутных транспортных средств, площадки для стоянки транспортных средств, площадки отдыха, смотровые площадки, автозаправочные станции, пункты технического обслуживания, мотели, гостиницы, кемпинги, торговые пункты (в том числе малые архитектурные формы), автозаправочные комплексы, складские комплексы, пункты медицинской и технико-эвакуационной помощи, пункты мойки транспортных средств, пункты приема пищи и питьевой воды, автопавильоны, а также другие объекты, на которых осуществляется обслуживание участников дорожного движения и которые размещаются на землях дорожного хозяйства или требуют их использования для заезда и выезда на автомобильную дорогу.

Объекты управления (*укр.* – **Об'єкти управління**) – элементы структуры системы управления и производственные процессы, на которые направлено воздействие функций управления.

Объем движения (*укр.* – **Обсяг руху**) – суммарное число автомобилей, проходящих через данный участок дороги за

определенный период времени, измеряется путем непрерывных наблюдений.

Обязанности (укр. – **Обов'язки**) – нормативно закрепленный круг действий, возложенных на органы управления или работников и безусловных для выполнения.

Ограждение дорожное (укр. – **Огородження дорожнє**) – устройство, предназначенное для предотвращения съезда транспортного средства с обочины и мостового сооружения (моста, путепровода, эстакады и т.п.), переезда через разделительную полосу, столкновения со встречным транспортным средством, наезда на массивные препятствия и сооружения, расположенные на обочине и в полосе отвода дороги, на разделительной полосе (удерживающее ограждение для автомобилей), падения пешеходов с мостового сооружения или насыпи (удерживающие ограждения для пешеходов), а также для упорядочения движения пешеходов и предотвращения выхода животных на проезжую часть (ограничивающее ограждение).

Ограждение дорожное перильного типа (укр. – **Огородження дорожнє перильного типу**) – техническое средство обустройства дороги, улицы, искусственного сооружения для предотвращения выхода пешехода в опасную зону. Состоит из стоек, каркаса заполнением, перил и поручней. Ограждение относится к дорожной сдерживающей системы для пешеходов.

Ограждение дорожное удерживающее боковое (укр. – **Огородження дорожнє утримуюче бічне**) – ограждение, устанавливаемое вдоль дороги на обочине или разделительной полосе и предназначенное для сдерживания транспортных средств, потерявших управление.

Ограждение мостовое удерживающее боковое (укр. – **Огорожа мостова утримуюча бічна**) – ограждение, которое устанавливается на разделительной полосе или на границе полосы безопасности мостового сооружения и предназначенное для сдерживания транспортных средств, потерявших управление.

Ограждение от диких животных (укр. – **Огорожа від диких тварин**) – ограждение, предотвращающее выход диких животных на дорогу.

Ограждение переносное (*укр.* – **Огорожа переносна**) – временное вертикальное ограждающее устройство для безопасности производства работ на дороге.

Ограждение пешеходное (*укр.* – **Огорожа пішохідна**) – ограждения, предотвращающие выход пешеходов на проезжую часть дороги.

Ограждение удерживающее барьерное (*укр.* – **Огорожа утримуюча бар'єрна**) – устройство, состоящее из стоек, кронштейнов и профильной стальной балки.

Ограждение удерживающее парапетное (*укр.* – **Огорожа утримуюча парапетна**) – невысокая стенка, имеющая специальный профиль лицевой поверхности.

Ограждение удерживающее фронтальное (энергопоглощающее) (*укр.* – **Огорожа утримуюча фронтальна (енергопоглинаюча)**) – устройство, состоящее из энергопоглощающих элементов (бочки, сотовые конструкции и т.п.), которое устанавливается перед жесткими массивными препятствиями для гашения энергии наезда транспортного средства.

Ограничения в движении его участников (*укр.* – **Обмеження в русі його учасників**) – мероприятия на определенной дороге (участке дороги) по запрету движения, остановки, стоянки или продолжения движения в данном направлении, ограничения разрешенной скорости движения.

Ограничение скорости (*укр.* – **Обмеження швидкості**) – деятельность, цель которой заключается в снижении скоростей движения на всей дорожной сети (общее ограничение) или в одном районе города, на отдельной дороге или участке дороги (местное ограничение).

Ограничение скорости движения принудительное (*укр.* – **Обмеження швидкості руху примусове**) – деятельность, цель которой заключается в создании физических препятствий на пути движения транспортных средств (искусственные неровности, островки безопасности, искривление улицы в плане, местные сужения проезжей части улицы и т. п.), которые заставляют водителей снижать скорость движения.

Ограниченная обзорность (*укр.* – **Обмежена оглядовість**) – видимость дороги в направлении движения, ограниченная

геометрическими параметрами дороги, придорожными инженерными сооружениями, насаждениями и другими объектами, а также транспортными средствами.

Однопрограммное жесткое управление АСУДД (*укр. – Однопрограмне жорстке управління АСУДР*) – осуществляется дорожным контроллером, работающим в автоматическом режиме и выполняет непрерывное повторение светофорного цикла с неизменной структурой.

Окружающая природная среда (*укр. – Навколишнє природне середовище*) – среда, в которой функционирует автомобильная дорога, включая воздух, воду, почву, природные ресурсы, флору, фауну, людей, а также взаимосвязи между ними.

Опасная зона (*укр. – Небезпечна зона*) – любой участок дороги, обозначенный предупреждающим знаком, где предполагается изменение скоростного режима движения.

Опасная зона для пешеходов (*укр. – Небезпечна зона для пішоходів*) – пространство или участок местности вдоль автомобильной дороги, искусственного сооружения, в случае выхода в который существует прямая угроза здоровью и жизни людей

Опасность для движения (*укр. – Небезпека для руху*) – 1) дорожная ситуация, в которой водитель должен немедленно принять эффективные меры, чтобы избежать дорожно-транспортного происшествия; 2) изменение дорожной обстановки (в том числе появление движущегося объекта, приближающегося к полосе движения транспортного средства или пересекающего его) или технического состояния транспортного средства, которое угрожает безопасности дорожного движения и заставляет водителя немедленно уменьшить скорость или остановиться. Частным случаем опасности для движения является движение в границах полосы другого транспортного средства навстречу общему потоку.

Опасные участки (места) концентрации ДТП (*укр. – Небезпечні ділянки (місця) концентрації ДТП*) – участки автомобильной дороги, для которых значение коэффициента происшествий находится в пределах от 0,81 до 1,20 при условии учета ДТП только с пострадавшими, или в пределах от 1,71 до 1,96 при условии учета всех ДТП.

Опасный груз (*укр.* – **Небезпечний вантаж**) – вещества, материалы, изделия, отходы производственной и иной деятельности, которые в силу присущих им свойств при наличии определенных факторов могут при перевозке послужить причиной взрыва, пожара, повреждения технических средств, устройств, сооружений и других объектов, причинить материальный ущерб и вред окружающей среде, а также привести к гибели, травмированию, отравлению людей, животных и которые по законодательству отнесены к одному из классов опасных веществ.

Опасный маневр (*укр.* – **Небезпечний маневр**) – маневр, который привел к совершению ДТП, или к возникновению аварийной ситуации.

Опасный поворот (*укр.* – **Небезпечний поворот**) – траектория дороги в плане с радиусом менее 450 м вне населенных пунктов и менее 150 м – в населенных пунктах, обозначенный дорожными знаками 1.1 "Опасный поворот направо" или 1.2 "Опасный поворот налево".

Оперативное реагирование на дорожно-транспортное происшествие (*укр.* – **Оперативне реагування на дорожно-транспортну пригоду**) – комплекс мероприятий, осуществляемых на разных уровнях управления, от Министерства к предприятию, после получения информации о ее возникновении, с целью оперативной ликвидации и минимизации последствий, объективного расследования обстоятельств и причин, разработки и принятия мер по ее предупреждению в дальнейшем и контроль за выполнением.

Оперативные данные (*укр.* – **Оперативні дані**) – данные, период изменений которых не определен, появление которых может быть прогнозируемым, но факт появления которых не может быть проигнорирован.

Операционный контроль (*укр.* **Операційний контроль**) – контроль выполнения отдельных технологических операций в процессе выполнения работ или непосредственно после их окончания.

Опережение (*укр.* – **Випередження**) – движение транспортного средства с большей скоростью относительно транспортных средств

или участников дорожного движения, которые движутся в попутном направлении по смежной полосе.

Опора дорожного знака (*укр.* – **Опора дорожнього знака**) – устройство для установки дорожного знака в определенном положении по отношению к проезжей части дороги. К опорам дорожных знаков относятся: стойки, растяжки, консоли и т. п. Применяют опоры: безконсольные для установки дорожных знаков сбоку от проезжей части дороги; консольные с одной или двумя консолями для установки дорожных знаков над проезжей частью дороги или обочине; рамные, состоящие из стоек и соединения и предназначенные для установки дорожных знаков над полосами движения проезжей части дороги.

Опора светильников (*укр.* – **Опора світильників**) – опора, предназначенная для установки одного или более светильников и состоит кроме столба с одной и более частей: фундамента, кронштейна, цоколя, подъемного устройства светильников.

Опора ударобезопасная (*укр.* – **Опора ударобезпечна**) – опора дорожного знака или осветительного устройства, определенным образом разрушаемая при наезде на нее транспортного средства без причинения серьезного повреждения ему и людям, находящимся в нем.

Опрокидывание (*укр.* – **Перекидання**) – дорожно-транспортное происшествие, при котором транспортное средство потеряло устойчивость и перевернулось. К этому виду ДТП не относятся опрокидывания, вызванные столкновением транспортных средств или их наездом на неподвижные предметы.

Оптимизация скоростного режима (*укр.* – **Оптимізація швидкісного режиму**) – воздействие на скорости транспортных средств в потоке для повышения безопасности движения или пропускной способности.

Орган управления (*укр.* – **Орган управління**) – 1) орган, предназначенный для управления автомобильными дорогами (улицами), обеспечения их функционирования, развития и финансирования; 2) учреждения, организации предприятия и их структурные подразделения, имеющие право принимать управленческие решения в пределах своей компетенции и контролировать выполнение принятых решений.

Организационные мероприятия (*укр.* – **Організаційні заходи**) – мероприятия, которые способствуют упорядочению движения на уже существующей улично-дорожной сети. К числу таких мероприятий относят введение одностороннего движения и кругового движения на перекрестках и т.д.

Организация дорожного движения (*укр.* – **Організація дорожнього руху**) – это комплекс мероприятий, направленных на обеспечение безопасности и комфортности условий дорожного движения.

Ортофотоплан (*укр.* – **Ортофотоплан**) – трансформированное фотоизображение плана дороги, состоящее из отдельных кадров.

Освещение дорожное (уличное) (*укр.* – **Освітлення дорожнє (вуличнє)**) – стационарное освещение, обеспечивающее в темное время суток хорошие условия видимости на дороге в целях предотвращения дорожно-транспортных происшествий и обеспечения полного использования дорожных сооружений.

Освещенность (*укр.* – **Освітленість**) – световой поток, падающий на единицу освещаемой поверхности. Единица освещенности – люкс (лк).

Ослепление (*укр.* – **Засліплення**) – 1) снижение способности глаза различать объекты в результате чередования адаптации глаза к свету и темноте; 2) физиологическое состояние водителя вследствие действия света на его зрение, когда водитель объективно не имеет возможности обнаружить препятствия или распознать границы элементов дороги на минимальном расстоянии.

Основа (*укр.* – **Основа**) – часть дорожной одежды, которая совместно с покрытием перераспределяет и снижает давление на дополнительные слои и грунт земляного полотна.

Основная диаграмма транспортного потока (*укр.* – **Основна діаграма транспортного потоку**) – зависимость, которая описывает соотношение между интенсивностью, скоростью и плотностью транспортного потока.

Основной такт (*укр.* – **Основний такт**) – период времени, в течение которого разрешено движение определенной группы транспортных и пешеходных потоков.

Особые условия движения (*укр.* – **Особливі умови дорожнього руху**) – условия движения, при которых у участников

движения возникают трудности в восприятии дорожной обстановки, что может привести к ДТП.

Особый участок дороги (*укр. Особлива ділянка дороги*) – участок дороги, на котором выявлено несоответствие параметра (параметров), характеристик, показателей ее элементов нормам строительства (реконструкции).

Оставление места дорожно-транспортного происшествия (*укр. – Залишення місця дорожньо-транспортної пригоди*) – действия участника дорожно-транспортного происшествия, направленные на сокрытие факта такого происшествия или обстоятельств его совершения, повлекшие необходимость проведения сотрудниками милиции мер по установлению (розыску) данного участника и (или) розыску транспортного средства.

Остановка (*укр. – Зупинка*) – прекращение движения транспортного средства на время до 5 минут или более, если это необходимо для посадки (высадки) пассажиров или погрузки (разгрузки) груза, выполнения требований ПДД (предоставление преимущества в движении, выполнение требований регулировщика, сигналов светофора и т.п.).

Остановочная площадка (*укр. – Зупинковий майданчик*) – специально устроенная за пределами проезжей части дороги, на обочине, площадка (шириной не менее 3,75 м) с твердым покрытием и соответствующими геометрическими параметрами для остановки автобусов маршрута и обозначена дорожным знаком согласно ГОСТ 4100.

Остановочная полоса (*укр. – Зупинкова смуга*) – укрепленная часть обочины, предназначенная для временной остановки транспортных средств.

Остановочная полуплощадка (*укр. – Зупинковий напівмайданчик*) – специально устроенная за пределами проезжей части дороги, на обочине, площадка (шириной не менее 3,0 м) с твердым покрытием и соответствующими геометрическими параметрами для остановки маршрутных такси и обозначенная дорожным знаком согласно ГОСТ 4100.

Остановочный путь (*укр. – Зупиночний шлях*) – расстояние, пройденное транспортным средством с момента обнаружения

водителем опасности для движения до момента остановки транспортного средства в результате торможения.

Островок безопасности (ОБ) (*укр. – Острівець безпеки*) – 1) островок, обрамленный блоками (ОБЛ) или бордюрами (ОББ), предназначенный для обозначения мест нахождения пешеходов на проезжей части, разделительной полосе; 2) техническое средство регулирования дорожного движения на наземных пешеходных переходах, конструктивно выделенное над проезжей частью дороги и предназначенное, как защитный элемент, для остановки пешеходов при переходе проезжей части дороги. К островку безопасности относится часть разделительной полосы, по которой пролегает пешеходный переход.

Островок направляющий (ОН) (*укр. – Острівець напрямний*) – 1) элемент пересечения и примыкания дорог в одном уровне, что позволяет разграничивать движение транспортных потоков. Островок обозначают линиями разметки или устраивают приподнятым над проезжей частью дороги; 2) островок, обрамленный на проезжей части, обочине, разделительной полосе блоками (ОНЛ) или бордюрами (ОНБ), предназначенный для обозначения границ полос движения.

Островок разделительный (*укр. – Острівець розділювальний*) – элемент пункта сбора платы за проезд, возвышающийся над проезжей частью дороги и предназначенный для размещения кабины кассира-контролера, ограждений, опор навеса и необходимого оборудования.

Ось автомобильной дороги (*укр. – Вісь автомобільної дороги*) – условная линия, проходящая по середине проезжей части или разделительной полосы.

Оценка влияния на безопасность дорожного движения (*укр. – Оцінка впливу на безпеку дорожнього руху*) – сравнительный анализ влияния организации дорожного движения на существующей дорожной сети на безопасность дорожного движения.

Оценка уровня безопасности движения (*укр. – Оцінка рівня безпеки руху*) – сравнение фактического уровня безопасности движения по одному или нескольким показателям по отношению к их среднему значению заранее определенного безопасного уровня.

Оценка условий безопасности движения (*укр. – Оцінка умов безпеки руху*) – определение показателей аварийности и тяжести последствий ДТП на отдельном участке дороги, на дороге, маршруте, сети дорог, а также соответствия их эксплуатационного состояния требованиям безопасности дорожного движения.

Очень опасные участки (места) концентрации ДТП (*укр. – Дуже небезпечні ділянки (місця) концентрації ДТП*) – участки автомобильной дороги, для которых значение коэффициента происшествий превышает значение 1,20 при условии учета ДТП только с пострадавшими, или превышает значение 1,96 при условии учета всех ДТП.

П

Падение пассажиров (*укр. – Падіння пасажирів*) – происшествие, при котором пассажир упал с движущегося механического транспортного средства. Пассажиром называется любое лицо, кроме водителя, находящегося в транспортном средстве или на нем. К этому виду происшествия не относятся падения, происшедшие при столкновении, опрокидывании механических средств или их наезде на неподвижные предметы.

Пандус (рампа) (*укр. Пандус (рампа)*) – наклонная конструкция, предназначенная для въезда (выезда) автомобилей на разные уровни гаража.

Параметр потока отказов (*укр. – Параметр потоку відмов*) – это плотность вероятности возникновения отказов восстанавливаемого объекта в заданный промежуток времени.

Паркинг (*англ. Parking <park>*) (*укр. Паркінг*) – ставить автомобиль на стоянку (парковать). В зарубежной литературе и практике паркинги – автостоянки, наземные (в основном открытого типа) и подземные гаражи для временного хранения легковых автомобилей. **Парковка** (*также Паркинг от англ. Parking*) (*укр. – Парковка (також Паркінг від англ. Parking)*) – технический термин, означающий штатный перевод механизма, устройства,

транспортного средства в нерабочее, неподвижное положение в предусмотренном для этого, безопасном месте.

Паспорт автомобильной дороги (*укр.* – **Паспорт автомобільної дороги**) – электронный документ, содержащий информацию об автомобильной дороге (участке автомобильной дороги), которая находится на балансе дорожной организации, как объект государственной собственности. Дополнительно, паспорт содержит информацию о транспортном потоке и окружающей среде, относящуюся к данной дороге.

Паспорт дороги (*укр.* – **Паспорт дороги**) – основной документ технического учета обобщающий технические и эксплуатационные характеристики автомобильной дороги и дорожных сооружений на ней и отражающий текущие изменения, которые произошли с ними, денежные расходы и основные объемы выполненных работ.

Паспорт ОДС – (*укр.* – **Паспорт ОДС**) – документ, содержащий основные сведения о расположении, оснащении, видах услуг ОДС.

Паспортизация дороги (*укр.* – **Паспортизація дороги**) – работы по сбору информации о дороге, транспортном потоке, окружающей среды и внесения информации в базу данных.

Паспортизация автомобильных дорог (*укр.* – **Паспортизація автомобільних доріг**) – технический учет автомобильных дорог и дорожных сооружений с составлением паспорта дороги.

Пассажи́р (*укр.* – **Пасажи́р**) – лицо, которое пользуется транспортным средством и находится в нем, но не причастное к управлению им.

Пассажирский автомобиль (*укр.* – **Пасажи́рський автомобіль**) – автомобиль, который по своей конструкции и оборудованию предназначен для перевозки пассажиров и их багажа с обеспечением необходимого комфорта и безопасности.

Пассажирский автопоезд (*укр.* – **Пасажи́рський автопоїзд**) – соединение автобуса с одним или несколькими пассажирскими прицепами с помощью сцепного устройства.

Пассажирский полуприцеп (*укр.* – **Пасажи́рський напівпричіп**) – полуприцеп, который по своей конструкции и оборудованию предназначен для перевозки людей и их багажа.

Пассажирский прицеп (*укр.* – **Пасажирський причіп**) – прицеп, который по своей конструкции и оборудованию предназначен для перевозки пассажиров и их багажа.

Перевозка организованных групп детей (*укр.* – **Перевезення організованих груп дітей**) – одновременная перевозка десяти и более детей с руководителем, ответственным за их сопровождение во время поездки (на группу из тридцати и более детей назначается дополнительно медицинский работник).

Перевозочный процесс (*укр.* – **Перевізний процес**) – это совокупность действий и операций, выполняемых транспортными предприятиями при подготовке, осуществлении и завершении перевозок пассажиров и грузов.

Перевозочные средства (*укр.* – **Перевізні засоби**) – подвижной состав, трубопроводы, контейнеры, поддоны, одноразовая или многооборотная тара.

Передвижной знак сигнализатор опасности (*укр.* – **Пересувний знак-сигналізатор небезпеки**) – временное техническое средство организации безопасного дорожного движения, предназначенное для обозначения места непосредственного выполнения дорожных и аварийных работ, а также места проведения работ в темное время суток на действующих дорогах, улицах, железнодорожных переездах.

Переезд железнодорожный (*укр.* – **Переїзд залізничний**) – пересечение автомобильной дороги с железной в одном уровне, устраивается, как правило, вне железнодорожных станций и маневровых путей. Переезды бывают регулируемые и нерегулируемые.

Перекресток (*укр.* – **Перехрестя**) – 1) любое пересечение в одном уровне, соединение или разветвление дорог, включая территорию, образуемую такими пересечениями, соединениями или разветвлениями; 2) место пересечения, примыкания или разветвления дорог в одном уровне, границей которого являются условные линии между началом скруглений краев проезжей части любой из дорог. Не считается перекрестком место прилегания к дороге выезда из близлежащей территории.

Перекресток с ограниченной обзорностью (*укр.* – **Перехрестя з обмеженою оглядовістю**) – перекресток, где видимость

пересекаемой дороги (проезжей части) в сторону, с которой возможно появление транспортных средств, составляет менее 100 м из-за особенностей геометрии пересечения дорог (проезжих частей), придорожные инженерные сооружения, насаждения и другие объекты, а также транспортные средства.

Пересечение дорог (укр. – **Перетин доріг**) – узел автомобильных дорог, в котором сходятся дороги, не прерываются с возможным сквозным движением по каждой из них. Пересечение дорог в зависимости от их значения и интенсивности движения устраивают в одном или в разных уровнях.

Пересечение дорог в одном уровне (укр. – **Перетин доріг в одному рівні**) – вид пересечения дорог, в котором встречаются дороги и все специальные устройства для перевода движения с одной дороги на другую расположенные в одном уровне. В зависимости от интенсивности движения пересечения дорог в одном уровне выполняют в виде простого пересечения дорог или сложного (канализированного) с применением комплекса специальных устройств (островков, переходно-скоростных полос) для повышения безопасности движения при разветвлении, слиянии и пересечении транспортных потоков.

Пересеченная местность (укр. – **Пересічена місцевість**) – слабо пересеченная (естественный рельеф с крутизной до 5‰), пересеченная (крутизна до 10‰), сильно пересеченная местность (крутизна более 20‰). Местность с крутизной более 80‰ считается сложной. К тяжелым условиям горной местности относятся участки перевалов через горные хребты и участки горных ущелий со сложными, сильно изрезанными или неустойчивыми склонами.

Перестроение (укр. – **Перестроювання**) – маневр, при котором происходит поперечное перемещение транспортного средства относительно продольной оси дороги с одной полосы (ряда) движения в другую (другого), но сохраняется первоначальное направление движения. Не считается перестроением смещение транспортного средства влево или вправо во время его движения в пределах занимаемой полосы на проезжей части, если участники дорожного движения размещаются на этой полосе в один ряд.

Переход пешеходный (укр. – **Перехід пішохідний**) – 1) обустройство дороги, предназначенное для безопасного перехода

дорог (улиц) пешеходами: специально выделенная поперечная полоса на проезжей части, обозначенная дорожными знаками и разметкой, подземный переход (тоннель) под автомобильной дорогой, надземный пешеходный путепровод; 2) участок проезжей части или инженерное сооружение, предназначенные для движения пешеходов через дорогу. Пешеходные переходы обозначаются дорожными знаками 5.35.1 та 5.35.2 "Пешеходный переход", 5.36.1 та 5.36.2 "Подземный пешеходный переход", 5.37.1 и 5.37.2 "Надземный пешеходный переход", дорожной разметкой 1.14.1, 1.14.2, 1.14.3, пешеходными светофорами. При отсутствии дорожной разметки границы пешеходного перехода определяются расстоянием между дорожными знаками или пешеходными светофорами, а на перекрестке с отсутствием пешеходных светофоров, дорожных знаков и разметки – шириной тротуаров или обочин.

Перила (*укр.* – **Перила**) – деталь ограждения, которая позволяет человеку опираться на верхнюю часть ограждения ладонью без охвата пальцами.

Период (сезон) зимний (*укр.* – **Період (сезон) зимовий**) – период года с момента, когда среднесуточная температура воздуха составила ниже 5° С и продержалась по крайней мере семь суток, но не позднее чем с 30 ноября, до наступления летнего периода.

Период (сезон) летний (*укр.* – **Період (сезон) літній**) – период года с момента, когда среднесуточная температура воздуха составила + 5° С и выше и продержалась по крайней мере семь суток, но не позднее чем с 31 марта, до наступления зимнего периода.

Периферийное оборудование (*укр.* – **Периферійне устаткування**) – оборудование, расположенное вне управляющего пункта (светофоры, контроллеры, детекторы транспорта).

Пешеход (*укр.* – **Пішохід**) – лицо, участвующее в дорожном движении вне транспортных средств и не выполняющее на дороге любую работу. К пешеходам приравниваются также лица, передвигающиеся в инвалидных колясках без двигателя, ведущие велосипед, мопед, мотоцикл, везущие санки, тележку, детскую или инвалидную коляску.

Пешеходная дорожка (*укр.* – **Пішохідна доріжка**) – дорожка с покрытием, предназначенная для движения пешеходов, выполненная

в границах дороги или вне ее и обозначенная знаком 4.13. «Дорожка для пешеходов».

Пешеходная зона (*укр.* – **Пішохідна зона**) – часть сети дорог города или другого населенного пункта, на которой запрещено движение транспортных средств.

Пешеходные улицы и дороги (*укр.* – **Пішохідні вулиці і дороги**) – пешеходная связь с местами приложения труда, учреждениями и предприятиями обслуживания, в том числе в пределах общественных центров, местами отдыха и остановочными пунктами общественного транспорта

Пешеходный переход нерегулируемый (*укр.* – **Пішохідний перехід нерегульований**) – пешеходный переход, на котором нет регулировщика, светофоры отсутствуют или отключены или работают в режиме мигания желтого сигнала.

Пешеходный переход регулируемый (*укр.* – **Пішохідний перехід регульований**) – пешеходный переход, движение по которому регулируется светофором или регулировщиком.

Пешеходный переход типа «Pelican» (Pedestrian Light Controlled Crossing) (*укр.* – **Пішохідний перехід типу «Pelican»**) – пересечение транспортного и пешеходного движения, где пешеходы сами включают зеленую фазу светофора для перехода проезжей части.

Пешеходный переход типа «Puffin» (Pedestrian User-Friendly INtelligent) (*укр.* – **Пішохідний перехід типу «Puffin»**) – пешеходный переход с вызывным устройством; отличается от «Пеликана» отсутствием мигающего пешеходного зеленого сигнала или мигающего желтого сигнала для автомобилей. Окончание зеленого сигнала для пешеходов контролируется детектором пешеходов, фиксирующим окончание перехода проезжей части.

Пешеходный переход типа «Tucan» (*укр.* – **Пішохідний перехід типу «Tucan»**) – переход предназначен для пешеходов и велосипедистов; в котором используются смежные дорожки через проезжую часть (велосипедистам запрещено пересекать приезжую часть, используя «Зебру» или «Пеликан»). «Тукан» имеет то же самое регулирование, что и «Пеликан», но пересечение проезжей части разрешается зеленым сигналом «велосипед-человек».

План дороги (*укр.* – **План дороги**) – горизонтальная проекция дороги со всеми сооружениями, расположенными на дороге.

Планировочные мероприятия (*укр.* – **Планувальні заходи**) – мероприятия улучшения условий движения на дорогах, обеспечивающие безопасность движения посредством совершенствования геометрических параметров плана, продольного и поперечного профиля дороги и её элементов. К числу таких мероприятий относят строительство новых и реконструкции существующих улиц, проездов, магистралей, строительство транспортных пересечений в разных уровнях, объездных дорог вокруг городов для отвода транзитных транспортных потоков.

Планировочные решения (*укр.* – **Планувальні рішення**) – технические разработки в проектах плана, продольного и поперечного профилей дороги, направленные на повышение её транспортно-эксплуатационных качеств, в том числе, на повышение безопасности движения (например, улучшение планировки пересечения посредством устройства переходно-скоростных полос, увеличения радиусов съездов и т.п.).

Плотность дорожной сети (*укр.* – **Щільність дорожньої мережі**) – отношение общей протяженности всех автомобильных дорог определенной области (района) к площади этой области (района).

Плотность транспортного потока (*укр.* – **Щільність транспортного потоку**) – количество автомобилей, приходящихся на единицу длины однородного по транспортно-эксплуатационным качествам участка дороги, обычно протяженностью 1 км. Измеряется плотность потока в авт./км. Максимальная плотность потока достигается в том случае, если неподвижные автомобили находятся вплотную друг к другу.

Площадки для парковки (*укр.* – **Майданчики для паркування**) – площадки для стоянки транспортных средств, размещенные в пределах улицы, дороги или прилегающей территории (в том числе подземные и многоуровневые) и оборудованы в соответствии с требованиями законодательства. Сказываются дорожными знаками 5.38.1-5.38.3 «Место для стоянки», 5.39 «Зона стоянки» и/или соответствующей дорожной разметкой. Границы площадок, оборудованных у края проезжей части или на

прилегающей к ней тротуаре, обязательно должны обозначаться дорожной разметкой 1.1 синего цвета.

Поверхностная обработка (укр. – **Поверхнева обробка**) – 1) защитный слой, который устраивается на поверхности проезжей части для повышения шероховатости и износостойкости покрытия; 2) тонкий слой износа или защитный слой, устраиваемый на поверхности покрытия, повышающий шероховатость и износостойкость покрытия и устраивается путем одно- или двухразового разлива органического вяжущего и соответствующей россыпи щебня.

Погибший в ДТП (укр. – **загиблий під час ДТП**) – лицо, погибшее на месте ДТП или умерший через определенный промежуток времени вследствие травм, полученных во время ДТП.

Погонщик животных (укр. – **Погонич тварин**) – лицо, пользующееся дорогой для перегона животных.

Подвижной состав (укр. – **Рухомий склад**) – автомобили, прицепы, полуприцепы, вагоны, локомотивы, суда, самолеты, вертолеты, дирижабли.

Подходы к железнодорожному переезду (укр. **Підходи до залізничного переїзду**) – участки автомобильной дороги общего пользования протяженностью до 100 м в населенном пункте и 300 м за его пределами, примыкающих к границе полосы отвода железной дороги.

Подтверждение соответствия (укр. – **Підтвердження відповідності**) – деятельность, следствием которой является гарантирование того, что продукция, системы качества, системы управления качеством, системы управления окружающей средой, персонал отвечают установленным законодательством требованиям.

Подъем (укр. – **Підйом**) – отклонение проектной линии от горизонтали вверх.

Пожар во время движения транспортного средства (укр. – **Пожежа під час руху транспортного засобу**) – происшествие, при котором возник пожар в механическом транспортном средстве во время движения.

Показатель «выгод - затрат» (укр. – **Показник «вигод - витрат»**) – показатель, отражающий эффективность вложения инвестиций и определяется как отношение сохранения народного

хозяйства от сокращения количества ДТП и их последствий к расходам на выполнение мероприятий.

Покидание места ДТП (укр. – **Покидання місця ДТП**) – действие участника дорожно-транспортного происшествия, направленные на сокрытие факта такого происшествия или обстоятельств его совершения, повлекшие необходимость проведения работниками милиции мер по установлению (розыску) этого участника и (или) розыска транспортного средства.

Покрывтие (укр. – **Покриття**) – верхняя часть дорожной одежды, непосредственно воспринимающая на себя действие колес транспортных средств и атмосферных факторов.

Покрывтие асфальтобетонное (укр.) – одно- или многослойное усовершенствованное покрытие капитального типа, построенное из асфальтобетонных смесей и уплотненное.

Покрывтие дегтебетонное (укр. **Покриття дьогтебетонне**) – одно- или многослойное усовершенствованное покрытие капитального типа, построенное из дегтебетонных смесей и уплотненное.

Покрывтие цементобетонное (укр. **Покриття цементобетонне**) – капитальное покрытие из цементобетона, монолитное или сборное.

Полевые инспекции (укр. – **Польові інспекції**) – вид аудиторской работы, необходимый на всех стадиях развития дорожного проекта, который предоставляет возможность команде аудиторов оценить реальную ситуацию на объекте проведения аудита безопасности дорожного движения. При полевых инспекциях аудиторы должны оценить ситуацию, поставив себя на место велосипедиста, пожилого водителя и пешехода, водителя грузового автомобиля и автобуса, ребенка, человека с ограниченными возможностями, водителя внедорожника и т.д.

Полоса движения (укр. – **Смуга руху**) – продольная полоса проезжей части шириной не менее 2,75 м, обозначенная или не обозначенная дорожной разметкой и предназначенная для движения нерельсовых транспортных средств в один ряд. Ширину полосы движения рассчитывают по ширине расчетного автомобиля с учетом зазоров безопасности. Нормируется в зависимости от категории дороги.

Полоса движения дополнительная (укр. – **Смуга руху додаткова**) – полоса движения, обустраиваемая путем уширения проезжей части и используемая как полоса отвода движения на затяжных участках подъемов при смешанном составе транспортного потока, а также как полоса разгона и торможения автомобилей, полоса слияния потоков и полоса разделения потоков на пересечениях и примыканиях.

Полоса отвода (укр. – **Смуга відведення**) – земельные участки, предоставляемые в установленном порядке для размещения автомобильной дороги.

Полоса отвода железной дороги (укр. **Смуга відведення залізниці**) – территория занятая железнодорожным полотном, инженерными и искусственными сооружениями, оборудованием, линейно-путевыми и другими технологическими зданиями, устройствами железнодорожной сигнализации, энергетики и связи, линиями электроснабжения, защитными лесонасаждениями, сооружениями, которая принадлежит железнодорожному транспорту.

Полоса переходно-скоростная (укр. – **Смуга перехідно-швидкісна**) – полоса движения, устраивается для обеспечения разгона или торможения автомобилей при выезде из транспортного потока или въезде в общий поток, движущийся по основным полосам, преимущественно на пересечениях и примыканиях, а также в местах разворота автомобилей, на автобусных остановках и т.п. Устраивают двух типов: постоянной ширины параллельно основной проезжей части и с постепенным изменением ширины на длине отгона полосы.

Полоса разгона (укр. – **Смуга розгону**) – переходно-скоростная полоса движения, обустраиваемая на отдельных участках дороги (в районе пересечений и примыканий, автобусных остановок, бензозаправочных колонок и др.) и необходимая для увеличения скорости автомобилей до скорости общего потока на соседней полосе движения для входа в него.

Полоса стоянки (укр. – **Смуга стоянки**) – полоса обочины с твердым покрытием, обустраиваемая на дорогах высших категорий для остановки автомобилей.

Полоса торможения (*укр.* – **Смуга гальмування**) – переходно-скоростная полоса, обустраиваемая на отдельных участках дороги, необходимая для выезда автомобилей из общего потока с последующим снижением скорости без влияния на основной поток.

Полоса укрепления (*укр.* – **Смуга укріплення**) – полоса с твердым покрытием, ограничивает проезжую часть и, как правило, отличается от нее цветом. Обустраивается на обочине и разделительной полосе с целью повышения безопасности движения и предотвращения разрушения кромок проезжей части.

Полосы дрожащие (*укр.* – **Смуги тремтячі**) – поперечные полосы на поверхности дорожного покрытия, выполненные с помощью крупно шероховатой обработки или фрезерования асфальтобетона, при движении по которым возникают вибрация транспортного средства и шум, заставляющие водителей повысить внимание.

Полуприцеп (*укр.* – **Напівпричіп**) – любой прицеп, предназначенный для сцепления с автомобилем таким образом, что часть его опирается на автомобиль, который несет на себе значительную часть массы полуприцепа и его груза.

Полуприцеп специализированный (*укр.* – **Напівпричіп спеціалізований**) – полуприцеп, который по своей конструкции и оборудованию предназначен для перевозки пассажиров или грузов определенных категории.

Порог обнаружения знака (*укр.* – **Поріг виявлення знака**) – это расстояние, на котором водитель обнаруживает пятно, похожее на знак.

Порог распознавания контура (*укр.* – **Поріг розпізнавання контуру**) – это расстояние, на котором водитель нечетко различает контур знака.

Порог распознавания контура знака (*укр.* – **Поріг розпізнавання контуру знака**) – это расстояние, на котором водитель точно определяет форму знака.

Поручень (*укр.* – **Поручень**) – деталь ограждения, которая дает возможность человеку во время движения держаться за ограждение рукой с охватом ее пальцами.

Порядок осуществления мероприятий по безопасности дорожного движения (*укр.* – **Порядок здійснення заходів з безпеки дорожнього руху**) – документ, утвержденный Кабинетом Министров Украины, содержащий перечень и последовательность осуществления мероприятий, направленных на обеспечение безопасности дорожной инфраструктуры.

Постоянное хранение легковых автомобилей и других мототранспортных (мотоциклов, мотороллеров, мотоколясок, мопедов, прицепов и т.п.) средств – (*укр.* – **Постійне зберігання легкових автомобілів та інших мототранспортних (мотоциклів, моторолерів, мотоколясок, мопедів, причепів і т.п.) засобів**) – длительное круглосуточное хранение автотранспортных средств на автостоянках и в гаражах на постоянно закрепленных за конкретными автовладельцами машино-местах.

Постоянные параметры автомобильной дороги (*укр.* – **Постійні параметри автомобільної дороги**) – характеристики автомобильной дороги, которые не изменяются в процессе эксплуатации, а изменяются только при выполнении реконструкции или капитального ремонта участка дороги.

Пострадавший в ДТП (*укр.* – **Потерпілий у ДТП**) – юридическое или физическое лицо, жизни, здоровью и/или имуществу которого в результате дорожно-транспортного происшествия причинен вред, уголовную или гражданско-правовую ответственность за которую несет виновное в совершении ДТП лицо.

Потенциально опасный участок (*укр.* – **Потенційно-небезпечна ділянка**) – участок дороги на которой дорожные условия не соответствуют действующим нормам.

Потери от дорожно-транспортных происшествий (*укр.* – **Втрати від дорожньо-транспортних пригод**) – показатель, характеризующий экономические потери страны от гибели и ранения людей, порчи грузов и автомобилей.

Поток насыщения (*укр.* – **Потік насичення**) – это предельное количество транспортных средств, которое может проехать в определенном направлении движения через перекресток улиц при разъезде на разрешающий сигнал светофора бесконечно длинной очереди транспортных средств. Так как бесконечно длинных

очередей не существует, то величина потока насыщения может быть определена лишь ориентировочно путем экспериментальных наблюдений или рассчитана аналитически.

Пофазный разъезд (*укр.* – **Пофазний роз'їзд**) – организация дорожного движения, при которой группы транспортных потоков и пешеходов на пересечении автомобильных дорог пропускаются поочередно (по фазам).

Правила дорожного движения (ПДД) (*укр.* – **Правила дорожнього руху (ПДР)**) – свод правил, регулирующих обязанности участников дорожного движения (водителей транспортных средств, пассажиров, пешеходов и т.п.), а также технические требования, предъявляемые к транспортным средствам для обеспечения безопасности дорожного движения.

Предельно допустимая величина токсического вещества (*укр.* – **Гранично допустима величина токсичної речовини**) – концентрация токсичного вещества, при которой за определенное время не возникает ни прямого, ни косвенного вредного воздействия на организм человека, в том числе отдаленных последствий для будущих поколений; не снижается работоспособность человека и не ухудшается его самочувствие.

Предельно допустимая концентрация токсичного вещества (ПДК) (*укр.* – **Гранично допустима концентрація токсичної речовини (ГДК)**) – считается максимальная концентрация примесей, отнесенная к определенному времени усреднения, что при периодическом воздействии или на протяжении всей жизни человека не оказывает вредного воздействия на организм человека и на окружающую среду в целом.

Предельно допустимый выброс (ПДВ) (*укр.* – **Гранично допустимий викид (ГДВ)**) – это количество токсичных веществ, выбрасываемых в единицу времени вместе с отработанными газами автомобилей, что в сумме с выбросами других источников города (промышленных предприятий, котельных и т.д.) не создает концентрации токсичных веществ в атмосферном воздухе, превышающих ее ПДК.

Преимущество (приоритет) (*укр.* – **Перевага (пріоритет)**) – право на первоочередное движение относительно других участников дорожного движения.

Препятствие безосновательное (*укр.* – **Перешкода безпідставна**) – препятствие, созданное в случаях, не связанных с выполнением требований Закона и/или обеспечением безопасности дорожного движения, или создание (влияние на дорожное движение) которого при реализации своих полномочий, прав и обязанностей можно было избежать (минимизировать) без ущерба для безопасности дорожного движения.

Препятствие для движения (*укр.* – **Перешкода для руху**) – объект (субъект) или дорожные условия на полосе движения транспортного средства, участника дорожного движения, заставляющие его снижать скорость движения или маневрировать.

Приемлемый риск (*укр.* – **Прийнятний ризик**) – социально, экономически, технически и политически обоснованный риск, значение которого ниже или равно минимальному.

Прилегающая территория (*укр.* – **Прилегла територія**) – территория, прилегающая к краю проезжей части и не предназначенная для сквозного проезда, а лишь для въезда во дворы, на стоянки, автозаправочные станции, строительные площадки и т.п. или выезда из них.

Примыкание дорог (*укр.* – **Примикання доріг**) – узел автомобильных дорог, где к одной дороге примыкает в одном или разных уровнях другая дорога, не имеющая прямого продолжения и прерывающаяся в этом узле. В зависимости от категории дорог, применяют различные типы примыканий дорог.

Принципы управления (*укр.* – **Принципи управління**) – правила, которыми руководствуются субъекты управления. Принципы управления определяют требования к системе, процессу и механизму управления.

Прицеп (*укр.* – **Причіп**) – 1) транспортное средство, предназначенное для движения только в соединении с другим транспортным средством. К этому виду транспортных средств относятся также полуприцепы и прицепы-ропуски; 2) транспортное средство без собственного источника энергии, которое полностью опирается на дорогу колесами, предназначено для перевозки пассажиров или грузов и приспособлено для буксировки автомобилем.

Причины ДТП (*укр.* – **Причини ДТП**) – любые действия, бездействия, обстоятельства, условия или их совокупность, которые привели к ДТП.

Провозная способность дороги (*укр.* – **Провізна спроможність дороги**) – максимальная масса грузов или количество пассажиров, которые могут быть перевезены через данный участок автомобильной дороги в единицу времени.

Прогиб ограждения динамический (*укр.* – **Прогиб огородження динамічний**) – наибольшее горизонтальное смещение продольной оси балки ограждения в поперечном направлении относительно оси балки недеформированного ограждения при наезде автомобиля на него.

Прогнозирование интенсивности движения (*укр.* – **Прогнозування інтенсивності руху**) – установление перспективной интенсивности движения на основании изучения отчетных данных автотранспортных предприятий и непосредственного учета движения в районе прохождения проектируемой дороги с введением коэффициента прироста на перспективу.

Прогнозируемый уровень безопасности движения (риск ДТП) (*укр.* – **Прогнозований рівень безпеки руху (ризик ДТП)**) – уровень безопасности движения, определенный на последующий период по данным фактического уровня безопасности движения с учетом изученных тенденций к изменению по времени и физического воздействия различных факторов, влияющих на безопасность движения.

Программа аудита (*укр.* – **Програма аудиту**) – оформленная документально в установленной форме совокупность методов и приемов аудита. Включает в себя перечень аудиторских процедур, применяемых в конкретной аудиторской проверке, а также их характер, сроки, объем и конкретных исполнителей.

Продольный профиль земли по оси правого проезда дороги (*укр.* – **Повздовжній профіль землі по вісі правого проїзду дороги**) – высотные координаты точек поверхности земли под осью правого проезда дороги, высчитываются по данным цифровой модели дороги и окружающей местности.

Проезд внутриквартальный (*укр.* – **Проїзд внутрішньоквартальний**) – разновидность городской

автомобильной дороги, обеспечивающей местную транспортную связь внутри кварталов, микрорайонов и с улицами местного значения, а также с магистральными улицами районного значения. Служит иногда подъездом к отдельным промышленным или строительным объектам.

Проезды (укр. – **Проїзди**) – подъезд транспортных средств к жилым и общественным зданиям, учреждениям, предприятиям и другим объектам городской застройки внутри районов, жилых кварталов.

Проезжая часть (укр. – **Проїзна (проїжджа) частина**) – основной элемент дороги, предназначенный для непосредственного движения транспортных средств. В зависимости от интенсивности движения транспортных средств проезжая часть может быть одно-, двух-, трех или многополосной. Дорога может иметь несколько проезжих частей, границами которых являются разделительные полосы.

Проект организации дорожного движения (ОДД) (укр. – **Проект організації дорожнього руху (ОДР)**) – документ, в котором отражены, в условиях существующего состояния дороги (улицы), максимально безопасные, экономические, комфортные условия движения с обеспечением охраны окружающей природной среды за счет совершенствования ОДД.

Промежуточный такт (укр. – **Проміжний такт**) – период времени, в течение которого идет подготовка к передаче права на движение следующей группе транспортных и пешеходных потоков.

Промилле (укр. – **Проміле**) – одна тысячная часть числа, десятая часть процента, обозначаемая знаком ‰.

Промышленно-складские улицы (укр. – **Промислово-складські вулиці**) – транспортная связь легкового и грузового транспорта в пределах зоны (районов), выходы на магистральные городские дороги.

Пропускная способность дороги (укр. – **Пропускна спроможність дороги**) – максимальное количество автомобилей, которое может пропустить данный участок дороги или дорога в целом в единицу времени. Обычно измеряется в легковых автомобилях в час.

Пропускная способность поста сбора платы (укр. – **Пропускна спроможність посту збору плати**) – максимальное количество транспортных средств, которое может пройти через пост сбора платы, обычно измеряемый в автомобилях в час (авт./час).

Простые объекты (укр. – **Прості об'єкти**) – объекты, описываемые определенной совокупностью данных, которые вместе дают возможность установить назначение, конструкцию и состояние простого объекта. Простой объект имеет балансовую стоимость, но не является самостоятельной постройкой для пропуска транспорта.

Противосолнечный козырек (укр. – **Протисонячний козырьок**) – самое распространенное антифантомное устройство.

Протяженность дороги (укр. – **Протяжність дороги**) – фактическая длина дороги между объектами или населенными пунктами.

Профиль дороги поперечный (укр. – **Профіль дороги поперечний**) – изображение в уменьшенном масштабе сечения дороги вертикальной плоскостью, перпендикулярной к ее оси. Элементы поперечного профиля: проезжая часть, обочины, разделительная полоса, водоотводные канавы, откосы и др.

Профиль дороги продольный (укр. – **Профіль дороги повздовжній**) – развернутая в плоскости чертежа проекция оси дороги на вертикальную плоскость. Элементы продольного профиля: кривые выпуклые и вогнутые, прямые горизонтальные и наклонные (подъемы и спуски).

Процесс аудиторской проверки (укр. – **Процес аудиторської перевірки**) – совокупность организационных, методических и технических приемов, осуществляемых с помощью определенных процедур.

Прочность дорожной одежды и земляного полотна – (укр. – **Міцність дорожнього одягу і земляного полотна**) характеристика несущей способности дорожной одежды рассматриваемой конструкции; оценивается модулем упругости E , МПа.

Психологическая ясность трассы (укр. – **Психологічна ясність траси**) – создание продолжением дороги, придорожной обстановкой и озеленением у водителей уверенности в дальнейшем

направлении дороги за пределами фактической видимости, что позволяет прогнозировать режимы движения.

Пункт (станция) сбора платы за проезд (*укр.* – **Пункт (станція) збору плати за проїзд**) – имущественный комплекс, включающий здания, сооружения, площадки, специальное оборудование и предназначенный для контроля въезда и / или выезда с платной автомобильной дороги (дорожного объекта), для сбора платы за проезд или выдачи въездного талона (билета), а также для сбора, учета, обработки, передачи информации о транспортных потоках и поступающие денежные средства.

Путепровод (*укр.* – **Шляхопровід**) – мостовое сооружение для пропуска одной транспортной магистрали над другой в разных уровнях.

Пути сообщения (*укр.* – **Шляхи сполучення**) – автомобильные дороги, железнодорожные дороги и водные пути, воздушные линии, монорельсовые и канатные дороги, трубопроводы и т.д.

P

Работоспособность дорожной одежды (*укр.* – **Працездатність дорожнього одягу**) – эксплуатационный показатель дороги, показывает суммарную массу в брутто тоннах пропущенных по дороге транспортных средств между капитальными ремонтами.

Ровность дорожного покрытия (*укр.* – **Рівність дорожнього покриття**) – качественное состояние поверхности проезжей части, обеспечивает высокие транспортно-эксплуатационные свойства дороги (комфортность, безопасность). Оценивается по сравнению с установленной нормой колебаний по высоте в поперечном и продольном профиле, что измеряется по величине просвета между поверхностью дорожного покрытия и рейкой в продольном и шаблоном в поперечном направлениях или с помощью специальных приборов.

Радиус кривой в плане наименьший (*укр.* – **Радіус кривої в плані найменший**) – радиус, при котором обеспечивается безопасное движение автомобилей с расчетной скоростью при

чистом увлажненном покрытии, с обустройством виражей и расширением проезжей части.

Разделение движения в пространстве (*укр. – Розділення руху в просторі*) – процесс управления дорожным движением, предполагающий разделение транспортных и пешеходных потоков в пространстве, чтобы ликвидировать конфликтные точки. Это обеспечивается: маршрутизация перевозок, канализирование движения на перекрестках и перегонах, развязка движения в разных уровнях, введение одностороннего движения.

Разделение движения во времени (*укр. – Розділення руху в часі*) – это направление организации дорожного движения, которое охватывает методы, обеспечивающие, в основном с помощью ПДД, дорожных знаков и световых сигналов светофоров, разделение транспортных и пешеходных потоков во времени. Это обеспечивается: разделение перевозок во времени, установление приоритета на перекрестках, светофорное регулирование на пересечениях, регулирование движения на перекрестках, светофорное регулирование на пересечениях, регулирование движения на ж/д переездах.

Разделение транспортного потока (*укр. – Розділення транспортного потоку*) – изменение направления движения части транспортного потока.

Разделительная полоса (*укр. – Розділювальна смуга*) – выделенный конструктивно или с помощью сплошных линий дорожной разметки 1.1 и 1.2 элемент автомобильной дороги, который разделяет сопредельные проезжие части. Разделительная полоса не предназначена для движения или стоянки транспортных средств. При наличии на разделительной полосе тротуара на нем разрешается движение пешеходов.

Разметка вертикальная (*укр. – Розмітка вертикальна*) – обозначения в виде сочетаний черных и белых полос, наносимых на дорожные сооружения и элементы оборудования дорог, показывающие их габариты и являющиеся средством зрительного ориентирования.

Разметка горизонтальная (*укр. – Розмітка горизонтальна*) – обозначения, наносимые на проезжую часть дороги (линии, стрелы,

надписи и другие обозначения), устанавливающие определенный порядок и режимы движения.

Разметка дорожная (*укр.* – **Розмітка дорожня**) – линии, надписи и другие обозначения на проезжей части дороги, бордюрных камнях, элементах дорожных сооружений и обстановки дорог, которые предназначены для информирования участников дорожного движения и установление порядка их действий.

Разрешенная максимальная масса (*укр.* – **Дозволена максимальна маса**) – 1) максимальная масса груженого транспортного средства, объявленная допустимой компетентным органом государства, в котором зарегистрировано транспортное средство; 2) масса снаряженного транспортного средства с грузом, водителем и пассажирами, которая установлена технической характеристикой транспортного средства как максимально допустимая.

Разрешенная максимальная масса автопоезда (*укр.* – **Дозволена максимальна маса автопоїзда**) – это сумма разрешенной максимально допустимой массы каждого транспортного средства, входящего в состав автопоезда.

Разрешенная скорость движения (*укр.* – **Дозволена швидкість руху**) – максимальная скорость движения транспортных средств, на определенном участке дороги, установленная «Правилами дорожного движения Украины» и техническими средствами ОДД.

Районное управление дорожным движением (*укр.* – **Районне управління дорожнім рухом**) – вид управления, который предусматривает единое координированное управление в нескольких соседних зонах. Объединение зон в район может быть непостоянным. В период стабильных параметров дорожного движения в районе действует единый план координации, сформированный по критерию минимизации совокупных задержек и количества остановок транспортных средств.

Раненый во время ДТП (*укр.* – **Поранений під час ДТП**) – лицо, которое было травмировано в ДТП.

Рассеиватель сигнала светофора (*укр.* – **Розсіювач сигналу світлофора**) – оптическая система, образованная отдельными пластинами стекла, каждая из которых является выпуклой линзой,

смягчает свет ярких источников излучения и равномерно распределяет (рассеивает) свет.

Расследование (*укр.* – **Розслідування**) – процесс, который проводится с целью предупреждения чрезвычайных (транспортных) событий и включает сбор и анализ информации, подготовку заключений, установления обстоятельств и причин и разработка рекомендаций по обеспечению безопасности транспорта.

Расстояние видимости предмета (*укр.* – **Відстань видимості предмета**) – расстояние, обеспечивающее видимость с места водителя на высоте 1,2 м любого предмета высотой 0,20 м, который находится на середине полосы движения.

Расстояние видимости разметки (*укр.* – **Відстань видимості розмітки**) – максимальное расстояние, на котором с высоты 1,1 м от поверхности дорожного покрытия видны элементы разметки на дороге. В качестве объекта наблюдения берут начало штриха линии, стрелки, буквы, цифры и другие элементы разметки.

Расчетная скорость движения (*укр.* – **Розрахункова швидкість руху**) – предельная безопасная скорость движения легкового одиночного автомобиля, допускаемая для дороги определенной категории, при условии обеспечения его устойчивости на сухом или увлажненном чистом покрытии и достаточного расстояния видимости.

Расчетное транспортное средство (РТС) (*укр.* **Розрахунковий транспортний засіб**) – транспортное средство, которое в поворотном транспортном потоке создает самый динамичный габарит.

Реакция водителя (*укр.* – **Реакція водія**) – это ответное действие организма на какой-либо раздражитель.

Реверсивное регулирование (*укр.* – **Реверсивне регулювання**) – метод регулирования дорожного движения: когда с помощью светофоров или знаков по одной или нескольким полосам движения дороги движение может быть организовано в ту или иную сторону. Этот метод регулирования позволяет эффективно использовать ширину проезжей части.

Регулирование дорожного движения (*укр.* – **Регулювання дорожнім рухом**) – целенаправленное воздействие на участников дорожного движения с целью обеспечения безопасности дорожного движения.

Регулировщик (*укр.* – **Регулювальник**) – работник милиции, выполняющий регулирование дорожного движения в форменной одежде повышенной видимости с элементами из светоотражающего материала с помощью жезла, свистка. К регулировщику приравниваются работники военной инспекции безопасности дорожного движения, дорожно-эксплуатационной службы, дежурный на железнодорожном переезде, паромной переправе, которые имеют соответствующее удостоверение, нарукавную повязку, жезл, диск с красным сигналом или светоотражателем, красный фонарь или флажок и выполняют регулирования в форменной одежде.

Режим движения (*укр.* – **Режим руху**) – комплексная характеристика движения транспортного потока, включающая скорости движения, интервалы между движущимися транспортными средствами, количество маневров (перестроений, обгонов).

Режим дорожного движения (*укр.* – **Режим дорожнього руху**) – см. Режим движения.

Режим светофорного регулирования (*укр.* – **Режим світлофорного регулювання**) – количество, последовательность и продолжительность отдельных тактов и фаз, а также длительность цикла регулирования.

Рекогносцировочное обследование дорог (*укр.* – **Рекогносцирувальне обстеження доріг**) – периодические визуальные проверки состояния дорожных условий с целью выявления факторов негативного влияния на безопасность движения.

Рельсовое транспортное средство (*укр.* – **Рейковий транспортний засіб**) – трамвай и платформы со специальным оборудованием, движущиеся по трамвайным путям. Другие транспортные средства, участвующие в дорожном движении, считаются нерельсовыми.

Ремонт автомобильной дороги (*укр.* – **Ремонт автомобільної дороги**) – комплекс работ по восстановлению ее первоначальных транспортно-эксплуатационных характеристик, при котором производится восстановление износа покрытия, восстановление и улучшение его ровности и сцепных качеств, устранение всех деформаций и повреждений дорожного покрытия, земляного

полотна, дорожных сооружений, элементов обстановки и обустройства дороги, организации и обеспечения безопасности движения.

Риск (укр. – **Ризик**) – 1) влияние неопределенности на достижение цели; 2) появление обстоятельств, обуславливающих возникновение чрезвычайных (транспортных) событий.

Ручное управление АСУДД (укр. – **Ручне управління АСУДР**) – управление, которое осуществляется сотрудником полиции или другим ответственным лицом в отдельных случаях на локальном перекрестке (затор, дорожно-транспортное происшествие и др.).

С

Сборные объекты (укр. – **Збірні об'єкти**) – объекты, которые являются совокупностью простых объектов и представляют собой сооружения для пропуска или обслуживания автомобильного транспорта в определенном месте или на протяжении определенного расстояния. Сборные объекты также могут быть совокупностью других сборных объектов или совокупностью и простых, и сборных объектов. Балансовая стоимость сборных объектов является суммой стоимости простых объектов, которые являются составляющими этого сборного объекта.

Световозвращатель (катафот) (укр. – **Світлоповертач (катофот)**) – отражатель световых лучей, особенность которого заключается в отражении падающих на него лучей света в обратном направлении; устанавливаются на заборах, разметочных кнопках, опорных стенах, сигнальных столбиках.

Световозвращающий элемент (укр. – **Світлоповертальний елемент**) – устройство, предназначенное для улучшения распознавания объекта в темное время суток и при недостаточной видимости путем отражения световых лучей, излучаемых внешним источником света.

Световозвращающий эффект (*укр.* – **Світлоповертальний ефект**) – относительное количество света, которое отражается от объекта под углом, близким к углу его падения на указанный объект.

Светофильтр сигнала светофора (*укр.* – **Світлофільтр сигналу світлофора**) – цветное стекло, которое имеет определенный спектральный пропуск и большой коэффициент общего пропускания света.

Светофильтры-линзы (*укр.* – **Світлофільтри-лінзи**) – специальное устройство светофора, способствующее концентрации светового потока. Их использование позволяет отказаться от использования отражателя и уменьшить размер сигнала (транспортные светофоры 3 типов).

Светофильтры-рассеиватели (*укр.* – **Світлофільтри-розсіювачі**) – специальное устройство светофора, обеспечивающее необходимое перераспределение светового потока в пространстве. Для этих целей на их внутренней стороне формируется узорчатый, призматический, ромбический или каплевидный рисунок. Важной характеристикой является угол светорассеяния.

Светофор (*укр.* – **Світлофор**) – устройство оптической сигнализации, предназначенное для регулирования движения людей, велосипедов, автомобилей и других участников дорожного движения, поездов железной дороги и метрополитена, речных и морских судов.

Светофор дорожный (светофор) (*укр.* – **Світлофор дорожній (світлофор)**) – светосигнальное устройство для регулирования движения.

Светофорная установка (*укр.* – **Світлофорна установка**) – один или несколько светофоров, соединенных конструктивно и местом установки.

Светофорный объект (*укр.* – **Світлофорний об'єкт**) – группа светофоров, установленных на участке улично-дорожной сети, очередность движения по которому конфликтующих транспортных потоков или транспортных и пешеходных потоков регулируется светофорной сигнализацией.

Сдвоенный автопоезд (*укр.* – **Здвоєний автопоїзд**) – соединение седельного тягача, полуприцепа и прицепа.

Себестоимость перевозок (*укр.* – **Собівартість перевезень**) – показатель эффективности работы автомобильного транспорта в данных дорожных условиях; измеряется в стоимостных единицах, отнесенных к 1 т·км, 1 авт·ч, 1 авт·км (коп./ (т·км), коп./ (авт·ч), коп./ (авт·км)).

Себестоимость перевозок (работ, услуг) (*укр.* – **Собівартість перевезень (робіт, послуг)**) – это выраженные в денежной форме текущие расходы транспортных предприятий, непосредственно связанные с подготовкой и осуществлением процесса перевозок грузов и пассажиров, а также выполнением работ и услуг, обеспечивающих перевозки.

Седельный автопоезд (*укр.* – **Сідельний автопоїзд**) – соединение седельного тягача и полуприцепа.

Седельный тягач (*укр.* – **Сідельний тягач**) – автомобиль, который по своей конструкции и оборудованию предназначен для буксировки полуприцепа.

Серпантин (*укр.* – **Серпантин**) – вид кривой в плане, которая описывается с внешней стороны острого угла между двумя направлениями дороги.

Сеть автомобильных дорог (*укр.* – **мережа автомобільних доріг**) – совокупность всех дорог на территории страны, краев, областей или районов, обслуживающих все отрасли их комплексного хозяйства.

Система маршрутного ориентирования на дорогах (*укр.* – **Система маршрутного орієнтування на дорогах**) – 1) комплекс технических средств организации дорожного движения, обеспечивающий участникам дорожного движения (водителям транспортных средств, пешеходам, пассажирам) возможность быстро и достоверно определять свое местоположение на дороге и направление дальнейшего движения по выбранному маршруту; 2) система оборудования дорожных развязок знаками индивидуального проектирования по ГОСТ 4100 и разметкой 1.22 в соответствии с ГОСТ 2587, которая обеспечивает каждому водителю безошибочное достижение конечного пункта поездки по выбранному маршруту.

Система поддержки принятия решения (СППР) (*укр.* – **Система підтримки прийняття рішення (СППР)**) – это интерактивная автоматизированная система, которая помогает

пользователю (ЛПР – лицо принимающее решение) использовать данные и модели для идентификации и решения задач и принятия решений.

Система сдерживающая для пешеходов (укр. – Система стримувальна для пішоходів) – комплекс технических средств пассивной безопасности дорожного движения на автомобильных дорогах, улицах, искусственных сооружениях предназначен для предотвращения выхода людей в опасную зону.

Система сдерживающая транспортная (укр. – Система стримувальна транспортна) – система оборудования автомобильной дороги (искусственного сооружения), которая предназначена для предотвращения съезда транспортного средства в опасную зону. Состоит из рабочего участка, а также начального и конечного участков ограждения или амортизационных устройств. Система может иметь переходной участок для соединения участков ограждения различных конструкций, групп и типов.

Система управления безопасностью (укр. – Система управління безпекою) – структурированная и документированная система, позволяющая органам управления проводить политику в сфере безопасности дорожного движения.

Скользкая дорога (укр. – Слизька дорога) – дорога, покрытие которой отличается от сухого, чистого состояния и имеет коэффициент сцепления ниже нормативного.

Скорость движения расчетная (укр. – Швидкість руху розрахункова) – предельная безопасная скорость движения легкового автомобиля на сухом покрытии при достаточном расстоянии видимости, допускаемая на дороге определенной категории. На основе расчетной скорости нормируют геометрические элементы дороги.

Скорость допустимая (укр. – Швидкість дозволена) – максимальная скорость транспортных средств, установленная Правилами дорожного движения и проектом (схемой) организации дорожного движения для данного участка автомобильной дороги, улицы.

Скорость сообщения (укр. – Швидкість сполучення) – скорость транспортного средства, которая определяется как

отношение расстояния между пунктами сообщения ко времени нахождения транспортного средства на маршруте.

Скорость транспортного потока (*укр.* – **Швидкість транспортного потоку**) – это средняя скорость движения транспортных средств на определенном отрезке пути за определенный отрезок времени.

Слияние потоков движения (*укр.* – **Злиття потоків руху**) – объединение двух или нескольких потоков движения в один.

Смешанный автопоезд (*укр.* – **Змішаний автопоїзд**) – соединение пассажирского автомобиля с грузовым прицепом.

Смешанный поток участников дорожного движения (*укр.* – **Змішаний потік учасників дорожнього руху**) – поток, состоящий из механических транспортных средств, велосипедистов и пешеходов, которые используют одну и ту же проезжую часть.

Сообщение о ДТП (*укр.* – **Повідомлення про ДТП**) – информация о ДТП, уточняющая обстоятельства ДТП и предоставляется с целью своевременного формирования комиссии по расследованию ДТП.

Сооружения дорожного водоотвода (*укр.* – **Споруди дорожнього водовідводу**) – сооружения, предназначенные для отвода поверхностных и грунтовых вод от земляного полотна и проезжей части (боковые канавы, водоотводные канавы, нагорные канавы, водопропускные трубы, открытые и закрытые дренажные системы, ливневая канализация и т.д.).

Состав транспортного потока (*укр.* – **Склад транспортного потоку**) – качественное или процентное соотношение разных типов транспортных средств в составе транспортного потока, отличающихся грузоподъемностью, функциональным назначением и типом двигателя (дизельный, карбюраторный и т. п.).

Состав транспортных средств (*укр.* – **Склад транспортних засобів**) – сцепленные транспортные средства, которые участвуют в дорожном движении как одно целое.

Сочлененный автобус (*укр.* – **Зчленований автобус**) – автобус, который состоит из двух и более жестких шарнирно соединенных между собой секций таким образом, при котором обеспечивается перемещение пассажиров из одной секции в другую.

Специализированный автомобиль (*укр. – Спеціалізований автомобіль*) – автомобиль, который по своей конструкции и оборудованию предназначен для перевозки пассажиров или грузов определенных категорий.

Специализированный автобус (*укр. – Спеціалізований автобус*) – автобус, который по своим характеристикам не соответствует ни одному из типов, имеет специальное оборудование и предназначен, в основном, для перевозки пассажиров определенных категорий или определенных профессий.

Специализированный прицеп (*укр. – Спеціалізований причіп*) – прицеп, который по своей конструкции и оборудованию предназначен для перевозки людей или грузов определенных категорий.

Специальный автомобиль (*укр. – Спеціальний автомобіль*) – автомобиль, который по своей конструкции и оборудованию предназначенный для выполнения специальных рабочих функций.

Специальный полуприцеп (*укр. – Спеціальний напівпричіп*) – полуприцеп, который по своей конструкции и оборудованию предназначен для выполнения специальных рабочих функций.

Специальный прицеп (*укр. – Спеціальний причіп*) – прицеп, который по своей конструкции и оборудованию предназначен для выполнения специальных рабочих функций.

Способность сдерживающая (*укр. – Здатність стримувальна*) – показатель энергоемкости конструкции сдерживающей системы. Определяется максимальной кинетической энергией транспортного средства, которую во время наезда способно воспринимать ограждение с обеспечением требований назначения.

Спуск (отрицательный уклон) (*укр. – Спуск (негативний ухил)*) – отклонение проектной линии от горизонтали вниз.

Срок службы автомобильной дороги (*укр. – Термін служби автомобільної дороги*) – период времени от сдачи построенной дороги в эксплуатацию до ее реконструкции или между капитальными ремонтами.

Статическая нагрузка (*укр. – Статичне навантаження*) – нагрузка от недвижимого транспортного средства.

Стеглосферы (*укр.* – **Сглосферы**) – прозрачные сферические стеклянные шарики, используемые для обеспечения видимости в свете фар дорожных знаков и разметки.

Степень насыщения направления движения (*укр.* – **Ступіннь насичення напрямку руху**) – это отношение количества транспортных средств, прибывающих к перекрестку в данном направлении за время цикла к максимально возможному количеству, которое может пропустить перекресток в этом направлении движения.

Стоимость среднестатистического жизни (*укр.* – **Вартість середньостатистичного життя**) – выраженная в денежной форме стоимость жизни физического лица, которая измеряется путем определения чистой обоснованной стоимости выгод, которые другие физические лица (муж, жена, иждивенцы, партнеры, работодатели) и государство могли бы ожидать от будущих усилий этого лица, стоимость жизни которой подлежит оценке.

Стойка ограждения (*укр.* – **Стійка огорожі**) – вертикальный элемент ограждения, закрепленный в земляном полотне, на плите проезжей части мостового сооружения или на переходной плите и служащий опорой для монтажа на нем кронштейна и балки барьерной держащей ограждения.

Столбик направляющий (СН) (*укр.* – **Стовпчик напрямний**) – определенной формы и габаритов столбик, предназначенный для обеспечения видимости внешнего края обочины.

Столбик сигнальный (*укр.* – **Стовпчик сигнальний**) – направляющее устройство в виде столбика, изготовленного из пластических материалов, резины или металла; используют для зрительного ориентирования водителей в темное время суток и при неблагоприятных погодных условиях; устанавливают на обочинах автомобильных дорог при отсутствии опор светильников наружного освещения и удерживающих ограждений.

Столкновение (*укр.* – **Зіткнення**) – дорожно-транспортное происшествие, при котором движущиеся транспортные средства столкнулись между собой или с подвижным составом железных дорог; столкновения разделяют на фронтальные, попутные и боковые.

Стохастичность транспортного потока (*укр.* – **Стохастичність транспортного потоку**) – предполагает, что

параметры транспортного потока допускают определение прогноза с определенной степенью вероятности.

Стояк (опора) (*укр.* – **Стояк (опора)**) – конструктивный элемент ограждения, содержащий каркас и ограждение в целом в вертикальном положении.

Стоянка (*укр.* – **Стоянка**) – прекращение движения транспортного средства на время более 5 минут по причинам, не связанным с необходимостью выполнения требований ПДД, посадкой (высадкой) пассажиров, погрузкой (разгрузкой) груза.

Стоянка автомобильная (автостоянка) (*укр.* – **Стоянка автомобільна (автостоянка)**) – оборудованная площадка или расширение проезжей части для остановок и кратковременных стоянок автомобилей вне населенных пунктов или специально оборудованные площадки в населенных пунктах.

Стратегия управления автомобилем (*укр.* – **Стратегія управління автомобілем**) – это планирование и организация транспортного процесса. Стратегия включает в себя период от момента принятия решения о поездке до ее начала. В зависимости от цели, длительности поездки, опыта и т.д. стратегия может меняться. Наличие большого числа факторов создает неопределенность в формировании стратегии.

Схема организации дорожного движения (*укр.* – **Схема організації дорожнього руху**) – документ, выполненный в соответствии с требованиями стандарта, в котором в виде условных обозначений отражена ОДД на участках дороги (улицы) или местах расположения объектов дорожного сервиса. Является составной частью проекта организации дорожного движения или раздела проектно-сметной документации.

Схема пофазного разъезда (*укр.* – **Схема пофазного роз'їзду**) – графическое представление распределения конфликтующих транспортных и пешеходных потоков во времени.

Субъекты управления (*укр.* – **Суб'єкти управління**) – персонал, функциональные службы, структурные подразделения, специально созданные органы, влияющие на систему управления с целью обеспечения ее функционирования.

Существующее состояние дороги (*укр.* – **Існуючий стан дороги**) – 1) фактические параметры геометрических и других

элементов дороги (улицы) в период их обследования; 2) состояние конструктивных и других элементов действующей дороги в период их обследования для разработки проекта (схемы) организации дорожного движения.

Съезд (въезд) соединительный (*укр.* – **З'їзд (в'їзд) з'єднувальний**) – элемент пересечения или примыкания дорог в разных уровнях, предназначенный для сопряжения проезжих частей дорог между собой и перевода движения с одной дороги на другую. Существуют лево и правоповоротные съезды.

Съезд левоповоротный (*укр.* – **З'їзд лівоповоротний**) – элемент пересечения, который соединяет проезжие части пересекаемых дорог и предназначен для дальнейшего движения налево по пересекаемой дороге. Левоповоротный съезд может быть: прямым, при котором по ходу движения начало съезда располагается до места пересечения дорог в плане, а конец – после него (переход движения осуществляется поворотом налево); полупрямую, при котором начало и конец съезда расположены за местом пересечения дорог (переход движения осуществляется последовательным поворотом сначала налево, а затем совмещается с правоповоротным съездом); петлевым, при котором начало съезда располагается после места пересечения дорог, а конец – перед ним (перевод движения осуществляется поворотом направо).

Съезд правоповоротный (*укр.* – **З'їзд правоповоротний**) – элемент пересечения, который соединяет проезжие части пересекаемых автомобильных дорог и предназначен для дальнейшего движения направо по пересекаемой дороге.

Съезд противоаварийный (*укр.* – **З'їзд протиаварійний**) – тупиковый участок, примыкающий к дороге, располагается в пределах или в конце спуска, предназначенный для принудительной остановки транспортного средства в случае отказа его тормозных устройств путем увеличения сопротивления движению (подъем) в сочетании с засыпанием поверхности съезда рыхлым материалом (песок, гравий).

Т

Табло вызова пешехода (ТВП) (*укр.* – **Табло виклику пішохода (ТВП)**) – техническое средство регулирования дорожного движения, предназначенное для реализации способа управления, который заключается в том, что переключение сигналов светофоров на локальном перекрестке или регулируемом пешеходном переходе происходит по запросам пешеходов. Данный способ регулирования применяется при интенсивном движении транспортных потоков и малых по интенсивности пешеходных потоках.

Табло вызова пешеходное (*укр.* – **Табло виклику пішохідне**) – устройство, предназначенное для вызова через дорожный контроллер сигнала светофора, который разрешает движение пешеходов через проезжую часть на их запрос.

Такт регулирования (*укр.* – **Такт регулювання**) – период действия определенной комбинации светофорных сигналов. Такты делятся на основные и промежуточные.

Тактика управления автомобилем (*укр.* – **Тактика управління автомобілем**) – реализация выработанной стратегии проявляющаяся в оперативном изменении режима движения в процессе поездки.

Темное время суток (*укр.* – **Темна пора доби**) – часть суток от заката до восхода солнца.

Техническая скорость (*укр.* – **Технічна швидкість**) – скорость транспортного средства, определяющаяся отношением пройденного расстояния к сумме времени движения и остановок, связанных, с организацией дорожного движения (светофоры, железнодорожные переезды и т. п.).

Технический уровень дороги (*укр.* – **Технічний рівень дороги**) – степень соответствия нормативным требованиям постоянных, не меняющихся в процессе эксплуатации геометрических параметров и характеристик дороги и ее инженерных сооружений.

Техническое обеспечение аудита (*укр.* – **Технічне забезпечення аудиту**) – это комплекс технических средств и

методов, обеспечивающих функционирование аудита. Элементами технического обеспечения аудита есть технические средства, методические и руководящие материалы, техническая документация.

Техническое расследование (*укр.* – **Технічне розслідування**) – установление технических, психофизиологических и организационных причин возникновения ДТП и разработка мер по предотвращению таких ДТП.

Техническое состояние сооружения (*укр.* – **Технічний стан споруди**) – характеристикой технического состояния сооружения является вывод программно-аналитического комплекса или профессиональной экспертной оценки.

Техническое средство регулирования (*укр.* – **Технічний засіб регулювання**) – устройство, предназначенное для организации и регулирования дорожного движения (дорожные знаки, информационные табло, дорожная разметка, сигнальные столбики, транспортные и пешеходные ограждения разных типов, светофорное оборудование и т.д.).

Технологический объект управления в АСУДД (*укр.* – **Технологічний об'єкт управління в АСУДР**) – улично-дорожная сеть и транспортные и пешеходные потоки на ней, а также инструкции, по которым осуществляются организация и управление дорожным движением.

Тип светофора (*укр.* – **Тип світлофора**) – светофор определенного функционального назначения.

Тоннель автодорожный (*укр.* – **Тунель автодорожній**) – подземное или подводное сооружение, предназначенное для устройства автомобильной дороги через толщу земли, горный массив или под водной преградой.

Топографический анализ ДТП (*укр.* – **Топографічний аналіз ДТП**) – выделение мест и участков дорог в населенных пунктах и городах и на внегородских дорогах с наибольшей концентрацией ДТП (“очагов аварийности”).

Тормозной путь (*укр.* – **Гальмівний шлях**) – расстояние, которое проходит транспортное средство во время экстренного торможения с начала осуществления воздействия на механизм управления тормозной системы (педаль, рукоятку) до места его остановки.

Трамвайный путь (*укр.* – **Трамвайний шлях**) – элемент дороги, предназначенный для движения рельсовых транспортных средств, которое ограничивается по ширине специально выделенной отмошкой трамвайной линии или дорожной разметкой. По трамвайной колее допускается движение нерельсовых транспортных средств в соответствии с ПДД.

Транспорт (*укр.* – **Транспорт**) – совокупность перевозочных средств, путей сообщения, средств управления и связи, а также различных технических устройств, механизмов и сооружений, обеспечивающих их работу.

Транспортная инфраструктура (*укр.* – **Транспортна інфраструктура**) – это совокупность объектов (предприятий, учреждений), которые занимаются ремонтом, строительством и реконструкцией, а также эксплуатационным содержанием дорог, мостов и других дорожных путей. Транспортная инфраструктура обеспечивает наличие равных и качественных дорог, а также хранение их в хорошем состоянии. В состав транспортной инфраструктуры входят железные дороги, железнодорожные узлы и станции, автомобильные дороги, автомагистрали, улицы, авиалинии и аэропорты, речные пути и порты, морские порты, канатные дороги, монорельсовые пути, складские и ремонтные заведения, грузовые терминалы. Большинство исследователей относят в состав транспортной инфраструктуры также подвижной состав транспорта.

Транспортная развязка (*укр.* – **Транспортна розв'язка**) – сооружение (или комплекс сооружений) на пересечении дорог, которое обеспечивает бесперебойное движение транспортных потоков в различных направлениях. Обустраивается в двух или нескольких уровнях. Если схема транспортной развязки обеспечивает непрерывное движение без пересечений траекторий автомобилей, то такие развязки называются полными, а если на отдельных участках их планирования имеются точки пересечения траекторий движения в одном уровне – неполными.

Транспортная система (*укр.* – **Транспортна система**) – это система объединения транспортной инфраструктуры, транспортных предприятий, транспортных средств и управления в совокупности.

Транспортная система в наиболее общем случае (*укр. – Транспортна система в найбільш загальному випадку*) – это образующая связанное целое совокупность работников, транспортных средств и оборудования, элементов транспортной инфраструктуры и инфраструктуры субъектов перевозки, включая систему управления, направленная на эффективное перемещение грузов и пассажиров.

Транспортная составляющая себестоимости перевозок (*укр. – Транспортна складова собівартості перевезень*) – условный показатель, характеризующий затраты автомобильного транспорта по обеспечению перевозок пассажиров и грузов.

Транспортное средство (*укр. – Транспортний засіб*) – устройство, приводимое в движение двигателем или силой мускулов и предназначенное для перевозки людей и (или) груза, а также установленного на нем специального оборудования или механизмов.

Транспортное средство трехколесное (трицикл) (*рос. – Транспортный засіб триколісний (трицикл)*) – механическое транспортное средство с тремя симметрично расположенными колесами и, преимущественно, верховой посадкой водителя и/или мотоциклетным рулем, который в зависимости от своих технических характеристик может относиться к категории АМ, А1 или А.

Транспортное средство единичное (*укр. – Транспортний засіб поодинокий*) – одиночное транспортное средство, автопоезд, а также буксирующее транспортное средство в сцеплении с буксируемым.

Транспортное средство потенциально опасное (*укр. – Транспортний засіб потенційно небезпечний*) – транспортное средство, владелец которого своими действиями или бездействием по отношению к обязательствам, предусмотренных Законом, нарушает права участников дорожного движения на безопасные, комфортные и беспрепятственные условия дорожного движения, предусмотренные Законом.

Транспортное средство тихоходное (*укр. – Транспортний засіб тихохідний*) – механическое транспортное средство с грузом или без груза, которое по своим техническим характеристикам может двигаться со скоростью не более 40 км/ч.

Транспортно-эксплуатационные показатели дороги (*укр. –*

Транспортно-эксплуатаційні показники дороги) – ряд параметров, определяющих технический уровень дороги и ее эксплуатационные возможности. В зависимости от значений показателей дорогу относят к той или иной категории. Основными показателями являются: скорость, интенсивность и состав движения, пропускная и провозная способность, уровень аварийности, качество дорожного покрытия, время сообщения, себестоимость перевозок автомобильным транспортом и др.

Транспортные связи (*укр.* – **Транспортні зв'язки**) – графическое изображение направления перевозок и количества грузов и пассажиров, которые будут перевезены в перспективном или в расчетном году в районе тяготения проектируемой сети дорог. Различают: внутрирайонные, межрайонные, межобластные, межреспубликанские, международные.

Транспортный поток (*укр.* – **Транспортний потік**) – совокупность транспортных средств, движущихся по дороге.

Транспортный процесс (*укр.* – **Транспортний процес**) – это совокупность операций с грузами (пассажирами) и транспортными средствами, в результате выполнения которых грузы (пассажиры) меняют свое местоположение в пространстве.

Транспортный район (*укр.* – **Транспортний район**) – это саморегулируемая территория города, образуется вокруг транспортной сети, жители которой осуществляют внутрирайонные передвижения пешком не пересекая границ района, а межрайонные – осуществляют по городской сети между центрами транспортных районов.

Транспортный узел (*укр.* – **Транспортний вузол**) – пункт стыкования и взаимодействия двух или более видов транспорта, обладающий комплексом технических средств, устройств и технологий, предназначенных для обслуживания грузо- и пассажиропотоков.

Трасса дороги (*укр.* – **Траса дороги**) – положение геометрической оси автомобильной дороги в пространстве, соответствует ее проектному положению на местности и определяется двумя проекциями: горизонтальной (планом) и вертикальной (продольным профилем).

Требования безопасности (*укр.* – **Вимоги безпеки**) – требования, установленные законодательными актами, правилами,

положениями, инструкциями, нормативно-технической документацией и т.д., выполнение которых обеспечивает безопасность.

Троллейбус (*укр.* – **Тролейбус**) – дорожное транспортное средство, предназначенное для перевозки пассажиров и их багажа, которое приводится в движение электродвигателем, к которому электрический ток от внешнего источника подается через подвесную контактную сеть.

Тротуар (*укр.* – **Тротуар**) – элемент автомобильной дороги, предназначенный для движения пешеходов, примыкающий к проезжей части или отделенный от нее газоном.

Тумба с искусственным освещением (*укр.* – **Тумба з штучним освітленням**) – направляющее устройство, состоящее из полупрозрачного стеклянного или пластмассового пустотелого корпуса и встроенного внутри нее светильника с источником света, подключенное к источнику энергоснабжения; используется для улучшения видимости на островке безопасности, направляющих островках, начальных участках разделительной полосы, опоры стен транспортных тоннелей в темное время суток.

Тумба сигнальная (ТС) (*укр.* – **Тумба сигнальна**) – тумба цилиндрической формы с внутренним освещением (ТСО) или без внутреннего освещения (ТСБ), предназначенная для обозначения опасных препятствий, расположенных на разделительной полосе, проезжей части, островке безопасности, направляющем островке, обочине.

Туристические маршруты (*укр.* **Туристичні маршрути**) – определенные в установленном порядке автомобильные дороги, участки дорог, на которых предусмотрен комплекс обслуживания отечественных и иностранных автотуристов.

У

Угол светорассеяния (*укр.* – **Кут світлороссіяння**) – наибольший угол, в пределах которого сила света уменьшается вдвое по сравнению с ее осевым значением.

Угловой размер знаков (*укр.* – **Кутовий розмір знаків**) – угол между прямыми, проведенными от глаз наблюдателя до крайних по высоте точек знака.

Удерживающая способность ограждения (*укр.* – **Утримуюча здатність огороження**) – показатель, характеризующий способность ограждения рассеивать энергию автомобиля наехшего на него, с допустимым воздействием инерционных перегрузок на водителей и пассажиров, предотвращать опрокидывание автомобиля. В конкретных дорожных условиях удерживающую способность каждого типа дорожного ограждения определяют с учетом допустимого динамического прогиба ограждения и максимальной ширины зоны взаимодействия автомобиля и ограждения. Установлено десять уровней удерживающей способности ограждений.

Узел автомобильных дорог (*укр.* – **Вузол автомобільних доріг**) – зона взаимодействия транспортных потоков двух или нескольких сходящихся дорог. В зависимости от характера этого взаимодействия узлы образуют пересечения или примыкания дорог.

Узлы улиц и дорог (*укр.* – **Вузли вулиць і доріг**) – пересечение (перекресток) улиц и дорог, на которых возможен переезд транспортных средств с одного направления улицы или дороги на другой. Узлы улиц и дорог не следует смешивать с "транспортными узлами", представляющими в городах систему различных видов междугородных и внутригородских путей сообщения. В зависимости от взаиморасположения улиц (дорог) и их значение узлы разделяются на пересечения, примыкания и разветвления с организацией транспортного движения на них в одном ("узел в одном уровне", "перекресток", "пересечения в одном уровне") и разных уровнях ("узел в разных уровнях", "пересечение", "транспортная или дорожная развязка в разных уровнях").

Улица (*укр.* – **Вулиця**) – 1) автомобильная городская дорога в пределах населенного пункта; 2) автомобильная дорога, предназначенная для движения транспорта и пешеходов, прокладки наземных и подземных инженерных сетей в пределах населенных пунктов.

Улица радиальная (*укр.* – **Вулиця радіальна**) – автомобильная городская дорога, связывающая окраину города с его центральной частью.

Улица с односторонним движением (*укр.* – **Вулиця з одностороннім рухом**) – автомобильная городская дорога, на которой разрешено движение транспортных средств только в одном указанном направлении.

Улица тангенциальная (хордовая) (*укр.* – **Вулиця тангенціальна (хордова)**) – автомобильная городская дорога, которая проходит по касательной к определенной территории района города и выполняет функции подвода и отвода движения, а также служит для обхода района.

Улицы и дороги местного значения (*укр.* – **Вулиці і дороги місцевого значення**) – это улицы и дороги, к которым относятся жилые, промышленно-складские, пешеходные улицы и дороги, проезды, велосипедные дорожки.

Улицы населенных пунктов (*укр.* – **Вулиці населених пунктів**) – полоса городской или сельской территории, ограниченная геодезически фиксированными границами – красными линиями, предназначенная для движения транспортных средств и пешеходов, со всеми расположенными на ней сооружениями – составными элементами улицы.

Улично-дорожная сеть (*укр.* – **Вулично-дорожня мережа**) – это предназначенная для движения транспортных средств и пешеходов сеть улиц, дорог общего пользования, внутриквартальных и других проездов, тротуаров, пешеходных и велосипедных дорожек, а также набережные, площади, уличные автомобильные стоянки с инженерными и вспомогательными сооружениями, техническими средствами организации дорожного движения.

Управление безопасностью дорожного движения (*укр.* – **Керування безпекою дорожнього руху**) – 1) процесс воздействия на участников дорожного движения, транспортные средства, состояние дороги и дорожное движение путем применения научно-методического, технологического, организационного обеспечения с целью предупреждения возникновения ДТП и снижение тяжести их последствий; 2) подготовка, принятие, реализация управленческих решений по осуществлению организационных, технических и других мероприятий на автомобильном транспорте, направленных на обеспечение безопасности, сохранение здоровья человека и окружающей среды.

Управление дорожным движением (*укр. – Управління дорожнім рухом*) – комплекс мероприятий, направленных на формирование оптимальных режимов дорожного движения.

Управление рисками (*укр. – Управління ризиками*) – это процесс, связанный с идентификацией, анализом рисков и принятия управленческих решений и осуществления мер, направленных на обеспечение минимально возможного принимаемого риска.

Управленческое решение (*укр. – Управлінське рішення*) – директивный акт целенаправленного воздействия на объект управления, характеризующий конкретную управленческую ситуацию, и который содержит мероприятия, программу достижения цели.

Управляемый дорожный знак (*укр. – Керований дорожній знак*) – информационное устройство, предназначен для оперативного изменения скорости, направления или маршрута движения транспорта путем изменения дорожных знаков (указателей).

Управляющий вычислительный комплекс (УВК) (*укр. – Управляючий обчислювальний комплекс (УОК)*) – элемент системы АСУДД, который обеспечивает прием информации, поступающей в центральный управляющий пункт от периферийного оборудования, обрабатывает ее и рассчитывает планы координации, реализуемые АСУДД низшего уровня. Использование УВК дает возможность перейти к адаптивному координированному управлению транспортными потоками в реальном масштабе времени.

Уровень безопасности дорожного движения (*укр. – Рівень безпеки дорожнього руху*) – это количественная или качественная характеристика БДД. Зачастую уровень безопасности движения определяется уровнем аварийности выраженным в абсолютных или относительных показателях, характеризующих количество ДТП и их последствия (погибших и раненых) в единицу времени. Уровень безопасности дорожного движения различают фактический и прогнозируемый.

Уровень загрузки дороги движением (*укр. – Рівень завантаження дороги рухом*) – показатель, характеризующий условия и безопасность движения автомобилей и определяемый отношением интенсивности движения автомобилей к пропускной способности этого участка.

Уровень опасности дороги, маршрута, сети дорог (укр. – **Рівень небезпеки дороги, маршруту, мережі доріг**) – относительный показатель аварийности, определяемый количеством ДТП за год (или за определенный период) на 100 км протяженности дороги.

Уровень удобства для движения транспортных потоков (укр. – **Рівень зручності для руху транспортних потоків**) – качественное состояние транспортного потока и условий движения, которые обеспечивают условия комфортности и экономичности транспортных и пассажирских перевозок, а также обеспечивают безопасные условия движения.

Условия движения (укр. – **Умови руху**) – реальная обстановка на дороге, в которой находится транспортное средство в данный момент времени (дорожные условия, транспортный поток, состояние окружающей среды).

Условия дорожных обстоятельств (укр. – **Умови дорожніх обставин**) – это совокупность параметров, характеризующих наличие и состояние предметов расположенных вдоль дороги на обочине, элементов обустройства дорог и наличие других участников движения, способных повлиять на управление и режимы работы АТС.

Усовершенствованное покрытие (укр. – **Удосконалене покриття**) – покрытие дороги из асфальтобетонных или цементобетонных смесей, из щебеночных, гравийных, шлаковых или других минеральных материалов, обработанных органическими или минеральными вяжущими материалами, а также из искусственных материалов: брусчатки, булыжника, клинкера, мозаики и т. п.

Устройства направляющие (укр. – **Пристрої направляючі**) – элементы обстановки дороги (сигнальные столбики, тумбы с искусственным освещением, вежи, поднятые направляющие островков и островки безопасности), предназначенные для улучшения зрительного ориентирования водителей и пешеходов особенно в темное время суток и при неблагоприятных погодных условиях.

Устройства (элементы) принудительного снижения скорости движения ДТС (укр. – **Пристрої (елементи) примусового зниження швидкості руху ДТЗ**) – искусственно созданная неровность дорожного покрытия (настил, холм) с определенными

геометрическими параметрами, предназначена для дополнительного воздействия на органы чувств водителя дорожно-транспортного средства по предупреждению его о предстоящих чрезвычайно опасных условиях движения.

Устройство амортизационное (*укр.* – **Пристрій амортизаційний**) – установленное перед торцом ограждения устройство, которое в случае наезда обеспечивает смягчение удара и уменьшение повреждений транспортного средства.

Уступить дорогу (*укр.* – **Дати дорогу**) – 1) требование к участнику дорожного движения действовать таким образом, чтобы не заставлять других участников дорожного движения, которые имеют преимущество, изменить направление движения или скорость; 2) требование к участнику дорожного движения не продолжать или не восстанавливать движение, не осуществлять любых маневров (за исключением требования освободить занимаемую полосу движения), если это может заставить других участников дорожного движения, которые имеют преимущество, изменить направление движения или скорость.

Утомление (*укр.* – **Втома**) – это совокупность психофизиологических изменений состояния человека, развивающихся в результате деятельности и ведущих к временному снижению ее эффективности. Субъективно утомление ощущается как чувство усталости, физиологическая сущность которого заключается в сигнализации организму о необходимости прекратить или снизить интенсивность работы. Утомление – сложное и многообразное явление.

Участник дорожного движения (*укр.* – **Учасник дорожнього руху**) – 1) лицо, принимающее непосредственное участие в процессе движения на дороге как пешеход, водитель, пассажир, погонщик животных; 2) лицо, использующее дороги, улицы, железнодорожные переезды или другие места, предназначенные для передвижения людей и транспортных средств путем непосредственного участия в дорожном движении. К участникам дорожного движения относятся водители (в том числе велосипедисты, лица, которые управляют гужевым транспортом, погонщики животных и всадники), пассажиры транспортных средств и пешеходы.

Участок дороги с постоянным транспортным потоком (укр. – Ділянка дороги зі сталим транспортним потоком) – участок, на протяжении длины которого среднесуточная годовая интенсивность движения изменяется не более чем на 10%.

Участок, место проведения работ (укр. – Ділянка, місце проведення робіт) – площадь, ограниченная зонами действия технологического транспорта, машин и механизмов, размещением технологического оборудования и складированием материалов для проведения дорожных, аварийных и других работ в пределах полосы отвода дороги.

Участок ограждения начальный (конечный) (укр. – Ділянка огородження початкова (кінцева)) – участок удерживающего ограждения, снабженный насадкой округленной формы или устроенный с отгоном балки (парапета) к бровке земляного полотна и с понижением балки или верхней грани парапета до уровня земли с целью предотвращения удара автомобиля о жесткий торцевой участок ограждения.

Участок ограждения переходный (укр. – Ділянка огородження перехідна) – участок удерживающего ограждения, располагаемый на переходной плите мостового сооружения и предназначенный для сопряжения мостовых и дорожных ограждений, а также участок ограждения, соединяющий односторонние и двухсторонние ограждения на разделительной полосе.

Участок ограждения рабочий (укр. – Ділянка огородження робоча) – участок ограждения, предназначенный для перекрытия опасной зоны и удержания дорожных транспортных средств (согласно ГОСТ 2984) с весовыми параметрами, не превышающими нормативные, которые двигались с разрешенной скоростью в пределах проезжей части искусственных сооружений и земляного полотна автомобильных дорог.

Учетная карточка сооружения (укр. – Облікова картка споруди) – документ, содержащий все необходимые долгосрочные данные конструкции сооружения, позволяющие рассчитать балансовую и остаточную балансовую стоимость сооружения, а также измеренные данные по выявленным недостаткам, которые дают возможность оценки ее технического состояния и прогнозирования процесса разрушения (на основе соответствующего

программно-аналитического комплекса или профессиональной экспертной оценки). Учетная карточка составляется в табличной форме по результатам натурного обследования сооружения во время полномасштабного технического учета. Состав учетной карточки искусственного сооружения зависит от типа сооружения.

Фаза регулирования (*укр.* – **Фаза регулювання**) – совокупность основного и следующего за ним промежуточного такта регулирования.

Фазовый коэффициент (*укр.* – **Фазовий коефіцієнт**) – отношение фактической интенсивности движения в разрешенной фазе регулирования по определенной полосе движения к потоку насыщения этой полосы движения.

Фактический уровень безопасности дорожного движения (*укр.* – **Фактичний рівень безпеки дорожнього руху**) – уровень безопасности движения, который определен по фактическим данным аварийности и ее последствий в абсолютных или относительных показателях.

Фактор (*укр.* – **Фактор**) – существенное обстоятельство, которое способствует возникновению опасной ситуации (риска).

Факторы риска (*укр.* – **Фактори ризику**) – условия и обстоятельства, увеличивающие вероятность получения травм или гибели людей в результате дорожно-транспортного происшествия. К таким факторам риска относятся, в частности, объективные (неудовлетворительное состояние дорожного покрытия, сложные погодные условия, уровень безопасности на дорогах и т.п.) и субъективные (состояние алкогольного, токсического или наркотического опьянения, болезненное состояние или утомление, отвлечение от управления транспортным средством, нарушение правил дорожного движения, низкая культура участников дорожного движения и т.п.) факторы.

Факторы риска ДТП (*укр.* – **Фактори (чинники) ризику ДТП**) – обстоятельства, повлиявшие на возникновение аварийных ситуаций и возникновения ДТП.

Фантомный эффект (*укр.* – **Фантомний ефект**) – главный недостаток ламповых светофоров, когда луч света «засвечивает» рассеиватель лампового светофора так, что создается эффект горения сразу всех цветов светофора. Фантомный эффект возникает при использовании в конструкции ламповых светофоров цветных светофильтров.

Функции управления (*укр.* – **Функції управління**) – конкретные действия или совокупность действий, обеспечивающих достижение поставленной цели (задач).

Функциональная долговечность разметки (*укр.* – **Функціональна довговічність розмітки**) – срок, в течение которого разметка сохраняет свои основные технические показатели.

Ц

Центральное оборудование (*укр.* – **Центральне обладнання**) – оборудование, расположенное на управляющем пункте (средства вычислительной техники, диспетчерского управления, устройства телемеханики и т.д.).

Цикл светофорного регулирования (*укр.* – **Цикл світлофорного регулювання**) – совокупность всех фаз светофорного регулирования, которые периодически повторяются.

Циклограмма светофорного регулирования (*укр.* – **Циклограма світлофорного регулювання**) – графическое представление последовательности и продолжительности горения сигналов светофоров на всех разрешенных направлениях движения транспорта и пешеходов на перекрестке или регулируемом пешеходном переходе, расположенном на перегоне улицы.

Цифровая модель дороги и окружающей местности (*укр.* – **Цифрова модель дороги та навколишньої місцевості**) – это цифровое представление рельефа земной поверхности, созданное на основе данных о рельефе и топологии местности.

Ч

Частный коэффициент аварийности (*укр.* – **Частковий коефіцієнт аварійності**) – коэффициент, учитывающий влияние отдельного элемента плана и профиля дороги на количество дорожно-транспортных происшествий по отношению к числу ДТП на эталонной горизонтальной прямой участке дороги с проезжей частью шириной 7,5 м, шероховатым покрытием и укрепленными обочинами шириной 3,5 м.

Чрезвычайно опасные условия движения (*укр.* – **Надзвичайно небезпечні умови руху**) – выявленные при линейном анализе аварийности, при исследовании обстоятельств возникновения ДТП и обследовании участка дороги опасные условия движения, которые требуют исправления положения, применения соответствующих технических средств чрезвычайного влияния на направление, режим и условия движения пользователей. К таким условиям движения не относят недостатки в эксплуатационном содержании дороги.

Ш

Шероховатость дорожного покрытия (*укр.* – **Шорсткість дорожнього покриття**) – наличие на поверхности дорожного покрытия малых неровностей, которые не отражаются на деформации шины и обеспечивают повышение коэффициента сцепления с шиной; определяется размером микровыступов и остротой вершины угла микровыступов.

Ширина земляного полотна (*укр.* – **Ширина земляного полотна**) – расстояние между бровками, нормируется в зависимости от категории дороги.

Ширина моста (*укр.* – **Ширина моста**) – расстояние между перилами.

Ширина проезжей части (*укр.* – **Ширина проїжджої частини**) – расстояние между внутренними границами краевых полос, а при их

отсутствии (на дорогах IV, V категорий) – расстояние между внутренними границами обочин.

Шлагбаум (*укр.* – **Шлагбаум**) – устройство для полного или частичного закрытия движения на дороге.

Шлем мотоциклетный (мотошлем) (*укр.* – **Шолом мотоциклетний (мотошолом)**) – средство пассивной безопасности для защиты головы водителя (пассажира) при езде на мотоцикле, трицикле, квадроцикле и мопеде, который конструктивно выполнен из внешней твердой оболочки (металл, пластик, термопластик, композитные материалы и т.п.) и эластичной внутренней и имеет защитный ремешок (застежку) для его фиксации на голове.

Шлем велосипедный (VELOшлем) (*укр.* – **Шолом велосипедний (VELOшолом)**) – средство пассивной безопасности для защиты головы велосипедиста (пассажира) при езде на велосипедах и приравненных к ним транспортных средствах, конструктивно выполненный, как правило, с пенополистирола и внешней пластиковой оболочки и имеет защитный ремешок (застежку) для его фиксации на голове.

Шум (*укр.* – **Шум**) – звук, вызывающий болезненное восприятие, раздражения или мешающий восприятию полезных звуков.

Шум транспортный (*укр.* – **Шум транспортний**) – непостоянный во времени шум, который формируется движением автомобилей в транспортном потоке.

Шум ускорения (*укр.* – **Шум прискорення**) – объективно характеризует степень неравномерности движения. С увеличением задержки при движении по регулируемой улично-дорожной сети происходит снижение шума ускорения. С увеличением времени проезда участка дороги при одних и тех же колебаниях скорости происходит уменьшение шума ускорения пропорционально корню квадратному из времени проезда участка дороги.

Шумовая полоса (*укр.* – **Шумова смуга**) – полоса, дополнительный слой материала с крупно шероховатой поверхностью на дорожном покрытии, при проезде по которой колеса (колес) ДТС возникают звуки (шум), уровень которых выше того, что образуется на соседних участках

Шумозащитные сооружение (*укр.* – **Шумозахисна споруда**) – сооружение, предназначенное для снижения транспортного шума на

дорогах в жилой застройке или прилегающей к ней территории (грунтовый вал, шумозащитные экраны, перекрытия проезжей части и т. д.). Роль шумозащитных сооружений может выполнять любое препятствие между дорогой и застройкой, которое противодействует прямому распространению звука и обладает достаточной высотой, протяженностью и звукоизоляцией.

Экран противоослепляющий (*укр.* – **Екран протизасліплюючий**) – устройство, предотвращающее ослепление водителей светом фар встречных автомобилей, применяемое вместе с удерживающим ограждением и состоит из сеток, пластин, щитов или других вертикальных элементов, ограничивающих распространение светового потока.

Экспертиза ДТП (*укр.* – **Експертиза ДТП**) – исследование на основе специальных знаний с целью определения обстоятельств дорожно-транспортного происшествия и условий, способствовавших его возникновению.

Эксплуатация транспортного состава (*укр.* – **Експлуатація транспортного складу**) – транспортирование тягачом прицепа в соответствии с инструкцией по его использованию (соответствие прицепа тягачу, наличие страхового соединения, единой системы сигнализации, освещение и т.п.).

Эксплуатационная скорость (*укр.* – **Експлуатаційна швидкість**) – скорость транспортного средства, которая определяется отношением пройденного расстояния ко всему времени нахождения транспортного средства на маршруте, включая время, связанное с технологией перевозок (погрузка, выгрузка и т. п.).

Элементы санитарного обустройства (*укр.* – **Елементи санітарного облаштування**) – туалеты, урны, контейнеры для мусора и другое оборудование, предназначенное для санитарных нужд, размещение которого осуществляется без получения разрешений.

Элементы улицы или дороги (*укр.* – **Елементи вулиці чи дороги**) – одна или несколько проезжих частей, краевые, предохранительные и переходно-скоростные полосы, тротуары, обочины (в случае открытой системы водоотвода), пешеходные и велосипедные дорожки, трамвайные линии, полосы зеленых насаждений, центральные разделительные полосы между проезжими частями встречных направлений движения, разделительные полосы между основной проезжей частью и местными (боковыми) проездами, между проезжими частями и тротуарами, откосы насыпей и выемок, подпорные стенки, шумозащитные устройства, технические и резервные полосы, остановки общественного транспорта, расположенные в пределах красных линий автостоянки, торгово бытовые объекты, искусственные сооружения и подземно-наземные инженерные коммуникации, технические средства регулирования дорожного движения и т.п.

Эюра грузонапряженности дороги (*укр.* – **Еюра вантажонапруженості дороги**) – графическое изображение перевозимой массы груза в тоннах на данном перегоне дороги в единицу времени.

Эюра интенсивности движения (*укр.* – **Еюра інтенсивності руху**) – графическое изображение среднегодовой, среднесуточной интенсивности движения автомобилей на данном перегоне.

Эстакада (*укр.* – **Естакада**) – мостовое сооружение для пропуска транспортной магистрали на некоторой высоте над поверхностью земли, чтобы пространство под ней могло быть использовано для различных целей, или оснащено вместо насыпи на подходах к мостам.

Эффект (*укр.* – **Ефект**) – определенный результат, достигаемый в процессе функционирования системы управления.

Эффективность системы (*укр.* – **Ефективність системи**) – степень фактического достижения предполагаемого результата, то есть степень соответствия действительного результата тому, который должен иметь место при всей полноте выполнения системой своих функций и при идеализации процессов, происходящих в системе.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Конвенція о дорожном движении
- Закон України Про дорожній рух.
- Закон України Про автомобільні дороги.
- ГСТУ 218-03449261-099-2002 Безпека дорожнього руху. Порядок проведення лінійного аналізу аварійності та оцінки умов безпеки руху на автомобільних дорогах.
- ДБН В.2.3-5-2001 Споруди транспорту. Вулиці та дороги населених пунктів.
- ДБН В.2.3-15-2007 Споруди транспорту. Автостоянки і гаражі для легкових автомобілів.
- ДБН В.2.3-4:2007 Автомобільні дороги. Частина I. Проектування. Частина II. Будівництво.
- ДБН 360-92** Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень.
- ДСТУ 2587:2010 Безпека дорожнього руху. Розмітка дорожня. Загальні технічні вимоги. Методи контролювання. Правила застосування.
- ДСТУ 2935-94 Безпека дорожнього руху. Терміни та визначення.
- ДСТУ 2984-95 Засоби транспортні дорожні. Типи. Терміни та визначення.
- ДСТУ 4159-2003 Безпека дорожнього руху. Організація дорожнього руху. Умовні позначення на схемах і планах.
- М 03450778 – 700:2012 Методика проведення аудиторських перевірок з безпеки дорожнього руху на стадії експлуатації автомобільних доріг загального користування.
- М 218-03449261-656:2009 Методика контролю світлоповертального ефекту плівки дорожніх знаків.
- М 218-03450778-652:2008 Методика оцінки рівнів безпеки руху на автомобільних дорогах України.

- ПОР 218 – 144:2005 Порядок проведення відомчого розслідування ДТП.
- СОУ 45.2-00018112-007:2008 Безпека дорожнього руху. Автомобільні дороги загального користування. Порядок визначення ділянок і місць концентрації дорожньо-транспортних пригод на дорогах загального користування.
- СОУ 45.2-00018112-038:2009 Паспорт автомобільної дороги.
- СОУ 45.2-00018112-048:2010 Безпека дорожнього руху. Проект (схема) організації дорожнього руху. Правила розроблення, побудови, оформлення та вимоги до змісту.
- СОУ 45.2-00018112-006:2006 Безпека дорожнього руху. Порядок огороження та організація дорожнього руху в місцях проведення дорожніх робіт з будівництва, реконструкції, ремонту та утримання автомобільних доріг.

Навчальне видання

АБРАМОВА Людмила Сергіївна

ПТИЦЯ Геннадій Григорович

ШИРІН Валерій Вікторович

**ДОВІДКОВИЙ СЛОВНИК ТЕРМІНІВ ТА ВИЗНАЧЕНЬ З
ОРГАНІЗАЦІЇ ТА БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ**

**СПРАВОЧНЫЙ СЛОВАРЬ ТЕРМИНОВ И ОПРЕДЕЛЕНИЙ
ПО ОРГАНИЗАЦИИ И БЕЗОПАСНОСТИ ДОРОЖНОГО
ДВИЖЕНИЯ**

Довідковий посібник

Відповідальний за випуск *Наглюк І.С.*